

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**
Гуманітарно-педагогічний факультет

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»**
Навчально-науковий інститут філології і журналістики
Кафедра східної філології і перекладу

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет філології та соціальних комунікацій

«МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**21 БЕРЕЗНЯ 2024 Р.
М. ПОЛТАВА**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Гуманітарно-педагогічний факультет**

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»
Навчально-науковий інститут філології і журналістики
Кафедра східної філології і перекладу**

**БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет філології та соціальних комунікацій**

«МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**21 БЕРЕЗНЯ 2024 Р.
М. ПОЛТАВА**

Редакційна колегія:

Шаравара Тамара – проректор з науково-педагогічної роботи і перспективного розвитку Полтавського державного аграрного університету, доктор історичних наук, професор, голова редакційної колегії

Сизоненко Наталія – завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент

Дедушно Алла – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент

Красота Олена – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат економічних наук, доцент

Купар Майя – старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету

Матвієнко Леся – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних наук

Мокляк Оксана – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент

Назаренко Марина – старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету

Савенкова Олена – старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету

Затверджено до друку вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол № 7 від 20.03.2024 р.).

**УДК 81 : Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика : зб.
008 : 316.74 матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава,
М 74 21 березня 2024 р.). Полтава : ПДАУ, 2024. 309 с.**

До збірника ввійшли тези доповідей докторів, кандидатів наук, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, подані до організаційного комітету V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика».

У збірнику висвітлено актуальні проблеми репрезентації національно-мовної картини світу; діалогу національних культур (лінгвокультурологічний, лінгвокогнітивний, етнолінгвістичний та літературознавчий аспекти); соціокультурної та психологічної парадигми міжкультурного спілкування, теорії та практики перекладу в контексті міжкультурної комунікації; представлено інноваційні технології викладання української та іноземних мов.

Для науковців, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, докторантів, здобувачів вищої освіти ступенів вищої освіти бакалавр, магістр.

Тексти доповідей публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для студентів та аспірантів).

© ПДАУ, 2024

© Автори статей, 2024

ЗМІСТ

НАЦІОНАЛЬНО-МОВНІ КАРТИНИ СВІТУ: ВЕРБАЛЬНА Й НЕВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ

Бабак Антон <i>Науковий керівник – Сизоненко Наталія</i> НІКНЕЙМ ЯК ОСНОВНИЙ ЗАСІБ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ: СТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ	12
Браїлко Іванна <i>Науковий керівник – Обручникова Олена</i> ГОДОНІМИ БАРСЕЛОНИ ЯК СКЛАДНИК КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО ЛАНДШАФТУ МІСТА	15
Volovyk Larysa BESONDERHEITEN DER ÜBERSETZUNG DEUTSCHER INFINITIVKONSTRUKTIONEN	18
Воскобойник Валентина, Купар Майя СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ	21
Дедушно Алла, Шаравара Тамара ЛІНГВОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ВИСЛОВЛЮВАНЬ-ПОБАЖАНЬ	25
Залужна Ольга, Ковтонюк Аміна ПОТЕНЦІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНО-ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНОМУ АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ВІДЕОБЛОГІВ ЛЕДІ КОЛІН КЕМПБЕЛ)	28
Кисла Наталія, Коркішко Вероніка ДЕМІНУТИВИ ЯК ЗАСІБ ЕКСПРЕСІЇ У КАЗЦІ «ЗОЛОТА БДЖІЛКА» (З КНИГИ ДАРИ КОРНІЙ «ЧАРІВНІ ІСТОТИ УКРАЇНСЬКОГО МІФУ. ДОМАШНІ ДУХИ»)	32
Ліпич Вікторія ЛІНГВІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ	35
Лотоцька Ганна НЕОЛОГІЗМИ, УТВОРЕНІ ШЛЯХОМ СЛОВОСКЛАДАННЯ, В ГАЗЕТНОМУ ТА ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСАХ	38
Луцьова Тетяна КОНЦЕПТ ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN ЯК ЗАСІБ КОНСТРУЮВАННЯ ЕКФРАСТИЧНОЇ І МЕТАЕКФРАСТИЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЙ ТВОРЧОСТІ ФЕЛІКСА ВАЛЛОТТОНА В ЕСЕ ДЖУЛІАНА БАРНСА	43

Монастирська Єлизавета <i>Науковий керівник – Дедушно Алла</i>	47
ОРАТОРСЬКІ НАВИЧКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ФІЛОЛОГА-ПЕРЕКЛАДАЧА	
Приходченко Олександра	50
СПІВВІДНОШЕННЯ ЕМОТИВНОЇ, ОЦІННОЇ, ЕКСПРЕСИВНОЇ ТА МОДАЛЬНОЇ ФУНКЦІЙ МОВИ	
Приходько Ганна	55
ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	
Рожков Юрій	59
ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ	
Рябуха Анастасія	63
<i>Науковий керівник – Дедушно Алла</i>	
ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИСЛОВЛЮВАНЬ-ВІТАНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	
Tahiltseva Yanina	67
COLOUR LEXEMES REPRESENTATION IN PLANT NAMES	
Чеботарь Аліна	69
<i>Науковий керівник – Красота Олена</i>	
РІВЕНЬ ВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В УКРАЇНІ: ОЦІНКА ДИНАМІКИ	
Якубовська Марія, Даньшова Валентина	73
ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЇ ЛЮДИНИ І СВІТУ: НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ПИСЬМЕННИКА-ВОЇНА АРТУРА ДРОНЯ	
ДІАЛОГ НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР: ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ, ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ, ЕТНОЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ	
Браїлко Юлія, Семенова Євгенія	78
ОПРИЯВНЕННЯ ПОСТАТІ Г. СКОВОРОДИ В ПАРАТЕКСТОВИХ СТРУКТУРАХ ПОЕМИ ГАННИ ЧУБАЧ «СПИЙМАНА СВІТОМ»	
Грош Антон	82
<i>Науковий керівник – Тарасова Наталія</i>	
КОНЦЕПЦІЯ ЛЮДИНИ У ТВОРЧОСТІ ЕРНЕСТА ХЕМІНГУЕЯ	
Данилюк Людмила	87
ДО ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	
Кондратьєва Олена	90
ПРОФЕСІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У КОНТЕКСТІ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР	

Малахова Юлія	93
МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД СПІЛКУВАННЯ	
Matviienko Lesia, Michalik Martyna	95
LANGUAGE COMPETENCE IN ACCOUNTING: THE KEY TO INTERNATIONAL COOPERATION	
Mokliak Oksana, Kobzar Iuliia	97
DIE MANIFESTATION DER SATIRE IN FEUILLETONS VON JURA SOYFER	
Перепада Дар'я	100
ІСТОРІЯ ПЕРЕКЛАДУ КИТАЙСЬКОЮ МОВОЮ ЗАРУБІЖНИХ ТВОРІВ ДЕТЕКТИВНОГО ЖАНРУ	
Приходько Альона	104
<i>Науковий керівник – Табакова Ганна</i>	
ГРОМАДЯНСЬКА ЛІРИКА Т. ШЕВЧЕНКА ТА Р. П. БІСМІЛА: ТОЧКИ ПЕРЕТИНУ	
Степаненко Марія	108
<i>Науковий керівник – Дедушно Алла</i>	
ФУНКЦІОНУВАННЯ АКТИВ ВІТАННЯ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ	
Тарасова Наталія, Люлька Вікторія	111
EXPERIMENTS IN TEACHING WORLD LITERATURE: INTERACTIVE APPROACHES	
Тимрук Даниїл	115
<i>Науковий керівник – Антонюк Марина</i>	
DESCRIPTIVE ADJECTIVES AS A METHOD OF EXPRESSION IN O.W. SACKS' AN ANTHROPOLOGIST ON MARS	
Токуєва Наталія	118
ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМЦІВ ДО ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН В УКРАЇНСЬКИХ ЗВО	
СОЦІОКУЛЬТУРНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ПАРАДИГМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
Бринцева Анна	122
<i>Науковий керівник – Тарасова Наталія</i>	
ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМ КОНТРОЛЮ ТА ЦЕНзуРИ У ТВОРАХ ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА «1984» ТА «КОЛГОСП ТВАРИН»	
Ільченко Алла	125
МОВНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	

Кізілова Дар'я <i>Науковий керівник – Мельнікова Юлія</i>	128
РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ	
Матвієнко Леся	131
СТРАТЕГІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
Мудра Світлана, Бак Максим	134
МОВНА КОМУНІКАЦІЯ В МІЖНАРОДНИХ ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЯХ	
Муренець Анна <i>Науковий керівник – Красота Олена</i>	137
THE IMPORTANCE OF KNOWING ENGLISH LANGUAGE IN TRAVELING	
Сизоненко Наталія	139
СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ЕКСПРЕСІВНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ СТАТЕЙ ІЗ ПСИХОЛОГІЇ)	
Татарець Карина <i>Науковий керівник – Красота Олена</i>	143
РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ	
Феденко Дмитро, Онищук Ігор	146
ВПЛИВ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІЖКУЛЬТУРНУ КОМУНІКАЦІЮ: АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ СПРИЙНЯТТЯ	
Шевченко Дарина <i>Науковий керівник – Тагільцева Яніна</i>	149
ВИДИ ЖІНОЧИХ АРХЕТИПІВ (НА ПРИКЛАДІ МЮЗИКЛІВ БРОДВЕЮ)	
 ПЕРЕКЛАД У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА	
Amelina Svitlana	153
ÜBERSETZUNG VON ABKÜRZUNGEN DER DEUTSCHEN AGRARFACHSPRACHE	
Биндус Андрій <i>Науковий керівник – Матвієнко Леся</i>	156
THE ROLE OF MACHINE TRANSLATION IN INTERCULTURAL COMMUNICATION	
Антонюк Марина, Мельников Олександр	158
ПЕРЕКЛАД ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У РІШЕННЯХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ	

Біляченко Світлана <i>Науковий керівник – Данилюк Людмила</i> НЕОЛОГІЗМИ В АНГЛІЙСЬКИХ ЗМІ ПЕРШОЇ ЧВЕРТІ ХХІ СТОЛІТТЯ (ДО ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МОВИ)	162
Белік Марина ПРИЧНА НІЖНІСТЬ У КИТАЙСЬКИХ КОЛИСКОВИХ: ВІДОБРАЖЕННЯ ПРИРОДНОЇ ГАРМОНІЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ	166
Бойко Ярослав <i>Науковий керівник – Тагільцева Яніна</i> ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПЕРЕКЛАДІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	169
Гарцунова Лариса ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ: АНАЛІЗ ТИПОВИХ ПОМИЛОК	172
Загрива Ольга <i>Науковий керівник – Люлька Вікторія</i> THE PECULIARITIES OF STUDYING THE INDIVIDUAL STYLE OF A WRITER	176
Каднай Ірина <i>Науковий керівник – Дедушно Алла</i> СМИСЛОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТЕКСТУ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ	178
Копотун Микита <i>Науковий керівник – Тагільцева Яніна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФІЛЬМУ «КРИВАВИЙ ДІАМАНТ» (2006)	182
Kravchenko Natalia, Yudenko Oleksandr THE PROBLEM OF PRAGMATIC ADAPTATION IN MODERN TRANSLATION STUDIES	184
Манойло Ольга <i>Науковий керівник – Антонюк Марина</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОМОВИСТИХ ВЛАСНИХ НАЗВ У РОМАНІ Н. ГЕЙМАНА І Т. ПРАТЧЕТТА «ДОБРІ ПЕРЕДВІСНИКИ»	187
Назаренко Марина ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ АНГЛОМОВНОГО НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНОГО РОМАНУ ХХ СТОЛІТТЯ	190
Ніколаєва Людмила ВИДИ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ПРОЄКЦІЯ БАЗОВИХ КОМПОНЕНТІВ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	194
Паладі Владислав <i>Науковий керівник – Красота Олена</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ	198

Палкіна Єлизавета <i>Науковий керівник – Люлька Вікторія</i> EXPLORING THE SPECIFICS OF TRANSLATING ENGLISH MULTIMEDIA MATERIALS INTO UKRAINIAN	200
Перова Світлана ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ	204
Приходько Альона <i>Науковий керівник – Шиманович Ірина</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ БРЕНДІВ НА КИТАЙСЬКУ МОВУ	207
Радченко Руслан <i>Науковий керівник – Купар Майя</i> ПРИЙОМИ ТА ТРУДНОЩІ ПРИ ВИКОНАННІ ДВОСТОРОННЬОГО ПЕРЕКЛАДУ	211
Рябокінь Наталія ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СТИЛІСТИЧНИХ ПРИЙОМІВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ	214
Сиротіна Олена СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ОДНОКОМПОНЕНТНИХ БІОТЕХНОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ	218
Сиротіна Олена СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНІВ СФЕРИ БІОТЕХНОЛОГІЇ	222
Степаненко Марія <i>Науковий керівник – Воловик Лариса</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ	226
Тернієвська Євгенія ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	228
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ	
Глазкова Ірина ПОДОЛАННЯ МОТИВАЦІЙНИХ БАР'ЄРІВ У КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗВО	232
Голубнича Людмила ПОТЕНЦІАЛ СНАТГРТ ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ	236

Демченко Надія	239
ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ УСНОЇ МОВИ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ	
Дуброва Оксана	244
GAME FORMS OF WORK AS AN EFFECTIVE MEANS OF DEVELOPING LEXICAL SKILLS IN ENGLISH LESSONS IN DISTANCE LEARNING CONDITIONS	
Запорожченко Тетяна, Глазкова Ірина	248
ОБРАННЯ ЗАСОБІВ СТРАТЕГІЇ ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК ПРИ НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
Кошаріна Аліна	252
<i>Науковий керівник – Сизоненко Наталія</i>	
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	
Красота Олена	255
MNEMONICS AS A TOOL FOR STUDYING A FOREIGN LANGUAGE	
Ланова Ірина	257
ДОКУМЕНТ ЯК ОБ'ЄКТ ЗБЕРІГАННЯ ТА РОЗПОВСЮДЖУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ	
Лещенко Тетяна, Жовнір Марина	259
МЕТОД ДІЛОВОЇ ГРИ: ПЕРЕВАГИ Й НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	
Matviienko Lesia, Khomenko Liubov	263
ADAPTIVE LEARNING PLATFORMS FOR INDIVIDUALISATION OF STUDENTS' EDUCATIONAL PROCESS	
Михайленко Галина, Жорник Ірина	266
THE IMPACT OF SOCIAL NETWORKS ON PSYCHOLOGICAL DEVELOPMENT - A PROBLEM OR A POINT OF SELF-DEVELOPMENT IN THE MODERN WORLD? THE SIGNIFICANCE AND IMPORTANCE OF TEACHING ENGLISH IN THIS CONTEXT	
Палкіна Єлизавета	268
<i>Науковий керівник – Сизоненко Наталія</i>	
ВПРАВИ НА РОЗВИТОК ІДІОМАТИЧНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)	
Савенкова Олена	271
ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	

Семенишин Олена, Боряк Інна	274
МУЗИКА ЯК МОТИВАТОР ВЧИТИ АНГЛІЙСЬКУ МОВУ	
Storozhuk Svitlana	276
NAVIGATING THE PITFALLS: THE DRAWBACKS OF GPT CHAT IN ENGLISH LANGUAGE EDUCATION	
Татарін Володимир	278
МЕТОДИ ПОДОЛАННЯ БАР'ЄРІВ АКТУАЛІЗАЦІЇ НЕГАТИВНИХ СЛІДІВ ЕМОЦІЙНОЇ ПАМ'ЯТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
Tyshakova Liudmyla	283
FORMATION OF TECHNOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHER-PHILOLOGIST IN THE UNIVERSITY ENVIRONMENT	
Халабузар Оксана, Халабузар Еліна	286
ASPECTS OF CRITICAL THINKING FORMATION VIA ENGLISH LANGUAGE AND LITERATURE LESSONS	
Chaika Oksana	290
CROSS-CULTURALISM, INTERCULTURALISM, AND MULTICULTURALISM IN TEACHING TRANSLATION DISCIPLINES	
Шевченко Олена, Лещенко Тетяна	294
РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	
Шиманович Ірина	297
CLIL IN ACTION: PREPARING FUTURE TEACHERS IN UKRAINIAN UNIVERSITIES	
Школа Ірина	301
МІЖ МОВОЮ ТА МИСТЕЦТВОМ: ІІІ-ЗОБРАЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДО ЕФЕКТИВНОГО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
Шумбар Ольга	304
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ	

НАЦІОНАЛЬНО-МОВНІ КАРТИНИ СВІТУ: ВЕРБАЛЬНА Й НЕВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ

НІКНЕЙМ ЯК ОСНОВНИЙ ЗАСІБ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ: СТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ

Бабак Антон,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

anton.babak@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Сизоненко Наталія,
кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

nataliia.syzonenko@pdaa.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0000-0000-0000>

У сучасному цифровому середовищі, коли інтернет є невід’ємною частиною нашого життя, формування віртуальної ідентичності стає ключовим аспектом інтернет-комунікацій. Нікнейм є основним інструментом самопрезентації в цифровому просторі, засвідчує віртуальну ідентичність користувача. Особливо велика роль нікнеймів у соціальних мережах, таких як «Facebook», «YouTube», «Twitter (X)», «Instagram», «Tiktok» та інших.

Слова та/або символи, числа, які обираються користувачі для створення нікнейму, мають певне підґрунтя й можуть відображати особистісні риси чи інтереси неймера. Нікнейми часто виконують презентаційну функцію відвідувача сайтів або соціальних мереж в інтернеті. Отже, з одного боку, вони можуть слугувати засобом ідентифікації, з іншого – гарантувати анонімність.

Одним з підходів до класифікації нікнеймів є розгляд їхньої структури:

аналіз кількості слів, довжини нікнейму, використання символів або чисел. Інший підхід – класифікація за тематикою та асоціаціями. Наприклад, нікнейми за семантичним параметром можуть утворюватися від слів на позначення природних елементів, кольорів, емоцій та ін. [1].

Нікнейми неоднорідні за своєю структурою, тому за обсягом компонентів науковці [2] виокремлюють **монокомпонентні** найменування (*porovaaaa, dorofeeva, kiimenko*) та **полікомпонентні** (*_zlata_ognevich_, lida.li, nastya_potoras*).

За наявністю додаткових компонентів монокомпонентні нікнейми класифікують на такі підгрупи [2]:

- неускладнені додатковими компонентами: *dantes, natalia, lily, Melania*;
- ускладнені додатковими голосними літерами: *maaaaggoooo, oleeeaaaa, klimenooo*;
- ускладнені додатковими приголосними літерами: *madderrr, ssttass_*;
- ускладнені поєднанням додаткових голосних і приголосних літер: *bogddaanna, dianna*;
- ускладнені вживанням цифри: *O1eg, lu4k0*;
- ускладнені додатковими розділовими знаками, зокрема рисками та крапками: *d_a_a.i.p, _ho_lacktoon, _vla.9k.a.a* [1; 2].

За способом графічного передавання монокомпонентні нікнейми можна диференціювати на такі підгрупи: утворені за допомогою малих літер (*melnik*), утворені шляхом поєднанням малих і великих літер (*Natarious*), змішаного типу – поєднання великих чи малих літер, знаків і символів (*_Bl0m00.n_*).

Полікомпонентні нікнейми за способом написання можна згрупувати, ураховуючи спосіб їхньої структуризації, кількість компонентів.

До першої групи уналежнюють нікнейми, написані разом, без відступів чи інших знаків, що вказують на межу. Наприклад, «*oksana_yurievna*», «*andriibardashcann*» та ін. [2].

Друга група представлена нікнеймами, які є проміжною ланкою між написанням разом та окремо. Вони утворюють візуально єдиний блок, але на

межі між компонентами використовують різні розділові знаки. До цієї групи уналежнено такі різновиди нікнеймів: ті, що використовують 1) нижні підкреслення, 2) крапки і 3) поєднання розділових знаків та підкреслень.

Третя група нікнеймів – нікнейми, написані окремо, з відступами та чітко визначеною межею між компонентами. Цей спосіб найчастіше трапляється у Facebook, YouTube та Tiktok. Наприклад, «*Lilya Blohina*», «*Don Juan*» [2].

За різновидами розділових знаків та призначенням, аналізуючи простір YouTube, можна виокермити ніки з використанням розділових знаків для надання стилізованого вигляду (*SImpl.sp1r*, *Plus+Plus*). Популярним є й використання знаків для виділення певних компонентів (*Mysic!POP*, *Quan+Exp*).

Нікнейми, у складі яких є цифри, класифіковано за двома критеріями: за місцем розташування цифри стосовно слова, за кількістю цифр і за способом написання.

За розміщенням цифр виокремлюють: нікнейми з препозитивним словом і постпозитивними цифрами (*_kostikovna_04*), нікнейми з препозитивними цифрами й постпозитивним словом (*07ollena_*), нікнейми, утворені за моделлю «цифри + слово + цифра» (*19_tani4ka_98*), нікнейми, що відповідають моделі «слово + цифри + слово» (*danel 1997 salem*), нікнейми, побудовані за моделлю «цифри + слово + слово + цифри» (*24_pavlo_boy_1995*) [1; 2].

Отже, нікнейм є ключовим засобом самопрезентації віртуальної особистості в інтернет-комунікації, важливим елементом цифрової ідентичності користувача соціальних мереж та сайтів.

Структурний підхід до класифікації нікнеймів дає змогу більш детально розглянути їхні конститuentи та способи графічного представлення, дослідити унікальність віртуальної самопрезентації.

Джерела та література

1. Попова А. В. Нікнейм як основний засіб самопрезентації віртуальної особистості в інтернет-комунікації: семантична природа та класифікація (на матеріалі української мови). *Типологія мовних значень у*

діахронічному та зіставному аспектах. 2017. Вип. 33–34. С. 49–58.

2. Шитик Л. В., Омелюх І. В. Структура нікнеймів у соціальних мережах. *Мовознавчий вісник* : збірник наук. праць. 2021. № 31. С. 18–26.

ГОДОНІМИ БАРСЕЛОНИ ЯК СКЛАДНИК КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО ЛАНДШАФТУ МІСТА

Браїлко Іванна,
здобувач 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності Філологія (спеціалізації Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська)
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна
ivannabrailko@gmail.com

Науковий керівник – Обручникова Олена,
доцент кафедри романської філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна
obruchnikovaep@gmail.com
<http://orcid.org/0009-0004-2517-8152>

Ландшафт – це, з одного боку, матеріальна частина світу, а з іншого, – він є набагато важливішим за свій матеріальний вимір, оскільки має здатність містити й транслювати культурні сенси [1]. Зокрема урбаністичний ландшафт бере участь у формуванні регіональної самобутності, особистих та колективних ідентичностей, він є вираженням політично-економічних систем-формацій та історичних епох з їхніми владними відносинами, філософськими поглядами, ідеологіями тощо.

Сукупність внутрішньоміських об'єктів, до яких належать вулиці, провулки, площі, будинки, набережні та інші споруди, утворює загальну систему простору міста. Ці об'єкти прийнято називати урбанонімами, а в їх системі найбільшу кількість становлять годоніми (власні назви лінійних топографічних об'єктів урбанонімного простору: вулиць, проспектів, бульварів, провулків, набережних, проїздів) [2, с. 39].

На розвиток урбанонімії будь-якої мови активно впливають

екстралінгвальні чинники, з-поміж яких історичний розвиток та/або культурна самобутність певного населеного пункту, регіону, країни, суспільно-політичні процеси тощо. Годонімам належить особливий статус, оскільки вони не лише формують унікальний культурно-історичний простір певного локусу, але й видозмінюють його відповідно до суспільно-політичної ситуації та вподобань місцевих жителів. «Найменування вулиць, провулків, проспектів та інших назв утворюють особливий складник «пам'яті» міста, оскільки їх поява відображає систему цінностей того періоду, коли виник той чи той онім, і ставлення сучасного соціуму до таких найменувань – від нейтрального чи терпимого і до остаточного заперечення», – зазначають С. Мартос та Є. Журавльова [2, с. 40].

Вивчення сучасних власних назв міських реалій постає актуальним і важливим, особливо в порівняльно-історичному аспекті.

Предмет нашого дослідження – годоніми, які формують історичне тло Барселони – одного з найстаріших міст Європи, заснованого в античні часи.

Для аналізу взято «знаковий іменний ансамбль» [4, с. 6] колективної пам'яті барселонців – годоніми, що походять від антропонімів. З-поміж усіх найменувань вулиць виокремлюємо 67, які пов'язані з відомими постатями. Диференціюємо такі урбаноніми на назви, утворені від:

1) імен політичних діячів: *Carles III, Casanova, Elisenda de Montcada Felip II, Ferran, Jaume I, Josep Tarradellas, Lluís Companys, Marqués de Comillas, Pau Claris, Pere IV, Pi i Margall, Prim, Rius i Taulet, Sabino Arana, Fontanella, Buenaventura Muñoz, Comte d'Urgell*;

2) імен церковних діячів: *Antoni Abad, Berenguer de Palou, Joan XXIII, Lorda, Mare de Déu de Montserrat, Mare de Deu dels Angels, Sant Antoni, Sant Antoni Maria Claret, Sant Gervasi, Sant Joan, Sant Pere, Sant Sebastià, Santa Madrona, Balmes*;

3) імен військових діячів: *Bac de Roda, Almogàvers, General Mitre, Roger de Flor, Roger de Llúria, Urrutia, Wellington, Muntaner*;

4) імен представників королівської родини: *Isabel II, Pelai, Reina Elisenda*

de Montcada, Reina Maria Cristina;

5) імен культурних діячів: *Aristides Maillol, Campoamor, Dante Alighieri, Els Vergós, Gaudi, Josep Carner, Maragall, Picasso, Rembrandt, Viladomat;*

6) імен спортсменів: *Badal, Llull;*

7) імен діячів інших професій (лікарів, журналістів, економістів тощо): *Doctor Marañon, Doctor Pi i Molist, Idefons Cerdà, Josep Plà, Manuel Girona.*

Життя і діяльність вищезазначених осіб охоплює період від XIII до XXI століття. Наприклад, король Яків I (Jaume I) правив упродовж 1213–1276 років, а баскетболіст Серхіо Лулл Мелія, на честь якого названо вулицю *Llull*, народився 1987 року. Такий широкий хронологічний діапазон свідчить про відсутність вибірковості суспільної пам'яті барселонців, яким важливе і минуле, і сучасне. Звісно, одні історичні періоди, відображені, зокрема, і в іменах видатних діячів, представлені більшою мірою, інші – меншою. Як зазначає дослідник Ф. С. Коста, «античний період породжує разючу байдужість. Барселона та Мадрид присвячують пам'яті лише 6 % своїх вулиць з римських або доримських часів (і більшість із цих назв обмежена християнською пам'яттю). <...> Королівство вестготів і Аль-Андалус залишаються поза наративними осями, на яких Барселона і Мадрид окреслюють кола своєї ідентичності. Як і очікувалося, Барселона приділяє особливу увагу середньовіччю (19 %)», ще вищою є топонімна пам'ять про Новий час» [3, с. 244–245].

Отже, ландшафти є не просто пасивними візуальними одиницями оточення, які створюються людьми та природою, а є частиною життя людей, спільнот, їх переконань і цінностей. Ландшафт може допомогти проговорити минуле. Історичний ландшафт – це нашарування епох. Місто як феномен культури становить образ людського життя і спосіб існування культури. Годонімія Барселони як маркер суспільної пам'яті представлена численними найменуваннями-персоналіями, що формують історичний і культурний ландшафт міста, репрезентуючи його давнину і сучасність.

Джерела та література

1. Золотнюк А. Роман Лозинський: «Ми створюємо ландшафт, а він впливає на нас та наші щоденні практики». URL: ТИКТОР медіа. <https://tyktor.media/portret/roman-lozynskyi/> (дата звернення: 08.03.2024).

2. Мартос С., Журавльова Є. Повернені історичні годоніми Херсона як результат дії законів про декомунізацію. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Лінгвістика*. 2018. Вип. 34(1). С. 40–43. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_2018_34\(1\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_2018_34(1)_10) (дата звернення: 08.03.2024).

3. Costa F. S. Cultura histórica y nombres de calles. Aproximación al nomenclátor contemporáneo de Barcelona y Madrid. *Memoria y Civilización (M&C)*. 2009. № 12. С. 217–251. URL: http://culturahistorica.org/wp-content/uploads/2020/02/fernando-sanchez-costa-cultura_historica_calles.pdf (fecha de aplicación: 08.03.2024).

4. Marcos F. S. Identidades y nombres de calles en España. El caso de Barcelona. URL: http://culturahistorica.org/wp-content/uploads/2020/02/sanchez-marcos-identidades_calles_Barcelona.pdf (fecha de aplicación: 08.03.2024).

BESONDERHEITEN DER ÜBERSETZUNG DEUTSCHER INFINITIVKONSTRUKTIONEN

Volovyk Larysa,
Kand. philologischen Wissenschaften, Dozentin,
Assoziierter Professor der Abteilung für Humanitäre und Soziale Disziplinen
Poltawaer staatlichen Agraruniversität
Poltawa, Ukraine
larysa.volovyk@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0423-0917>

Die deutschen Verben sind die einzige konjugierte Wortklasse, die fünf grammatikalische Kategorien ausdrückt. Diese grammatischen Kategorien sind: Person, Zahl, Zeitform, Geschlecht und Zustand. Diese Verben bezeichnen eine Handlung in Zeit oder Zustand und spielen die syntaktische Rolle eines Prädikats. In diesem Zusammenhang drücken nur die finiten Formen des Verbs alle fünf

Kategorien aus, während der Infinitiv, der den Infinitiv einschließt, die Kategorien Person, Numerus und Zustand nicht ausdrückt. Im Deutschen sind die unbestimmten Formen des Verbs unflektiert und umfassen den Infinitiv sowie den Partizip I und den Partizip II. Im deutschen Verbalsystem gilt der Infinitiv als Anfangsform eines Verbs. Der Infinitiv ist die erste Form eines Verbs. Im Deutschen gibt es zwei Infinitive (Infinitiv I, Infinitiv II, Aktiv und Passiv). Der Infinitiv II wird aus dem Partizip II des Hauptverbs und dem Infinitiv des Hilfsverbs (haben, sein) gebildet.

Die deutschen Infinitive sind durch die Kategorien Kasus und Transitiv/Intransitiv gekennzeichnet, und die durch den Kasus gekennzeichneten Infinitive enthalten auch eine Kategorie (Aktiv oder Passiv) [2, s. 48].

Im modernen Deutsch gibt es eine Reihe von Infinitivkonstruktionen, die mit oder ohne die Partikel zu verwendet werden können. Dazu gehören z. B. die Infinitivsätze: haben + zu + Infinitiv, sein + zu + Infinitiv, lassen + sich + Infinitiv.

Im modernen Deutsch gibt es Konstruktionen mit den Wörtern: bleiben, stehen, gehen in Kombination mit der Partikel zu und dem Infinitiv des Hauptverbs (oder, wie es auch genannt wird, dem semantischen Verb). Nach der linguistischen Literatur gehören zu den abgeleiteten Formen von Infinitivkonstruktionen auch unpersönliche Konstruktionen: es gilt + zu + Infinitiv; es lohnt sich + zu + Infinitiv; es gibt + zu + Infinitiv.

In semantischer Hinsicht vereinen diese Infinitivkonstruktionen im modernen Deutsch zwei morphologische Merkmale (Passiv und Modal). Nach Ansicht vieler Germanisten ist das grammatische Merkmal der modalen Bedeutung bei Infinitivkonstruktionen die Partikel zu [1, s. 74].

Die Wissenschaft unterscheidet folgende Systematik der Infinitivverwendung im Deutschen. Der Infinitiv fungiert als Teil eines komplexen Verbalsatzes.

Um die Modalität in einem Satz auszudrücken, wird die folgende Konstruktion verwendet: Modalverb + Infinitiv (Infinitiv I): «haben, sein, brauchen, verstehen, wissen, vermögen, scheinen, glauben + zu + Infinitiv»; «sich lassen + (Infinitiv I)»; «heißen, machen, haben, bleiben + (Infinitiv I)»; «anfangen, beginnen, pflegen,

aufhören u.s.w. + zu + (Infinitiv)». Der deutsche Infinitiv wird von Verben gebildet und hat ein kategoriales Merkmal: Prädikativität.

Wir glauben, dass alle grammatischen Bedeutungen, die durch Infinitivkonstruktionen im Deutschen vermittelt werden, in die folgenden Gruppen unterteilt werden können: modale Bedeutungen des Wortes; aspektuelle Bedeutungen des Wortes; Zustandsänderungsbedeutungen, die nur im Deutschen durch diese Konstruktion ausgedrückt werden und in anderen Sprachen auf andere grammatische Weise ausgedrückt werden können.

Die modale Bedeutung wird im Deutschen durch folgende Merkmale repräsentiert: Wille, Pflicht, Möglichkeit (im Sinne einer ungewissen Annahme, Wahrscheinlichkeit eines Ereignisses). Diese Infinitivkonstruktionen drücken eine Einstellung zu einer Handlung aus. Die wichtigsten Modalverben im Deutschen sind: können, dürfen, wollen, mögen, sollen, müssen. Auch andere Wörter im Deutschen können Modalität ausdrücken. Sie haben die Bedeutung von Sprache und geistiger Aktivität, zum Beispiel glauben, scheinen, lassen, lernen, vermögen, wissen, verstehen, brauchen.

Aus Sicht der Forscher sind die Konstruktionen «haben, sein + zu + Infinitiv» aufgrund ihrer Bedeutungsvariabilität und ihres hohen Grades an Stabilität und Idiomatisierung im modernen Deutsch bemerkenswert. Sowohl die Kenntnis des Kontextes als auch bestimmte Faktoren der grammatischen Semantik ermöglichen es uns, die Bedeutung der Konstruktionen zu identifizieren.

Die aspektuelle Bedeutung von Infinitivkonstruktionen im Deutschen wird durch Zeichen der Handlungs- oder Zustandsphase dargestellt. Zu dieser Infinitivgruppe gehören Infinitivkonstruktionen, deren Hauptbestandteil Phasenverben sind: anfangen, beginnen, fortfahren, aufhören, aufhören.

Джерела та література

1. Fleischer W. Grundzüge der Wortbildung des Verbs in der deutschen Sprache der Gegenwart : Lehrbuch. Leipzig, 2021. 305 S.
2. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache : Lehrbuch. [2. durchges. Aufl.]. Tübingen, 2020. 307 S.

СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ

Воскобойник Валентина,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської та німецької філології
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна

suc7us@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-3990-3082>

Купар Майя,
старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

maiia.kupar@pdau.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-0016-4801>

У сучасному суспільстві, насиченому інформацією та високим рівнем конкуренції, реклама стала не лише необхідністю, але й мистецтвом впливу на споживачів. Рекламний текст об'єднує різноманітні стратегії, мовні засоби та структури для досягнення мети, яка полягає в залученні уваги цільової аудиторії та спонукання її до придбання товару чи послуги. Рекламні тексти змінюють суспільство та його культуру через зміну способу мислення й поведінку споживачів. Саме тому вивчення лінгвістичних особливостей англомовних рекламних текстів стає особливо важливим сьогодні.

Дослідженню англомовних рекламних текстів присвячені роботи як вітчизняних, так і зарубіжних лінгвістів: І. Городецької, В. Демецької, Д. Добровольської, М. Жуйкової, А. Солошенко, А. М. Данесі, Х. Ель-Дейлі, Г. Лі та інших. Проте рекламні тексти створюються постійно, урізноманітнюючи свої лінгвістичні засоби з метою досягнення впливу на споживача, тому вивчення особливостей цих засобів є завжди актуальним.

Метою роботи є виявлення стилістичних засобів англомовних рекламних текстів. Для аналізу були відібрані тексти англомовної телевізійної та друкованої реклами в ЗМІ, а також Інтернет-реклами.

Рекламний текст – це форма маркетингової комунікації, яку використовують рекламодавці з метою просування товарів і послуг. З одного боку, рекламні тексти, як і будь-які інші тексти, відображають існуючу картину світу, а, з іншого боку, вони її формують, створюючи нові образи та реалії, без яких неможливо уявити сучасне суспільство [1, с. 7].

Лексичні стилістичні засоби є найбільш частотними в англомовних рекламних текстах. При цьому домінуючу позицію займає **метафора** (56 %). Використання метафори в рекламному тексті дозволяє зробити рекламний текст більш живим і виразним, таким чином привертаючи увагу адресата. Метафора виконує когнітивно-прагматичну функцію, будучи потужним інструментом впливу на свідомість адресата.

Використання метафори забезпечує дотримання принципу мовної економії, який є особливо важливим у рекламі. У рекламних текстах використовують «метафори, які належать до таких лексико-семантичних груп: назви природних явищ, назви дорогоцінних металів, початку та кінця діяльності, боротьби, транспорту, організму, а також «сімейні», «королівські», «сенсорні», «магічні», «будівельні» й абстрактні метафори» [2, с. 106]. Розглянемо приклади метафор з різних груп: «*Drive your way*» – «*Їдь своєю дорогою*» (Hundai метафори транспорту); «*Tchibo German instant coffee awakens the senses*» – «*Розчинна німецька кава «Чібо» пробуджує почуття*» (сенсорні метафори); «*Are you ready for really shiny smile? Blend-a-Med 3D White*» (метафори організму).

Метафора дає характеристику продукту шляхом прихованого порівняння, завдяки чому на перший план виходять найбільш позитивні характеристики рекламованого товару, що перешкоджає об'єктивній оцінці покупців.

Досить поширеним стилістичним засобом англомовних рекламних текстів є **гіпербола**. Наприклад, у рекламі смартфона Huawei «*The world's fastest smartphone. It flies*» – «*Найшвидший смартфон у світі. Він літає*» гіпербола використовується для того, щоб акцентувати увагу споживача на

унікальності товару, навмисно перебільшуючи його швидкість до найвищої в світі. Крім того тут спостерігається **персоніфікація (уособлення)** – смартфон наділяється рисами істоти.

Іншим прикладом персоніфікації є реклама енергетичного напою «*Red Bull gives us wings*». Прийом персоніфікації забезпечує передачу почуття щастя, ейфорії, оскільки щаслива людина відчуває себе легко, ніби «на крилах».

В англomовних рекламних текстах широко використовуються **епітети**, які часто є метафоричними, наприклад: картопляні чіпси Laura Scudder Potato Chips рекламуються як «*The noisiest chips in the world*» («*Найгучніші чіпси в світі*»), а картопля швидкого приготування Sketch – як «*Golden Mashed Potatoes*» («*Золоте пюре*»).

У рекламних текстах можуть також використовуватися **порівняння**. Наприклад, «*Like a good neighbor, State Farm is there*» – «*Компанія State Farm завжди виручить, як гарний сусід*». Порівняння із сусідом використовується для того, щоб продемонструвати близькість та доступність страхового полісу. Тут підкреслюється легкість отримання фінансової або страхової допомоги від компанії State Farm.

Метафора в рекламних текстах часто супроводжується **повтором** одного чи двох складів, або цілого слова: «*Nothing outlasts the Energizer. It keeps going and going and going*» – «*Ніщо не тримається довше, ніж Energizer. Вони (батарейки) продовжують працювати, працювати, і працювати*». Саме повтор вказує на більш тривалий процес, ніж одинична констатація виконуваної дії.

Досить поширеними в англomовних рекламних текстах є фонетичні стилістичні засоби, серед яких:

1. **Алітерація** – повтор приголосних звуків, який допомагає створити додатковий музично-мелодійний ефект, що сприяє більш приємному сприйняттю реклами на слух («*Superior protection for fresher*» – повтор звуків «p», «t», «f»).

2. **Подовження літер:** «*Joooooу – finally has meaning*». У цій рекламі німецької компанії Audi підкреслюється, що саме цей автомобіль дозволяє покупцеві відчувати величезну й тривалу радість та задоволення.

3. Використання **рими:** у рекламному слогані «*A Mars a day helps you work, rest and play*» чітко звучить рима англійського прислів'я «*An apple a day keeps the doctor away*».

Синтаксичні стилістичні засоби в англійських рекламних текстах також посилюють вплив на споживача. Серед них слід відмітити **анафору** – єдинопочаток: «*New Carex Protect Plus could protect hands from bacteria for two hours after washing. New Carex Protect Plus helps protect for two hours*». Тут також спостерігається **синтаксичний паралелізм** – фрази «*New Carex Protect Plus could protect*» і «*New Carex Protect Plus helps protect*» мають однакову синтаксичну конструкцію. Крім цього, цей рекламний ролик містить лексичні повтори («*New Carex Protect Plus*» і «*for two hours*») та прийом алітерації – повтор звуку [p] у фразі «*Protect Plus*».

Отже, рекламний текст – це мовний конструктор, де використовуються виразні стилістичні засоби, образи, риторичні фігури, щоб привернути увагу, зацікавити та переконати отримати продукт чи послугу, акцентуючи унікальність та користь об'єкта реклами. В одному рекламному тексті може використовуватися декілька стилістичних засобів.

Джерела та література

1. Арешенкова О. Ю. Рекламний текст як функціональний різновид мовлення. *Філологічні студії* : Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2014. Т. 10. С. 5–11.

2. Воскобойник В. І., Сухачова Н.С. Метафора як стилістичний засіб впливу на адресата (на прикладі англійських рекламних текстів). *Лінгвістика* : зб. наук. пр. Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2023. № 1(47). С. 96–107.

ЛІНГВОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ВИСЛОВЛЮВАНЬ- ПОБАЖАНЬ

Дедушно Алла,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
dedukhno.alla@pdau.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-9254-3381>

Шаравара Тамара,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
tamara.sharavara@pdau.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0002-6370-6663>

У сучасному суспільстві комунікація відіграє важливу роль у взаємодії між людьми, що дає змогу вибудовувати соціальні стосунки та сприяє формуванню взаєморозуміння. Спілкування у суспільстві відбувається з дотриманням етикетних норм. Одним зі складників етикетного мовлення є висловлювання-побажання, які є не лише засобом вираження доброзичливості та підтримки: *Бажаю найкращого! Бажаю Вам вдалого дня! Бажаю гарно відпочити! Зичу щастя!* Нещодавно різні аспекти побажань досліджували Ю. Кіор та Н. Кобиленко [1] і Л. Павловська [2].

Лінгвофункціональний аспект висловлювань побажань полягає в аналізі мовних засобів, структури таких висловлювань, а також розпізнаванні функцій, які вони реалізують.

Висловлювання-побажання відносяться до ввічливих форм комунікації, оскільки вони сприяють підтримці позитивного спілкування, виявляють турботу про співрозмовника та повагу до нього, а також покращують загальний рівень взаєморозуміння людей у суспільстві: *Бажаю вам успіхів у майбутніх зусиллях! Бажаю тобі швидкого одужання!*

У мовленні висловлювання-побажання передають за допомогою дієслів *бажати, зичити* у різноманітних їхніх формах або завдяки іншим засобам:

*Бажаю здоров'я; Зичимо успіху; Нехай у вас все складеться якнайкраще!
Хочемо побажати якнайскорішого одужання.*

Побажання найкраще передають за допомогою категорії перформативності. Перформатив – це висловлювання, яке має властивість виконувати одночасно з моментом говоріння певну дію. У контексті побажань, коли ми виражаємо намір побажати чого-небудь, ми фактично виконуємо дію власне цього побажання для нашого співрозмовника: *Бажаю, щоб завжди Ви були щасливі! Зичу всього найкращого! Хотілося би побажати здійснення мрій неодмінно!* Перформативний аспект висловлювань-побажань підкреслює їхню активну роль у комунікації та можливість впливу на соціальні стосунки.

Функціональний аспект побажань полягає в їхній спрямованості на створення позитивних емоцій, підтримку та піднесення настрою співрозмовника. У спілкуванні побажання можуть виконувати різноманітні функції. Наприклад, вираження доброзичливості, коли побажання добра, щастя та успіху є виявом позитивного ставлення до співрозмовника: *Бажаю Вам успіху у Вашій роботі! Бажаю щасливого дня народження! Зичу добра та щастя Вам і Вашій родині!*

Висловлення побажань може надихати адресата на досягнення поставлених цілей та подолання труднощів: *Зичу вам сили та витримки у цій важкій ситуації! Бажаю Вам невразливості та відваги у боротьбі проти ворога! Нехай вам щастить у всіх починаннях!*

Побажання можуть допомогти підтримати співрозмовника у важкий момент або поліпшити його настрій: *Нехай кожен день наповнюється лише позитивними моментами! Зичу вам найкращого, щоб ви змогли подолати всі перешкоди!*

Побажання сприяють підтримці та розвитку міжособистісних відносин, оскільки дають змогу виявити зацікавленість та турботу щодо адресата: *Зичу Вам швидкого і повного одужання! Бажаю вам мирного неба над головою! Я бажаю, щоб у тебе був чудовий день!*

Отже, функціональний аспект побажань полягає в їхній ролі у сприянні

позитивно налаштованого спілкування між співрозмовниками.

Більш «насиченої» семантики побажання набувають завдяки застосуванню прагматичних чинників – інтенсифікаторів та конкретизаторів. Використання інтенсифікаторів підсилює емоційну виразність висловлювання та зосереджує на щирості побажання, сприяючи підвищенню ефективності комунікації та позитивному впливу на співрозмовника: *Від щирого серця бажаю тобі найбільшого щастя у житті! Нехай цей день буде найвеселішим та найщасливішим у твоєму житті! Нехай ця радісна подія запам'ятається тобі найяскравіше у житті!* Застосування таких інтенсифікаторів, як «найбільший», «найвеселіший», «найщасливіший», створюють більш емоційно лагіднішу ситуацію, у якій реалізуються ці висловлювання.

Використання конкретизаторів у побажаннях допомагає персоналізувати висловлювання, спрямовані на співрозмовника, справляючи на останнього так би мовити незабутні враження. *Бажаю тобі чудових подорожей і незабутніх вражень у твоїх мандрівках світом! Бажаю тобі вдалого переїзду та швидкого адаптування у новому місці життя! Нехай кожен твій творчий проєкт стане справжнім шедевром, що принесе тобі визнання та задоволення! Зичу тобі найкращих вечірок та яскравих спогадів на майбутніх святах разом із твоїми друзями!* Ці конкретизатори – «подорожей», «мандрівках світом», «день», «переїзду», «творчий проєкт», «вечірок» – деталізують побажання, що робить їх більш особистими та значущими для адресата.

Отже, висловлювання-побажання відіграють значущу роль у мовному спілкуванні, вони є важливим елементом побудови сприятливих стосунків між людьми. Визначено мовні засоби та конструкції, що використовуються для вираження побажань, а також їхню комунікативну функцію. Зазначено, що використання прагматичних чинників емоційно забарвлює семантику побажань.

Джерела та література

1. Кіор Ю. А., Кобиленко Н. А. Побажання як мовленнєвий акт у новогрецькій мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного*

університету. Сер.: Філологія. 2021. № 48. Том 1. С. 88–91.

2. Павловська Л. Лінгвокультурні особливості вербальних формул побажань з компонентом «ЗЕМЛЯ» на матеріалі різноструктурних мов. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологія.* Вип. 20 (88). 2023. С 49–52.

ПОТЕНЦІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНО-ОЦІННОЇ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНОМУ АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ВІДЕОБЛОГІВ ЛЕДІ КОЛІН КЕМПБЕЛ)

Залужна Ольга,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології
Донецького національного університету імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна
olgazaluzhna@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-7929-6769>

Ковтонюк Аміна,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Донецького національного університету імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна
kovtoniuk.a@donnu.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0003-0006-5103>

У сучасній лінгвістиці панує загальна думка про нерозривний зв'язок емотивності з оцінністю та її фундаментом – оцінкою, що постає актуальним питанням у межах досліджень таких наук, як філософія, психологія, логіка, лінгвістика. Сутність мовної та мовленнєвої оцінності, особливості її прояву та класифікація й досі є предметом дискусій лінгвістів.

Оцінка належить до сфери свідомості людини і є результатом формування цінностей, які набувають аксіологічної значущості. Як аксіологічна категорія, оцінка безпосередньо пов'язана з номінативною та комунікативною функціями мови, а, відтак, є антропоцентричною та універсальною, яка сприяє

формуванню національної специфіки сприйняття світу [3, с. 31].

Аксіологічна природа оцінки реалізується у мові за допомогою різних лінгвістичних засобів – морфологічних, лексичних та синтаксичних, узагальненого інваріантного значення схвалення/несхвалення дій, процесів, явищ, фактів тощо. Т. А. Космеда зазначає, що «оцінка – це категорія, що об'єднує всі засоби, які має сучасна мова у своєму розпорядженні для категоризації й позначення розмаїття оцінних значень, що мотивовані зв'язками між мовцем і дійсністю» [3, с. 18]. Втім, окрім семантичного підходу до визначення оцінки як лінгвістичної категорії, існують також дослідження, що опираються на її функціональну сторону – тобто категорію, яка відображає функцію слова або словосполучення в мовленні, пов'язану з вираженням емоцій або оцінки (наприклад, задоволення / незадоволення).

Розглядаючи поняття оцінки в структурі слова, варто зазначити, що вона нерозривно пов'язана з емотивним компонентом конотації, який включає в себе і раціональну, і емоційну оцінку. Значна частина оцінної лексики потенційно зв'язана з емотивним компонентом.

Емоційно-оцінна лексика присутня у різних аспектах людського спілкування, зокрема і у медійному дискурсі, що визначається динамікою і швидкістю реакції на події, широким спектром аудиторій та впливом на громадську думку у сучасному інформаційному суспільстві. Дослідження медіадискурсу постає перед мовознавцями як питання проблематичне й широке, адже його вивчення неможливе без аналізу супутніх факторів: сфери вживання, особливостей, функцій, даних паралельних наук, інформації як головної структурної одиниці медіадискурсу, основи його існування. Його зміст віддзеркалює події політичного, економічного, культурного життя суспільства. Головними цілями медіадискурсу є не тільки передача інформації, а й опис ситуації, регулювання дійсності адресата, вплив на його свідомість, отримання очікуваного від нього результату та прогнозування стану речей [1, с. 267].

Зокрема, YouTube як найбільш популярний міжнародний засіб медіа комунікації (як усної, так і письмової) хоч і характеризується специфічними нормами і правилами використання мови, втім різноманітність тематики, миттєве відображення новітніх тенденцій в усній та письмовій формах, можливість спостерігати мову в її тісному безпосередньому зв'язку з паралінгвістичними засобами спілкування (мовою жестів, міміка, тон і висота голосу, графічні засоби в письмових формах YouTube-комунікації тощо) роблять його цінним джерелом для актуальних сучасних лінгвістичних досліджень [2, с. 39].

Мовна специфіка дискурсу YouTube має великий вплив на формування суспільної думки та сприйняття громадськістю ключових постатей, зокрема таких, як члени британської королівської родини. Здійснення аналізу структурно-семантичних особливостей емоційно-оцінної лексики, уживаної для їхнього позначення, стає важливим завданням не лише для окремих аспектів вивчення мови, але й для розуміння впливу мови на формування публічної думки та вражень. Розглянемо наступний приклад мовлення із англomовного відеоблогу леді Колін Кемпбелл: *I think by now all know that Harry is going to be coming over to see his father, which I think is a very good thing. A very good thing as well. He said Megan isn't coming which is a very good thing as well, because nobody wants to see Megan. Nobody at all. And Harry is the King's son. The King loves Harry* [4]. Емоційно-оцінна номінація *very good thing* підсилена синтаксично повторенням, що виражає схвалення, тоді як *nobody wants to see Megan* хоч і не містить експліцитної оцінності у семантиці, але функціонально виражає емоційну функцію незадоволення. Повторення простих за структурою еліптичних речень *And Harry is the King's son. The King loves Harry* підкреслює позитивне ставлення королівської родини до принца Гаррі. Відтак, бачимо, що мовні засоби, які використовує леді Колін Кемпбелл у власному відеоблозі, спрямовані на створення позитивного образу принца Гаррі та негативного

образу його дружини Меган, мають потенціал впливати на формування публічної думки та вражень про цих двох людей.

Отже, дослідження емоційно-оцінної лексики в медіадискурсі демонструє міждисциплінарний характер, поєднуючи методологічні підходи різних наук: лінгвістики, психології, соціології тощо. Медіа простір відеохостінгової платформи YouTube, який динамічно розвивається та сприяє миттєвому глобальному поширенню інформації, суттєво впливає на формування публічної думки та маніпулювання свідомістю аудиторії, що, в свою чергу, демонструє значний потенціал дослідження емоційно-оцінної лексики на матеріалі сучасного англійськомовного медіадискурсу.

Джерела та література

1. Баранова С. В., Коритнік Д. Ю. Медіадискурс як різнопланове явище сучасних медіадосліджень. *Нова філологія*. 2020. № 80. Том I. С. 266–271. URL : <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/84965/1/Media%20discourse%20as%20a%20diverse%20phenomenon%20of%20modern%20media%20researches.pdf> (дата звернення: 04.02.2024)
2. Залужна О. О. YouTube Discourse as a New Dimension of the Linguistic Research. *Текст і дискурс: когнітивно-комунікативні перспективи* : збірн. мат-в IV Всеукр. наук. інт.-конференції (м. Кам'янець-Подільський, 18–19 березня 2021 р.). Кам'янець-Подільський, 2021. С. 39–42.
3. Космеда Т. А. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2000. 305 с.
4. The Official YouTube Channel Of Lady C / Lady Colin Campbell. *Charles' illness/Harry & Meghan's money troubles: polo & jewel line/Imran Khan latest/Kate's fate* веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Tww5mhX4h9w&ab_channel=LadyColinCampbell (дата звернення: 07.02.2024).

**ДЕМІНУТИВИ ЯК ЗАСІБ ЕКСПРЕСІЇ У КАЗЦІ «ЗОЛОТА БДЖІЛКА» (З
КНИГИ ДАРИ КОРНІЙ «ЧАРІВНІ ІСТОТИ УКРАЇНСЬКОГО МІФУ.
ДОМАШНІ ДУХИ»)**

Кисла Наталія,
кандидат філологічних наук, старший судовий експерт
Полтавського відділення Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз імені Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
м. Полтава, Україна
kislaya_nataliya@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-5137-6647>

Коркішко Вероніка,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності «Середня освіта (Українська мова і література)»
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна
veronikakorkishko28@gmail.com

Сучасна українська мова характеризується багатством засобів вираження емоційності. Найяскравіше емоційно-оцінне ставлення мовця до повідомлюваного передають демінутиви й аугментативи.

Демінутиви (від лат. *deminutus*) – виразні стилістичні засоби усного й писемного емоційного мовлення із семантикою зменшеності, пестливості, голубливості, згрубілості, зневажливості, інтимності [2, с. 355]. Такі утворення є невід’ємним складником художнього й розмовного стилів мовлення. І. Беркешук до сфер функціонування демінутивів зараховує також епістолярний та публіцистичний стилі мовлення [1, с. 22].

Найчастіше за допомогою демінутивів позначають стосунки у родині, у суспільстві, взаємини людини і довкілля, почуття, відчуття та світосприйняття людей тощо. Л. Скалозуб справедливо зауважує: «Демінутивні утворення служать також засобом вираження ставлення автора до зображуваного ним матеріалу. Влучне, доречне їх використання робить мову творів ще більш багатою, різнобарвною та насиченою» [6, с. 158]. Н. Дутчак вважає демінутивність мовною універсалією, існування якої зумовлене насамперед прагненням мовців висловити певну оцінку сказаному [3, с. 76].

Дослідники по-різному класифікують демінутивну лексику. Г. Сагач пропонує виокремлювати зменшувальну, пестливу і зменшувально-пестливу лексику [5, с. 8–9]. До зменшувальних слів зараховано ті, що вказують на кількісні відношення (розмір, міру вияву ознаки тощо). У казці «Золота бджілка» [4, с. 322–323] спостерігаємо такі зменшувальні лексеми: «*Квіточки схиляються під ноги, пташки радісно цвірінькають*», «*Тьохнуло серце пасічника, узявся ловити комашок, але спіткнувся і розпластався на землі*», «*Хотів підвестися, аж раптом бачить – сповиточок лежить*», «*Ходили-ходили, під кожний кущик заглядали, та сповиточка з дитинкою так і не знайшли*» тощо. Пестливими названо ті слова, які не викликають уявлення про розмір предмета, а тільки вказують на пестливе ставлення мовця до нього. У казці «Золота бджілка» [4, с. 322–323] виявлено один такий приклад: «*Аж тут і бабка тупцює до пасіки*». Традиційно суфікс -к- у лексемі «бабка» має негативно-оцінні конотації, у досліджуваній казці ж цей суфікс є виразником позитивної оцінки, про що свідчить загальний контекст. До третьої групи зараховано ті лексеми, які указують на розмір позначуваного предмета чи явища і водночас указують на ставлення мовця до них. У казці «Золота бджілка» [4, с. 322–323] репрезентовано такі зменшувально-пестливі лексеми: «*Аж тут опустилася на руку дідові бджілка*», «*Дід потягнувся до дитинки, а бджола як укусить його!*», «*Розгорнули в хаті, а то дівчинка: усміхається до них, ручками махає*» тощо.

Найпродуктивнішим засобом творення демінутивів є суфіксація, властива всім самостійним частинам мови. Л. Шутак диференціює такі суфікси на три групи за співвідношенням зменшеності та оцінності. До першої групи дослідниця зараховує суфікси раціональної оцінки -ок, -ик (чоловічий рід), -к(а) (жіночий рід), ц(е) (середній рід), що є типовими суфіксами об'єктивної зменшеності. Друга група репрезентована суфіксами раціонально-емоційної оцінки, зокрема -ець, -чик, -к- (чоловічий рід), -очк-, -ечк-, -ичк-, ачк-, -иц'-

(жіночий рід), -ечк(о), -очк(о), -а/-ча-, ен'(а) (середній рід). Третя група об'єднує власне пестливі суфікси -еньк-, -оньк-, -ус'-, -ун'- [7, с. 8]. У досліджуваному матеріалі фіксуємо суфікси, які належать до усіх трьох груп. Найпоширенішими у казці «Золота бджілка» [4, с. 322–323] є іменники, утворені за допомогою суфікса -к-: «комашки», «пташки», «бджілка», «бабка», «дитинка», «дівчинка», «ручки» і под. Демінутиви з іншими суфіксами ужиті спорадично: суфікс -ик- використано у лексемі «куцик», суфікс -очок- застосовано при творенні лексеми «сповиточок», суфікс -очк- фіксуємо в лексемі «квіточки». Також у казці спостерігаємо поодинокі випадки функціонування прикметників і прислівників з демінутивним суфіксом -еньк-: «маленькі», «потихеньку».

Отже, репрезентовані в казці «Золота бджілка» демінутиви належать до зменшувальних, пестливих і зменшувально-пестливих слів і утворені за допомогою суфіксів раціональної, раціонально-емоційної оцінки та власне пестливих суфіксів.

Джерела та література

1. Беркешук І. С. Демінутиви та аугментативи – виразники українського менталітету. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2016. Вип. 14. С. 20–26.
2. Дудик П. С. *Стилістика української мови : навчальний посібник*. Київ : Видавничий центр «Академія», 2005. 368 с.
3. Дутчак Н. М. Категорія демінутивності у сучасній лінгвістиці: словотвірно-семантичний аспект. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2009. Вип. 4. С. 73–76.
4. Корній Дара. *Чарівні істоти українського міфу. Домашні духи*. Харків : Віват, 2019. 352 с.
5. Сагач Г. М. Морфолого-стилістичні особливості емоційних суфіксів іменників чоловічого роду -ок, -ик, -чик, -ець, -очок, -ечок, -ичок. *Мовознавчі*

студії. Київ : Наукова думка, 1976. С. 7–11.

6. Скалозуб Л. Г. Дериваційні особливості демінутивної лексики (на матеріалі творів Марка Вовчка та Остапа Вишні). *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2012. Вип. 5. С. 157–164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apftp_2012_5_23 (дата звернення: 05.03.2023).

7. Шутак Л. Словотвірна категоризація суб'єктивної оцінки в сучасній українській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2002. 20 с.

ЛІНГВІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ

Ліпич Вікторія,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови та славістики
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
lipich.viktoria@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-1892-1102>

Мова як відкрита система швидко змінюється, розвивається, удосконалюється, а також адекватно реагує на всі зміни, що відбуваються як у світі загалом, так і в житті кожної країни зокрема. В умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну суттєво активізувалися процеси утворення нових слів, зокрема пов'язаних з бойовими діями, військовими персоналіями та зброєю, а також посилилася роль інтернет-комунікації як засобу забезпечення взаємостосунків між людьми та розвитку бізнесу. Соціальні мережі допомагають підтримувати емоційне благополуччя у воєнний час, надають людям можливість ділитися своїми думками, досвідом та актуальною інформацією. Українці не лише створили нові слова, а й надали нових значень звичним, окремі неологізми вже навіть внесли до іноземних словників. Кожне слово відображає те, що знайоме всім українцям. Крім того, вони підкреслюють особливу характеристику їхніх авторів: образність мислення, здатність переосмислення дійсності та велике почуття гумору. У сучасних

умовах світової глобалізації невід'ємною частиною життя людей стало спілкування в інтернет-середовищі. З розвитком інформаційних технологій виникла нова форма комунікації – онлайн-спілкування. Мова інтернет-спілкування постійно розвивається, вдосконалюється і стає дедалі більш уживаною в повсякденному житті. Популярність інтернет-комунікації, що зростає, відбивається на сучасних мовних практиках, а її особливості потребують аналізу для кращого розуміння сучасного мовного середовища.

Мовні аспекти комунікації в інтернеті є предметом зацікавлень багатьох українських вчених, про що свідчать наукові розвідки К. Авдієвської, С. Баранової, М. Єніна, Х. Кметик-Подубінської, Г. Коржова, Ю. Процишина, Л. Соломенко, О. Яремка та ін. Мета пропонованої публікації – проаналізувати особливості мовної комунікації в інтернет-середовищі, визначити її основні виклики та перспективи.

Як універсальна платформа міжособистісного спілкування інтернет характеризується такими основними рисами як невизначеність, анонімність, безпека, конфіденційність, різноманітність учасників спілкування. Інтернет-комунікація є синтезом інституціонального і побутового дискурсу; комбінує вербальні і невербальні засоби передачі інформації; є сферою, де активно використовуються різні стилі та жанри мови, а також де формуються нові правила її використання; об'єднує реальний та віртуальний світи, а також різних людей [3, с. 52].

У мові інтернет-дискурсу можна спостерігати різні стилі, починаючи від науково-популярного і закінчуючи розмовним з явним сленгом. Основними лексико-семантичними характеристиками спілкування у всемережжі є виразність і зрозумілість, котрі пов'язані з такими чинниками, як економія часу, простору та праці. Інтернет-мовлення містить лексичні та стилістичні елементи, характерні для різних функціональних стилів (публіцистичного, розмовного, художнього). Тому інтернет-мови є гібридними продуктами цих стилів, а

багатомовність є однією з їхніх основних характеристик [1, с. 78].

Спілкування через різні онлайн-платформи потребує стислості, що знаходить своє відображення у використанні аббревіатур, смайликів, символів та інших мовних засобів. В Інтернет-середовищі зміст і формат повідомлень, а також технологічні платформи для отримання інформації змінюються. Сучасні платформи класифікуються за їхнім типом: платформи міжособистісного спілкування, інформаційні платформи для широкої аудиторії та платформи «людина-машина». Характерною тенденцією, що простежується в текстах соціальних мереж, є адаптація українських слів до іншомовних версій. Спілкування через інтернет надає користувачам можливість створювати та використовувати нові сполучення, експериментувати з морфемами та словотворчими формами для того, щоб комфортно висловлювати свої почуття та думки.

Отже, спілкування в онлайн-середовищі дає змогу користувачам активно експериментувати з мовою та створювати нові лексичні одиниці та структури, а це сприяє створенню інноваційних мовних явищ і особливих способів вираження почуттів і думок.

Джерела та література

1. Авдієвська К. О., Баранова С. В. Комунікація в соцмережах: мовний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. № 1 (25). С. 76–79.
2. Альбота С. Мовні особливості Інтернет-комунікації під час пандемії. *Проблеми гуманітарних наук*. 2021. № 45. С. 11–18.
3. Глазова С. М., Ліпич В. М., Горбенко І. М. Мовні аспекти комунікації в інтернет-середовищі: виклики та перспективи. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 9 (15). С. 49–61.
4. Єнін М. Н., Коржов Г. О. Мережева комунікація: ризики та перспективи (на основі соціологічних опитувань громадської думки в країнах Євросоюзу). *Вісник НТУУ «КПІ»*. 2021. № 1(49). С. 22–29.

НЕОЛОГІЗМИ, УТВОРЕНІ ШЛЯХОМ СЛОВОСКЛАДАННЯ, В ГАЗЕТНОМУ ТА ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСАХ

Лотоцька Ганна,
вчитель англійської мови Чортківського ліцею № 5
м. Чортків, Україна
annalototska25@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0009-1645-377X>

Неологізми, утворені шляхом словоскладання, є невід'ємною частиною живої мовної еволюції, особливо помітною в сучасних газетних та інтернет-дискурсах. Ці слова, що виникають в результаті поєднання двох або більше слів, стають новими лексичними одиницями, які найчастіше реагують на сучасні реалії, технологічний прогрес та культурні тенденції. Утворені з елементів різних мовних шарів та стилістичних відтінків, ці неологізми виконують роль зручного та ефективного засобу комунікації, що дозволяє точно передавати нові поняття та ідеї, а також підсилити враження від мовлення. У цьому контексті важливо розглянути як процес утворення таких неологізмів, так і їх вплив на структуру мови та сприйняття тексту в сучасному медійному та інтернет-середовищі.

У англomовному газетному дискурсі існує безліч тематичних категорій, які охоплюють широкий спектр інформації. Основні з них: економіка, суспільство, наука, спорт, розваги.

Неологізми, утворені шляхом словоскладання, в англomовному газетному дискурсі в галузі економіки відображають сучасні тенденції, інновації та розвиток бізнесу. Ці слова є ключовими для точного передавання нових економічних концепцій, технологій та явищ. Аналіз деяких неологізмів у цій галузі:

1. Fintech (financialtechnology – фінансові технології): Цей термін поєднує два поняття – фінанси та технології. Він вказує на використання інноваційних технологій у сфері фінансів, таких як платіжні системи, онлайн-

банкінг, криптовалюти та інші. «Fintech» підкреслює важливість технологічних рішень для розвитку фінансової галузі.

2. Unicorn (єдиноріг): У контексті економіки, «unicorn» означає стартап, який досягає ринкової капіталізації в \$1 мільярд або більше. Цей термін використовується для позначення особливо успішних та інноваційних компаній.

3. Cryptocurrency (криптовалюта): «Cryptocurrency» об'єднує поняття «крипто» (шифрована) та «валюта». Це відображає новий вид цифрових валют, які використовують технології шифрування для забезпечення безпеки транзакцій та визначення нових одиниць валюти.

4. SharingEconomy (економіка спільного використання): Цей термін вказує на модель економіки, де люди діляться товарами та послугами за допомогою платформ, таких як Uber, Airbnb, і TaskRabbit. «Sharingeconomy» підкреслює зміну у способі споживання та більш ефективного використання ресурсів.

5. Blockchain (ланцюг блоків): Це поняття вказує на технологію розподіленого реєстру, яка застосовується в криптовалютах та інших галузях. «Blockchain» є прикладом неологізму, який утворився шляхом поєднання двох термінів – «блок» та «ланцюг», і відображає саму структуру цієї технології [1].

Ці неологізми відображають потужний вплив технологій, інновацій та глобальних економічних змін на лексичний арсенал газетного дискурсу в галузі економіки. Вони допомагають зрозуміти сучасні реалії та нюанси економічного середовища, збагачуючи мову новими та точними термінами.

Неологізми, утворені шляхом словоскладання, в англomовному газетному дискурсі в галузі суспільства відображають широкий спектр суспільних явищ, соціокультурних трендів та змін у сучасному світі. Приклади неологізмів із даної галузі:

1. Selfieculture (культура селфі): Цей термін поєднує поняття «селфі»

(самопортрет) та «культура». Він описує сучасне явище поширеності фотографування себе та поділу знімків у соціальних мережах, що відображає нові підходи до особистої та групової ідентичності.

2. Cancelculture (культура скасування): Цей термін відображає практику публічного відмовлення від підтримки особи, організації чи продукту через їх спростовані погляди або неприпустиму поведінку. «Cancelculture» відображає суспільні зміни в ставленні до моральних та етичних питань.

3. Eco-consciousness (екологічна свідомість): Цей термін об'єднує поняття «екологічна» та «свідомість». Він описує зростаючу увагу до екологічних питань, зміни в споживчому підході та більшу відповідальність щодо довкілля.

4. Digitaldetox (цифровий детокс): Цей термін поєднує «цифровий» та «детокс» (детоксикація). Він вказує на практику відмови від використання цифрових технологій для покращення психічного та фізичного здоров'я.

5. Bodypositivity (позитивне ставлення до свого тіла): Цей термін виражає підтримку та прийняття будь-якої фізичної форми тіла, а також прагнення до зниження тиску з боку суспільства на ідеали краси [2].

Зазначені неологізми в галузі суспільства відображають сучасні тенденції, зміни у моральних, соціальних та культурних парадигмах. Вони відображають динаміку розвитку суспільства, а також сприяють збагаченню мовного арсеналу для висловлювання нових ідей та концепцій.

Неологізми, утворені шляхом словоскладання, в англійському газетному дискурсі в галузі науки відображають сучасні технологічні досягнення, наукові відкриття та нові концепції. Приклади таких неологізмів:

1. Nanotechnology (нанотехнології): Цей термін поєднує «нано» та «технології». Він описує галузь, яка працює з нанометровими масштабами, що дозволяє створювати матеріали, пристрої та системи з унікальними властивостями.

2. Bioprinting (біодрукування): Цей термін об'єднує «біо» та «друкування». Він вказує на технологію створення тривимірних структур біологічних тканин та органів за допомогою 3D-друку.

3. Genomeediting (редагування геному): Цей термін описує технології, які дозволяють внести зміни до генетичної структури живих організмів. «Genomeediting» є ключовим поняттям у сучасній генетиці та медичних дослідженнях.

4. Artificialintelligence (штучний інтелект): «Artificialintelligence» поєднує «штучний» та «інтелект». Цей термін описує галузь, яка займається створенням програм та систем, які демонструють інтелектуальні здібності, такі як навчання, розпізнавання патернів та прийняття рішень.

5. Bioinformatics (біоінформатика): Цей термін поєднує «біо» та «інформатика». Він описує галузь, яка застосовує обчислювальні методи для аналізу та інтерпретації біологічних даних, таких як геномні послідовності [4].

Ці неологізми в галузі науки відображають важливі та швидкозмінні напрямки розвитку, а також використовуються для позначення нових технологій та концепцій, які впливають на наше розуміння світу. Вони відображають важливу роль мови у передачі сучасних наукових досягнень та ідей.

Неологізми, утворені шляхом словоскладання, в англійському газетному дискурсі в галузі спорту відображають нові тенденції, види спорту, технологічний розвиток та соціокультурні зміни, що впливають на спортивну індустрію. Далі представлені неологізми із даної сфери:

1. E-sports (кіберспорт): Цей термін об'єднує «електронний» та «спорт». Він вказує на вид спорту, де гравці змагаються у відеоіграх, часто на професійному рівні.

2. Athleisure (спортивно-модний): Цей термін поєднує «спортивний» та «модний». Він вказує на одяг та аксесуари, які поєднують елементи

спортивного стилю з повсякденними образами.

3. Crossfit (кросфіт): Цей термін поєднує «крос» (перетинаються) та «фітнес». «Crossfit» вказує на вид фітнесу, який поєднує різноманітні вправи та тренування для забезпечення всебічного фізичного розвитку.

4. Parkour (паркур): Цей термін описує вид фізичної активності, який включає в себе рухи через перешкоди в міському середовищі. «Parkour» підкреслює активний та креативний спосіб руху.

5. Fitbit (фітбіт): Це торговий бренд, який став синонімом для пристроїв моніторингу активності, які допомагають відстежувати фізичну активність, пульс та інші показники здоров'я [3].

Ці неологізми в галузі спорту відображають зміни у спортивних практиках, ставленні до здоров'я та фітнесу, а також вплив технологій на спортивну індустрію. Вони є важливими елементами мовного арсеналу для опису сучасних спортивних явищ та тенденцій.

Джерела та література

1. Демченко Н., Береговенко Н. Англomовні неологізми у сучасному економічному дискурсі. *Актуальні питання іноземної філології*. 2022. № 16. С. 25–32. URL: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-4> (дата звернення: 28.02.2024).

2. Железняк Є. В. Неологізми в сучасній англійській мові. *Наука онлайн* : міжнародний електронний науковий журнал. Київ : КНУКіМ, 2018. № 1. URL: <https://naukaonline.com/ua/publications/filologiya/2018/1/neologizmi-v-suchasnijanglijskij-movi/> (дата звернення: 08.03.2024).

3. Прокопенко Л., Козловська Г. Лінгвістичні особливості англomовних неологізмів сфери економіки, суспільно-політичного та повсякденного життя. 2007. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/16660> (дата звернення: 06.03.2024).

4. Тимошук Н. М. Англійські неологізми у сфері інформаційних технологій: словотвірний аспект. *Novafilologiâ*. 2023. № 89. С. 228–233. URL: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-89-33> (дата звернення: 03.03.2024).

КОНЦЕПТ ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN ЯК ЗАСІБ КОНСТРУЮВАННЯ ЕКФРАСТИЧНОЇ І МЕТАЕКФРАСТИЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ТВОРЧОСТІ ФЕЛІКСА ВАЛЛОТТОНА В ЕСЕ ДЖУЛІАНА БАРНСА

Луньова Тетяна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської та німецької філології
Навчально-наукового інституту іноземних мов
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна,
дослідник Університету міста Йорк за програмою «Програма підтримки
дослідників, які опинилися в ситуації ризику»,
м. Йорк, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії
lunyovat@gmail.com
tetyana.lunyova@york.ac.uk
<https://orcid.org/0000-0002-7022-0821>

Концепт ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN актуалізовано за допомогою прикметника *foreign* у назві есе Джуліана Барнса «*Vallotton: The Foreign Nabi*» [1, с. 258]. Займаючи ключову позицію в тексті, вказаний концепт відіграє важливу роль в конструюванні смислу есе, присвяченого висвітленню творчості Фелікса Валлоттона – французького графіка і живописця швейцарського походження (1865 – 1925) [2]. Залежно від типу співвідношення між текстом і мистецьким візуальним об'єктом контексти репрезентації творчості Фелікса Валлоттона можна розділити на екфрастичні й метакфрастичні. Перші пов'язані з «літературною репрезентацією творів візуальних мистецтв» [3, с. 297], тобто їх описом чи/і інтерпретацією; другі, згідно із запропонованим нами спільно з проф. О. Воробйовою підходом, не будучи власне описом чи тлумаченням мистецьких творів і стосуючись ширшого кола історичних, культурних, естетичних, етичних, психологічних, особистісних тощо аспектів дійсності, є важливими для розуміння власне екфрастичних контекстів. Наприклад, екфрастичним є такий фрагмент аналізованого есе: «*A man and a woman sit in a late-nineteenth-century interior: yellow-and-pink striped wallpaper in*

the background, blocky furniture in shades of dark red in the foreground» [1, с. 260], у якому здійснюється опис зображеного на картині «*The Lie*» («Брехня»). Натомість у метакфрастичному контексті, поданому нижче, наведено хронологічну інформацію про час створення Валлоттоном мистецьких творів окремого циклу «*This was the series of pictures from 1897 to 1899 known as Intimités, of which The Lie was one*» [1, с. 266]. Ця інформація дозволяє читачеві есе віднести мистецькі роботи до певного історичного періоду, однак з'ясовані дані не є власне репрезентацією мистецьких робіт. Концепт ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN актуалізовано в аналізованому есе як в екфрастичних, так і в метакфрастичних контекстах. Наприклад, у поданому нижче фрагменті концепт ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN, об'єктивований за допомогою прикметника *foreign* і словосполучення *scarcely a French artist at all*, слугує для метакфрастичної характеристики Валлоттона як митця, котрий попри формально задекларовану приналежність до групи французьких художників «Набі» не став власне французьким митцем: «*[...] for all his marriage and nationality-taking [...], and his official Parisian status as 'the foreign Nabi', he was scarcely a French artist at all [...]*» [1, с. 262]. В екфрастичному описі картини «*Dinner by Lamplight*» («Вечеря при світлі лампи») концепт ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN актуалізовано за допомогою контрасту між вказівками на національність зображених персонажів: одного з них ідентифіковано як «безумовно швейцарця» (*doubtless Swiss*), а іншу – як французьку (*Gabrielle*: з попереднього метакфрастичного контексту читач довідується, що Габріель мала французьке походження і стала дружиною Валлоттона (див., *marriage* у цитованому вище фрагменті)): «*Dinner by Lamplight (1899) shows the nape of a (doubtless Swiss) head at the dinner table; to his right, in a pink dress, Gabrielle gazes across at her elder son Jacques [...]*» [1, с. 269].

Метою розвідки є з'ясувати специфіку концепту ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN як засобу конструювання екфрастичної і метакфрастичної репрезентацій творчості Фелікса Валлоттона в есе Джуліана Барнса. Для аналізу фактичного матеріалу було використано методи лексико-семантичного,

лінгвостилістичного, лінгвокогнітивного, концептуального, контекстуально-інтерпретаційного, інтермедіального та когнітивно-поетологічного аналізу.

У семантичному плані концепт ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN як засіб екфрастичної і метакфрастичної репрезентацій творчості Фелікса Валлоттона контекстуально уточнюється, набуваючи в есе значущих складників «не повністю інтегрований в іншу культуру/ мистецький напрямок» (наприклад: «*This is a perceptive self-analysis, marking how distant he is, was, and continued to be, from his fellow-Nabis; by 1920 he was noting that he and Bonnard still got on very well 'despite being now at the opposite extremes of painting*» [1, с. 271]), «унікальний», «самобутній» (наприклад: «*[...] an awkward independent who fits uneasily into any wider narrative of painting*» [1, с. 262]).

У стилістичному плані контекстуально уточнений концепт ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN оприявнюється в есе у складі різних за стилістичними характеристиками фрагментів: у контексті аналітичної інтерпретації, запропонованої автором есе (наприклад: «*Though a committed Nabi, who painted modern life and everyday urban happenings, Vallotton was pulled instinctively towards narrative and allegory, towards hard edges and the north – Germany and Scandinavia [...]*» [1, с. 262]), у контексті висловлювання самого митця (наприклад, у листі: «*[...] he wrote to his friend, the French painter Charles Maurin: 'My hatred of Italian painting has increased, also of our French painting [...]*» [1, с. 262]), а також у контексті наративу – розповіді про життя художника (наприклад: «*[...] Douanier Rousseau, standing in front of it [Vallotton's painting], said fraternally to its author, 'Well, now Vallotton, let's walk together.' But Vallotton was always walking along his own path [...]*» [1, с. 275]).

У концептуальному плані контекстуально уточнений концепт ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN протиставляється в есе концептам АСИМІЛЬОВАНИЙ/ ASSIMILATED та НАТИВІЗОВАНИЙ/NATIVISED, за допомогою яких характеризується особисте життя митця, наприклад: «*Temperamentally, he appeared in his early years to be French, or French enough [...]*» [1, с. 263].

В інтермедіальному плані контекстуально уточнений концепт ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN слугує для вербальної репрезентації як окремої роботи Валлоттона, так і сукупності мистецьких творів певних художників і набізму як мистецького напрямку, наприклад: «*In his daytime landscapes he brought his own interpretation to the idealising tradition of Poussin and Rubens. [...] The results contain surviving elements of Nabism: the use of cut-out forms and strong colour contrast*» [1, с. 274].

У когнітивно-поетологічному плані контекстуально уточнений концепт ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN оприявнюється у якості складника як актуалізованих фреймів (зокрема таких як «набуття громадянства», «становлення власного стилю митця»), так і концептуальних метафор (ПРОФЕСІЙНЕ ЖИТТЯ – ЦЕ ПОДОРОЖ, ВІДМІННІСТЬ – ЦЕ ВІДСТАНЬ).

Здійснене дослідження дозволяє зробити висновок, що концепт ІНОЗЕМНИЙ/FOREIGN в есе Джуліана Барнса є одним із засобів тісної смислової інтеграції екфрастичної і метаекфрастичної репрезентацій творчості Фелікса Валлоттона й забезпечення когерентності есе. Цей висновок корелює зі спостереженням Т. Якобі про те, що в творах Ісака Дінесена (псевдонім, під яким писала Карен Бліксен) екфразис є невіддільним від комплексного цілого, яке регулює екфразис і виступає засобом його інтерпретації [4, с. 623]. Подальші дослідження дозволять детально описати явище тісної взаємодії екфрастичних і метаекфрастичних контекстів в есе про твори візуальних мистецтв.

Джерела та література

1. Barnes J. Vallotton: The Foreign Nabi. *Keeping an Eye Open. Essays on Art*. London : Jonathan Cape, 2020. pp. 258–277.
2. Blumberg N. Félix Vallotton. *Encyclopaedia Britannica*. (n.d.). URL: <https://www.britannica.com/biography/Felix-Vallotton> (дата звернення: 11.03.2024).
3. Heffernan J. A. W. Ekphrasis and Representation. *New Literary History*. Spring. 1991. Vol. 22. No. 2. pp. 297–316.
4. Jacobi T. Pictorial Models and Narrative Ekphrasis. *Poetics Today*. Winter.

1995. Vol. 16. No. 4. pp. 599–649.

Дослідження виконано завдяки гранту «Програма підтримки дослідників, які опинилися в ситуації ризику» від Британської академії та Ради захисту науковців, які опинилися під загрозою (Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії).

ОРАТОРСЬКІ НАВИЧКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ФІЛОЛОГА- ПЕРЕКЛАДАЧА

Монастирська Єлизавета,
здобувач 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
yelyzaveta.monastyrska@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Дедушно Алла,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
dedukhno.alla@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9254-3381>

Риторика (ораторське мистецтво, красномовство) – це мистецтво ефективного та переконливого висловлення думок, ідей у публічному виступі або письмовому тексті. Вона вивчає способи впливу на аудиторію завдяки використанню мовних засобів, структуру висловлювання та різноманітні риторичні прийоми. Риторика як наука вивчає процеси комунікації та впливу мовлення на аудиторію, щоби розуміти та вдосконалювати мовні та риторичні навички. Риторика як навчальну дисципліну вивчають для розвитку вмінь та навичок у сфері ефективної комунікації.

Ораторське мистецтво взаємодіє з багатьма науками, зокрема з мовознавчими (граматикою, стилістикою, культурою мови, поетикою), а також із іншими: філософією, логікою, психологією, етикою, сценічною майстерністю [1, с. 16–20], що слугує поштовхом для розвитку усіх наук, а також збагатить

знання тих, хто бажає їх опанувати та успішно реалізувати у професійній діяльності.

Актуальність риторики як лінгвістичної науки зумовлюється універсальністю й водночас багатогранністю самої мови, адже саме мова підносить людину над світом природи, виділяє її як інтелектуальний феномен, який здатний пізнавати, вивчати і творити світ. Завдяки мові людина може реалізувати себе як духовну особистість, ідентифікуватися із власним «я», з колективом, суспільством, нацією. Розвиток навичок красномовства формує у людини культуру мислення, мовлення, поведінки, спілкування.

Сучасна риторика як наука переконання засобами мови реалізується у різноманітних видах промов та широко застосовується в найрізноманітніших ситуаціях спілкування як усього соціуму, так і окремих мовців.

На думку В. Ф. Муратової, риторика набагато більше, ніж теорія переконання. Вона не тільки вчить мистецтву переконливого мовлення, але і самостійній творчості через тексти. Насамперед, риторика надає інструменти, які дозволяють студентові висловлюватися відповідно до об'єктів, мовленнєвих ситуацій, адресатів тощо. Риторика є, не в останню чергу, евристичним інструментом, який вчить набувати, зберігати і відтворювати ресурси з різних галузей та сфер знань [2, с. 730].

У галузі перекладу та підготовки майбутніх фахівців риторики відіграє важливу роль завдяки, зокрема й поєднанню або взаємовпливу різних дисциплін. Перекладачеві доводиться працювати з текстами, що належать до різних сфер суспільного життя. До того ж ораторське мистецтво є наукою про створення текстів, у центрі якої перебувають закони мислення і мовлення, механізми формування усного та писемного тексту. Вміння використовувати риторичну думку та вдало презентувати свої ідеї є передумовою для успішної комунікації і, зокрема успішного перекладу. Ораторські навички є важливими для філолога-перекладача, наприклад, під час усного послідовного або синхронного перекладу, оскільки вони допомагають ефективно взаємодіяти з аудиторією, чи то виступи на конференціях, презентації, чи то навіть проведення перемовин. Майбутнім філологам-перекладачам важливо розвивати

вміння та навички ефективного висловлення, що передбачає дотримання таких рекомендацій:

1. Знання мови (вправне застосування різноманітних мовних структур, насамперед семантичної, синтаксичної, стилістичної, для кращого розуміння та використання їх під час комунікації та/або перекладу).

2. Розвиток комунікативних навичок (важливо навчитися уважно слухати, вести діалог, чітко формулювати свої думки та вселяти довіру).

3. Риторичні фігури і тропи (вивчення різноманітних риторичних засобів, таких як метафори, аналогії, алегорії, епітети та інші для посилення та урізноманітнення своїх виступів або текстів (перекладів).

4. Розвиток ораторських навичок (майбутні перекладачі повинні практикувати публічні виступи та інші форми мовленнєвої діяльності для вдосконалення вміння ефективно спілкуватися зі співрозмовниками та/або аудиторією).

5. Критичний аналіз текстів (майбутні перекладачі навчаються аналізувати різні види текстів, зокрема публічні виступи, політичні маніфести, рекламні промови та інші, для виявлення риторичних стратегій і тактик, що сприятимуть позитивному впливу на аудиторію).

6. Розвиток критичного мислення (вивчення риторики сприяє розвитку критичного мислення, оскільки перекладачі повинні знати, як правильно підбирати аргументи та виявляти логічні помилки (які вкрай важливо не допускати під час перекладу) в тексті або безпосередньо під час мовлення.

Порівняно з виступом-монологом діалогічна взаємодія ставить перед оратором складні завдання, пов'язані із застосуванням різних комунікативних стратегій. Наприклад, під час інтерв'ю мовець повинен брати до уваги можливі зауваження адресата, який може виступати як активний контр-оратор (опонент) із власними комунікативними цілями. Перекладач має відповідно реагувати на такі ситуації та добирати влучні і доречні висловлювання під час перекладу. Тому важливим є вміння керувати та контролювати хід розмови шляхом постійного аналізу ситуації та у разі потреби спрямовувати тему розмови

відповідно до поставлених цілей, для чого потрібно володіти багатим словниковим запасом із різних галузей знань. Згідно із поглядом Й. Кнапе, риторика має основні комунікативні умови (такі як аудиторія, місце, час), і для того, щоб повідомлення оратора (або перекладача) було успішним та переконливим, необхідно аналізувати комунікативну ситуацію, зважаючи на ці параметри [3, с. 731].

Отже, впевнені ораторські навички важливі для філолога-перекладача, оскільки вони допомагають ефективно спілкуватися з різними співрозмовниками і навіть аудиторіями, успішно представляти проекти або результати перекладу. Ораторська майстерність відображає професійний рівень філолога-перекладача і допоможе йому отримати більше можливостей, зокрема і для кар'єрного зростання.

Джерела та література

1. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. С. 16–20.
2. Муратова В. Ф. Перекладацький аспект викладання риторики. *Молодий вчений*. № 1 (53). 2018. С. 730–732. URL : molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5433 (дата звернення 12.02.24).
3. Кнапе Joachim. Was ist Rhetorik? Stuttgart. 2000. 87 S.

СПІВВІДНОШЕННЯ ЕМОТИВНОЇ, ОЦІННОЇ, ЕКСПРЕСИВНОЇ ТА МОДАЛЬНОЇ ФУНКЦІЙ МОВИ

Приходченко Олександра,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна
prihodchenkoaleksandra@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8468-2453>

Напрямок, що вивчає проблеми емотивності мови та мовлення, сьогодні досить потужно розвивається в лінгвістиці. Активно йде пошук адекватних категорій, термінів та засобів опису явищ, пов'язаних з даною проблематикою,

формується термінологічний інструментарій. Можна назвати декілька термінів, що зустрічаються у дослідженнях, у межах порівняно «молодого» напряму у філології: емотивність, емотивний зміст, експресивність, оцінність та модальність. Вони є загальноживаними, але не мають єдиної, чіткої дефініції та конкретного статусу, що представляє серйозну проблему для сучасної теоретичної лінгвістики і, в першу чергу, для вчених, які ведуть дослідження в галузі емотивності мови та способів вираження емоцій у мовленні, емоційного забарвлення слів, ролі емоційного складника у семантичній структурі слова та низці інших сфер знання [1].

Категорія емотивності – це нелегка для систематизації царина, оскільки вона має безпосереднє відношення до психології людини, а саме до її емоційного стану. Психолінгвісти [3, с. 183–187] намагалися створити модель емоційного висловлювання, але ця спроба поки що не була реалізована, оскільки стало ясно, що це індивідуальне явище й прогнозувати його навряд чи можливо. Межі цієї категорії дуже розмиті і виявити її можна переважно у тексті та дискурсі.

Емотивність нерозривно пов'язана з експресивністю, яка тлумачиться в науковій літературі неоднозначно: як мовна категорія, так і з погляду її функцій.

У першому випадку експресивність розглядається як семантична категорія, тобто входить у внутрішній зміст мовної одиниці. Так, В. Чабаненко [5, с. 9] вважає, що експресивність є одним із компонентів конотації.

На його думку, експресивність – це здатність мовних засобів реалізовувати образотворче-виразну функцію під час передачі денотативного значення.

При функційному підході під поняттям «експресивність мовлення» розуміється її ненейтральність, тобто її образність, незвичайність, пов'язана з тим сигналом, який вона передає своїм посиленням мовним виразом, що

виділяється із загального мовного потоку вживанням лінгвостилістичних засобів або є результатом сприйняття асоціативно-образного уявлення, викликаного даним висловом й слугує стимулом для позитивної або негативної емоційної реакції адресата [6, с. 8–12]. Отже, експресивність вивчається лінгвістами як категорія комунікативного плану.

Відсутність єдиного трактування категорії «експресивність» призводить до того, що лінгвісти розмежовують емотивність та експресивність на різних підставах. Погляди вчених щодо співвідношення даних термінів коливаються від їх ототожнення до чіткої диференціації.

В. Чабаненко вважає експресивність та емотивність частково подібними, але автономними явищами допускають існування неекспресивної емоційності. Емотивність висловлювання завжди пов'язана з реалізацією емоційної оцінки, тоді як експресивність частіше пов'язана з інтелектуальним наміром переконати в чомусь адресата [5].

Основна відмінність експресивності від емотивності в тому, що як компонент конотації вона відіграє другорядну роль порівняно з емотивністю, яка займає провідне місце. Учені припускають, що експресивність сприяє вираженню емоційно-оцінного ставлення до того чи того явища навколишньої дійсності, кращому донесенню логічної та емоційно-оцінної інформації до адресата [7, с. 298–302].

Ми поділяємо думку вчених, які вважають, що експресивність слід розглядати при аналізі висловлювання як його загальну властивість, а не як властивість окремого слова. При цьому зауважимо, що експресивний і власне оцінний компоненти значення висловлювання існують незалежно один від одного. Додамо, що експресивність – це семантична якість мовного знака, його здатність виражати через цілісне наочне уявлення позамовний зміст з метою характеристики предмета мовлення. У цьому зв'язку слушною видається твердження О. О. Селіванової стосовно того, що експресивність створюється

тільки в мовленні при залученні невербальних елементів, і у такий спосіб вона безпосередньо переноситься на оцінність [4, с. 21].

У тісному зв'язку з поняттям «емотивність» знаходиться розуміння оцінки в мові. Емоція й оцінка розглядаються в філософії та психології як два самостійні, але тісно пов'язані між собою процеси людського мислення.

Питання про місце та роль емоції в оцінних структурах, диференціації понять «емотивність» та «оцінність» не втрачає актуальності і сьогодні. Взаємозв'язок категорій емотивності та оцінності є незаперечним фактом, але щодо характеру цього зв'язку у науковій літературі точаться дискусії.

Н. Мельничук стверджує, що оцінність, представлена як співвіднесеність слова з оцінкою, і емоційність, що пов'язується з емоціями, почуттями, не становлять двох різних компонентів значення, вони є єдиними [2, с. 99–107], які говорять про те, що, оскільки мислення відбувається у формі понять, а слова як носії понять мають у своїй семантиці емотивні значення, тому вираження емоції є спробою схарактеризувати об'єкт, що описується і, найголовніше, висловити своє емоційне ставлення щодо нього. Отже, будь-яка осмислена емоція – це ставлення, тобто є нічим іншим, як оцінкою. Більше того, емоція може виникнути лише за наявності оцінювального мотиву.

Ми підтримуємо думку мовознавців, які вважають, що два цих поняття є все ж таки нетотожними, як показують сучасні дослідження в галузі психолінгвістики. Цей факт доводиться, що оцінність не однаковою мірою властива емотивному висловлюванню.

Зазначимо також, що з поняттям «оцінка» пов'язана ще одна категорія – «модальність».

Для реалізації мети нашого дослідження актуальним є урахування суб'єктивно-оцінної модальності, оскільки уведення суб'єктивно-модального значення в загальну категорію модальності є важливим у розширенні меж аналізу мовних одиниць. Для емотивності важливим є аналіз епістемічного

стану комунікантів, що знаходить своє втілення в епістемічному модусі, тобто в оцінці істинності інформації, що міститься у висловлюванні. Безперечним є той факт, що епістемічно-модальні імпульси пронизують кожне висловлювання природної мови, а епістемічний стан мовця може репрезентуватися не тільки спеціальними лексико-граматичними маркерами, а й існувати в тих висловлюваннях, де немає його видимих показників.

Підсумовуючи погляди лінгвістів щодо співвідношення емотивності – експресивності – оцінки – модальності, можна сказати, що емоція задає певний кут зору суб'єкта стосовно певного явища, провокує позитивну чи негативну модальність; емоційний стан мовця активізує його аксіологічну діяльність, визначає категоричність оцінного змісту, гіперболізацію переваг і недоліків оцінюваного предмета або особи.

Джерела та література

1. Бігунова Н. О. Позитивна оцінка: від когнітивного судження до комунікативного висловлювання : монографія. Одеса : КП ОМД, 2017. 580 с.
  2. Мельничук Н. О. Співвідношення емотивності та оцінності у структурі англійського прикметника. *Філологічні студії*, 2014. Вип.11. С. 99–107.
  3. Папіш В. Психолінгвістичні особливості художньої мови І. Чендея. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія. Соціальні комунікації*. 2012. Вип. 28. С. 183–187.
  4. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). Київ : Фитосоціоцентр, 1999. 148 с.
  5. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови : навч. посібник. Запоріжжя : ЗДУ, 1993. Ч. 1. 216 с.
  6. Apresyan M. On The Concept of “Expressiveness”. *Modern Linguistics. Annals of Language and Literature*. 2018. № 2 (4). P. 8–12.
- Mesquita B., & Boiger M. Emotions in context: A sociodynamic model of emotions. *Emotion Review*. 2014. 6 (4). P. 298–302.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Приходько Ганна,
доктор філологічних наук,
професор, професор кафедри англійської філології
та лінгводидактики
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна
anna.prihodko.55@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6220-5333>

Процес комунікації є невід'ємною частиною сучасного життя. Складне комунікативне явище, що містить у собі і соціальний контекст, який дає уявлення як про учасників комунікації (і їх характеристики), так і про процеси виробництва і поняття повідомлень, прийнято називати дискурсом. Дискурс – це зв'язаний текст у сукупності з екстралінгвістичними, прагматичними та іншими факторами, мовлення, розглянуте як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і в механізмах їхньої свідомості.

Природа терміну «дискурс» настільки багатогранна, що, незважаючи на досить довгу історію, його дослідження й численні праці у сфері дискурсивного аналізу свідчать, що говорити про однозначне розуміння дискурсу вважається передчасним. Лінгвісти визначають дискурс, як своєрідний текст чи його парадигму, побудований на міркуваннях, що складається з послідовного ряду логічних мовних ланок, усних або письмових, діалогічних або монологічних, різножанрової категорії, у якому є корелятивні зв'язки лінгвістичного або екстралінгвістичного змісту, і як наслідок, логічність і змістовність структурної будови, здатної реалізувати прагматику аргументації, полеміки та наукової доказовості.

Політичний дискурс можна розглядати як один із видів професійного дискурсу. Він формується на основі національної мови, яку використовують політики, партії або владні структури для досягнення найрізноманітніших цілей: встановлення суспільного консенсусу; прийняття і обґрунтування певних

політичних та соціально-ідеологічних стратегій в умовах множинних суспільних інтересів плюралінгвістичного суспільства; підтримання або руйнування «статусу кво»; «промивання умів», нав'язування масовій свідомості тієї або тієї ідеологічної думки [2, с. 22].

Під політологічним (політичним) дискурсом розуміється зв'язаний текст, зумовлений ситуацією політичного спілкування у сукупності з прагматичними, соціологічними, психологічними та іншими факторами. Політичний дискурс актуалізується у таких жанрах, як промова політика, інавгураційне звернення президента, політичний документ (указ президента, зміст закону, комюніке), звіти уряду у парламенті, затвердження або обговорення бюджету [2, с. 25].

Успіх комунікації залежить від уміння ефективно володіти трьома чинниками: логікою, психологією, мовою. Останній є дуже важливим, оскільки вся інформація доноситься до слухача вербальними засобами.

У політичному дискурсі велике значення для впливу на масову свідомість надається невербальним засобам. Вважається, що їх інформативність перевищує відповідну вагу вербаліки і, навіть, «поглинає» її, актуалізуючи не тільки стан людини, але й її поведінку у зв'язку з обраною соціальною роллю. Будь-яка візуальна комунікація відбувається в інших фізіологічних умовах, ніж мовленнєва, що створює інші форми її функціонування. Відтак, 16 % вербальної інформації, переданої по телебаченню, запам'ятовується половиною аудиторії, тоді як серед візуальних тем цей відсоток сягає 34 %. При цьому 69 % вербальної інформації просто зникає, бо сприймається лише третинною аудиторії. Хвилювання взагалі не бажане в поведінці політичного діяча. Якщо ж повідомлення, актуалізовані різними каналами комунікації, не корелюватимуть одним з одним, то сприйняття може бути неадекватним [2, с. 28].

У політичному мовленні визначальною є потреба інформаційної повноти повідомлення: найбільш швидке, точне та ясне здійснення передачі важливих

факторів. На лексичному рівні це можна досягти вибором політичних термінів, які забезпечують чіткість і однозначність висловлювання.

У дискурсі політиків-професіоналів виділяється особлива сфера – це мовленнєві жанри, суб'єктами яких можуть бути лише особи, що займають головні місця в політичній ієрархії – керівники держави, міжнародних об'єднань, політики установ та партій.

Як багатожанровий різновид публічного мовлення, політичний дискурс характеризується цілою наукою специфічних засобів. І суть тут не лише у вживанні специфічної детермінованої політичною діяльністю лексики, а й у своєрідному виборі й організації певних структур вираження відповідно до прагматичних настанов, цілей та умов спілкування, що склалися в процесі професійної діяльності політиків. Політики усвідомлюють необхідність оволодіння таким стилем мовлення і нормами літературної мови, які здатні дати найвищий коефіцієнт корисної дії. Будь-який політик стикається з необхідністю правильного розташування, компонування мовних одиниць, тобто всього того, що становить суть та специфіку побудови промови.

Мовне маніпулювання політичною свідомістю у політичному дискурсі здійснюється за допомогою словесної імплікації за рахунок ідеологічності, оцінювання, модальності, рухомості, семантики та прагматики слова, варіативності денотативних та конотативних значень одних і тих же мовних знаків під впливом соціальних, культурних та інших факторів.

У контексті недемократичного політичного дискурсу кожна людина (група, колектив, співавторство) може фігурувати як об'єкт ідеологічного впливу (маніпулювання, репресії), так і суб'єкт політичної дії [1, с. 158].

Демократичний дискурс завжди орієнтований на створення таких умов за яких, по-перше, кожен його учасник мав би право самостійно вирішувати брати участь у ньому чи ні, по-друге, всі його учасники (тобто всі члени громадського суспільства) мали б реальну можливість впливати на політичну владу, по-третє,

політична влада не могла б нехтувати думкою, як більшості, так і меншості [3, с. 12].

Політичний дискурс створений політиками, які переконують народ, спонукають його, схвалюють себе і свої дії, виступають з критикою опонентів. Особливою технікою переконання є пропаганда, яка використовується перед виборами, метою якої є нав'язування народові певної думки. Тільки той політик, який знаходить шляхи вирішення із проблемної ситуації, отримує лідерство.

Останніми роками політичний дискурс став активним об'єктом лінгвістичних досліджень. У зв'язку із глобалізацією соціальних змін, технологізацією політичного дискурсу, соціологи, лінгвісти та інші спеціалісти, доходять висновку, що мова – це влада. У періоди радикального суспільно-політичного реформування закономірно підвищується увага до аспектів соціального життя, здатних визначити подальшу побудову нової системи аксіологічних координат з іншими акцентуваннями рубрик цілісних шкал. На особливу увагу заслуговує політичний дискурс, адже «мова є невід'ємною від політики і владних відношень, і тільки у цьому контексті може стати адекватно зрозумілою.

У сучасному політичному дискурсі вплив переконання та сприйняття адресатом мовлення політика є значним. Переконання здатні формувати, чи навіть передбачати рівень взаємовідносин між політиком та виборцем. Ефективність же спілкування політичного діяча залежить від його здатності взаємодіяти з іншими людьми та встановлювати так званий рапорт, налаштовуючись щодо їхніх моделей світу і навичок поведінки, внутрішньо приєднуючись до них, бо «різниця полягає не в самому світі, а в його фільтрах, через які його сприймаємо: мова – це фільтр, переконання – також фільтр» [4, с. 683].

Політичний дискурс, таким чином, характеризується широким спектром

різноманітних ознак, пов'язаних з диференціацією суспільно-інституційної, медійної комунікації і реалізується у різних видах жанрів.

Джерела та література

1. Кусько К. Я. Проблеми дискурсної лінгвістики. *Іноземна філологія* : укр. наук. зб. Львів : ЛНУ, 2001. 158 с.
2. Лук'янець В. Філософія дискурсу. *Вісник НАН УКР*. 2002. № 12. С. 22–28.
3. Фоменко О. С. Політичний дискурс демократичного суспільства. *Вісник Київського університету. Іноземна філологія*. Вип. 27. Київ, 1998. С. 10–12.
4. Cohen T. Figurative speech and Figurative Acts. *The Journal of Philosophy*, 1975. Vol. 72. № 19. P. 683–703.

ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Рожков Юрій,
доктор філософії з філології,
доцент кафедри іноземної філології і перекладу
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна
yurii112@nubip.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-6830-9130>

Сучасний стан розвитку термінознавства для вивчення термінології визначає найактуальнішим когнітивний підхід, який сформувався наприкінці 90-х рр. ХХ століття в межах когнітивної лінгвістики і загального термінознавства та продовжує розвиватися. Використовуючи цей підхід, лінгвісти описують терміни (одиниці терміносистем) з погляду відбиття ними процесу пізнання загалом та створення фрагментів наукової картини світу. Нині актуалізовані дослідження в галузі когнітивної лінгвістики як закордонних (Дж. Лайонз, Дж. Лакофф, Р. Ленекер, Ч. Філлмор, Ж. Фоконьє), так і українських мовознавців (М. Володина, О. Воробйова, С. Жаботинська, В. Іващенко, Т. Кияк, Т. Панько та ін.) Когнітивний підхід доповнює традиційні

описові методики аналізу термінології, дозволяє моделювати внутрішній зміст терміну, аналізувати його системні зв'язки мовно-пізнавального характеру.

В. Іващенко зазначає, що когнітивне термінознавство, з одного боку, продовжує традиції лінгвоцентричного (терміноцентричного, або класифікаційно-структурного) термінознавства, з другого, – набуває рис, притаманних сучасному етапові наукового пізнання – міждисциплінарність (експансіонізм), відкритість, асистемність, поліпарадигмальність, антропоцентризм, синергетизм [2, с. 126]. Лінгвокогнітивний підхід спрямований на з'ясування взаємозв'язку між формуванням термінів та способами уявлення в науковому світогляді.

У контексті когнітивної парадигми лінгвістичного знання термін є особливою когнітивно-інформаційною структурою, в якій акумулюється виражене в конкретній мовній формі професійно-наукове знання, накопичене людством, воно оптимізує пізнавальну та перетворювальну діяльність людей. Ця унікальна когнітивно-інформаційна структура проявляється у специфічному контексті, який включає його не лише як об'єкт пізнання, але й як ментальний процес, що пов'язаний із пізнанням.

Основні терміни когнітивної термінології, які сприяють розумінню мовних явищ у контексті взаємозв'язку мови, свідомості, мислення та її ролі в процесах пізнання та комунікації, включають в себе категорії, концепти та фрейми.

Аналіз робіт мовознавців показав, що людина узагальнює, розподіляє наявні знання за групами, тобто категоризує їх. Це зумовлено необхідністю згрупувати об'єкти, які вона осмислює, як схожі або несхожі за певними ознаками з наявним у неї еталоном. Ідея категоріального класифікування реальності в онтологічному вимірі і у фахових мовах наголошує на важливості дослідження не лише окремих термінів, але й цілих категорій термінів для точного вираження концепцій. Категоріальний підхід ґрунтується на загальноновизнаному принципі системності, оскільки будь-яка наука характеризується системним підходом, який полягає в об'єднанні конкретних

об'єктів та встановленні відношень між ними. Тому кожна категорія формується як сукупність об'єктів, об'єднаних на основі загального концепту.

Концепт, як важлива складова когнітивної лінгвістики, привертає увагу багатьох мовознавців, але його тлумачення суттєво різняться залежно від наукових шкіл, напрямків та індивідуальних підходів вчених. Розмаїття дефініцій концепту обумовлене його неоднозначністю, семантичною різноманітністю та глибиною як самого явища.

Ми будемо спиратися і вважати базовою дефініцію концепту, представлену О. Воробйовою, яка визначає концепт як «основну одиницю свідомості, складник «колективного несвідомого», оперативну змістову одиницю пам'яті, «цеглинку» концептуальної системи, яка відбиває знання і досвід людини у вигляді «квантів» знання; яка лише частково вербалізується мовними засобами у вигляді їх значення та містить істотну частку невербалізованої інформації» [1, с. 54].

У мові концепт може бути вербалізованим окремими словами, словосполученнями, фразеологічними одиницями, пропозиціями і цілими текстами. Мовною репрезентацією семантики концептів можуть служити різні мовні факти, які супроводжують концепт: визначення, предикати, порівняння, метафори, афоризми, прислів'я та приказки. У всіх концептів знаходиться набір образних рис, що можуть бути розкриті через аналіз мовних виразів. Наукові дослідження лінгвістів підтверджують, що кожен концепт має складну структуру та містить специфічну лінгвокультурну інформацію. Ця інформація передає досвід людей, що спілкуються мовою, та тісно пов'язана з емоціями та оцінкою.

У кореляції з поняттям загального концепту вважаємо доречним звернути увагу на поняття наукового, фахового концепту. На сьогодні науковий концепт як самостійний предмет дослідження розглядається рідко.

В. Іващенко визначила науковий концепт як організоване певним чином на основі ключового термінопоняття системотворче або текстотворче впорядкування (фрагментом якого в науковій картині світу обов'язково є

ієрархія) взаємопов'язаних між собою інших наукових понять [2, с. 126]. У такому ракурсі розгляду науковий концепт – це не просто метасмисл, а метасмисл-цінність, або вагоме, важливе за конкретних обставин для суб'єкта пізнання термінопоняття [2, с. 126].

Концепт як структура знання може бути представлений у вигляді схеми, фрейму, концептуального сценарію. Розуміння фрейму як особливої когнітивної структури, структурованих інформаційних даних, які відтворюють набуті досвідним шляхом знання про певну стереотипну ситуацію, вперше було запропоновано М. Мінським. Поняття фрейму згодом розширили і стали застосовувати до вивчення особливостей організації мовної системи загалом. У сучасній когнітивній лінгвістиці можна виокремити два підходи до поняття фрейму: 1) фрейм як структура знання; 2) фрейм як структура представлення знання.

Узагальнюючи все розмаїття трактувань, можна виокремити релевантне розуміння терміна *фрейм* як схематизованої організації отриманих даних, за допомогою яких людина пізнає спеціальну інформацію.

Необхідність фреймового аналізу для дослідження організації терміносистем була обґрунтована в наукових студіях Ю. Віт, Л. Івіної, О. Проскуріної, Ю. Рожкова, Л. Рудинської, О. Сиротіна, Ю. Уткіної, О. Южакової, які використовували фрейм як засіб упорядкування нових терміносистем. Результати досліджень вказують на необхідність виділення конкретних термінів та їх групування у блоки, що дозволяє аргументовано впроваджувати нові терміни та пояснювати зміни в тлумаченні вже відомих. Така організація термінології відображає людський досвід у професійній сфері й є важливою для визначення концептуального змісту.

Отже, на сьогодні одним з актуальних напрямів у термінознавстві вважається когнітивний підхід до вивчення терміносистем, при якому термінологічні одиниці описуються концептуально, як певні когнітивні структури. Методи когнітивного термінознавства дають можливість зрозуміти не тільки становлення і розвиток професійних концептів і категорій, а також їх

ієрархічність, організацію, структуру. У зв'язку з тим, що сучасне термінознавство проходить етап упровадження методів когнітивної лінгвістики, змінився погляд на термін та його функціонування і сформувався новий, пов'язаний з проблемами пізнання і відображення знання в термінах, концептуальний апарат: категорії, концепти, фрейми. У парадигмі когнітивного термінознавства термін – не просто основна одиниця науки, а мовний знак, який представляє інформаційно-когнітивну структуру, що акумулює спеціальні знання, необхідні для наукової діяльності та комунікації фахівців певної галузі.

Джерела та література

1. Воробйова О. П. Концептологія в Україні: здобутки, проблеми, прорахунки. *Вісник КНЛУ. Серія : Філологія*. Київ, 2011. Т. 14, №2. С. 53–64.
2. Іващенко В. Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології) : монографія. Київ : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2006. 328 с.

ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИСЛОВЛЮВАНЬ-ВІТАНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Рябуха Анастасія,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)

Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

anastasiia.s.riabukha@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Дедушно Алла,
кандидат філологічних наук,

доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету

м. Полтава, Україна

dedukhno.alla@pdau.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-9254-3381>

Соціум потребує від людини якісної мовленнєвої діяльності, яка проявляється у різноманітних формах висловлювань, що є значущими для

вираження думок, особистих намірів та емоцій мовця. До важливих мовноетикетних одиниць відносять вітання, вивчення яких приваблювало багатьох учених вже дуже давно. Зокрема, цікавим є дослідження прагматичних характеристик висловлювань-вітань, якими ми зазвичай починаємо розмову та які мають важливе значення для створення ситуації спільної взаємодії між співрозмовниками. Прагматичний аспект мовлення в лінгвістиці передбачає аналіз ситуації, у якій опинилися мовці, та їхні дії (акти спілкування/висловлювання). Це допоможе зрозуміти соціальні, культурні та емоційні аспекти таких мовленнєвих актів, що сприятиме успішній комунікації між людьми.

Поняття «вітання» має різні форми репрезентації:

- 1) Гребенщикова Н. С. зазначає, що вітання – це слова, які приязно вимовляються при зустрічі або написанні вітальної частини у листі;
- 2) у вузькій спеціалізації їх пояснюють як звичайні мовноетикетні формули, що сприяють комунікації;
- 3) словники тлумачать цей термін як слова або жести, які використовують при зустрічі і які налаштовують на подальше доброзичливе та дружнє спілкування [2, с. 91–92].

Зважаючи на вищезазначене, вважаємо, що вітання – важливий складник щоденного спілкування у будь-якій країні світу. Для того, щоби привітатися, ми використовуємо давно створені формули залежно від виду зустрічі. Більшість формул у різних мовах мають схожі аспекти застосування і значення, але є й певні відмінності, які пропонуємо прослідкувати на прикладі української та англійської мов.

Отже, для того, щоби привітатися в офіційній ситуації в українській, як і в англійській мовах є сталі фрази: «Добрий ранок! (*Good morning!*)», «Добрий день! (*Good afternoon!*)», «Добрий вечір! (*Good evening!*)». Застосування цих формул залежить від часу доби, коли нам доводиться вітатися. Звичайно, «*Good*

morning!» англійці говорять з 5 до 12 години ранку, «*Good afternoon!*» – з 12 до 18 години, а «*Good evening!*» – з 18 години вечора [3]. Такий же принцип діє і в українців. Щоправда, в офіційній ситуації все-таки передбачено використання насамперед форми «*Добрий день!*»

Цікавим є те, що в англійській мові ці фрази можуть розмежовувати для офіційного та неофіційного спілкування. Неофіційними вони стають тоді, коли використовують іменники «*Morning!*», «*Afternoon!*» та «*Evening!*», прибравши слово «*Good*». Значення цих висловлювань зберігається, але саме так вітатися пропонують лише зі знайомими, близькими чи друзями, але не в офісі з роботодавцем чи колегами [1].

Після вітання можна запитати у співрозмовника про його/її стан/справи такою фразою як «*How do you do?*», «*Як ся маєте?*», що в сучасному спілкуванні англійців використовується досить рідко, адже нині цю форму привітання застосовують люди старшого віку. У відповідь ми почуємо: «*I'm fine, thanks!*», навіть якщо день був дуже поганий [1].

Якщо ми зустріли людину вперше, то після вітальної фрази обов'язково варто висловити «*Nice to meet you!*», «*Pleased to meet you!*», «*It's great to see you!*», «*Good to see you!*», що означає «*Приємно познайомитись!/Радий(а) Вас бачити!*» [3].

Крім спілкування у діловій сфері люди контактують із рідними, знайомими та близькими, що стосується неофіційної комунікації, для якої існують свої формули.

У неформальній ситуації для привітання використовують давно відомі «*Hello!*», «*Hi!*», «*Hey!*», що є правильним застосуванням і українською звучить як «*Привіт!*». Після таких етикетних формул варто додавати ім'я особи, з якою вітаємося, що характерно як для англійської, так і української мов. Проте ці три способи вітання в англійській мові можуть дещо відрізнятися:

1. Якщо ми не потребуємо відповіді від співрозмовників, ми можемо використати «*Hello everyone/everybody!*»;

2. Якщо ми хочемо привітати велику групу людей, варто скористатися такою формою, як «*Hi guys!*»;

3. Якщо ми хочемо наголосити співрозмовнику про те, що бачилися з ним сьогодні і пам'ятаємо про це, то можна вжити «*Hello again!*»;

4. Якщо ми зацікавлені у спілкуванні зі співрозмовником і хочемо про це зазначити, то нам варто використати «*Well hello!*»;

5. Якщо ми чуємо «*Hi there!*», то це говорить про те, що людина не чекала нашого вітання або забула чи навіть невпевнена, що бачила нас раніше [3].

Коли ми доброзичливо хочемо звернутися до великої групи людей, в українській мові існує формула «*Здоровенькі були!*», що англійською звучить як «*Alright/ Awight (mate)?*». Можемо використовувати як звертання до однієї людини чи групи осіб, але, якщо зробити дослівний переклад фрази, то отримаємо запитання «*Як справи?*», на яке не чекаємо відповіді, тому відносимо її до різновиду вітання [3].

Якщо нам цікавий стан людини або маємо бажання підтримати розмову якомога довше, після вітальної фрази варто запитати: *What's up?* (*Як справи?*), *What have you been up to?* (*Що робив?*), *What's good?* (*Що хорошого?*), *What it do?* (*Як ти?*), *How are you doing?/How's it going?* (*Як справи?*) (зазвичай цікавляться одне в одного після того, як привіталися) [3, 4].

Якщо ми давно не бачилися зі знайомими або прагнемо почати спілкування з особою, яку давно не зустрічали, можна висловитися так:

- 1) *Hey, is it really you?* (*Привіт, це справді ти?*);
- 2) *Is that you?* (*Це ти?*);
- 3) *Is that seriously you?* (*Це серйозно ти?*);
- 4) *Hello stranger!* (*Привіт, незнайомцю/ незнайомко!*);
- 5) *Are you kidding me?* (*Це жарт?*);
- 6) *This can't be true!* (*Це не може бути правдою!*);
- 7) *How have you been?* (*Як справи?*);
- 8) *Sup!* (*Як життя?*) [3].

Отже, кількість вітальних формул як в англійській, так і в українській мовах досить велика, і використовувати їх можна у різноманітних мовленнєвих ситуаціях. Проаналізовані прагматичні характеристики мовленнєвих актів вітань у цих мовах сприятимуть кращому розумінню специфіки таких висловлювань під час спілкування залежно від контексту та взаємин між співрозмовниками.

Джерела та література

1. Вітання англійською: 29 фраз, щоби привітатися. URL : <https://uknow.com.ua/blog/learn-english/tpost/vrlh2s3f31-vtannya-angliskoyu-29-fraz-schob-privtat> (дата звернення 20.02.24).
2. Жовнір М. Функціонування етикетних формул *вітання і прощання* в жанрі світської бесіди. *Філологічні науки*. 2012. № 10. С. 91–97.
3. Привітання англійською: 50+ варіантів для ваших зустрічей. URL : <https://cambridge.ua/uk/blog/40-alternatyvnih-sposobov-pozdorovatsya-na-anglyjskom/> (дата звернення 20.02.24).
4. Тридцять способів привітатися англійською. URL : <https://buki.com.ua/news/30-sposobiv-privitatisya-angliiskoyu/> (дата звернення 20.02.24).

COLOUR LEXEMES REPRESENTATION IN PLANT NAMES

Tahiltseva Yanina,
PhD in Philology,
Associate Professor, Department of Humanities and Social Studies
Poltava State Agrarian University
Poltava, Ukraine
ianina.tagiltseva@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-4005-0227>

Colour names form a significant part of the English lexicon and are widely used in its various thematic layers. Our research aims to study the peculiarities of using colouronyms in plant names.

It should be noted that the phenomenon of colour in the English language is

represented in the scientific works of both Ukrainian and foreign researchers (O. Liashenko (colouronyms as an integral part of modern English text, 2021); T. Nikulshina (colour names in English fairy-tales, 2022), A. Uberman (semantics of the colour white in English and Polish lexicon, 2023), P. Usifova (colour idioms in the English and Azerbaijani languages, 2021), etc. However, the problem of studying colouronyms in the context of plant names remains a gap in modern science. Therefore, a holistic consideration of this issue will contribute to the further development of scientific research in linguistics.

Following I. Kovalska, we define colouronyms as lexemes, the denotative meaning of which is a colour characteristic [1].

For the systematic analysis, 1222 plant terms with colour names in their structure are selected. We have determined the frequency of the use of a particular colour. The following colour terms are characteristic of English plant names: black (250 terms), red (245), yellow (184), green (179), brown (103), gold (62), silver (57), purple (55), pink (44), grey (43).

According to our research, the following thematic groups of plant names include colour elements:

- 1) fruit plants (blackberry, red berry, silver berry, greengage, black apricot);
- 2) flowers (bluebell, bluecap, goldilocks, silverleaf, redroot);
- 3) grasses (silver grass, white grass, bluegrass, golden-buttons, golden-pert, redtop);
- 4) cereals (blue joint, browntop, golden top, purple-stem, purple-top);
- 5) trees (golden-chain, pinkwood, whitebeam).

In addition, from the semantic point of view, the words with the denotative meaning of colour get into homonymous relationships: black refers to dead coffee fruits; green – vegetation, leaves, vegetables; brown means to turn brown, darken (about vegetables, fruits); white – sapwood, holcus lanatus, etc.

Thus, the corpus of plant names is represented by various colour lexemes that make it possible to nominate the plant, identify it, give a general description and ensure communication for specific purposes. Colour components perform the

following functions: nominative, identifying, descriptive, cognitive, communicative as well as pragmatic. It should be noted that colour names studies reveal new facets and peculiarities of the language and uncover the actual aspects of linguistic problems, therefore there is a perspective for further research in the context of etymology, semantics and different discourses.

References

1. Ковальська І. В. Колористика як перекладознавча проблема (на матеріалі українських і англомовних художніх текстів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2001. 20 с.
2. Coombas A. J. Dictionary of Plant Names. Portland, Oregon : Timber Press, 1993. 207 p. URL: <https://archive.org/details/dictionaryofplan0000coom> (access date: 16/03/2024).
3. Manley W., Foot K., Davis A. A Dictionary of Agriculture and Land Management. Oxford University Press, 2019. URL: <http://surl.li/rppin> (access date: 16/03/2024).

РІВЕНЬ ВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В УКРАЇНІ:

ОЦІНКА ДИНАМІКИ

Чеботарь Аліна,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти спеціальності Облік і оподаткування
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
alina.chebotar@st.pdau.edu.ua
Науковий керівник – Красота Олена,
кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
olena.krasota@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3082-1363>

Останніми роками значення англійської мови у світі зростає. Це пов'язано з активним розвитком міжнародного співтовариства, яке зі свого

боку забезпечує природне розширення ділових і культурних контактів між країнами та народами, а отже, потребує спільної, глобальної мови міжнародного спілкування. Саме такого статусу і набуває сьогодні англійська.

Усе більше набирає популярності індекс рівня володіння англійською мовою EF («EF EPI»), який був розроблений міжнародною освітньою компанією «EF Education First» («EF»). Наразі це найбільш достовірний та повний рейтинг країн, у якому зазначено рівень англійської мови у дорослого населення. Важливо зазначити, що в EF EPI розглянуті тільки ті країни та території, для яких англійська не є рідною [1]. Його щорічні звіти ґрунтуються на результатах тестування близько 2,2 мільйона дорослих людей у 113 країнах та регіонах світу [2].

Список країн за EF EPI згідно з даними EF на 2023 рік включав: Нідерланди – 647 балів з 800 можливих (дуже високий рівень володіння), Сингапур відповідно 631 бал (дуже високий рівень), Австрія – 616 балів (дуже високий рівень), Данія – 615 балів (дуже високий рівень), Норвегія – 614 балів (дуже високий рівень), Швеція – 609 балів (дуже високий рівень), Бельгія – 608 балів (дуже високий рівень), Португалія – 607 балів (дуже високий рівень), Південна Африка – 605 балів (дуже високий рівень), Німеччина – 604 бали (дуже високий рівень) і т. д. Видно, що всі 10 країн з найкращими результатами мають дуже високий рівень володіння англійською. Загалом, країн з таким рівнем 12, з високим рівнем – 18, із середнім – 33 (найбільша кількість країн), з низьким – 28, з дуже низьким – 22 [2].

Щодо України, то рівень володіння англійською у її населення змінювався протягом останніх років таким чином (рис. 1):

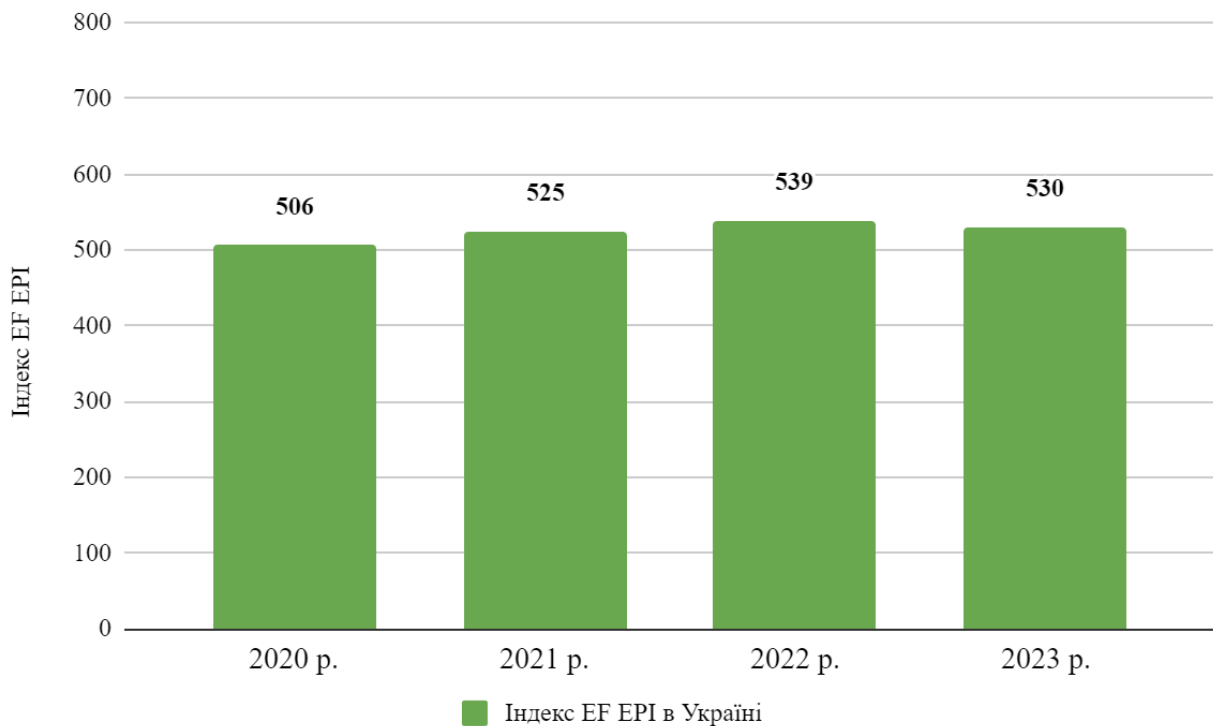

Рис. 1. Динаміка рівня володіння англійською мовою в Україні за індексом EF EPI за 2020 – 2023 роки*

*побудовано автором на підставі [3]

За останні чотири роки кількість балів хоч і змінювалась, але рівень володіння англійською залишився однаковим, а саме середнім (помірним). Якщо з 2020 р. по 2022 р. спостерігали позитивні зрушення, то 2023 року Україна почала спускатися нижче по рейтингу. 2020 року Україна була на 44-му місці серед 100 країн, 2021 року – на 40-му місці серед вже 112-ти країн, 2022 року – на 35-му місці, і нарешті, 2023 року – на 45-му місці. Але зниження рівня володіння англійською мовою 2023 року є характерним не лише для України, а і для більшої частини країн (загалом, на високих місцях) у рейтингу EF EPI [3]. Це може відображати вплив пандемії COVID-19 на освіту, подорожі та особисте спілкування, а також війни в деяких країнах.

Станом на 2023 р. регіони України утворили таку десятку лідерів: Тернопільська область – 548 балів із 800 можливих, м. Київ – 547 б., Львівська обл. – 544 б., Закарпатська обл. – 543 б., Волинська обл. – 541 б., Чернівецька обл. – 540 б., Хмельницька обл. – 538 б., Чернігівська – 536 б., Івано-

Франківська обл. – 534 б., Харківська обл. – 530 б. 24 регіони мають середній рівень володіння англійською, низький рівень (479 балів) в Одеської області та дуже низький рівень (448 балів) – у Луганської [4].

Отже, будь-які масштабні події негативно впливають на вивчення іноземних мов, зокрема англійської, що своєю чергою впливає на рівень володіння цією мовою у країні. Головним чинником зниження рівня володіння англійською в Україні є військова повномасштабна агресія росії. Водночас Україна має надію вступити до ЄС, одним зі складників якого є інтеграція в єдиний мовний простір. Тому 2023 року у країні запровадили національну програму з вивчення англійської мови Future Perfect, що спрямована популяризувати її та забезпечити доступ до її опанування для всіх громадян незалежно від віку та місця проживання [5].

Джерела та література

1. About EF EPI. *EF Education First Deutschland*. URL: <https://www.ef.com/wwen/epi/about-epi/> (дата звернення: 18.03.2024).
2. EF EPI. *EF Education First Deutschland*. URL: <https://www.ef.com/wwen/epi/> (дата звернення: 18.03.2024).
3. Downloads | EF English Proficiency Index. *EF Education First Deutschland*. URL: <https://www.ef.com/wwen/epi/downloads/> (дата звернення: 18.03.2024).
4. Ukraine. *EF Education First Deutschland*. URL: <https://www.ef.com/wwen/epi/regions/europe/ukraine/> (дата звернення: 18.03.2024).
5. Смолько А. В. Україні запустили національну програму з вивчення англійської мови. *Освіторія Медіа*. URL: <https://osvitoria.media/news/v-ukrayini-zapustyly-natsionalnu-programu-z-vyvchennya-anglijskoyi-movy/> (дата звернення: 18.03.2024).

**ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ
КОМУНІКАЦІЇ ЛЮДИНИ І СВІТУ: НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ
ПИСЬМЕННИКА-ВОЇНА АРТУРА ДРОНЯ**

Якубовська Марія,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри інформаційної, бібліотечної та
книжкової справи
Української академії друкарства
м. Львів, Україна

mmamariat92@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7774-955X>

Даньшова Валентина,
викладач Державного вищого навчального закладу
Київського механіко-технологічного фахового коледжу
М. Київ, Україна

mmamariat92@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3807-3400>

У розвідці досліджуємо філософсько-психологічні основи комунікації людини і світу на основі сформованого емоційного інтелекту. Прослідковуємо систему формування емоційного інтелекту на основі літературних текстів письменника-воїна Артура Дроня. Мета дослідження: розглянути інноваційні наративи формування міжособистісної комунікації та комунікації людини та світу.

У часи воєнного випробування людство шукає виходу із системи кризових ситуацій, коли людина (і людство), замкнене у системі свого болю, шукає виходу в архетипі свого існування між-буттям (inter-esse) в інтерпретації С. К'єркегора, коли замикається часопростір людини у системі народження та смерті. Система потрясіння замикає людину у лещата страху, так як вимір народження та смерті звужується, виклик потрясінню перед прірвою буття-небуття потребує активізації духу людини, яка знаходить свій вияв у формуванні емоційного інтелекту.

Проблема емоційного інтелекту не може бути об'єктом дослідження у системі тоталітарного суспільства, так як основою наукового вивчення даної проблеми є людина зі сформованою системою життєстійких цінностей, до яких

ми відносимо систему духовних цінностей (віру, надію, любов).

Екзистенційний інтелект формується у людини, яка навчилася слухати себе і світ, аби використовувати сформовану систему цінностей з користю для себе і світу; формувати власну інтуїцію, аби формувати свою життєву силу та переконаність, аби долаючи власний страх – долати найважчі воєнні випробування.

Дослідження емоційного інтелекту викладено у праці Ігоря Козловського «Людина на перехресті». Автор був доцентом кафедри філософії Донецького національного технічного університету та старшим науковим співробітником Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. Після повномасштабного вторгнення вчений залишався в місті: доглядав за сином з інвалідністю. У січні 2016 Ігоря Козловського затримав «військовий трибунал ДНР». «Майже два роки вчений провів у російському полоні в концтаборі «Ізоляція». Його звільнили в рамках масштабного обміну між Україною та російськими бойовиками у грудні 2017 року.

Здоров'я Ігоря Козловського було підірвано, на основі його особистих спостережень написана підсумкова книга, у якій розглядаються проблеми співвіднесення духовних цінностей екзистенції людської особистості та здатність використовувати інтуїцію, мислення та метапізнання у системі формування духовної сили людини. Вчений розмірковує про пошуки шляхів сенсу життя, подолання травми на основі рефлексій про війну.

Погляди Ігоря Козловського беруть витoki із досліджень австрійського психіатра, психолога, філософа Віктора Франкла, який наголошував, що в умовах формування людської індивідуальності є два чинники, якій їй заважають – тоталітаризм та конформізм.

Повнокровне формування комунікації людини і світу можливе у найбільш ефективному вияві у людини зі сформованим емоційним інтелектом. Як не парадоксально, але воєнні випробування стали поштовхом для формування особистої мужності людини та її здатності протистояти життєвим випробуванням та протистояти системі насильства.

За часи воєнних випробувань спостерігаємо формування могутньої хвилі творчості письменників-фронтовиків, які творять нову екзистенцію свободи нової доби людства і відповідно закладають підвалини Перемоги, творячи систему духовної екзистенції людини і світу, а також систему духовного порозуміння у міжчасовому просторі. Відбувається живе втілення концепції свободи А. Камю як аристократичного бунту проти абсурду буття, оскільки визнання невідчуженої свободи створює основу для формування сенсу буття – справжнього простору свободи.

Часи воєнних випробувань покликали до життя творчість Бориса Гуменюка, Максима Кривцова, Іллі Чернілевського, Сергія Пантюка, Ярини Черногуз, Мальви Кржанівської, Дмитра Лазуткіна, Олени Білозерської, Вікторії Амеліної, Юрія Руффа, Володимира Вакуленка, Антона Полуніна, Сергія Рубніковича, Віктора Янкевича, Олени Максименко, Павла Матюши, Віктора Тимчука, Василя Муліка, Павла Вишебаби, Миколи Кулініча. Тексти письменників-воїнів характеризуються високою культурою, предметною конкретикою, у їхніх творах утвердження життя набуває особливої значущості. Митці показують приклад творення високої духовної особистості. Вони творять Слово на означення високої екзистенційної стійкості.

Письменник-воїн Артур Дронь «2022 року, з початком повномасштабного вторгнення пішов добровольцем і відтоді несе службу в 125 окремій бригаді територіальної оборони ЗСУ. Із серпня 2022-го – у складі бригади виконує завдання в зоні бойових дій на території Донецької, а згодом Харківської областей» [2; 4]. Як наголошує письменник в одному із інтерв'ю, що з початком повномасштабного вторгнення література наче втратила сенс, але згодом Слово як духовна субстанція, носій емоційного інтелекту повернулося у текстах, вибудовуючи істинну міжчасову комунікацію людини і світу.

У творчому доробку Артура Дроня дві книги: «Гуртожиток №6» (Львів: Тріада плюс, 2020) та «Тут були ми» (Видавництво Старого Лева, 2023). Повна смислова єдність людини і світу у системі поезій Артура Дроня вибудовують міжчасову комунікацію. Вірші Артура Дроня написані на фронті. Вони про

людей, які люблять більше, ніж бояться. Які є переможцями, бо вміють слухати себе і Всесвіт.

Художній текст письменника володіє особливою здатністю акумулювати не лише духовні та емоційно-вольові сили людської індивідуальності, а і стає основою для її формування

Коли ми скидаємо бронжилети,
шоломи, бушлати, куртки, рукавиці,
і їмо мандарини біля буржуйки
і робимось схожими на дітей,
я інколи думаю,
що ти десь у сусідній кімнаті.

В селі
якась жінка з місцевих
сказала дитині: «Синочку».

Але кожен із нас
Озирнувся [2, с. 23].

Люди не вміють чути один одного. Егоцентризм затьмарив світ. У результаті – самотність і самість людства, приреченого блукати поміж осередків замкнутої площини. Світова цивілізація перебуває на етапі кардинальних змін у системі побудови громадянського суспільства, яке неможливо реалізувати без системи міжлюдської комунікації людини і світу.

У сучасному духовному світі спостерігаємо формування духовної енергії, яка є запорукою будь-якої перемоги. Втілення цієї енергії знаходимо у творчості сучасних письменників-воїнів. Це духовна хвиля високої екзистенційної свободи українського наративу, яка дозволила сфокусувати навколо української ідеї світову наукову еліту на основі екзистенційних наративів комунікації людини та світу. На скрижалях нашої Перемоги напишуть не лише імена героїв, а й поетичні рядки, які несуть правду про душу української людини і екзистенцію часу, який творив силу Духа у Слові.

Джерела та література

1. Дронь А. Гуртожиток № 7. Львів : Тріада-плюс, 2020. 61 с.
2. Дронь А. Тут були ми. Львів : Видавництво Старого Лева, 2023. 112 с.
3. Козловський І. Людина на перехресті. URL : <https://babel.ua/texts/100648-dva-misyaci-tomu-pomer-filosof-igor-kozlovskiy-nezadovgo-do-smerti-vin-zakinchiv-svoyu-ostannyu-knigu-pro-poshuk-sensu-zhittya-lyudina-na-perehresti-rozdumi-pro-ekzistenciyniy-intelekt-publikuyemo-uri> (дата звернення: 20.03.2023)
4. Козловський І. Людина на перехресті. Київ : Колесо життя, 2023. 120 с.
5. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Київ, 2020. 160 с.

**ДІАЛОГ НАЦІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУР:
ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ, ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ,
ЕТНОЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ АСПЕКТИ**

**ОПРИЯВНЕННЯ ПОСТАТІ Г. СКОВОРОДИ
В ПАРАТЕКСТОВИХ СТРУКТУРАХ ПОЕМИ ГАННИ ЧУБАЧ
«СПИЙМАНА СВІТОМ»**

Браїлко Юлія,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач сектору криміналістичних і
психологічних досліджень
Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз,
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
м. Полтава, Україна
santie@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-5203-7479>

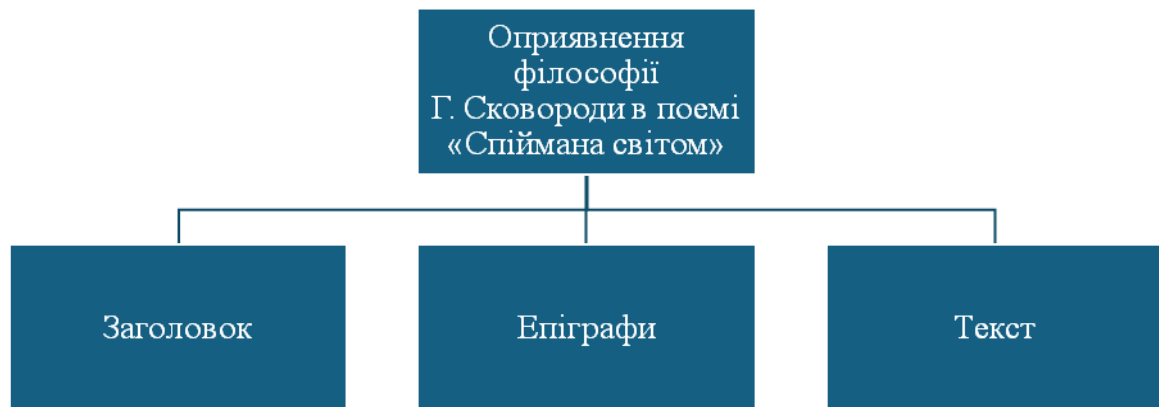
Семенова Євгенія,
здобувач 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності Дизайн
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна
yugynka@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0003-6237-3232>

Григорій Сковорода – знакова постать, один із найбільших і найзагадковіших християнських філософів світу, який «бентежить уми своєю глибиною та незбагненністю» [4, с. 3–4]. Його життєвому шляху, філософським поглядам, літературній творчості присвячено огром дослідницьких праць: Л. Ушкалов стверджує, що їх понад 5 тисяч [там само]. Безперечним є й той факт, що Г. Сковорода справив значний вплив на розвиток української літератури, що, крім іншого, оприявлене в численних художніх образах мислителя, створених вітчизняними письменниками від кінця XVIII століття й до сьогодення.

Творчість української поетки-сімдесятниці Ганни Чубач (1942–2018)

позначена схильністю до формулювання власної життєвої філософії, відстоюванням духовного початку української культури, щирістю й радістю пізнання Всесвіту. Літературознавиця І. Мельничук помітила виразну сквородинівську «філософію серця» у ліричних збірках письменниці «Журавка», «Жниця», «Життя зоря», «Небесна долина», «Дзвінка ріка» [2]. Однак найвиразніше постать Г. Сковороди осмислена в поемі «Спіймана світом» (2000), що увійшла до збірки «Дзвінка ріка» (2001).

Поема «Спіймана світом» – це «філософське осмислення ролі й долі жінки, спійманої тенетами сьогодення» [1, с. 18]. Постать Григорія Сковороди тут осмислена в різних аспектах і оприявлена в різних текстових структурах.

Поема складається із 12 частин, яким передують епіграфи, здебільшого із творів Г. Сковороди. Крім іншого, розділи мають своєрідний зв'язувальний структурний елемент: авторка застосовує анадиплозис – два перші рядки кожної частини (крім першої) – це останній рядок попереднього.

Уже заголовок твору вказує на безперечний зв'язок з українським мислителем. Він алюзивний і відсилає до знаменитої епітафії, висіченої на могильному хресті Г. Сковороди за його проханням: «Є заповіт словами на могилі» [5, с. 138]. Повністю епітафію наведено як епіграф до першого розділу поеми: «Світ ловив мене, та не спіймав...» [там само].

Такий заголовковий натяк не унікальний в українській поезії, див., наприклад, назви віршів Світлани Йовенко «Світ ловив мене», Станіслава Тельнюка «Світ і його ловив», Івана Малковича «Пійманий Сковорода».

Традиційні для літератури й епіграфи з творів видатного мислителя, як-от у поезіях Василя Борового «Читаючи Сковороду», Івана Світличного «Анти-Сковорода», «Ю. Гагаріну» та ін.

Епіграфом до другого розділу поеми Г. Чубач стала вільна інтерпретація сквородинської думки з одного з перших його філософських діалогів «Наркісс. Разглагол о том: узнай себе» [3, с. 120–144]: *«Пізнай самого себе і ти пізнаєш весь світ»*. Афоризм «узнай себе [самого]» (гр. «γνῶθι σεαυτὸν») «приписують Фалесу Мілетському, який вважався одним із семи мудреців стародавнього світу. Для Сковороди цей заклик до самопізнання є одним із найважливіших принципів філософії» [3, с. 493]. Слова епіграфа, автором яких письменниця назвала українського філософа, насправді є квінтесенцією його поглядів, висвітлених у творі «Наркісс».

Четвертий розділ поеми відкривається епіграфом *«Всяк мусить пізнати свій народ і в народі себе»*, автором якого Г. Чубач указує теж Г. Сковороду. Однак ці слова належать першому коментаторові творів філософа Олександрові Тадейовичу Хиждеу, який 1835 року опублікував статтю «Григорій Варсава Сковорода». У ній дослідник нібито цитував невідомий твір Г. Сковороди «Симфонія про народ», відверто фальсифікуючи текст мислителя.

Від шостого розділу всі епіграфи – це цитати з творів Г. Сковороди. Так, епіграф до розділу 6 – *«...спорудник всесвітній, створивши Адама найперше, Єву по тому створив, меншу в любові його...»* Це український переклад рядків із панегірика «На день народження Василя Томари», написаного латинського мовою [3, с. 75]. Епіграф до розділу 7 – *«Славні прикладом герої, та побиті на полях...»* – узято із п'єси 24-ої збірки «Сад божественных п'єсней» (в оригіналі – «Славны, напримѣр, герои, но побиты на полях» [3, с. 53]). Епіграф до розділу 8 – *«Розпошир у даль свій зір, як і розуму коло...»* – це початок п'єси 22-ої «Саду божественных п'єсней» (в оригіналі – «Распрости вдаль взор твой и разумны лучи...» [3, с. 51]). Розділ 9 починається епіграфом із філософського трактату «Діалог. Имя ему – Потоп зміин»: *«Всі три світи складаються з двох єдинокладаючих сутностей, названих матерія і форма»* («Всѣ три мыры

состоят из двух единю составляющих естеств, называемых *матеріа и форма*» [3, с. 340]). Розділ 10 відкривається епіграфом «*Плоть і світ! О правдо люта! Все в тобі наскізь отрута...*» з пьсні 14-ої «Саду божественных пьсней» («Плоть, мір! О несытый аде! Все тебѣ яд, всѣм ты яде!» [3, с. 44]). Епіграф до розділу 11 «*Перстом мене не торкай – Так не впізнаєш...*» – це уривок із пьсні 21-ї «Саду божественных пьсней» («Не прикасайся ко мнѣ, абіе мя срящешь...» [3, с. 50]). І, нарешті, розділ 12 має епіграф із передмови до «Басни харьковскія»: «...дві різні посудини хай наповняться одним напоєм, хай будуть єдина душа і єдине серце!» («...два разноличные сосуды одним да наполнятся лікером, да будет єдина душа и єдино сердце» [3, с. 87]).

«Через епіграф або цитату відбувається входження у площину прототексту, метатекст являє собою переосмислення, обігрування стрижневого мотиву прототексту» [2, с. 47]. Активне використання цитат із Г. Сковороди або таких, що напряду з ним пов'язані, а також алюзій сприяє народженню єдиного текстуального простору, своєрідній «призматизації» творчості українського філософа, унаслідок чого читач одночасно інтерпретує як сквородинівський спадок, так і поетичний доробок Г. Чубач.

Отже, Ганна Чубач у поемі «Спіймана світом», осмислюючи феномен Г. Сковороди, різноаспектно репрезентує своє творче бачення життя й діяльності геніального мислителя, задіюючи як текстові, так і паратекстові структури. Уходження в художньо-філософський простір українського генія відбувається за допомогою заголовка, епіграфів до розділів, які є уривками з його творів, численних текстових алюзій.

Джерела та література

1. Вернигора Н. Дзвінка ріка пречистої любові. *Ганна Чубач – поетеса Божою милістю*. Київ : Бібліотека українця, 2001. С. 3–22.

2. Мельничук І. В. Інтертекстуальність любовного дискурсу у поезії Ганни Чубач. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Філологія*. 2012. Вип. 7. С. 43–50. URL: <https://cutt.ly/TGOgdfa> (дата звернення: 28.02.2024).

3. Сковорода Г. Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи. Київ : Наукова думка, 1983. 544 с.

4. Ушкалов Л. В. Григорій Сковорода. Харків : Фоліо, 2019. 123 с.

5. Чубач Г. Радість висоти : поезії. Київ : ТОВ «Університетське видавництво «Пульсари», 2012. 208 с.

КОНЦЕПЦІЯ ЛЮДИНИ У ТВОРЧОСТІ ЕРНЕСТА ХЕМІНГУЕЯ

Грош Антон,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Середня освіта
(Мова та література (англійська))

Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна
lesek55004@gmail.com

Науковий керівник – Тарасова Наталія,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри світової літератури
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна
tarasova040816@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8003-4213>

Концепція людини в творчості Ернеста Хемінгуея представляє собою унікальний погляд на глибинні аспекти людської екзистенції, що витікає з його особистого досвіду, вражень та спостережень. Письменник створив ряд творів, де його герої стикаються з труднощами життя, випробуваннями та внутрішніми конфліктами.

В естетиці Хемінгуея людина – це істота, яка змушена протистояти викликам життя, проходити через випробування та, не зважаючи на всі труднощі, шукати сенс свого існування. У його творах простежується тема мужності, моральної сили та вибору, що допомагає йому розкривати глибину людської душі.

Важливим аспектом концепції людини у творах Хемінгуея є його увага до етичних питань. Письменник ставить героїв у ситуації морального вибору, де кожен вчинок має свої наслідки. Такий підхід допомагає зрозуміти, яким чином етика та справедливість формують обличчя героя та впливають на його подальший шлях [5].

Автор також ретельно досліджує внутрішній світ своїх персонажів. Він використовує автобіографічні паралелі, щоб краще висвітлити їх внутрішній конфлікт та розвиток. Літературні герої Хемінгуея стають своєрідними дослідниками людської психології, їхні роздуми та переживання є важливим елементом розкриття концепції письменника [3].

Хемінгуей також висвітлює тему природи та взаємодії людини з навколишнім світом. Його герої висловлюють повагу до природи, знаходять у ній відпочинок та внутрішню гармонію. При цьому автор підкреслює важливість збереження природних цінностей [3].

У творчості письменника також виокремлюється його особливий підхід до висвітлення історичних подій та соціокультурних викликів. Письменник вписує своїх героїв у складні періоди світової історії, такі як Перша і Друга світові війни, громадянська війна в Іспанії [4]. На нашу думку, це дозволяє розкривати вплив зовнішніх обставин на внутрішній світ героїв, їхні внутрішні перетворення та зміни у моральних уявленнях. Показовим прикладом цього є герой роману «Прощай, зброе!» Фредді Генрі. Його внутрішній конфлікт відображає важливість моральних цінностей в житті людини.

Моральні пошуки в творчості Хемінгуея тісно пов'язані з його романтичним поглядом на світ та зневагою до конформізму [5]. Його герої відмовляються від затхлого світу конвенцій та стандартів, намагаючись знайти власний шлях, незалежний від тиску суспільства. Це робить їх витонченими спостерігачами, вільними духом, але, водночас, вразливими перед обличчям несприятливих реалійбуденності.

У своїх творах Хемінгуей вдало поєднує життєвий досвід та художню майстерність, створюючи цільовий образ людини, яка здатна протистояти

випробуванням та знаходити глибинний сенс в житті [1]. Він аналізує природу героїв, їхні вчинки та моральні вибори, створюючи комплексні образи, що відображають різноманіття людського досвіду. Таким чином можна стверджувати, що концепція людини в творчості Ернеста Хемінгуея є мозаїкою складних відносин, емоцій та внутрішніх пошуків. Його герої стають символами мужності, незалежності та моральної сили, що допомагають читачеві розкрити глибину людської душі та зрозуміти, як виклики життя формують наше існування.

Загалом людина у творчості Хемінгуея не може бути зрозумілою поза контекстом її внутрішнього конфлікту та взаємодії з оточуючим світом [6, с. 45]. Герої Хемінгуея, перебуваючи під тиском історичних подій, стикаються із задрістю, жадібністю, війною, але при цьому вони зберігають свою гідність і здатність до самопожертви. Хоча важливо розуміти, що автор не створює ідеалізованих образів. Його герої мають свої вади та суперечності, вони зазнають втрат, але завдяки цьому стають ближчими та зрозумілими читачам. Істинна сила героїв Хемінгуея полягає в їхній здатності підніматися після краху, знаходячи новий сенс у своєму існуванні [3].

Важливо відзначити, що творчість американського письменника вирізняється не лише дослідженням внутрішнього світу героїв, а й майстерністю в описі зовнішнього середовища [5]. Автор вдало поєднує психологічний реалізм з детальними образами природи та соціокультурного контексту.

Концепція людини, яку пропонує письменник, актуальна і викликає інтерес у читачів у будь-який історичний період, оскільки вона стирає часові межі та розкриває універсальність людських цінностей. Тобто концепція людини виявляється в неперервному пошуку сенсу, в силі волі та глибокому розумінні життя в усій його величі та невизначеності.

У творчості Ернеста Хемінгуея також глибоко вплетено вплив стоїцизму, філософського напрямку, що вирізняється відданістю принципам міцності духу, самовладання та прийняття обставин [5]. Хемінгуей віддавав перевагу

вивченню та розкриттю характерів, які володіють стоїчними рисами, вміючи зберігати свою гідність та витримувати життєві труднощі. Його літературні персонажі, часто взяті зі справжнього життя, стають уособленням стоїцизму [5]. Вони вчать, що справжній герой не той, хто уникає труднощів, а той, хто зустрічає їх зі сміливістю та мужністю. За вченням стоїцизму, приймаючи життя таким, як воно є, і не переповнюючи свою душу негативними емоціями, людина здатна знайти внутрішню рівновагу. Саме так Хемінгуей допомагає читачам розуміти, що справжня людяність полягає не тільки в здатності перемагати, а й у можливості зберігати свою сутність, навіть у найважчих обставинах.

Хемінгуей розглядає питання людських взаємин, моральності та пошуку сенсу у світі. В його творах ретельно простежуються нюанси етики та моралі, які суттєво формують концепцію людини. Автор не просто створює образи героїв, але також висловлює свою філософію стосовно того, яким чином вони мають сприймати та реагувати на події [2, с. 3]. Письменник вірить у силу характеру та вміння керувати своїми емоціями. У творах Хемінгуея відбивається впевненість у тому, що людина знаходить свій внутрішній компас моралі та етики, щоб керувати своїми діями. Герої письменника вчать, що справжній вчинок полягає в здатності вибирати правильний шлях, навіть якщо це вимагає великої жертвності. Таким чином, концепція людини у творчості Ернеста Хемінгуея комплексна і глибока. Його персонажі розкривають важливі риси характеру та розвиваються в етичних діалогах, висвітлюючи неперехідні цінності людського буття.

Отже, концепція людини в творчості Ернеста Хемінгуея глибоко пронизана вірою в силу людського характеру та його здатність справлятися з випробуваннями. Письменник визначав важливість моральної стійкості, внутрішньої честі та здатності знаходити сенс навіть у найскладніших обставинах. Його герої відзначаються не лише фізичною силою, але й моральною величчю, яка виявляється в їхній внутрішній боротьбі та пошуках сенсу життя. Тому концепцію людини в творчості Ернеста Хемінгуея можемо визначити кількома ключовими аспектами (див. схему).

Схема «Концепція людини в творчості Е. Хемінгуея»

Джерела та література

1. McFarland, Ron. *Appropriating Hemingway: Using him as a Fictional Character*. United States : McFarland & Company Inc., 2014. URL: <https://muse.jhu.edu/article/598537>
2. Денисова Т. Стиль Гемінгвея – стиль нації. *Зарубіжна література. Шкільний світ*. 2009. № 8. С. 3.
3. Денисова Т. Н. Ернест Хемінгуей: Життя і творчість. Київ : Дніпро, 1972. 164 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Denysova_Tamara/Ernest_Kheminhuei/
4. Семенюк О. В. Гуманізм антивоєнної новелістики Е. Хемінгуея (на матеріалі романів «Прощавай, зброє» та «І сонце сходить»). *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2006. № 28. С. 196–198. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1876/1/4.pdf>
5. Семенюк О. В. Концепція людини у творчості Ернеста Хемінгуея. *Сучасні наукові дослідження* : матеріали II Міжнар. наук.–практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 20-28 лют. 2006 р.). Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2006. URL: https://www.rusnauka.com/SND/Philologia/1_semenjuk%20o.v..DOC.htm
6. Семенюк О. В. Людина – центральний об'єкт дослідження у творчій лабораторії Е. Хемінгуея. *Сучасне направлення теоретичних і прикладних досліджень* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Одеса : Чорноморськ, 2006. Т. 8. С. 44–46.

ДО ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Данилюк Людмила,
кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін та перекладу
Полтавського інституту економіки і права
ВНЗ Університету розвитку людини «Україна»
м. Полтава, Україна
lyudanilyuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9165-6288>

Спілкування є однією з найважливіших життєвих потреб людини. Про те, що сьогодні спілкування є однією з актуальних наукових проблем, може свідчити хоча б велика кількість наукових конференцій різних рангів, які відбуваються щороку в останні 20-30 років в Україні. Науковці досліджують різні аспекти спілкування, з'явилися нові напрямки лінгвістики, наприклад, когнітивний, які розглядають спілкування під новим кутом зору, новими підходами [1; 4].

Спілкування, як відомо, буває різним: усним та письмовим, прямим та опосередкованим, вербальним і невербальним. Але все частіше сьогодні ми чуємо про *міжкультурне спілкування* (часом зустрічаємо термін «*крос-культурне*» [3] як кальку від англійського «*cross-cultural*») спілкування, яке відбувається між народами різних держав (термін *culture* в американців вживається у подібному сполученні в значенні *країна, держава*), тобто на міжнародному рівні.

В англійській мові термін *cross-culturalcommunication* вживається на противагу іншому типу спілкування – *interculturalcommunication*, спілкуванню людей всередині однієї країни, особливо, коли вона є багатонаціональною. Ми, натомість, вживаємо просто термін «спілкування».

Навчання спілкування в демократичних державах надається особлива увага, воно є окремою дисципліною у школах і університетах. (Треба сказати, що і в Україні в кінці 90-х років також у Програмах багатьох спеціальностей вищих навчальних закладів з'явилися дисципліни, пов'язані з міжкультурною

комунікацією, зокрема на спеціальності «переклад» це була дисципліна «Міжкультурна комунікація і переклад» (яка невдовзі чомусь підпала під «скорочення»).

У демократичних суспільствах, зокрема у Великобританії та США, давно розроблена модель спілкування у суспільстві, яка успішно втілюється при вихованні дітей та молоді, а також орієнтує суспільство на засвоєння особливостей демократичних відносин і відповідної моделі спілкування. Так, американський психолог і науковець Маршал Розенбергще у 30 роки минулого століття заснував у США центр з проблем *Nonviolent Communication*, що у російських перекладах зазвичай подається як «ненасильственне общение», хоча насправді адекватний переклад має бути – «*неавторитарне, або «неагресивне» спілкування*». Як підкреслює Маршал Розенберг, ті, хто навчаються спілкуватися неавторитарно, змінюються на краще у своєму сприйняттілюдей та світу в цілому, отримують великий потенціал для успіхів як в особистому житті, так і у своїй професійній діяльності, оскільки неавторитарне спілкування відкриває шлях для партнерства, розумного, мудрого та мирного вирішення різних проблем і дає можливість зменшити прояви деспотизму, диктату [5, с 122]. Як бачимо, видів спілкування сьогодні чимало. Оскільки темою конференції (як і чинної доповіді) є міжкультурна комунікація, зупинимося на ній детальніше.

Міжкультурне спілкування (комунікація) – це комплекс взаємозв'язків і контактів, декомуніканти, що належать до різних національних спільнот, різних культур, мають різні свої традиції і розмовляють, зазвичай, різними мовами, спілкуються, обмінюються інформацією, духовними цінностями тощо.

Для українців сьогодні міжкультурне спілкування стає реальністю і необхідністю (міжнародна співпраця в різних аспектах, масова міграція у зв'язку з війною, Програми обміну в сфері освіти та культури тощо).

Масштаби та інтенсивність міжкультурних контактів породжують необхідність постійного їх осмислення, інтерпретації і порівняння елементів своєї і чужої культури та шукати оптимальні шляхи успішного міжкультурного спілкування.

Міжкультурне спілкування відбувається іноземною мовою принаймні для одного з комунікантів. Тому вивчення іноземних мов в Україні сьогодні, коли міжнародні контакти стають реальністю і необхідністю, стає важливою державною справою. Змінився попит на іноземні мови, з'явилися нові завдання при викладанні іноземних мов, основне з яких – навчити спілкуватися іноземною мовою. Для спілкування, виявилось, не досить засвоїти фонетичну та граматичну системи й певний вокабуляр іноземної мови, важливо знати й розуміти не лише історію, географію та національні традиції народу, мова якого вивчається, але й спосіб мислення цього народу, систему світовідчуття та світорозуміння, уклад його життя та естетичні норми нації. Усе це можна досягти у процесі навчання. Та, як свідчить багаторічна практика міжкультурного спілкування українських та американських студентів, університетські знання англійської мови та лінгвокультурологічних особливостей носіїв мови, не завжди забезпечують успіх у міжкультурному спілкуванні. У кожній нації є віковічні неписані правила етикету та культури поведінки, що включають і спілкування.

Виявляється, нам, українцям, часто бракує елементарної культури спілкування, про яку (принаймні останні десятиліття) не дбає ні школа, ні університет, ні сім'я, де споконвіку передавалися з покоління у покоління норми етикету та культури поведінки, моралі. Сьогодні цю прогалину займає інтернет, соцмережі, вулиця. Ось і маємо відповідну культуру спілкування. Саме час над цим замислитися, перш за все, освітянам. Українці дуже швидко сприймають усе нове, змінюються, перебудовуються. Тільки хтось мусить їх цьому вчити і показувати приклад, культивувати естетичні смаки, етичні норми поведінки, толерантність, навички неагресивного неавторитарного спілкування, та й просте вміння слухати й вести діалог. У багатьох країнах демократії цьому сьогодні навчають у школах, що не завадило б перейняти і українським освітянам, можливо, навіть на волонтерських засадах для початку та оперативності, адже це у нас виходить непогано.

Отже, для вирішення важливих проблем міжкультурної комунікації, перш за все, ми повинні знати особливості людської культури та як вона змінюється під впливом глобалізації та звернути увагу на свою культуру спілкування.

Джерела та література

1. Данилюк Л. В. Особливості сприйняття мовної картини світу учасниками міжкультурного спілкування. *Концептологія в системі гуманітарних наук : матеріали IV он-лайн Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Полтава, 2010.
2. Данилюк Л. В. Cultural Differences and Communication. *The Challenges of the 21st Century: Education, Effectiveness, Efficiency and Experience* : збірка тез 13 Всеукраїнської конференції ТЕСОЛ. Poltava : ASMI, 2008. С. 48–49.
3. Міжнаціональне спілкування у духовному збагаченні особистості, вивченні іноземної мови та підготовці перекладача. *II Міжнародна науково-практична конференція*. Полтава, 2006.
4. Шабаєва Л. М. Крос-культурна комунікація в контексті філософії освіти. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2016. № 2. С. 198–207.
5. Rosenberg B. Marschall Nonviolent Communication: A Language of Life. URL: https://www.goodreads.com/book/show/71730.Nonviolent_Communication.

ПРОФЕСІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У КОНТЕКСТІ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР

Кондратьєва Олена,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри іноземних мов і методики викладання
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
kondratievaelena84@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0004-5338-3524>

Сучасні вимоги до педагогічної культури сучасного вчителя на сьогодні зазнали трансформації у зв'язку з сучасними політичними реаліями, розширенням завдань освіти, ускладненням міжособистісних, міжетнічних, міжкультурних взаємин у суспільстві. Важливою характеристикою системи професійної підготовки та перепідготовки вчителя в цих умовах є гуманізація освіти, формування толерантної свідомості та поведінки. Від особистісного потенціалу вчителя, професійних знань та навичок, його переконань та поглядів

залежить ефективність, продуктивність та спілкування. У сучасному світі, який характеризується глобалізацією економіки, мобільністю, швидким розвитком, комунікацією, інтеграцією та міграційними процесами, переміщенням населення, урбанізацією і трансформацією соціальних моделей важливою є підготовка студентів у дусі толерантності до інших культур у контексті інтеграційних процесів нашої держави. Толерантність – це основа свободи, пошана до прав іншої людини, терпимість, ненасильство, культура компромісу. Толерантність є формою взаємодії та спілкування учасників сучасного освітнього процесу. Справжні прояви толерантності мають моральні передумови, сприяючи регулюванню взаємовідносин між людьми, визначаючи при цьому бажання відноситися до іншої людини як до самого себе.

Політична обстановка у світі зробила необхідним вивчення проблеми толерантності як основного принципу взаємовідносин людей. Терпимість до іншої людини, нації або культури, що відрізняється за своїми цінностями і стилем життя, є однією з передумов гармонії в сучасному світі. Загальновідомо, що активне залучення людини до надбань національної культури, прищеплення загальнолюдських цінностей, розвиток моральності, толерантності, гуманізму сприяє не лише пробудженню національної самосвідомості особистості, а й її духовному зростанню.

У контексті мовної підготовки студентів невід’ємним є міжнаціональне спілкування як один з пріоритетних напрямків підготовки майбутнього вчителя в умовах приєднання до європейського освітнього простору. У контексті дослідження міжнаціонального спілкування, провідними є принципи, які є основоположними у професійній підготовці а саме:

- а) виховання на традиціях національних культур;
- б) урахування національного складу студентського колективу;
- в) єдність патріотичного, національного виховання й культури міжнаціонального спілкування;
- г) урахування особливостей і специфіки кожної навчальної дисципліни для виховання й розвитку особистості в умовах мультикультурності;
- д) єдність національної самосвідомості та дій особистості в міжнаціональному спілкуванні;

е) опора на кращий досвід, досягнення ефективності та дієвості виховання культури міжнаціонального спілкування .

Іноземна мова виступає засобом міжособистісного спілкування, який виявляється в особливості організації індивідуальної поведінки майбутнього вчителя в умовах його професійної діяльності. На нашу думку, доцільним є застосування наступних принципів у контексті мовної підготовки сучасного педагога:

1) суспільна природа мови, яка постає як об'єктивна можливість залучення до нової дійсності. Єдність мови і національної культури реалізується в ряді функцій, а саме: комунікативна функція – бути знаряддям передачі інформації учасників комунікації.

2) засвоєння людиною, що є представником певної національної культури, істотних фактів, норм і цінностей іншої національної культури. 3) формування позитивної установки до носія іншої культури.

Таким чином, професійна підготовка майбутніх учителів має реалізовуватись у контексті діалогу культур, обумовлюючи реалізацію ефективної міжкультурної взаємодії студентів у процесі євроінтеграції, що є пріоритетним завданням сучасної української та європейської освіти.

Джерела та література

1. Бакіров В. С. Міжкультурна комунікація в університеті: історичний досвід і виклики сучасності. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, метод»*. Вип. 39. Харків, 2019. С. 289. URL: <https://periodicals.karazin.ua/ssms/article/download/10265/9782/>

2. Ігнатова О. М. Траєкторія професійного розвитку вчителя іноземних мов: європейський досвід. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Київ, 2022. № 1. С. 100–105.

3. Силадій І. М., Маринець Н. В. Демократична освіта в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : Педагогіка та психологія*. 2017. № 2. С. 50–52.

4. Кондратьєва О. М. Формування полікультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи (на засадах лінгвокраїнознавчого підходу) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 265 с.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД СПІЛКУВАННЯ

Малахова Юлія,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри східних філологій і перекладу
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
м. Полтава, Україна
[e-mail juliamalah@163.com](mailto:juliamalah@163.com)
[orcid 0000-0003-4083-810X](https://orcid.org/0000-0003-4083-810X)

У динамічному й мінливому сучасному світі значна увага приділяється контактам представників різних мов і культур, причому ці контакти відбуваються в межах певної культури з використанням певної етнічної мови, законів спілкування, вироблених у процесі спілкування, адже потрапивши в інше культурне і мовне середовище, людина попадає у світ інших цінностей і законів спілкування. Не випадково, як зазначає Ф. С. Бацевич, «незнання або нерозуміння норм мовної і культурної поведінки створює труднощі в спілкуванні представників різних лінгвокультурних спільнот і може призвести до різних комунікативних девіацій» [1, с. 251].

Всі рівні і види міжкультурної комунікації характеризуються неусвідомленістю культурних відмінностей її учасниками.

Насправді, більшості людей притаманний наївний реалізм у сприйнятті світу. Вони вважають, що їхній власний стиль і спосіб життя є єдино можливим і правильним, а цінності, якими вони керуються, однаково зрозумілі і близькі всім народам. Однак, зустрічаючись з представниками інших культур, вони виявляють, що їхні звичні моделі поведінки більше не працюють, і починають замислюватися над причинами своїх невдач. Коли представники різних культур

спілкуються, їхні культурно-специфічні світогляди стикаються. У результаті вони стикаються з речами, які одна сторона сприймає як належне, а інша – як само собою зрозуміле. Спочатку обидві сторони розуміють, що щось не так. Намагаючись пояснити ситуацію, жодна зі сторін не ставить під сумнів «те, що вони сприймають як належне», часто думає про щось погане, нечемність або злий умисел свого партнера. Тут виникає уявлення про «чуже», яке і стає ключовим поняттям до розуміння міжкультурної комунікації. «Чуже» тут розуміється як іноземне, ще незнайоме і незвичайне. І дійсно, стикаючись з чужою культурою, ми бачимо в ній багато незвичайного і дивного. Тільки зрозумівши це, можна прийти до розуміння причин нашої неадекватності в ситуації комунікації.

Міжкультурна комунікація – це узагальнення, яке здійснюється в умовах настільки вагомих культурно обумовлених розбіжностей у комунікативній компетенції його учасників, що від цих розбіжностей значною мірою залежить наскільки вдалою або невдалою буде комунікативна подія. Міжкультурну комунікацію характеризує те, що її учасники за безпосереднього контакту використовують спеціальні мовні варіанти і дискурсивні стратегії, відмінні від тих, які вони використовують при спілкуванні в межах однієї культури.

Під міжкультурною комунікацією ми розуміємо спілкування носіїв різних культур, що говорять різними мовами. Причому під носієм національної культури ми розуміємо свідомість людини, що сформувалася в процесі засвоєння певної національної культури. Наприклад, свідомість носія української культури сформувалася на основі образів і уявлень, притаманних українській культурі, свідомість носія японської культури – на основі японської культури.

Міжкультурна комунікація має яскраво виражену прикладну орієнтацію, центральним поняттям якої є міжкультурна сприйнятливість, її підвищення в умовах поглиблення розбіжностей, невизначеності, неоднозначності і змін, характерних для сучасного суспільства.

Джерела та література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. С. 342.
2. Малахова Ю. В. Японські лексичні запозичення в контексті міжкультурної комунікації : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.13. Київ, 2007. 223 с.

LANGUAGE COMPETENCE IN ACCOUNTING: THE KEY TO INTERNATIONAL COOPERATION

Matviienko Lesia,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Humanities and Social Disciplines,
Poltava State Agrarian University
Poltava, Ukraine
lesia.matviienko@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1211-3056>

Michalik Martyna,
Applicant for Higher Education bachelor's degree,
specialty Finance and accounting, University of Zhushuv,
Zhushuv, Poland

Language competence in the field of accounting is becoming not only an important component of professional skills, but also a key factor for effective international cooperation. In today's world, where companies locate their divisions and do business in different countries, knowledge of the language of international accounting standards (IAS) is becoming critical [1]. In this article, we will look at how language competence contributes to the effectiveness of communication and collaboration in the field of accounting, focusing on case studies.

Language competence is not only about the ability to communicate, but also about the ability to understand the terminology and concepts that are key to accounting. For example, consider a situation where a US company has a subsidiary in Japan. In this case, accountants from both countries not only need to be proficient

in English, which is the language of international business, but also have an understanding of the national accounting standards of both countries. Knowledge of the relevant terms and principles of unified accounting makes it easier to resolve issues related to the exchange of financial information, reporting and taxation.

Another example may arise in the context of international audit engagements. Auditors from different countries collaborating on a project need to have not only technical knowledge of auditing standards, but also the ability to communicate effectively with each other and with the client. Language competence helps to avoid misunderstandings and ensures accuracy and clarity in the performance of tasks.

Methods of developing the language competence of accountants in the framework of international cooperation can be quite diverse, depending on specific needs and conditions. The most effective methods include:

1. Language courses and trainings. Organising language courses or trainings aimed at learning professional accounting terminology and developing communication skills in an international environment. These courses can be conducted both in the form of online learning and in classrooms using interactive methods.

2. Working groups and projects. Forming working groups or participating in international projects where accountants have the opportunity to communicate and work together with colleagues from different countries. This stimulates language learning and the practical use of language skills in real-life situations.

3. Professional seminars and conferences. Participation in international professional events in the accounting field, where experience and knowledge are exchanged. During such events, accountants can improve their language skills by listening to presentations, participating in discussions and communicating with other participants.

4. Use of specialised materials. Introduce the use of specialised materials, such as textbooks, articles, web resources and journals that offer information on

accounting in different languages. This helps to expand vocabulary and understanding of specific aspects of language in the context of accounting.

These methods can be successfully used to improve the language competence of accountants and facilitate more effective international cooperation in the field of accounting.

Language competence in accounting is essential for building successful international cooperation. This skill enables effective communication, understanding and implementation of international standards and procedures. Real-life examples confirm that language competence contributes to the quality of accounting and increases trust between international partners. Thus, investing in the development of language skills in this area is critical to achieving success in the global market.

References

1. Label W. Accounting for Non-Accountants. 2020. 320 p.

DIE MANIFESTATION DER SATIRE IN FEUILLETONS VON JURA SOYFER

Dr. Mokliak Oksana,
Dozentin am Lehrstuhl für Geistes- und Sozialwissenschaften
Staatliche Agraruniversität Poltawa
Poltawa, die Ukraine
oksana.mokliak@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1883-1593>

Dr. Kobzar Iuliia,
Koordinatorin des Zentrums für Deutschlandstudien
Freie Universität Berlin
Berlin, Deutschland
julia.kobzar@fu-berlin.de
<https://orcid.org/0009-0002-1500-2677>

Durch seine journalistische Tätigkeit bei der Arbeiter-Zeitung wurde das literarische Talent des zwanzigjährigen Aktivisten Jura Soyfer erstmals einer breiteren Öffentlichkeit bekannt. Das Genre-Spektrum seiner Publizistik umfasst

Reportagen-Prognosen aus Deutschland im Schicksalsjahr 1932, Essays über das Wiener Leben während der endgültigen Etablierung der austrofaschistischen Diktatur (1935–1937), Feuilletons (1937) und Kommentare aus der Zeit der NS-Diktatur. Die politische Publizistik des Satirikers zeichnet sich durch die explizite Darstellung der Weltanschauung des Autors, sein gesellschaftspolitisches Engagement und die kritische Beurteilung des Zeitgeschehens aus [1, S. 11].

Für das Feuilleton des Schriftstellers stehen die scharf satirischen Texte «Menschen der Landstraße» (1930), «Verzweiflung der Jugend» (1931), «Und nach der Olympiade?» (1931), die in den Zeitungen «Arbeiter-Zeitung» und «Wiener Tag» erschienen [2]. Die satirische Darstellung aktueller Themen zeichnet sich durch realistische Darstellung, Metaphernfreiheit und eine geringe Anzahl künstlerischer Bilder aus, die sowohl durch das Kriterium der Gattung als auch in gewissem Maße durch die Meinungsfreiheit bestimmt wird.

Das Feuilleton «Menschen der Landstraße» greift das Problem der Klassenungleichheit auf, das während der Wirtschaftskrise in der österreichischen Republik seinen Höhepunkt erreichte und eines der Hauptthemen der Journalisten der Arbeiter-Zeitung war. Die satirische Wirkung beruht auf dem Kontrast, der durch die Darstellung zweier radikal gegensätzlicher Existenzen entsteht. Der Autor stellt den prestigeträchtigen dritten Wiener Gemeindebezirk, die Landstraße, als Kreuzung zweier Klassenvertreter dar – einer bürgerlichen Familie, die ein Wochenende in der Natur verbringen will, und einem Obdachlosen, der langsam aufsteht und erschöpft und bedrückt in die entgegengesetzte Richtung geht. Für ihn ist die Landstraße kein Wochenende, sondern sein Schicksal.

Die für viele junge Menschen fatalen Folgen der Wirtschaftskrise persifliert Jura Soyfer in seinem Feuilleton Verzweiflung der Jugend. Der Autor verweist auf die Problematik seiner Nachkriegsgeneration, die sich durch Arbeits- und Perspektivlosigkeit in einer existenziellen Krise befindet. Die Sinnlosigkeit des Daseins führt zum Verlust des Selbstwertgefühls und der Identität des jungen Menschen. Der Schriftsteller sieht das Problem der Neurose seiner Zwischenkriegsgeneration in dem fehlenden ganzheitlichen Bewusstsein der Jugendlichen. Leider sind diese jungen Menschen entmündigt und ziellos. Sie sind

weder revolutionär noch reaktionär; sie glauben nicht genug und zweifeln nicht genug. Man kann nicht sagen, dass diese Menschen durch irgendetwas vollständig charakterisiert sind, sondern nur teilweise. Man kann sie nicht einmal als völlig unglücklich bezeichnen.

Pessimismus und Fatalismus, so der Satiriker, seien nicht nur ein Anliegen der jungen Generation, sondern prägten auch seine Zeit. In seinem Feuilleton «Und nach der Olympiade?», das die Unsicherheit, den Mangel an revolutionärem Geist und den Wunsch nach Veränderung kritisiert, zeigt Jura Soyfer die Aufbruchstimmung während der zweiwöchigen Olympischen Sommerspiele 1932 auf und kontrastiert sie mit der Depression, die Österreich nach den Spielen erfasste. Die Freisetzung dieser revolutionären Energie und Entschlossenheit sind für den Autor die dominierenden Konstrukte für die Verwirklichung des Sozialismus. Am Ende des journalistischen Textes ruft der Satiriker zur Konsolidierung der Proletarierinnen auf.

In dem Feuilleton «Gemischte Gesellschaft» persifliert er faschistische Tendenzen in europäischen Ländern und Japan und beschreibt einen Kongress in Berlin im Hotel Kaiserhof (ehemalige NSDAP-Parteizentrale), an dem faschistische Führer aus verschiedenen Ländern teilnehmen.

Die Feuilletons von Jura Soyfer beleuchten negative soziale Phänomene im Österreich der Zwischenkriegszeit und kritisieren die politischen Systeme in Österreich und Deutschland. Die Verwendung von parteipolitischen Vokabular, umgangssprachlichen Ausdrücken in ironischer Weise und deren Kontamination mit politischen Begriffen führen zu satirischen Aussagen. Die journalistische Satire von Jura Soyfer reagierte scharf auf soziale und politische Katastrophen und versuchte, diese zu erklären: Sie war ein Sprachrohr für Ideen des sozialen Protests und ein Aufruf zum Kampf.

Quellen- und Literaturverzeichnis

1. Кобзар Ю. В. Сатира як спосіб конструювання художньої дійсності у творчості Юри Зойфера : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.04. Київ, 2017. 22 с.

2. Soyfer Jura Herrlichen Zeiten entgegen. Reportagen, Gedichte, Satiren. Hrsg. von Horst Jarka. München : Europaverlag, 1996. 128 S.

ІСТОРІЯ ПЕРЕКЛАДУ КИТАЙСЬКОЮ МОВОЮ ЗАРУБІЖНИХ ТВОРІВ ДЕТЕКТИВНОГО ЖАНРУ

Перепадя Дар'я,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри східної філології і перекладу
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна
dariaperepadia@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-9133-7244>

Останнім часом твори детективного жанру є одними з найпопулярніших у світовій літературі, адже вони відтворюють психологічні, соціальні, політичні та економічні проблеми суспільства у поєднанні з таємничістю, непередбаченістю сюжетів, що спонукають читачів до міркування та обговорення людської природи й вчинків. Детективні історії західних письменників, перекладені китайською мовою, зробили значний внесок у становлення і розвиток детективного жанру у китайській літературі, і крім того, значно вплинули на внутрішню систему мови.

У період новітньої історії Китаю під впливом західної культури виникає тенденція до перекладу західної літератури, завдяки чому вона стає відомою та популярною у Китаї [5]. Іноземна художня література перекладалася й допускалася до розповсюдження з освітньою метою та з метою «осучаснення» китайського суспільства [3, с. 20–21]. Серед західних художніх творів детективні оповідання були прийняті у Китаї найпершими та найшвидше знайшли свою аудиторію. Популярність перекладних детективів за часів пізньої династії Цін також стала рушійною силою до створення власне китайських творів цього жанру. Через історичні та культурні причини в Китаї до цього не було такого літературного жанру, як детектив, єдиним відносно схожим є гун'ань – історії про судові справи. Їх сюжети описують процес вирішення справ чесними чиновниками, тоді як детективні оповідання передбачають збір доказів і логічне міркування. Так, детективні історії стали абсолютно новим напрямом для читачів, а переклади цих оповідань вбачалися одним з

інструментів модернізації, символом нової концепції справедливості та правової системи [6, с. 44].

Переклади оповідань Артура Конана Дойля про Шерлока Холмса почали з'являтися в шанхайській газеті «Шивубао» у 1896 році. Чжан Кунде, англійський редактор цієї газети, першим почав перекладати іноземні детективи. Серед його перекладів, які публікувалися китайською мовою, були «Морський договір» та «Встановлення особи» Конан Дойля [1, с. 295–297]. Ці оповідання одразу ж стали відомими, і протягом наступних двадцяти років сотні іноземних детективів були перекладені та надруковані в китайських газетах і журналах. Дослідники дотримуються думки, що перші перекладені детективні оповідання відносилися до так званих «псевдоперекладів», що передбачає адаптацію оригінального твору до тогочасних літературних норм, наявність певних відхилень у структурі оповіді і змісті, що пов'язано із спробою введення нового літературного жанру до системи китайської літератури і його подальшого прийняття читацьким загалом [6, с. 50].

З 1903 по 1904 рік Чень Ленсюе перекладає зарубіжні детективи та публікує їх під назвою «Антологія детективних оповідань», що містила десять детективних творів, написаних французькими, японськими та англійськими письменниками. У 1905 році Чжоу Цзожень переклав оповідання Едгара Аллана По «Золотий жук» і опублікував його у травневому номері журналу «Жіночий світ», після чого були перекладені китайською мовою та надруковані й інші твори письменника, як то «Вбивства на вулиці Морг» та «Викрадений лист» [1, с. 295–297]. Едгар Аллан По є одним із найвидатніших представників американського романтизму, який вважається засновником детективного жанру, однак, через вплив ідеології дещо декадентський і своєрідний стиль По не привернув достатньої уваги китайського читача у той період [4, с. 66–72].

У 1915 році інший перекладач, Чен Сяоцін, також виконав переклади оповідань про Шерлока Холмса. Варто зазначити, що з усіх іноземних детективів книги про Шерлока Холмса були найбільш перекладеними та

популярними [1, с. 295–297]. Оскільки усі аспекти тогочасного життя перетворилися на символи «старого й застарілого», класична китайська мова веньянь неминуче стала об'єктом боротьби для «Руху 4 травня». Веньянь зазвичай використовувалася освіченою культурною елітою як письмова мова, щовідрізнялася від мови байхуа, якою розмовляли народні маси. У 1917 починають з'являтися тенденції щодо прийняття байхуа як мови художньої літератури для широкого кола читачів. По суті, це була відмова від традиційної китайської культури, представленої елітарною літературою в класичній мові та формі.

Прагнення до переходу літератури на байхуа сформувало своєрідні зміни практики перекладу. Це фактично дало перекладачам можливість перетворити китайську на більш «сучасну» через запозичення лексики та елементів синтаксису. На відміну від перекладачів часів пізньої Цін, котрі намагалися адаптувати все іноземне донорм класичної китайської мови, покоління «Руху4 травня» обрало шлях «вестернізації» і відтворювало багато іноземних слів китайською мовою байхуа, у тому числі й термінологію. Значні запозичення вирішували практичні проблеми перекладу, оскільки в китайській мові не було еквівалентних слів, які б відповідали сучасним західним винаходам [2].

У 1925 р. видавництво «Дадун» опублікувало «Повне зібрання творів про Шерлока Холмса», яке складалося з чотирьох книг і включало дев'ять нових творів Конан Дойля. Тоді ж видавництво випустило «Повне зібрання творів Арсена Люпена», що складається з 10 романів і 18 оповідань. Серед перекладачів, які працювали над ним, були Чжоу Шоцзюань, Шень Ю'чжун і СуньЛяохун. Вони переклали текст на байхуа, а Чжоу Шоцзюань написав передмову. Через два роки, у 1927 році, новостворене видавництво «Шицзе шуцзю» звернулося до Чен Сяоціна та інших перекладачів щодо повторного перекладу творів Конан Дойля на мову байхуа, які були опубліковані послідовно [1, с. 295–297].

Отже, перекладні детективні оповідання стали найпопулярнішим літературним жанром для китайського читача ще з часів пізньої династії Цін.

Перші перекладачі слугували своєрідними посередниками для адаптації нового жанру до ізолюваної та консервативної класичної літератури, а також до реалій життя й світогляду китайського суспільства. Поступово переклади детективних творів почали сприяти оновленню китайської лексики, появі китаємовної термінології, яка стала відповідниками не відомих до того зарубіжних предметів і явищ, а згодом призвели до появи своєрідного, власне китайського, детективного оповідання.

Джерела та література

1. Dan Yi. The Prosperity of modern Chinese detective novels and reasons behind. *Proceedings of the 2013 International Conference on the Modern Development of Humanities and Social Science*. 2013. P. 295–297. DOI: 10.2991/mdhss-13.2013.77.

2. Hao Ruijuan. Transnational Negotiations and the Interplay Between Chinese and Western Detective Fiction at the Turn of the Twentieth Century : dis. Doctor of Philosophy in Comparative Literature; University of California. Riverside, 2012. URL: <https://escholarship.org/content/qt6233v4kx/qt6233v4kx.pdf?t=nfjsko> (дата звернення: 01.03.2024).

3. Jin Liu. Envisioning the Chinese Detective: Dimensions of an Imported Genre, 1890s-1940s. : dis. ... Doctor of Philosophy in Literature; University of California. San Diego, 2016. URL: <https://escholarship.org/content/qt1g37v8zc/qt1g37v8zc.pdf?t=o8wv0y&v=lg> (дата звернення: 10.03.2024).

4. 黄册, 章璇. 近十年国内埃德加·爱伦·坡研究综述[J]. *世界文学研究*, 2017, 5(2): 66-72. <https://doi.org/10.12677/WLS.2017.52010>

5. 康文. 略论中国清末民初时期的侦探小说. 论文大全网: 网站, 2007. URL: <http://www.11665.com/literature/ancient/201103/61492.html> (дата звернення: 10.03.2024).

6. 李德超. 假作真时真亦假. 清末民初第一部译侦探小说揭示的文化和文学现象. *译史纵横·中国翻译* 2019. №6. 42–51页

ГРОМАДЯНСЬКА ЛІРИКА Т. ШЕВЧЕНКА ТА Р. П. БІСМІЛА: ТОЧКИ ПЕРЕТИНУ

Приходько Альона,
здобувач 2 курсу (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад – включно),
перша – англійська)
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
al.prihk@gmail.com

Науковий керівник – Табакова Ганна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української і зарубіжної літератури і порівняльного
літературознавства
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
septeni@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-9687-6290>

Як здається на перший погляд, Індія та Україна знаходяться у різних площинах, які не перетинаються: розташування, традиції, культура, мови, релігія та література. Насправді ж, потерпаючи від гніту колонізаторів, Російської та Британської імперії, ці країни постійно виборювали власну незалежність. Тому творчість письменників України та Індії цікаво розглянути, звертаючи увагу на їх спільні риси, особливо, враховуючи, що це творчість таких велетів духу, як Т. Шевченко та Р. П. Бісмил. Це і зумовлює актуальність нашого дослідження.

Револьюційний рух за незалежність Індії та боротьба українського народу за волю – найбільш знакові події історії, які невидимою ниткою поєднують дві літературні спадщини. Британська імперія, порушивши обіцянку в роки Першої світової війни надати право на самоуправління, почавши політику закріплення колоніального становища Індії під час реформ 1918–1921 рр., значно загострила англо-індійські відносини [6, с. 236]. Як результат, така політика активізувала національно-визвольний рух ненасильницького спрямування під керівництвом Махатми Ганді та Лал Бали Пали, Джавахарлал Неру, Шрі Ауробіндо, Субхаса Чандра Боси, які надавали перевагу більш радикальним методам боротьби.

Наприклад, М. Ганді вважав, що найбільш ефективним застосуванням принципу ненасильства може стати рух «масової непокори»: *«масова громадянська непокора подібна до землетрусу. Там, де громадянська непокора набуває масових форм, уряди, що існують, перестають працювати»* [Тут і далі переклад наш. – А.П.] [Там само, с. 250]. Ганді допоміг зрозуміти британському уряду, що навіть найбільш вразливі верстви населення при достатній консолідації можуть бути перешкодою для управління Індією. Тоді як представники іншої сторони наслідували радикальні та войовничі течії, різко критикуючи метод ненасильства. У той же час країни-колонізатори використовували репресивні заходи проти українського руху, аби придушити державотворчі процеси протягом фактично усієї історії України.

Боротьба двох народів проти поневолення мала місце ще задовго до подій ХХ століття та була описана у творах національних геніїв, таких як Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко, Павло Тичина, Володимир Сосюра (Україна) та Рам Прасад Бісміль, Рабіндранат Тагор, Парамаханса Йогананда та Сароджіні Найдю (Індія) та ін. Своє втілення події отримали у громадянській ліриці – це умовна назва ліричних творів із соціальною та національною проблематикою, що сприяють формуванню людської гідності, громадянського сумління, національної самосвідомості та державотворчих потенцій. Для компаративного аналізу двох національних літератур були обрані найрепрезентативніші представники громадянської (або патріотичної) лірики: Тарас Григорович Шевченко та Рам Прасад Бісміль. По-перше, обидва письменники належали до активних громадських діячів, яких переслідував уряд. По-друге, у творчості простежуються спільні мотиви заклику до боротьби з поневолювачем.

Тарас Григорович Шевченко – відомий український письменник та поет, чий заклик став пророчим та супроводжує народ не одне століття. Другий – індійський активіст, учасник Руху за незалежність Індії від Британського панування. Народився в районі Шахджаханпур сучасного штату Уттар-Прадеш (Індія) наприкінці ХІХ ст. Рам Прасад познайомився зі Свами

Сомдевом, який відіграв визначну роль у його житті. Саме він представив йому політичну та національну літературу, яка допомогла зробити його активістом [5]. Окрім того, Рам Прасад Бісмил був поетом та створював патріотичні твори мовами урду та гінді. Він та його однодумці об'єдналися, щоб заснувати Республіканську асоціацію Індостану у 1924 році, яка пізніше стала відомою як Соціалістична республіканська асоціація Індостану. Її метою була боротьба проти британського колоніального правління в Індії та досягнення незалежності країни шляхом збройного повстання, якщо це необхідно. Він говорив: *«Навіть якщо мені доведеться зустріти смерть тисячу разів заради Батьківщини, то я не буду шкодувати. О, Боже! Даруй мені сто народжень у Бхараті [у Індії]. Але дай мені ще те, щоб я щоразу віддавав життя на службі Батьківщині»* [3]. Схожі заклики можна простежити на прикладі багатьох поезій Тараса Григоровича Шевченка, але спрямовані вони були вже проти інших загарбників: *«Поховайте тавставайте/Кайдани порвіте/І вражою злою кров'ю/Волю окроніте»* [1], – це найвідоміші рядки для кожного українця з *«Заповіту»*. У Рама Прасада Бісмилі читаємо: *«Прагнення до свободи зараз у наших серцях»* [гін. *Sarfroshi Ki Tammana, Abhamare Dil Me hai*] [4], – рядки з поеми національно-патріотичного спрямування *«Бажання жертви»*, якіповідають про стійкість індійського народу та стали гучним закликом до індійського руху за свободу. *«З кров'ю ми зіграємо в холі, якщо наша нація потребуватиме»* [Там само], – співзвучні *«Заповіту»* Тараса Шевченка. Поети вбачають спасіння лише у боротьбі проти колонізаторських амбіцій та стійкості та єдності. Національні генії хотіли побачити країни, вільні від імперського нашестя.

У вірші *«Мораль мученика»* Бісмил підтверджує цю думку: *«Тепер ми склали присягу нації, усі брати взяли за мечі, і сестри готові сісти біля багаття»* [4]. Якщо кожен зробить власний вклад у боротьбу за свободу, можливо *«очистити країну»*, як зазначав індійський активіст у автобіографії.

Національні генії з сумом оспівують страждання своїх народів, наприклад, читаючи *«Давидові псалми»* Кобзаря, зустрічаємо такі рядки: *«Окрадені, змучені, у путах умираєм... Смирилась душа наша, жити тяжко в оковах!»* [1].

У творі «Бажання жертви» індійського автора читаємо: «У нашій долі були муки та страждання від народження» [4].

Джавахарлал Неру, перший прем'єр-міністр незалежної Індії, говорив: «Настає мить, яка рідко трапляється в історії, коли ми зробимо крок від старого до нового, коли закінчується ціла епоха і коли душа народу, яка так довго пригнічується, буде випущена на волю» [6, 258]. Такою промовою, як зазначалось у книзі «A Traveller's History of India», він відкрив початок нової ери, а саме – незалежність Індії. Неру наголошує, що протягом будь-якої тривалої народної боротьби настає переломний момент, який приносить перемогу, і значною мірою наближають її такі мистецькі й громадські діячі, як Т. Шевченко і Р. П. Бісмил.

Проведений компаративний аналіз історичних подій та літературної спадщини українського та індійського авторів показав, що мотиви їх творчості перетинаються, незважаючи на відмінність у традиціях, культурі, мовах та релігії. Національні генії двох літератур за допомогою поезії передали страждання народу, історію та заклики до боротьби. Їх творчість для поневолених народів України та Індії залишається актуальною і сьогодні.

Джерела та література

1. Шевченко Т. Кобзар. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3545> (Дата звернення: 08.03.2024).
2. Шукалович А. М. Володимир Левинський про визвольний рух народів британської Індії (початок 1930-х рр.). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2013. № 35. С. 329–332.
3. Lion M.G. *Freedom Fighters of India (in Four Volumes)*. New-Delhi : ISHA Books, 2008. 125 p.
4. Poems of Ram Prasad Bismil. URL: https://www.poemhunter.com/ram-prasad-bismil/#google_vignette (Дата звернення: 08.03.2024).
5. Ramprasad Bismil. Government of India. Indian culture. URL: <https://indianculture.gov.in/node/2806445> (Дата звернення: 08.03.2024).
6. Tammita-Delgoda S. *A Traveller's History of India*. Northampton, Massachusetts : Interlink Publishing Group Incorporated, 2011. 288 p.

ФУНКЦІОНУВАННЯ АКТІВ ВІТАННЯ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Степаненко Марія,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)

Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
mariia.stepanenko@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Дедушно Алла,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
dedukhno.alla@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9254-3381>

Вітання є невід’ємною частиною будь-якої мови. Вони є не лише засобами привітань, але й відображають культурні норми, характер взаємодії між співрозмовниками, емоційний стан людини. Різні аспекти мовленнєвих актів вітання досліджували науковці. Наприклад, соціолінгвістичний аспект звертання під час вітань, зокрема такі форми, як «*Sie*», «*Du*» в німецькій мові вивчала Н. М. Величко [1, с. 4]. Лінгвопрагматичні та структурно-функціональні особливості перформативних мовленнєвих актів вітань в українській мові досліджувала А. В. Дедушно [4, с. 158–162]. Когнітивно-прагматичний потенціал мовленнєвих актів привітань на матеріалі німецької, латинської та української мов розглядали Т. А. Івасишина і Л. А. Костіна. [5, с. 365–368]. У німецькій мові функціонування актів вітання має свої особливості, які визначаються різноманітними аспектами, такими як контекст взаємодії та соціальний статус співрозмовників.

Неформальне спілкування, тобто між рідними, знайомими, друзями або колегами найчастіше розпочинається зі слова «*Hallo*» або «*Hallöchen*» («Привіт»), що сприяє дружньому спілкуванню. Молодь може використовувати сленгові фрази чи запозичення з англійської мови. Наприклад, вираз «*Alles klar?*» [2] («*Усе гаразд?*») хоч і звучить як питання, проте нерідко

використовується і як привітання серед молодих людей. Ця фраза є еквівалентом до англійського «*What's up?*» або «*How are you?*» («*Як справи?*»), яке використовують як і для питання, так і для привітання. При зустрічі можна також просто посміхнутися, помахати рукою або кивнути.

Ефективне використання актів вітання сприяє побудові позитивних взаємин та створює сприятливу атмосферу для подальшої комунікації.

У формальних обставинах, тобто, наприклад, на ділових зустрічах, при спілкуванні з малознайомими нам людьми слід вживати стандартні форми привітання, такі як: «*Guten Morgen*» [3] («*Добрий ранок*»), «*Guten Tag*» [3] («*Добрий день*»), «*Guten Abend*» [3] («*Добрий вечір*»), які визначаються часовими рамками.

Варто зазначити, що у німецькій мові використання «*Sie*» (ввічливої форми «*Ви*») замість «*Du*» («*Ти*») підкреслює ще й повагу до співрозмовника.

Отже, при взаємодії з незнайомцями вітання може бути більш формальним та ввічливим, тоді як у випадку з добре відомими людьми може вживатися більш привітна та невимушена манера спілкування.

В офіційних та/або електронних листах вживається фраза «*Sehr geehrter Herr/sehr geehrte Frau*» («*Шановний пан/шановна пані*»), після якої пишеться прізвище співрозмовця.

Також у німецькій мові існують і регіональні форми привітань. Зокрема у Південній Німеччині та Австрії популярними привітаннями є «*Griß Gott*» [2] (перекладається як «*Вітає Господь*», офіційне привітання) та «*Servus*» (неофіційне привітання або прощання). У Північній Німеччині поширюється «*Moin*» або «*Moin-Moin*», що використовується у будь-який час дня. У Швейцарії як привітання часто можна почути «*Grüezi*», що є скороченням від «*Gott grüsse Euch*» [2] – «*Бог вітає Вас*». Ці особливості свідчать про культурну різноманітність німецькомовних країн.

Отже, функціонування актів вітання у німецькій мові підкреслюють

значення контексту та соціальних відносин під час спілкування. Ці аспекти виявляються важливими у визначенні тону та стилю вітання, що набуває вагомого значення для побудови успішних міжособистісних взаємин. У взаємодії з незнайомцями або людьми із вищим статусом використання більшої кількості формальних виразів та ввічливих форм є типовим, тоді як між рівними чи добре знайомими особами можна спостерігати більш неформальний стиль спілкування. Тому правильне використання привітань відіграє важливу роль у повсякденному спілкуванні, робить його більш ефективним та сприяє налагодженню стосунків.

Джерела та література

1. Величко Н. М. Засоби звертання в німецькій мові другої половини ХХ – початку ХХІ століття: соціолінгвістичний аспект : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2017. 260 с.
2. Вісім варіантів привітання німецькою. URL : https://dszentrum.com.ua/news/hallo_8/ (дата звернення 22.02.24).
3. Вітання німецькою мовою. URL : <https://learngerman.dw.com/uk/%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%BD%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%8E%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%8E/1-57818510/rs-57821375> (дата звернення 22.02.24).
4. Дедушно А. В. Перформативи в мові й мовленні (на матеріалі української мови) : монографія. Київ : Видавництво : Ліра-К, 2017. 212 с.
5. Івасишина Т. А., Костіна Л. А. Привітання як комунікативний акт: когнітивно-прагматичний потенціал (на матеріалі німецької, латинської та української мов). *Studia Linguistica*. 2014. Вип. 8. URL : <https://studia-linguistica.knu.ua/wp-content/uploads/2018/11/2014-8-365-368-Івасишина-Костіна.pdf> (дата звернення 22.02.24).

EXPERIMENTS IN TEACHING WORLD LITERATURE: INTERACTIVE APPROACHES

Тарасова Наталія,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри світової літератури
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна
taras0va040816@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8003-4213>

Люлька Вікторія,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
viktoriya.lyulka@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-4581-6583>

In the realm of education, the exploration of innovative teaching methodologies is crucial for fostering student engagement, comprehension, and critical thinking skills. In the domain of world literature, where diverse cultures, histories, and perspectives intersect, the need for dynamic pedagogical approaches becomes even more pronounced.

Bernstein L. in the work *Teaching World Literature for the 21st Century: Online Resources and Interactive Approaches*, emphasized that teachers of World Literature faced a dual challenge: to find ways to present contemporary writers from different regions of the world without co-opting or colonizing their texts, and to connect literary works with the personal and societal lives of students, despite cultural and national boundaries. To overcome these challenges, the author proposed for literature educators to develop pedagogical approaches and strategies related to the processes of canonizing global texts and authors through anthology practices and textbook selection [1, p. 55].

In *Modern Approaches to Methods of Teaching World Literature*, Stepanenko O. et al. identified five main contemporary educational approaches to

teaching world literature, namely: formalistic, moral and humanistic, historical, cultural, and psychological [2, p. 115].

Traditional methods of teaching literature often involve passive consumption of texts through lectures and readings. However, interactive approaches seek to transform this paradigm by actively involving students in the learning process. By incorporating activities such as group discussions, role-plays, multimedia presentations, and experiential learning exercises, educators aim to cultivate deeper connections between students and literary works, fostering a more profound understanding of cultural contexts and themes.

Several experiments have been conducted to assess the efficacy of interactive approaches in teaching world literature. For instance, one study implemented a flipped classroom model, where students engaged with literary texts through online discussions and multimedia resources before coming to class for interactive sessions. The results revealed heightened student participation, deeper comprehension, and increased enthusiasm for learning. In another experiment, literature circles were employed, allowing students to select and discuss texts of their choice in small groups. This approach not only encouraged peer learning and collaboration but also empowered students to take ownership of their learning experiences, fostering a sense of autonomy and agency.

While interactive approaches hold immense promise in enriching the teaching of world literature, they also present certain challenges. These may include resistance to change from both educators and students, logistical constraints in implementing interactive activities, and the need for ongoing professional development to effectively integrate new pedagogical techniques.

Experiments in teaching world literature through interactive approaches offer a pathway towards reimagining the pedagogical landscape. By embracing innovation, educators can ignite a passion for literature, cultivate critical thinking skills, and nurture global perspectives among students. As we continue to explore the intersection of literature, culture, and education, interactive approaches stand as a beacon of hope for a more engaging and inclusive learning journey.

Thus, the exploration of interactive approaches in teaching world literature presents a compelling pathway towards enhancing the educational experience for both educators and students alike. Through a series of experiments, it becomes evident that interactive methodologies offer a dynamic platform for fostering deeper engagement, comprehension, and critical thinking skills among learners.

In essence, experiments in teaching world literature through interactive approaches not only signify a departure from traditional pedagogical practices but also herald a new era of immersive, student-centered learning. As we continue to explore the intersection of literature, culture, and education, interactive approaches emerge as a catalyst for fostering global citizenship, empathy, and appreciation for the richness and diversity of the human experience encapsulated within the pages of world literature.

Based on our experience in teaching world literature, we propose some interactive approaches to engage students in the study of world literature:

Literary Circles. Students should be divided into small groups, and each group is assigned with a different text or author from a particular region or time period. Then the students read the text together and discuss their interpretations, themes, and cultural context. The teacher encourages them to share their insights with the class.

Comparative Analysis. Pairs or groups of texts from different cultures or time periods that explore similar themes or motifs should be chosen. Students analyze and compare how these themes are expressed differently in each text, considering cultural influences and historical contexts.

Role-Playing. Students are assigned with different characters from a text and have them engage in role-playing activities. This can help students understand the motivations, perspectives, and conflicts within the text while encouraging empathy and critical thinking.

Creative Projects. Students are allowed to demonstrate their understanding of a text through creative projects such as writing alternative endings, creating visual art inspired by the text, or composing music or poetry related to the themes.

Literary Journals or Blogs. Students are encouraged to keep literary journals or

blogs where they can reflect on their reading experiences, share insights, and engage in discussions with their peers. This allows for ongoing dialogue and encourages active participation outside of the classroom.

Interactive Lectures. Multimedia resources are incorporated such as videos, music, and artwork related to the text or author being studied. These resources are used to stimulate discussion, deepen understanding, and make connections between the literature and other forms of cultural expression.

Socratic Seminars. Discussions are facilitated in which students take turns leading the conversation by posing open-ended questions about the text. They support their arguments with evidence from the text and to respond thoughtfully to their peers' contributions.

Guest Speakers or Virtual Field Trips. Authors, scholars, or experts on specific cultures or literary movements are invited to speak to the class or arrange virtual field trips to museums, theaters, or cultural events related to the literature being studied.

Digital Storytelling. Students use digital tools such as podcasts, videos, or multimedia presentations to retell or reinterpret a literary text in a contemporary context or from a different perspective.

Simulation Games. Simulation games or activities are created that immerse students in the world of the text, allowing them to experience the challenges, conflicts, and dilemmas faced by the characters.

By incorporating these interactive approaches, teachers can foster a deeper appreciation for world literature while helping students develop critical thinking skills, cultural empathy, and a broader understanding of the human experience.

References

1. Bernstein L. Teaching World Literature for the 21st Century: Online Resources and Interactive Approaches. *Collected Essays on Learning and Teaching*. 2013. Vol. 6: Learning without boundaries? P. 54–59.
2. Stepanenko O. et al. Modern Approaches to Methods of Teaching World Literature. *Laplage em Revista (International)*. 2021. Vol.7, No. Extra E, Aug. P. 113–121.

DESCRIPTIVE ADJECTIVES AS A METHOD OF EXPRESSION IN O.W. SACKS' *AN ANTHROPOLOGIST ON MARS*

Тимрук Даниїл,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
danyil.tymruk@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Антонюк Марина,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
maryna.antoniuk@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-1768-4651>

Adjectives with descriptive qualities and meanings, also called and classified as descriptive adjectives, are essential components of any language, in our case – English, that allow authors to express their thoughts, feelings, emotions and experiences in vivid detail and a relatable manner. Both speakers and writers have the power to sculpt stories, inspire paintings and invoke strong emotional reactions from their audiences by carefully and specifically choosing which adjectives to use in their works and where to place them [1].

The subject of analysis in our work is a book by a British neurologist, naturalist, historian of science, and writer Oliver Wolf Sacks, *An Anthropologist on Mars* published in 1995. We share the opinion that this book is a good example of how descriptive adjectives can elicit appropriate, for the situation where they are used, emotions and further immerse readers into the stories that are described in this book in great detail.

In this book, there exists a very specific pattern of writing and use of adjectives, in particular. The frequency at which they appear in the text suddenly changes in situations where the author tries to describe the situation at hand or paint a

picture of events in the minds of readers.

A great example of this comes up in the first chapter when Sacks describes the effect color blindness had on a painter, a man of art: «*It was not just that colors were missing, but that what he did see had a distasteful, 'dirty' look, the whites glaring, yet discolored and off-white, the blacks cavernous—everything wrong, unnatural, stained, and impure*» [3, p. 18]. When describing the exact feelings his patient had about his newfound disease, Sacks starts to use descriptive adjectives that do an amazing job of making the reader feel the same way. All of them are, in some way, negative in their meanings. Specifically, the two colors described, white and black, have both been given traits that are not native to their original meanings by the used adjectives, such as describing the whites as 'glaring', meaning 'extremely eye-catching', yet also 'off-white', meaning 'similar to the color white, but not one-to-one', and describing the blacks as 'cavernous', meaning 'vast, deep and all-encompassing' to the point of there existing a possibility of losing oneself in it [2]. There are many more examples of such use of adjectives, appearing in every chapter of the book, and they all succeed at evoking distinct and precise sensory imagery, related to the situation at hand.

Another aspect of writing that the author succeeds at in *An Anthropologist on Mars* is the character portrayal of the central figures in each chapter. One specific case that perfectly shows Sacks' aptness for characterization is in the chapter about a man, totally changed by meningioma, the most common type of brain tumor. At the beginning of this man's story, the author describes him as «*an attractive and rather gifted boy who seemed destined, like his father, for a professional career... But he grew restive, started questioning things, as a teenager in the late sixties; started to hate the conventional life of his parents and neighbors and the cynical, bellicose administration of the country*» [3, p. 58]. But, when the change finally appears later in the story, Sacks juxtaposes his earlier description of the character, with the post-disease one: «*Their lean, hairy son had become fat and hairless; he wore a continual*

'stupid' smile on him; he kept bursting into bits of song and verse and making 'idiotic' comments while showing little deep emotion of any kind» [3, p. 60]. Just as the character's description changes, the adjectives used follow suit.

'Attractive', meaning 'pleasing or appealing to senses' [2], became 'fat and hairless', adjectives usually used to describe someone unattractive, possibly even a sore to look at. 'Gifted', meaning 'one that's exceptionally talented at something' [Ibid.], transformed into 'stupid' and 'idiotic', very negative adjectives which are used to describe the exact opposite – a complete lack of intelligence. At a first glance, reading through these lines, separated from one another and the rest of the text, the audience may think that they describe two completely different characters, but it's the context and the complete contradiction of adjectives that allow us to fully track the character development even without writing it in detail.

In conclusion, we can state that Oliver Sacks' *An Anthropologist on Mars* is a great example of just how much influence different adjectives can have as a literary device, demonstrating how they can bring forth powerful emotions, define character arcs, and bring up detailed images in the mind of a reader. Adjectives play a crucial part in the narration of a story, and Sacks' able use of them accentuates this, while also reiterating their place as a necessary language element that supports significant expression and reader involvement.

References

1. Ekhlas Abd Al-Monaim Ibrahim, and Hamiedi Ya'arub Mahmoud A Syntactico-Semantic Analysis of Emotive Adjectives in "The Doll's House" By Katherine Mansfield. *Rivista Italiana di Filosofia Analitica Junior*. 2023. Vol. 14, No. 2. P. 1824–1836.
2. Oxford English Dictionary. URL: <https://www.oed.com/>
3. Sacks O. *An Anthropologist on Mars: Seven Paradoxical Tales*. New York : Vintage Books, 1995. 356 p.

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМЦІВ ДО ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН В УКРАЇНСЬКИХ ЗВО

Токуєва Наталія,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
nataliia.tokuieva@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1840-1382>

Успішність формування лексико-граматичних компетентностей у іноземців, які розпочинають вивчення соціальних і гуманітарних дисциплін в українських закладах вищої освіти, залежить від рівня сформованості лексичних і граматичних навичок, обсягу засвоєних знань про лексико-граматичну сторону мовлення та динамічної взаємодії цих складників на основі загальної мовної усвідомленості, виробленої на підготовчому (доуніверситетському) курсі навчання.

Комунікативна спрямованість навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» на початковому етапі вивчення визначається синтезом різноманітних принципів відбору мовного матеріалу з метою забезпечення індивідуальних і загальних потреб іноземців: активного використання мови в процесі навчання; писемного й усного обміну знаннями, думками, інформацією і під час аудиторних занять, і в позанавчальний час, у побуті. Курс наукового стилю мовлення, що є необхідною умовою підготовки іноземних громадян для вступу до ЗВО, передбачає вироблення навичок активного користування лексико-граматичним матеріалом у науковій комунікації за певними напрямками: медико-біологічним, інженерно-технічним, економічним. А отже, перед викладачем доуніверситетського курсу постає проблема відбору навчального матеріалу з української мови як іноземної для підготовки іноземців до подальшого вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу.

До базисних категорій методики викладання української мови як іноземної належать дидактичні принципи навчання, які визначають вимоги як

до навчально-виховного процесу загалом, так і до його складників: цілей, методів, засобів, різноманітних завдань та організаційних форм. Для забезпечення реалізації таких дидактичних принципів, як принципи науковості, систематичності, послідовності, доступності й посильності з урахуванням індивідуальних, національних, культурних та релігійних особливостей іноземних слухачів, викладач повинен використовувати різноманітні підходи до відбору мовного, мовленнєвого й лінгвосоціокультурного матеріалу, щоб забезпечити і взаємозв'язок усіх аспектів мови, і послідовність формування необхідних навичок і умінь.

У контексті звернення до тем саме лінгвосоціокультурного напрямку доречними є граматичний, або морфологічний, та функціональний підходи до відбору й організації мовного матеріалу. Для граматичного відбору матеріалу, коли головним завданням вважається засвоєння морфологічних форм, а метою навчання – вивчення системи мови, важлива синтаксична структура та її функціонування в мовленні, функціональний синтаксис, який концентрує увагу іноземців на змістовій стороні висловлювання, підводячи під комунікативний намір відповідну граматичну форму.

Функціональний підхід до відбору мовного матеріалу, який визначається як засіб здійснення мовленнєвої діяльності (де основні одиниці опису матеріалу представлені в найважливіших функціях через розкриття їх синтагматичних властивостей), передбачає таку організацію навчання мовленнєвих засобів, коли в центрі уваги опиняються особливості їх функціонування у взаємодії з елементами різних рівнів, що беруть участь у передачі змісту висловлювання. Щодо змісту матеріалу, як указує дослідниця І. Андрейкова, то за вимогами модульної системи він повинен бути не дуже простим і не дуже складним у понятійному контексті, враховуючи рівень знань майбутніх фахівців [1, с. 11]. Функціональний підхід відкидає лінійне розташування лексико-граматичного матеріалу й визначає інший характер його подачі: від змісту до форми вираження під час навчання продуктивних видів мовленнєвої діяльності й від форми до змісту у процесі навчання рецептивних видів виявляється в тому, що

відбір і послідовність вивчення мовних форм не відображає їхні місця в системі мови – їх вибір визначається важливістю для безпосереднього спілкування в межах вибраних тем і ситуацій, мірою складності й комплексністю подачі.

Синтез цих принципів відбору лексико-граматичного матеріалу спостерігаються як в основних підручниках з української мови для іноземців (фонетика – лексика – морфологія – синтаксис), з вивчення класів слів (іменник – прикметник – дієслово – прислівник та ін.) та їх граматичних значень (називний відмінок – родовий – давальний та ін., інфінітив дієслова – минулий час – теперішній – майбутній), так і в додаткових посібниках для іноземців з навчання читання, писемного мовлення, аудіювання, монологічного чи діалогічного мовлення тощо. Але, як зазначалося в «Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання», кожен автор може приймати свої власні рішення щодо змісту, мінімізації та рівня складності навчального матеріалу, «основані на баченні потреб, мотивацій, характеристик і ресурсів тих, хто навчається, у відповідній сфері /-ах, з якими вони стикаються» [2, с. 99]. Отже, підготовка іноземців до вивчення соціальних і гуманітарних дисциплін на доуніверситетському етапі навчання є важливим завданням на заняттях з української мови та наукового стилю мовлення.

Так, починаючи з фонетико-графічного модуля, іноземцям пропонуються теми автобіографічного характеру, які у II і III концентрах переростають у великі за розмірами та складні за структурою та лексико-граматичним наповненням монологічні висловлювання: «Про себе», «Моя родина», «Мої уподобання», «Моє навчання у школі», «Як я вивчаю іноземні мови», «Моя майбутня професія», «Глобальні проблеми людства» тощо. Під час занять з української мови, наукового стилю мовлення викладачеві необхідно звернути особливу увагу на тексти біографічного змісту, де іноземці вивчають повне і скорочене словесно-цифрове написання дат, вчать вичерпно або лаконічно подавати опис життєдіяльності людини, певних історичних подій тощо. Саме тут переважає функціональний принцип відбору мовного матеріалу, де в одному занятті може бути презентовано різноаспектні граматичні явища,

необхідні для виконання певного комунікативного завдання. У подібних навчальних ситуаціях дійсність повинна бути відтворена таким чином, щоб заохотити іноземців робити особистісні висловлювання, навчити їх орієнтуватися в ситуації, адже в цьому випадку саме характер ситуації (місце, час, предмет мовлення, ставлення до події тощо) впливає на вибір і комбінування лексичних одиниць, на розвиток мовної здатності.

Отже, закласти основи мовного знання, які допоможуть у формуванні правильного мовлення; визначити психологічне прийняття (чи неприйняття) іншої мови; забезпечити вирішення комунікативних проблем в різних темах і ситуаціях; навчити «вчитися»; підготувати іноземних громадян до ефективної навчальної діяльності за обраною спеціальністю, де обов'язковими будуть і предмети соціально-гуманітарного циклу, – це головні завдання початкового етапу вивчення української мови.

Джерела та література

1. Андрейкова І. Застосування новітніх технологій у процесі навчання студентів іноземної мови за професійним спрямуванням: концептуально-дидактичний аспект. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2019. Вип. 42. С. 7–12.

2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.

СОЦІОКУЛЬТУРНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ПАРАДИГМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМ КОНТРОЛЮ ТА ЦЕНЗУРИ У ТВОРАХ ДЖОРДЖА ОРВЕЛЛА «1984» ТА «КОЛГОСП ТВАРИН»

Бринцева Анна,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Середня освіта
(спеціалізація Англійська мова та зарубіжна література)
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна
brincevaanna@gmail.com

Науковий керівник – Тарасова Наталія,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри світової літератури
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна
tarasova040816@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8003-4213>

Література завжди була рефлексією суспільства та його структурних особливостей. Великі твори Джорджа Орвелла, такі як «1984» та «Колгосп тварин», стали епітетами антиутопій, в яких автори змальовують системи контролю та цензури, що мають значний вплив на життя героїв та суспільства в цілому. Ці два видатних твори пропонують глибоке відтворення уявлень про системи контролю та цензури в суспільствах, де влада домінує над індивідом, а істину формує не той, хто має правду, а той, хто має владу. Твори відображають аспекти влади, маніпуляції, ідеології та репресій, які застосовуються для забезпечення стабільності режимів.

Порівняння систем контролю та цензури в романах Джорджа Орвелла «1984» та «Колгосп тварин» має на меті розкрити сутність та функціонування тоталітарних режимів, що відтворені в цих літературних творах, їхні впливи на суспільство та індивідів, а також відображення авторських поглядів на тему

контролю та цензури. Через аналіз структури, методів контролю, технік цензури та впливу на суспільство, дослідження має виявити подібності та відмінності між цими двома образами тоталітаризму.

У творах «1984» та «Колгосп тварин» Орвелл створив імпресивні світи, де показано негативні наслідки влади, яка маніпулює інформацією та здійснює контроль над суспільством. В «1984» ця тема представлена через диктаторський режим Великого Брата, який встановлює абсолютну владу і контроль над мисленням, мовою, інформацією та навіть минулим і майбутнім своїх громадян. У «Колгоспі тварин» Орвелл алегорично зображує те саме, але вже через призму суспільства тварин, де влада свавільно переписує історію та маніпулює масами, історією та ідеями, керівництво зловживає довірою і безумовною підтримкою з боку населення.

Для досягнення мети дослідження буде використано метод літературного аналізу та порівняльного аналізу, що дало змогу висвітлити ключові аспекти систем контролю та цензури в обох творах.

Ключові знахідки, результати дослідження

1. Контроль над масами та цензура інформації

«1984»: У романі «1984» система контролю, представлена у вигляді Великого Брата та Міністерства правди, має на меті повний контроль над думками та переконаннями громадян. Цензура інформації є засобом формування єдиного світогляду, підтримки влади та придушення будь-яких опозиційних думок.

«Колгосп тварин»: У творі «Колгосп тварин» контроль над масами втілюється через маніпулювання інформацією та приховування правди. Поряд із цим, цензура використовується для утвердження влади та приховування негативних аспектів її правління.

2. Використання мови для маніпуляції

«1984»: Одним із ключових аспектів у «1984» є мова як інструмент контролю та маніпуляції. Поняття «новомова» відображає спроби режиму змінити саме сприйняття реальності шляхом зміни значень слів та обмеження

діапазону думок.

«Колгосп тварин»: У «Колгосп тварин» мова також використовується як інструмент маніпуляції. Наприклад, пропагандистські гасла типу «Всі тварини рівні, але деякі тварини рівніші за інших» показують, як влада зловживає мовою для власних цілей.

3. Протиставлення індивідуальності та колективізму

«1984»: У «1984» індивідуальність та самовираження розглядаються як загроза для системи. Орвелл показує, як диктатура придушує будь-які прояви індивідуальності на користь колективізму та підпорядкованості.

«Колгосп тварин»: У «Колгосп тварин», хоча на перший погляд індивідуальність важлива (особливо у вигляді вожаків), насправді вона підпорядкована загальному інтересу колективу, що відображає ідеологію колективізму.

Порівняння систем контролю та цензури в «1984» та «Колгосп тварин» показує, як літературні твори відображають проблеми політичного та соціального контролю у суспільствах. Аналіз цих аспектів дозволяє глибше розуміти природу влади та її вплив на індивіда і суспільство в цілому.

Джерела та література

1. Александров Д. О. Мова тоталітаризму в романі Д. Оруелла «1984». *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія : Лінгвістика і літературознавство*. 2011. № 2. С. 6.

2. Боднар О. І. Деформація особистості в умовах тоталітарної системи (на матеріалі роману Джорджа Оруелла «1984»). URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/2306?locale=en>

3. Орвелл Дж. Колгосп тварин. Київ : Видавництво Жупанського, 2015. 120 с.

4. Орвелл Дж. 1984. Київ : Видавництво Жупанського, 2015. 312 с.

5. Савченко З. В. Джордж Орвелл. «1984»: вплив світоглядних пріоритетів автора на вирішення основних проблем роману. *Зарубіжна література*. 2006. № 2. С. 4–6.

МОВНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Ільченко Алла,
кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник директора з навчально-виховної роботи
Комунального закладу «Полтавська спеціальна
школа № 39 Полтавської міської ради Полтавської області»
м. Полтава, Україна
allailchenko11@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1862-3639>

В умовах розвитку спеціальної та інклюзивної освіти в Україні наразі набуває актуальності питання формування й удосконалення професійних компетентностей сучасних корекційних педагогів – фахівців, які не лише мають спеціальну підготовку, а професійно і якісно здійснюють педагогічну діяльність.

Фахову підготовку майбутніх корекційних педагогів у закладах вищої освіти описують у своїх працях відомі науковці: М. Берегова, В. Бондар, Н. Пахомова, Ю. Пінчук, Н. Савінова, В. Синьов, В. Тарасун, М. Шеремет та ін. Вони зазначають, що в процесі навчання таких спеціалістів визначальними й провідними мають бути науки та передовий педагогічний досвід [1, с. 14]. Однак чіткого алгоритму удосконалення вже набутих педагогічних компетентностей практикуючих фахівців немає. Більшість з них підвищують свій професійний рівень, педагогічну майстерність за самостійно вибраною програмою стажування чи підвищення кваліфікації, у тому числі за рахунок участі в семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо. Тому, для сучасних вчителів важливим є розуміння основних складових професійної компетентності для побудови власної моделі індивідуальної освітньої траєкторії.

Поняття професійної компетентності корекційного педагога є комплексним, і включає в себе теоретичну, практичну, мовно-комунікативну, особистісну складові, які є необхідними для здійснення якісної корекційно-

розвиткової та виховної роботи з учнями з особливими освітніми потребами, з урахуванням їх індивідуальних особливостей психофізичного розвитку, можливостей, із обов'язковим впровадженням сучасних методів і прийомів навчання, інноваційних освітніх технологій і різноманітних форм роботи [1]. Тому професійний розвиток корекційного педагога передбачає оволодіння ним як загальними (громадянською, соціальною, культурною, лідерською та підприємницькою), так і професійними (мовно-комунікативною, предметно-методичною, інформаційно-цифровою, психологічною, емоційно-етичною, інклюзивною, здоров'язбережувальною, проєктувальною, прогностичною, організаційною, оцінювально-аналітичною, інноваційною, рефлексивною, педагогічним партнерством, здатністю до навчання впродовж життя) компетентностями відповідно до кваліфікаційних категорій. Саме такі здібності та особистісні якості сучасного вчителя учнів з особливими освітніми потребами дозволяють йому створити комфортне, безпечне, корекційно-розвивальне освітнє середовище і підвищити якість надання освітніх послуг.

Мовно-комунікативна компетентність займає перше місце в переліку спеціальних компетентностей сучасного вчителя в професійному стандарті, оскільки забезпечує виконання такої трудової функції як уміння застосовувати сучасний зміст освіти, впроваджувати педагогічні методики й інноваційні освітні технології. Дана компетентність включає в себе певні знання, уміння й навички:

1) здатність педагога до спілкування державною мовою, що передбачає знання українського правопису й сформовані навички використання інтонаційних і позамовних (міміка, жести, рухи) засобів виразності мовлення, використання альтернативних і додаткових засобів комунікації. Це дозволяє корекційному педагогу професійно здійснювати усну та письмову комунікацію засобами державної мови, застосовувати прийоми розвитку та корекції усного та писемного мовлення учнів із особливими освітніми потребами, відповідно до конкретної теми чи певного мовного рівня;

2) здатність до спілкування іноземною мовою (за потреби), коли вчитель

знає та використовує стилістичні й граматичні правила іноземної мови, які є необхідними для спілкування у професійному середовищі, а також для саморозвитку та професійного удосконалення;

3) здатність розвивати мовно-комунікативну компетентність у здобувачів освіти, що окреслює уміння підбирати стратегії комунікації для кращого взаєморозуміння між учасниками освітнього процесу, сприяє побудові міжособистісної взаємодії, використовуючи засоби активної і пасивної комунікації [2].

Вчитель дітей із особливими освітніми потребами, у якого на високому рівні сформована мовно-комунікативна компетентність цікавиться новітніми вітчизняними й зарубіжними науковими дослідженнями; вільно спілкується на професійну тематику, використовуючи сучасну термінологію та систему понять; майстерно використовує мовні, альтернативні та додаткові засоби комунікації для пояснення учням навчального матеріалу; якісно організовує корекційно-розвиткову роботу та психолого-педагогічну допомогу для здобувачів освіти; має власний стиль усної та письмової комунікації, який застосовує у спілкуванні з колегами і дітьми; використовує мову та мовні засоби як інструмент мотивації і натхнення здобувачів освіти до навчання, пізнання [2].

Отже, комунікативна компетентність корекційного педагога є основною складовою його професійної майстерності й полягає в умінні встановлювати та підтримувати спілкування з учнями з особливими освітніми потребами у будь-якій професійній і життєвій ситуації, доречно використовувати вербальні та невербальні засоби, дотримуватись норм мовленнєвого етикету, педагогічного спілкування. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в розробці моделі для удосконалення мовно-комунікативної компетентності практикуючих корекційних педагогів.

Джерела та література

1. Берегова М. Підготовка майбутнього корекційного педагога до роботи в інклюзивному середовищі: формування професійних компетенцій. *Науковий*

вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2018. № 3 (62), Т. 2. С. 14–18.

2. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#n10>

РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Кізілова Дар'я,
здобувач 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності Журналістика
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
ulkemiseviyorum2020@gmail.com

Науковий керівник – Мельнікова Юлія,
кандидат філологічних наук, доцент
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
melnichka07@gmail.com

Комунікація між культурами є невід'ємним складником і, подекуди, чинником міжнародних відносин. Аби співіснувати із сусідами, держава повинна і провадить міжнародну політику, тим самим забезпечуючи свою економіку торговельними зв'язками, зовнішню політику – союзниками, а культуру – збагаченням та популярністю.

Культура – це презентація держави, її образ у сприйнятті урядами та громадянами як сусідніх, так і усіх інших країн. Першим кроком до могутності та впливовості держави в усі часи була саме її міжкультурна комунікація.

Л. Євдокімова-Лисогор дає таке визначення: «*Міжкультурна комунікація* – це процес спілкування представників різних культур» [1, с. 6] (курсив наш. – Д. К.). Міжкультурна комунікація – це, насамперед, обмін. Обмін інформацією, почуттями та думками. Дослідниці такого виду комунікації у період надзвичайних станів М. Волощук та А. Ткачук вважають, що цей феномен виник як результат інтеграційних та міграційних процесів на різних

рівнях суспільного життя. Велике значення має дотримання як своїх інтересів, так і інтересів партнера [2, с. 95].

Ефективна міжкультурна комунікація повинна базуватися на історії, досвіді, культурі, мистецтві, літературі, а *спрямовуватися на перспективи та можливості майбутнього* [2, с. 95] (тут і далі курсив наш. – Д. К.).

Міжкультурна комунікація в кризових для суспільства умовах має декілька *функцій*:

– функція *забезпечення правильного розуміння* ситуації, пояснення. Важливо інформувати та роз'яснювати події як громадянам держави, яка провадить комунікацію, так і іншим країнам. Завдяки якісному інформуванню можна уникати хибного уявлення про державу, її народ, вчинки та наміри, виявити та зрозуміти дійсні причини протиріч, протистоянь та війн, окреслити спільні цілі та цінності, знайти шляхи їх досягнення;

– функція *вибудовування спільності*. Міжнародна комунікація покликана створювати партнерські відносини, спілки, союзи, організації, коаліції. Це є необхідним для подолання криз, перемоги у війнах, побудови взаємовигідного сьогодення та майбутнього. А відтак, держави мають провадити спільні обговорення, консультації та спільну діяльність;

– функція *довіри*. Будь-яка взаємодія базується на довірі усіх сторін співпраці. За допомогою відкритого діалогу та дзеркальної поваги різні культури досягають порозуміння та рухаються узгоджено, у відповідності до поставленої мети;

– функція *посередництва*. Міжнародна комунікація може стати вирішенням конфліктів, протистоянь та війн [2, с. 96].

На нашу думку, усі наведені функції комунікації яскраво проявилися під час повномасштабного вторгнення росії на територію України.

Сучасна війна має нові загрози. російська федерація не шкодує зусиль на переконання світової спільноти у правильності та вимушеності своєї агресії, витрачаючи мільйони на підтримку і фінансування лояльних до себе видань у світі.

За матеріалами фактчекінгового проекту українських журналістів «Щоденник пропаганди», російська дезінформація проникає в інформаційні

середовища таких країн: Угорщина, Польща, Італія, Чехія, Словаччина, Німеччина тощо [3]. Тобто, *чутливими до пропаганди є територіальні сусіди та партнери України.*

Отже, дії, до яких вдається українська влада і, зокрема, дипломатія *для роз'яснення подій такі:* інформування; розвиток медіаграмотності у суспільстві; створення та підтримка організацій, що виявляють та спростовують ворожі фейки, дезінформації, маніпуляції та інформаційно-психологічні операції (Центр протидії дезінформації, StopFake, VoxChes тощо); активне залучення силових структур (ГУР, СБУ) до процесу спростування російської дезінформації; активна співпраця України із іноземними медіа, окремими журналістами, громадськими та політичними діячами. Повномасштабне вторгнення – через президента, дипломатію та український народ – висвітлюється справедливо, спростовуючи наративи та інформаційні кампанії росії.

До заходів формування спільності та довіри також можна віднести прозорість дій української влади та військового керівництва. Наприклад, командувач Збройних сил України має регулярні бесіди із колегами з інших держав, зокрема і зі Сполучених Штатів. Союзники мають доступ до інформації щодо використання наданого ними озброєння. Що ж до спільності, то вона в українській міжкультурній комунікації проявляється через зустрічі ключових осіб держав, через проведення самітів та конференцій, звернення президента до народів окремих країн та безпосередньо до українців щоденно, а також у відкритому виявленні керівництвами країн та їх громадянами підтримки України у війні з росією (мітинги, акції, благодійні концерти, волонтерські акції) тощо.

Посередництво виявляється у зверненнях України як суб'єкту міжнародного права до судів ООН та Міжнародного кримінального суду, документування і висвітлення злочинів росіян як вітчизняними експертами, так і закордонними. Яскравим прикладом посередництва є переговори Україна – Туреччина – росія щодо обміну полоненими та постанови Зернових угод.

Підкріплюються зусилля тим, що українські медіа цілодобово висвітлюють події цієї війни, реакцію та життя українського народу, влада

інформує громадян та союзників, вітчизняні та закордонні кореспонденти безпосередньо фіксують злочини ворога.

Інструменти та функції міжнародної комунікації у часи повномасштабного вторгнення стають *життєво необхідними* для існування та перемоги України у війні проти тиранії.

Джерела та література

1. Волощук М. Б., Ткачук А. В. Міжкультурна комунікація в період кризових станів суспільства. *International scientific journal «Grail of Science»* 2023. Вип. 28. С. 94–97.

2. Міжкультурна комунікація : методичні рекомендації до практичних завдань і самостійної роботи студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» другого (магістерського) рівня / уклад. Л. А. Євдокімова-Лисогор. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 34 с.

3. URL: <https://russiandisinfo.voxukraine.org/archive>

СТРАТЕГІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Матвієнко Леся,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
lesia.matviienko@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1211-3056>

В умовах глобалізації та міжкультурної взаємодії, міжкультурна комунікація стає необхідним аспектом в освітньому процесі. Здобувачі вищої освіти зіштовхуються з різноманітністю культур, мов та цінностей в університетському середовищі. Тому важливо розробляти та впроваджувати стратегії педагогічної підтримки, спрямовані на розвиток міжкультурної компетентності здобувачів вищої освіти.

Вища освіта має бути спрямована не лише на передачу знань, а й на

розвиток у здобувачів навичок ефективної міжкультурної комунікації, розуміння та поваги до культурної різноманітності. Важливо адаптувати навчальні програми та методики таким чином, щоб вони враховували міжкультурні аспекти та сприяли взаєморозумінню між учасниками освітнього процесу з різних культурних середовищ. Заклади вищої освіти повинні активно підтримувати та сприяти участі студентів у міжнародних програмах обміну, які сприяють розвитку міжкультурної компетентності.

Розглянемо, розроблені нами практичні стратегії педагогічної підтримки для розвитку міжкультурної комунікації здобувачів вищої освіти.

Інтеграція міжкультурних аспектів у навчальні програми.

1. Створення спеціалізованих курсів. Розроблення курсів, спрямованих на розвиток міжкультурної компетентності, які включають в себе вивчення культурних аспектів, міжкультурні взаємодії та способи їх вирішення. Це можуть бути курси «Культурна антропологія», «Міжкультурна комунікація», «Міжнародне право та етика», «Соціальна психологія міжкультурної взаємодії».

2. Міждисциплінарний підхід. Поєднання міжкультурних тем з іншими предметами, наприклад, обговорення міжкультурних викликів у контексті економіки або міжнародних відносин. Наприклад, можливо інтегрувати теми «Глобалізація та культурні взаємодії», «Міжнародні конфлікти та культурні розбіжності», «Міжкультурна комунікація у бізнесі та економіці», «Міжкультурна освіта та глобальне громадянство» тощо.

Активне використання міжкультурних проектів та взаємодія з міжнародними спільнотами.

1. Міжкультурні проекти. Організація студентських проектів, які включають в себе співпрацю студентів з різних країн для вирішення міжнародних проблем або культурного обміну. Наприклад, можна організувати міжнародний проект «Міжкультурна кулінарна екскурсія», в межах якого Студенти з різних культур можуть об'єднатися, щоб разом приготувати та представити страви зі своєї країни або регіону.

2. Партнерство з міжнародними установами. Установлення партнерських зв'язків з університетами чи організаціями в інших країнах для обміну здобувачами вищої освіти та викладачами, організації спільних заходів тощо.

Тренінги та семінари з міжкультурної чутливості та ефективної комунікації.

1. Рольові ігри та симуляції. Організація ситуацій, які відтворюють реальні сценарії міжкультурного взаємодії для практики навичок ефективної комунікації та вирішення конфліктів. Можна організувати гру «Міжкультурна бізнес-переговори», в якій здобувачі вищої освіти розігрують ситуацію бізнес-переговорів між представниками різних культур.

2. Тренінги з крос-культурної свідомості. Проведення занять, які допомагають здобувачам вищої освіти розуміти та приймати культурні відмінності, розвивати вміння спілкуватися з людьми з різних культур.

Підтримка міжкультурного спілкування в університетському середовищі.

1. Міжкультурні клуби та заходи. Створення місць для здобувачів вищої освіти різних культур для зустрічей, обговорень та співпраці, наприклад, тематичні вечори, фестивалі культур тощо.

2. Менторська підтримка. Надання можливості здобувачам старших курсів або іноземним студентам ділитися своїм досвідом та надавати підтримку новачкам у вирішенні міжкультурних проблем.

Ці стратегії сприятимуть не лише розвитку міжкультурної компетентності, але й створенню позитивного та відкритого міжкультурного середовища, що сприяє успішному навчанню та особистісному розвитку здобувачів вищої освіти.

Міжкультурна комунікація у вищій освіті вимагає системної підтримки та уваги з боку педагогічного колективу та адміністрації. Стратегії педагогічної підтримки, спрямовані на розвиток міжкультурної компетентності здобувачів вищої освіти, не лише забезпечать їхній успішний академічний шлях, але й підготують їх до ефективної адаптації у глобальному світі.

МОВНА КОМУНІКАЦІЯ В МІЖНАРОДНИХ ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЯХ

Мудра Світлана,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри мовної підготовки
Київського інституту Національної гвардії України
м. Київ, Україна
szasidatel@i.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7524-2026>

Бак Максим,
здобувач 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Право
Київського інституту Національної гвардії України
м. Київ, Україна

Один із важливих аспектів культурних відмінностей полягає в різному сприйнятті часу. Деякі культури можуть бути орієнтовані на майбутнє та планування, в той час як інші культури дотримуються більшого фокусу на миттєвому дії та наявному моменті. Це може вплинути на військові операції, де точність та згуртованість можуть бути важливими факторами успіху. Наприклад, японська культура відзначається підкресленою пунктуальністю та акцентом на точних строках. У військових операціях, де час може визначити успіх чи невдачу, розуміння цих культурних особливостей може бути критичним для ефективної координації дій.

Культура також впливає на спосіб вираження емоцій і спілкування в різних ситуаціях. Деякі культури можуть бути відкриті та емоційно виразні, в той час як інші можуть дотримуватися більшого заспокоєння та стриманості. Наприклад, в американській культурі виразність і прямолінійність можуть бути високо оцінені в комунікації. Проте в азіатських культурах емоційна здержаність та непрямолінійність можуть бути загальноприйнятими. У військових операціях це може впливати на сприйняття команди та відповідь на вказівки.

Іншою важливою культурною відмінністю є ступінь індивідуалізму чи

колективізму в культурі. Деякі культури клаціонуються на індивідуальних зусиллях та самостійності, в той час як інші покладають наголос на спільноті та колективних зусиллях.

Знання цих різниць важливе для формування команд, які можуть бути ефективними в міжнародних військових операціях. Деякі військові сили можуть потребувати більш індивідуальних команд та незалежності, тоді як інші можуть вимагати більшого колективного підходу.

Культурні відмінності також можуть впливати на спосіб вирішення конфліктів і проведення діалогу. Деякі культури можуть бути більш конфліктними та відкритими у виразі своїх думок, в той час як інші можуть надавати перевагу більш спокійним та толерантним методам вирішення суперечок. Це має суттєве значення у військовому контексті, де сприйняття та обробка конфліктних ситуацій можуть впливати на безпеку та ефективність операцій.

Також важливо розглянути поняття відмінності етнічних груп, через які комунікація може бути не ефективною.

Як зазначав Матвійчук Е. С. у своїй магістерській роботі «Релігія у сучасних міжнародних відносинах» що у цілому, етнічний конфлікт можна охарактеризувати як варіант громадянського протистояння, у якому, як мінімум, один суб'єкт мобілізується за етнічним принципом або від імені своєї етнічної групи. Конфлікт стає етнополітичним, якщо самоорганізація за етнічним принципом стає базою ідеологічного та політичного протистояння соціальних груп і їх боротьби за контроль над державними інститутами.

Дослідження етнополітичних процесів у світі показали, що, так чи інакше, ми можемо говорити про загальні і повторювані риси етнополітичних конфліктів [3, с. 13].

Загалом, культурні особливості мають значний вплив на мовну комунікацію у міжнародних військових операціях. Розуміння цих відмінностей допомагає покращити співпрацю та комунікацію між різними культурами і забезпечити успішне виконання завдань в умовах міжнародної співпраці.

Мовна комунікація в міжнародних військових операціях відіграє критично важливу роль, оскільки вона є основним засобом обміну інформацією, передачі вказівок, координації дій та взаєморозуміння серед різних військових частин, а також місцевого населення. Однак, мовні аспекти в міжнародних військових операціях часто стикаються з численними викликами, пов'язаними з культурними відмінностями та лінгвістичними бар'єрами.

У міжнародних операціях, де взаємодія військових з різних культур стає необхідною, мовні бар'єри можуть бути серйозними перешкодами у спілкуванні. Військовий персонал має здійснювати переклад інструкцій, документів та діалогу з місцевим населенням. Це вимагає наявності кваліфікованих мовних експертів і перекладачів, а також вивчення мови членами військових екіпажів. Важливо ретельно розробляти систему перекладу та забезпечувати високу якість перекладу для уникнення непорозумінь. У військових операціях, де беруть участь військові сили з різних країн, існує потреба у мовній конвергенції – створенні спільної мови або мовного діалекту для полегшення комунікації між різними національностями. Це може включати в себе розробку спеціалізованого словника або термінології, яка б допомагала уникнути непорозумінь та сприяла однозначності команд.

Джерела та література

1. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки. Київ : Видавництво Жупанського, 2004. 688 с.

2. Балягузова О. Релігійний фактор у міжнародних відносинах (на прикладі ісламського фундаменталізму). *Емінак* : науковий щоквартальник. 2008. № 1-4 (3). URL:

https://chtyvo.org.ua/authors/Balياهوzova_Olha/Relihiinyi_faktor_u_mizhnarodnykh_vidnosynakh_na_prykladi_islamskoho_fundamentalizmu/

3. Матвійчук Є. С. Релігія у сучасних міжнародних відносинах : кваліфікаційна (магістерська) робота / Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2022. 98 с.

4. Michael R. Gordon, Bernard E. Trainor *The Generals War: The Inside Story of the Conflict in the Gulf*.

THE IMPORTANCE OF KNOWING ENGLISH LANGUAGE IN TRAVELING

Муренець Анна,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Облік і оподаткування
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
anna.murenets@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Красота Олена,
кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
olena.krasota@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3082-1363>

English is currently the most widely spoken language in the world. According to statistics, it occupies about 80% of the business language space. It is also the official language of 5 countries, namely: Great Britain, Canada, Australia and New Zealand. People of all countries increasingly encounter it at work, in business, on trips, and even in communication with friends and relatives. But there are quite a large number of people who still do not understand the importance of knowing the English language. This applies to all generations: children – do not want to learn the language because they are lazy, it is better for them to play with toys, adults – because they have a job, and the elderly because they think that they do not need it anymore. But they are wrong, English – is an open door to the whole world, it is understood in every country and this gives us unparalleled opportunities.

Knowing the language will increase your sense of safety and comfort at every stage of your journey. Let's start with the airport, where you need to go through registration, fill out the documents correctly, find your plane, understanding what you are being told will significantly reduce anxiety.

When checking into a hotel, it is very important to describe exactly what kind of room you need, whether with two beds, or with a bath instead of a shower, or only

on the first floor due to your health, questions may also arise during the stay and you need to be able to discuss it with the staff.

It is very unfortunate, but such a situation may occur when you have to consult a doctor. For example, a child swallowed water in the sea or a pool, or someone fell and died, or got sick, or an internal disease will manifest itself during the trip, and many other cases can happen when you will not have time to look for a doctor who speaks your language or a doctor with translator.

You cannot be 100% insured against theft, break-in, robbery, becoming a victim or a witness to an event. In such a situation, you will have to talk to the police and try to describe what happened to you as clearly as possible.

Not only landscapes and nature are interesting abroad, but also, of course, people. It will be very interesting for you to talk with foreigners about their culture, education, politics, raising children, mentality, lifestyle, share information about your country and you will find many new interesting friends and acquaintances, to whom you may visit in the future or call your country and demonstrate the nature and hospitality of your home.

So, we can conclude that in traveling, learning a language is simply necessary to fully experience being in another country, and this applies to children, adults, and the elderly, and it is important to remember that it is never too late to start learning a new language! You just need to be patient, allocate time, and delve into the world of the English language – the language of opportunities.

References

1. URL: <https://derevko.com.ua/chomu-tak-vazhlivo-vivchiti-anglijsku-movu-pered-podorozhzyu-za-kordon/>
2. URL: <https://goloskarpat.info/associated/641e402c94d3e/>
3. URL: <https://buki.com.ua/blogs/vazlivist-vivcennya-angliiskoyi-movi-u-sucasnomu-sviti/>

СИНТАКСИЧНІ ЗАСОБИ ЕКСПРЕСИВНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ СТАТЕЙ ІЗ ПСИХОЛОГІЇ)

Сизоненко Наталія,
кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
nataliia.syzonenko@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0000-0000-0000>

На різних етапах створення наукового тексту – аналітико-синтетична обробка інформації, формування наукової концепції, наукове її доведення і, зрештою, писемна/усна форма її репрезентації – відбувається тісна взаємодія понятійного, логічного та емоційно-експресивного складників у цій інтелектуальній діяльності.

Визначаючи експресивність як додаткову властивість наукового тексту, сучасні дослідники (М. Баган [1], І. Холявко [5], Є. Чайковська [6] та ін.) виокремлюють такі її функції: прагматична, впливова, апелятивна, комунікативна. Окремі науковці, зокрема І. Завальнюк [2], О. Калита [3], виокремлюють афективну функцію, що, на нашу думку, пов'язана радше з емотивністю, аніж з експресивністю. Останню розуміємо як інтелектуальний намір адресанта посилити перлокутивний ефект висловлювання і в такий спосіб вплинути на адресата.

Мета розвідки – виокремити й проаналізувати синтаксичні засоби експресивності наукового тексту. Матеріалом дослідження слугували наукові статті фахового видання «Психологічний часопис» [4].

У досліджуваному корпусі наукових текстів можемо виокремити такі синтаксичні засоби експресивності: питальні речення, парантетичні конструкції (вставні і вставлені), парцельовані речення, приєднувальні конструкції, повтори.

Як правило, питальні речення є внутрішньою ознакою науково-

популярного підстилю наукового стилю, проте й у власне науковому підстилі вони є органічними компонентами, які створюють ефект діалогічності мовлення, привертають і утримують увагу адресата, спонукають читача до спільної інтелектуальної роботи й пошуку істини, як, наприклад: *«Але до чого тут «психологія страху?»», «Чим пояснити отриманий результат?»», «Але чи важливе у цьому випадку теперішнє відчуття задоволення/незадоволення життям?»».*

У лінгвістиці склалося розуміння вставних конструкцій як репрезентантів суб'єктивно-модальних значень, а вставлених – об'єктивного змісту. Часто вживаними є модальні слова, якими послуговуються науковці для вираження самопрезентації, відмежування «свого» тексту від «чужого» (*на нашу думку, ми переконані, вважаємо, що...*), ставлення до повідомлюваної інформації (*на жаль, може, мабуть*), актуалізації її для адресата (*головно*), формування траєкторії упорядкування й сприйняття висловлювання (*з одного боку.... з іншого...; по-перше... по-друге... по-третьє...; тож*): *«Науковці досліджують ступінь та структуру розповсюдженості синдрому гіперактивності поміж першокласників з метою, **головно**, психопрофілактики».*

Вставлені конструкції, маючи ознаки відносної самостійності стосовно висловлюваної інформації, покликані акцентувати додатковий зміст повідомлення як у формі конкретизації (*результату життя (життєвого шляху)...*; *поняття в значній мірі суб'єктивне (комусь для відчуття задоволення потрібно мінімум, іншій людині – все й одразу)...*); принагідного зауваження (*задоволення.... від зробленого (хоча, не робити чогось, утримуватися від дії – може принести не менше задоволення)...*); унаочнення результатів емпіричного дослідження (*у переважній більшості підгруп існує сильний прямий зв'язок (більше 0,6 балів)...*; *мають менш сформоване комбінаторне мислення (високий рівень його розвитку властивий лише 10% дошкільників)...*); представлення нових концепцій і

аналогій (*переживання страху є таким психічним феноменом (історія могла б назвати його «інструментом» обмеження соціальних свобод*)...). У фахових текстах з психології приєднання вставлених конструкцій до базового речення відбувається переважно в інтерпозиції, що не змінює фактичний зміст самого повідомлення, натомість виражає додаткові значення.

Спостерігаємо в досліджуваному корпусі текстів використання парцельованих конструкцій, які посилюють експресивність наукового тексту, динамізують його, створюють певну градацію, актуалізують кожен парцелят. За допомогою частини складносурядного речення із протиставленням досягається ефект поглиблення інформації, як, наприклад: *«Розум, переходячи межі спроможности пізнання, незалежно від будь-якого досвіду й утворює поняття та ідеї. І це вже не пізнання, а мислення, які треба чітко розрізняти»*. Перенесення акценту на частину висловлювання, яке деталізує інформацію базового речення у формі категоричного заперечення, посилює його експресивне навантаження: *«Адже спочатку треба розгорнути страхітливую картину, а потім вже залякувати нею. Аж ніяк не навпаки»*.

Нерідко автори вдаються до застосування приєднувальний конструкцій, основна мета яких – виділити суттєві, визначальні частини висловлювання: *«У дітей з сімей з авторитарним та авторитетним стилями виховання показники загальної шкільної тривожності вищі, аніж у дітей з сімей з ліберальним та індиферентним стилями виховання (табл. 3). При цьому діти з інтелектуальними порушеннями мають менш сформоване комбінаторне мислення...»*; *«... суб'єктивні цінності є засобом переробки інформації. І ще: саме через феномен суб'єктивної оцінки, який фундує собою виникнення в нашій психіці інших фундаментальних психічних феноменів – бажання та вмотивованості...»*.

Для привернення уваги читачів до певного факту, інформації, яка розглядається в іншому смисловому ключі, використовуються повтори:

«**Ставлення** має три компоненти – когнітивний, емоційний і поведінковий (Павлик, 2017). **Ставлення** до світових змін відбиває те, що людина думає стосовно глобалізаційних процесів у світі, що вона відчуває, як викладає цю інформацію, яку стратегію дій пропонує, щоб адаптуватися до світових змін».

Здійснене дослідження дає змогу стверджувати, що експресивізація наукового тексту є його іманентною властивістю. Серед поширених засобів експресивності, якими послуговуються науковці в галузі психології, – питальні речення, парантетичні, парцельовані і приєднувальні конструкції, повтори. Їхня мета різна: самовираження суб'єкта мовлення, надання висловлюванню виразності, акцентування уваги на певних смислових центрах наукового тексту, додаткових значеннях, поглиблення інформації тощо.

Джерела та література

1. Баган М. П. Експресивність сучасного українськомовного наукового дискурсу: межі можливого. *MESSENGER of Kyiv National Linguistic University. Series Philology*. 2017. 20 (1). С. 9–17.

2. Завальнюк І. Експресивний синтаксис прози Михайла Стельмаха. *Українська мова*. 2012. № 3. С. 39–47.

3. Калита О. М. Синтаксичні структури з експресивним компонентом у науковому тексті Івана Огієнка. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта XII*. 2015. С. 133–138.

4. Психологічний часопис. URL: <https://apsijournal.com/index.php/psyjournal/issue/view/66>

5. Холявко І. В. Засоби експресивності в українських мовознавчих наукових статтях. *Львівський філологічний часопис*. 2020. № 8. С. 185–190.

6. Чайковська Є. Ю. Поняття «емотивність» та «експресивність» у мові науки. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. Київ : Логос, 2012. С. 279–287.

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Татарець Карина,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Облік і оподаткування
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

karyna.tatarets@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Красота Олена,
кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

olena.krasota@pdau.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-3082-1363>

Англійська мова є однією з найпоширеніших мов у світі, використовується як офіційна мова в багатьох країнах і є мовою міжнародного спілкування в різних сферах, таких як бізнес, політика, наука, культура та технології.

Історично англійська мова розвивалася на острові Велика Британія, а подальше британське колоніальне минуле сприяло всесвітньому поширенню мови. Завдяки впливу британського імперіалізму, а згодом і Сполучених Штатів, англійська мова стала мовою, яка об'єднала людей з різних країн і культур.

Однією з характеристик англійської мови є її гнучкість і здатність адаптуватися до змін. Він постійно вдосконалюється та збагачується додаванням нових слів, виразів та структур під впливом різних культур і технічного прогресу. Англійська мова також відома широким розмаїттям діалектів і акцентів, що відображає культурне розмаїття та регіональні особливості її носіїв.

Варто також зазначити, що вивчення англійської мови відкриває двері для спілкування, навчання, культурного обміну та розвитку кар'єри, тому це одна з найпопулярніших мов для вивчення в усьому світі.

Загалом, англійська мова – це не лише засіб спілкування, а й важливий елемент сучасного глобального світу, що поєднує людей різних культур і національностей [1].

Англійська мова відіграє ключову роль в міжнародних відносинах з кількох причин [2]:

1. Мова міжнародного спілкування: Англійська вважається мовою міжнародного спілкування, що забезпечує зручність та ефективність спілкування між людьми з різних країн. Багато міжнародних організацій, дипломатичних зустрічей та конференцій використовують англійську мову як основну мову спілкування.

2. Мова науки та освіти: Багато наукових досліджень, статей, конференцій і журналів у світі публікуються англійською мовою. Також багато країн включають вивчення англійської мови в свої освітні програми як обов'язковий або факультативний предмет.

3. Мова міжнародних ділових відносин: Бізнес-комунікація часто відбувається англійською мовою, особливо в глобальних компаніях та міжнародних корпораціях. Це створює сприятливі умови для розвитку міжнародних ділових відносин.

4. Мова технологій та інновацій: Багато новітніх технологій, програмного забезпечення та інновацій розробляються англомовними командами. Знання англійської мови стає важливим для тих, хто працює в цій галузі.

5. Культурний вплив англомовних країн: Англійська мова є не тільки засобом спілкування, але так би мовити, відкриває двері в культуру англомовних країн. Фільми, музика, література та інші форми мистецтва, створені англомовними авторами, поширюються по всьому світу, збагачуючи культурний досвід та сприяючи взаєморозумінню між народами.

6. Міжнародна торгівля та економіка: У світі глобалізації англійська мова є ключовою для успішної торгівлі та економічних відносин між країнами. Бізнесмени, фахівці з маркетингу та економісти повинні мати вміння ефективно володіти англійською, щоб укласти угоди, розробляти стратегії та розширювати ринки збуту.

7. Міжнародний туризм та культурний обмін: Англійська мова є ключовою у галузі міжнародного туризму та культурного обміну. Туристи, які подорожують по світу, часто використовують англійську мову для спілкування з місцевими жителями та іншими туристами. Крім того, культурні обміни,

міжнародні фестивалі та інші події сприяють використанню англійської мови як засобу взаєморозуміння та співпраці.

8. Міжнародна безпека та оборона: У сфері міжнародної безпеки та оборони англійська мова є важливим засобом комунікації між військовими союзниками, спецслужбами та міжнародними організаціями. Спілкування на спільній мові сприяє координації дій у вирішенні міжнародних конфліктів та забезпеченні міжнародної безпеки.

Володіння англійською мовою дає ряд переваг [3]:

1. Відкриває доступ до інформації та знань з усього світу.
2. Істотно розширює можливості для працевлаштування та кар'єрного зростання.
3. Забезпечує ефективну комунікацію з людьми з різних країн та культур.
4. Сприяє розумінню світових подій та проблем.

Отже, з усіх вище наведених фактів можна сказати, що англійська мова посідає унікальне місце в сучасному світі. Ця мова відіграє важливу роль в багатьох аспектах людського життя. Англійська, є **мовою міжнародного спілкування**, ключем до **інформації**, **знань** та **нових можливостей**. Існує безліч методів та ресурсів, що роблять вивчення англійської доступним для людей будь-якого віку та професії. Тож ніколи не пізно почати вчити цю мову, адже у майбутньому це зможе дати неабияку перевагу на вашому шляху.

Джерела та література

1. The English Language: A Global Phenomenon. URL: <https://www.britannica.com/topic/English-language> (дата звернення 17.03.2024).
2. Шевченко О. В. Роль англійської мови у сучасному світі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. № 2. С. 10–15. (дата звернення 17.03.2024).
3. British Council. Learn English Teens. URL: <https://learnenglishteens.britishcouncil.org/> (дата звернення: 17.03.2024).

ВПЛИВ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІЖКУЛЬТУРНУ КОМУНІКАЦІЮ: АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ СПРИЙНЯТТЯ

Феденко Дмитро,
здобувач 1 курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності Облік і оподаткування
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна
feddima99@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0008-6802-7038>

Онищук Ігор,
здобувач 1 курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності Публічне управління та адміністрування
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна
livens@ukr.net

Міжкультурна комунікація стає невід'ємною частиною сучасного світу, де глобалізація та технологічні інновації зближують різні культури та мови. Однак, мовна політика впливає на процес міжкультурного обміну і може викликати різноманітні психологічні реакції учасників комунікації. У даному дослідженні буде проведено аналіз впливу мовної політики на міжкультурну комунікацію, зосереджуючись на сучасних тенденціях та психологічних аспектах сприйняття.

Мовна політика включає різноманітні концепти, які глибоко впливають на міжкультурну комунікацію. Офіційна мова визначає статус та важливість певної мови в суспільстві, а її встановлення може призводити до обмежень у використанні інших мов у різних сферах, таких як освіта, адміністрація та медіа. Це може ускладнювати взаємодію між представниками різних культур.

Білінгвізм, або використання двох мов, може бути інструментом для полегшення спілкування між різними групами. Однак, в залежності від мовної політики, білінгвальність може відзначатися підтримкою чи обмеженнями, впливаючи на рівень взаєморозуміння та сприйняття культур.

Мовне різноманіття визначається наявністю різних мовних груп у

суспільстві. Забезпечення рівності для всіх мов може сприяти відкритій та ефективній міжкультурній комунікації. Однак, нерівність у визнанні та підтримці певних мов може створювати нерівності серед груп та обмежувати можливості взаєморозуміння [1].

Рівність мовних прав визначає, наскільки всі групи мають рівний доступ до використання своєї мови в різних сферах життя. Забезпечення цієї рівності може зменшити бар'єри в комунікації та підтримувати взаєморозуміння між різними культурами.

Отже, мовна політика має значущий вплив на міжкультурну комунікацію через визначення офіційних мов, білінгвізм, мовне різноманіття та рівність мовних прав у різних сферах суспільства. Існування обмежень або підтримки в цих аспектах може визначати ефективність та якість взаємодії між представниками різних культур.

Аналіз останніх змін та тенденцій у мовній політиці різних країн та регіонів вкаже на те, які впливи ці політичні рішення можуть мати на міжкультурну комунікацію, особливо з урахуванням аспектів мовної нерівності.

У багатьох країнах спостерігається зростання уваги до різноманіття мов та розширення прав і можливостей для використання меншинними мовами. Зміни у мовній політиці, спрямовані на визнання різноманіття, можуть позитивно впливати на сприйняття культур та сприяти взаєморозумінню між різними групами.

Однак, деякі країни можуть застосовувати стратегії, що призводять до мовної домінантності однієї мови. Це може створювати відчуття мовної нерівності та обмежувати можливості взаєморозуміння між різними культурами, оскільки певні групи можуть відчувати себе виключеними через вибір конкретної мови як домінуючої [2].

Зокрема, застосування таких політик може визначати, які мови використовуються в освіті, державних інституціях, медіа та інших сферах, що може впливати на доступ до інформації та можливостей взаємодії для різних культурних груп.

Отже, розгляд змін у мовній політиці розкриє тенденції в управлінні

мовним різноманіттям та визначить, які виклики чи можливості це створює для комунікації між представниками різних культур, особливо з урахуванням можливих проявів мовної нерівності.

Дослідження психологічних аспектів сприйняття мовної політики у контексті міжкультурної комунікації виявляє різні психічні чинники, що впливають на сприйняття цих політичних змін.

Емоційні реакції грають значущу роль у формуванні ставлення до мовної політики. Реакції, такі як радість, розчарування чи обурення, можуть визначати відносини між культурами та визначати ступінь готовності до співпраці та взаєморозуміння [3].

Формування стереотипів також визначається психологічними відповідями на зміни у мовній політиці. Обмеження використання певної мови може породжувати стереотипи та упередження, що впливають на сприйняття культурних груп.

Зміни у мовній політиці також впливають на розуміння культурних ідентичностей. Вони можуть викликати не лише емоційні реакції, але й переосмислення та визначення власної та інших культурних характеристик.

Усі ці психологічні аспекти важливі для вивчення та розуміння того, як мовна політика впливає на взаємодію між різними культурами в сучасному світі.

Отже, дослідження психологічних аспектів сприйняття мовної політики у контексті міжкультурної комунікації вказує на те, що емоційні реакції грають ключову роль у формуванні ставлення до мовних змін. Реакції можуть варіювати від позитивних до негативних та визначати готовність співпраці та взаєморозуміння.

Формування стереотипів є іншим значущим аспектом, який виникає в результаті змін у мовній політиці. Обмеження використання певної мови може призвести до створення упереджень, що впливають на сприйняття різних культурних груп.

Зміни у мовній політиці також впливають на розуміння культурних ідентичностей. Вони можуть породжувати не лише емоційні реакції, але й переосмислення та визначення власних та інших культурних характеристик.

Усі ці психологічні аспекти підкреслюють необхідність уважного вивчення впливу мовної політики на взаємодію між культурами. Розуміння емоцій, формування стереотипів та взаєморозуміння є ключовими для покращення міжкультурної комунікації та побудови позитивних відносин між різними групами.

Джерела та література

1. Манакін В. М. Про «семантичні примітиви» та еталон порівняння в зіставному мовознавстві. *Мова, людина, світ* : зб. наук. ст. / відп. ред. О. О. Тараненко. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2006. С. 204–212.
2. Мізін К. І. Компаративна фразеологія : монографія. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2007. 168 с.
3. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.

ВИДИ ЖІНОЧИХ АРХЕТИПІВ (НА ПРИКЛАДІ МЮЗИКЛІВ БРОДВЕЮ)

Шевченко Дарина,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
daryna.shevchenko@st.pdau.edu.ua
Науковий керівник – Тагільцева Яніна,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
ianina.tagiltseva@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-4005-0227>

Персонажі, які народжуються в результаті творчої діяльності людини, мають великий вплив на розвиток та становлення наступних поколінь, оскільки є для них рольовими моделями та формують певні поняття про загальноприйняті соціальні норми. В рамках переосмислення ролі жінки у суспільстві з розвитком феміністичних течій, ми маємо на меті розглянути

архетипи жіночих персонажів, представлені у такій формі масової культури, як мюзикли Бродвею.

Актуальність нашої розвідки зумовлена активізацією боротьби за права жінок та переоцінкою конвенційних суспільних ролей, призначених для даної статі.

Архетип (грец. ἀρχή – початок, походження; τύπος – відбиток, форма, зразок) – поняття, яке використовують під час дослідження різних видів мистецтва [1].

У науці не існує єдиного визначення архетипу. За основу нашого дослідження ми взяли дефініцію, запропоновану Карлом Густавом Юнгом. Він визначав архетип як універсальний символічний образ, що сягає корінням колективного несвідомого – себто закріплений у міфах, мріях, культурних стереотипах та уявленнях. [2]

Ідеї Юнга у своїх роботах розвинув Йосип Хендерсон, який описував архетипи як вбиральні структури в колективному несвідомому, що можуть виявлятися через різноманітні види культурної діяльності людини.

У науковому середовищі жіночі архетипи класифікують за різноманітними критеріями, як-от відношення до материнства, стадії життя, роль у суспільстві, міфологічні аналогії. Для дослідження ми обрали символічні архетипи, які підпадають під критерій «роль у суспільстві», адже нас цікавить репрезентація жінок у продуктах творчої діяльності, оскільки жінка є рольовою моделлю для маленьких та юних дівчат у процесі їх формування як особистостей.

У нашій роботі ми представимо низку символічних архетипів, запропонованих Карлом Густавом Юнгом разом із описами та прикладами із обраної форми творчої діяльності людини – мюзиклів Бродвею.

Так архетип матері є уособленням жіночої мудрості, спрямованої на передачу знань та навичок наступним поколінням. У театрі його репрезентували прими – акторки, які грали переважно провідні ролі. Довгий час даний образ був одним із двох архетипів, які обмежували рольові моделі для

жіноцтва. До представниць цього архетипу належать Мері Поппінс («Мері Поппінс»), Донна Шерідан («Мамма Міа!») та Молодша Скелетон («Жах перед Різдом»).

Іншим архетипом, який упродовж тривалого часу поділяв монополію на увагу жінок із архетипом матері, був архетип дівчини. В театрі для нього існував термін *ingeneu*, що позначав неосвічену юну дівчину, часто перебільшено інфантильну, якщо автор не лишав цього персонажа у рамках дитячого віку. Цей архетип репрезентує дівочу невинність у мюзиклах і представлений такими персонажами, як Саллі Бовлес («Кабаре»), Есмеральда («Ворота Штайнберга») та Кім («Міс Сайгон»).

З розвитком боротьби за права жінок ми отримали можливість спостерігати за більш варіативним архетиповим складом мюзиклів, хоча деякі з представлених моделей часто демонізували і висвітлювали на перших етапах виключно як негативні персонажі.

Спорідненим із архетипом матері є архетип Мудрої жінки. Різниця полягає у тому, що Мудра жінка не має за основну мету існування передачу цієї мудрості наступним поколінням, натомість вона виключно застосовує свої знання для досягнення особистих цілей або для збереження свого поточного становища.

Наступна модель, що є у центрі нашої уваги, – архетип Коханки. Він є одним із демонізованих як у творчості, так і в реальному житті, адже зазвичай суспільство покладає відповідальність за розриви через зраду на жінку. До цього архетипу належать Сьюзен Періш («Знайомтесь, Джо Блек»), Крістін Дей («Фантом Опері»).

Архетип Воїнки довгий час знецінювався і не отримував належної уваги через те, що суспільство засуджувало ініціативи жінок, що не відповідали його конвенційним нормам. Зараз ця модель є більш широко репрезентованою, зокрема такими персонажами, як Нала («Король Лев») та Роксі Харт («Чикаго»).

Ще одним архетипом, який довго залишався осторонь через те, що він був

рольовою моделлю невігідною для суспільства, є образ Спритної дівчини. Репрезентують цей архетип Марія Рейнер («Звуки Музики») та Трейсі Тернблад («Лак для волосся»).

В підсумку зазначимо, що не дивлячись на збільшення кількості архетипів, що репрезентують жіночі персонажі у мюзиклах, цей жанр не позбувся до кінця превалювання чоловічого погляду і досі розвивається в рамках надання персонажам обох статей рівноцінного права голосу.

Джерела та література

1. Архетип та колективне несвідоме. Київ : Астролябія, 2018. 608 с.
2. Національна академія наук. Архетип. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-44787> (дата звернення: 10.03.2024).
3. Luzanova O. The Formation of the Mother Archetype in World Culture and Literature. *Філологічні науки*. December 2021. URL: <http://surl.li/rlpky> (дата звернення: 12.03.2024).

ПЕРЕКЛАД У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

ÜBERSETZUNG VON ABKÜRZUNGEN DER DEUTSCHEN AGRARFACHSPRACHE

Amelina Svitlana,
Dr. habil., Professor,
Leiterin des Lehrstuhls für ausländische Philologie und Übersetzung
des Nationalen Universität für Lebens- und Umweltwissenschaften der Ukraine
Kyjiw, Ukraine
amelina@nubip.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-6008-3122>

Die Entwicklung von Wissenschaft und Technik geht mit entsprechenden Veränderungen in der Terminologie bestimmter Teilsprachen einher, einschließlich des Aufkommens neuer Begriffe, der Erweiterung der Bedeutung bestehender Begriffe, der Entlehnung von Begriffen aus anderen Sprachen, der Synonymie von Begriffen usw. Parallel zu diesen Tendenzen in der Entwicklung der Terminologie stellen moderne Linguisten eine Tendenz zur Zunahme der Zahl der Abkürzungen und ihrer häufigen Verwendung in der wissenschaftlichen und technischen Literatur fest, was möglicherweise auf die Ökonomie der Sprache zurückzuführen ist. Da abgekürztes Vokabular in der modernen Terminologie in verschiedenen Bereichen weit verbreitet ist und die Übersetzung von Abkürzungen zu den Übersetzungsschwierigkeiten gehört, die selbst für erfahrene Übersetzer ein Problem darstellen können, wird es immer dringlicher, Lösungen für ihre Übersetzung zu finden.

Eine Abkürzung ist definiert als «die Bildung neuer Wörter durch Kombination der Anfangsilben mehrerer Wörter oder der ersten Buchstaben eines Satzes» [2, S. 663]. Sie kann aus den Anfangsbuchstaben oder anderen Teilen von Wörtern gebildet werden, aus denen ein Name oder ein Begriff besteht. Da eine Abkürzung eine reduzierte Form eines Basislexems ist, ist es für die Übersetzung wichtig, die

Abhängigkeit einer Abkürzung als abgeleitetes Lexem vom ursprünglichen Lexem zu verstehen. Die Bedeutung einer Abkürzung ist also immer motiviert. Unserer Meinung nach muss dabei berücksichtigt werden, dass Abkürzungen ausschließlich Informationsträger sind und daher bei der Übersetzung nur nominative und informative Funktionen erfüllen.

Inländische und ausländische Forscher befassen sich mit verschiedenen Arten der Übersetzung von Abkürzungen. So weist V. Karaban darauf hin, dass bei der Übersetzung von Abkürzungen und Akronymen der Fachsprachen häufig folgende Übersetzungsmethoden angewandt werden: Transkodierung (Transkription oder Transliteration) der Abkürzung; Übersetzung in die entsprechende Vollform eines Wortes oder Satzes; Wiedergabe der Abkürzung mit einer gleichwertigen ukrainischen Abkürzung; Transkodierung der Vollform (Original) der entsprechenden Abkürzung [4, S. 448].

Unseres Erachtens hängt die Wahl der Übersetzungsweise von Abkürzungen aus dem Bereich der deutschen landwirtschaftlichen Terminologie nicht nur von der strukturellen Beziehung der Abkürzung zum vollständigen Lexem ab, sondern auch von der entsprechenden Abhängigkeit der Abkürzung als abgeleitete Einheit vom ursprünglichen Lexem.

Bei der Analyse der im deutschen Agrardiskurs verwendeten Abkürzungen sind wir zu dem Ergebnis gekommen, dass diese vielfältig sind. Zum Beispiel: Abkürzungen, die Eigennamen wiedergeben: DBV [der Deutsche Bauernverband]; Abkürzungen für die Bezeichnung von Standards und Normen: SAN-Standard [Sustainable Agriculture Network]; Abkürzungen für Prozesse natürlichen Ursprungs: AE [aktuelle Evaporation], PE [potentielle Evaporation]; Abkürzungen von Nutztierbezeichnungen: Pfd [Pferd]; Abkürzungen für Nutzierrassen: BW [Blumberger Weiße]; Abkürzungen für Tierkrankheiten: MKS [Maul- und Klauenseuche]; Abkürzungen für Pflanzenkrankheiten: Schv [Scharkavirus].

Die Entwicklung der Wissenschaft und die Einführung wissenschaftlicher Forschungsergebnisse in die landwirtschaftliche Produktion, um die Probleme der Lebensmittelversorgung zu lösen, hat zur Entstehung neuer Abkürzungen geführt, die

neue Bezeichnungen widerspiegeln, die schnell in verschiedene Sprachen eingedrungen sind, weshalb ihre Übersetzung durch die Verwendung der entsprechenden Abkürzung erfolgt, zum Beispiel GVO [gentechnisch veränderte Organismen]. So können die Abkürzungen durch Transkodierung übersetzt werden.

Es ist anzumerken, dass im deutschen landwirtschaftlichen Sprachgebrauch auch Abkürzungen verwendet werden, die im Ukrainischen keine Entsprechung haben, so dass sie immer mit der vollständigen Form des Wortes übersetzt werden, z. B.: A [Ackerland], B [Baumschule], B [Wärmeumsatz mit dem Boden].

Bei der Übersetzung von landwirtschaftlicher Fachliteratur aus dem Deutschen ins Ukrainische ist zu beachten, dass im Deutschen einige Abkürzungen englischen Ursprungs verwendet werden, z. B.: BSE [Bovine spongiform encephalopathy], PBSV [plum bark split virus]. Es ist ganz logisch, solche Abkürzungen in die vollständige Form eines Wortes oder Satzes zu übersetzen.

Es sei darauf hingewiesen, dass sich in letzter Zeit der Trend durchgesetzt hat, Branchenabkürzungen nicht zu übersetzen, sondern sie in der Originalsprache zu belassen, was die Kommunikation für Fachleute der betreffenden Branche erleichtert. Wenn sie übersetzt werden, sollten sie in ihrer vollständigen Form wiedergegeben werden, z. B.: BDM [Bundesverbandes Deutscher Milchviehalter].

So ist die Terminologie der landwirtschaftlichen Teilsprache durch eine relativ große Anzahl von abgekürzten Begriffen gekennzeichnet. Die häufigsten Arten von Abkürzungen im modernen Deutsch sind Initial- und Mischabkürzungen. Die am häufigsten verwendeten Übersetzungsmöglichkeiten für Abkürzungen aus der landwirtschaftlichen Teilsprache des heutigen Deutsch sind die Übersetzung mit der vollständigen Wortform, die der ukrainischen Abkürzung entspricht, und die Transkodierung.

Quellen und Literaturangaben

1. Karaban V.I. Pereklad anhliiskoi naukovoï i tekhnichnoi literatury. Vinnytsia : Nova knyha, 2004. 576 s.
2. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tt. K.: Naukova dumka, 1970-1980. T. 11. S. 663.
3. Duden. Wörterbuch der Abkürzungen / von Josef Werlin. 4., neu bearb. und erw. Aufl. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverl., 1999. 336 S.

THE ROLE OF MACHINE TRANSLATION IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

Биндус Андрій,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
andrii.byndus@st.pdau.edu.ua
Науковий керівник – Матвієнко Леся,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
lesia.matviienko@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1211-3056>

In the dynamic information environment of the modern world, which is characterised by rapid technological and cultural changes, the role of machine translation in intercultural communication is becoming increasingly important. Intercultural communication, which used to be an important but challenging task, is becoming increasingly accessible thanks to the development of machine translation technologies. However, the question arises as to how these technologies affect the perception of linguistic and cultural identity, as well as the dynamics of interethnic understanding [2]. In this context, it is important to analyse the role of machine translation in intercultural communication from a scientific perspective, consider its impact on communication and perception processes, and identify prospects for further development of this technology to improve intercultural dialogue.

Machine translation allows people from different cultures to communicate without significant language barriers, opening the way for the exchange of cultural values, traditions and opinions. It helps people learn about new cultures and perceive them with greater understanding and tolerance [3]. In business, where effective communication between partners from different countries is key to success, machine translation becomes an indispensable tool. It helps to reduce language barriers and

speeds up the process of concluding deals and cooperation. Machine translation also helps tourists and travellers access information and services in countries where they do not speak the local language. This contributes to the development of the tourism industry and international cultural exchange.

Let's analyse the advantages and disadvantages of using machine translation in intercultural communication.

The main advantages of using machine translation tools in building high-quality intercultural communication include

- speed and efficiency. Machine translation allows you to translate large amounts of text at once, which significantly speeds up communication between representatives of different cultures.

- Accessibility. Machine translation technologies are available online on most mobile devices, allowing users to get a translation anytime, anywhere.

- Expanding communication opportunities. Machine translation allows people who do not share a common language to communicate, which expands the range of possible interlocutors and promotes international cooperation.

Disadvantages of machine translation in intercultural communication:

- Lack of context. Machine translation cannot always take into account the context of the conversation or the specifics of the language, which can lead to inaccuracies or misunderstanding of messages.

- Problems with language nuances. Machine translation may not be able to capture language nuances such as irony, humour, or cultural nuances, which can lead to misunderstandings or misinterpretations.

Machine translation plays a critical role in facilitating communication across cultures and languages in the modern world. Although it has its limitations, the development of this technology is opening up new opportunities for intercultural exchange, diplomacy and cooperation [1]. By maintaining our cultural sensitivity and awareness of the limitations of machine translation, we can ensure deeper and more enriched intercultural communication.

References

1. Заєць Л. Машинний переклад у міжкультурному спілкуванні: виклики та перспективи. *Вісник Львівського університету. Серія : Філологія*. 2019. № 77. С. 132–144.
2. Pym A. *Translation Solutions for Many Languages: Histories of a flawed dream*. Cambridge Scholars Publishing. 2018.
3. García I. The impact of machine translation in cross-cultural communication. *Journal of Globalization Studies*. 2020. № 11. P. 134–145.

ПЕРЕКЛАД ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У РІШЕННЯХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Антонюк Марина,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

maryna.antoniuk@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-1768-4651>

Мельников Олександр,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету,
м. Полтава, Україна
oleksandr.melnykov@st.pdau.edu.ua

Переклад юридичних документів – особливий вид фахового перекладу, що характеризується своїми складнощами, зокрема високоформалізованою мовою і специфічною терміносистемою, яка може не мати прямих відповідників у мові перекладу. Ухвали Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) за поданням українців – це жанр юридичних документів, який створює додаткові труднощі при перекладі завдяки своєму резолютивному характеру, тобто обов'язковості до виконання. Метою цієї розвідки є аналіз перекладацьких стратегій при перекладі рішень ЄСПЛ з англійської на українську мову.

Європейський суд з прав людини (англ. European Court of Human Rights) – міжнародний судовий орган, що розпочав свою діяльність у 1998 році в Страсбурзі. Його рішення є обов'язковими для всіх держави-члени Ради Європи, що ратифікували Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод. Сфера повноважень цього суду охоплює всі питання, пов'язані з тлумаченням і застосуванням цієї конвенції, включно з міждержавними справами й скаргами окремих осіб [2]. Таким чином, предметом скарги до ЄСПЛ можуть бути «тільки права й свободи, які гарантуються Конвенцією або її протоколами» [2]. Суд приймає скарги від фізичних осіб, від групи осіб або від громадської організації. Найчастіше суть скарги – це звернення родичів людини, що постраждала з вини державних органів, з приводу того, що ці органи не забезпечили належним чином право на життя, внаслідок чого постраждалий і його родичі зазнали шкоди. Важливо знати, що ЄСПЛ не розглядає скарги проти приватних осіб.

Чому переклад рішень ЄСПЛ українською настільки важливий? По-перше, згідно з даними бази рішень, Україна перебуває на 7-му місці за кількістю ухвалених рішень – 3119, поступаючись Туреччині, Італії, Росії, Румунії, Франції та Польщі. По-друге, ці рішення є важливим джерелом прецедентного права, коли сама судова практика стає джерелом права. Українське право не є прецедентним, у нас джерелом права є закон, однак саме Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року називає рішення ЄСПЛ обов'язковими для виконання [4]. Тому дуже важливо, щоб ці рішення були доступними для українських суддів рідною мовою.

Рішення ЄСПЛ щодо України виносяться англійською мовою, а їхній переклад українською мовою регулюється «Порядком здійснення офіційного перекладу багатосторонніх міжнародних договорів України українською мовою». Україна з 1995 р. здійснює офіційний переклад тільки тих рішень, що стосуються нашої держави [1; 37]. Відповідає за це Міністерство юстиції, яке публікує рішення на своєму сайті.

Рішення ЄСПЛ мають подібну структуру:

- процедура – короткий виклад суті скарги і її історія в українських

судах;

- факти (обставини справи, національне законодавство, міжнародні матеріали);

- право (аналіз скарг на порушення конкретних норм Конвенції);

- рішення щодо порушення/непорушення статей Конвенції;

- дата й підписи відповідальних осіб.

Перейдемо до перекладу юридичних термінів у рішеннях ЄСПЛ з англійської на українську мову. Як відомо, термін – «це спеціальне слово або словосполучення, що вживається у мові фахівців і має точно окреслене значення» [3, с. 28]. Юридичний дискурс тяжіє до однозначності формулювань. Які ж стратегії перекладу термінів трапляються в текстах рішень ЄСПЛ українською мовою?

Однією з найпоширеніших стратегій є використання українського відповідника там, де він наявний, наприклад, *the Government* – Уряд, *an application* – заява, а *lawyer* – адвокат. Зазвичай ці поняття не є вузькоспеціалізовані в обох мовах, тому зрозумілі без додаткових пояснень.

Інша продуктивна стратегія – калькування, іноді з поясненням чи описом. Наприклад, *the Zarichnyy District Court of Sumy* – Зарічний районний суд м. Суми (тут радше йдеться про калькування з української на англійську), *the principle of the child's best interests* – принцип найкращих інтересів дитини (хоча доцільно було б перекласти не так дослівно: принцип діяння в інтересах дитини).

Досить поширеним є спосіб перекладу, що його можна визначити як адаптивне транскодування. Ідеться про справжні інтернаціоналізми, тобто слова, що походять від латинського або давньогрецького кореня й мають подібне значення як в англійській, так і в українській мовах. Наприклад, *procedure* – процедура, *Convention* – Конвенція, *category* – категорія, *critical* – критичний. Адаптація полягає в тому, що ці слова нарощують афікси, які інтегрують їх у систему українських частин мови і їхньої словозміни.

Коли йдеться про певну реалію, відсутню в українському або англійському дискурсі, часто вдаються до описового перекладу. Наприклад, *Having deliberated in private* – після обговорення за зачиненими дверима, *Section*

Registrar – Секретар секції, simple interest – простий відсоток (simple interest), Sut vremeni (Суть времени, Essence of Time), a Russian nationalist movement with its headquarters in Moscow, Russia – російський націоналістичний рух «Суть времени» («Суть часу»), головний офіс якого розташований у м. Москва

Трапляються також трансформації, пов'язані з додаванням або вилученням слів: domestic authorities – національні органи державної влади, application was communicated – заяву було передано для ознайомлення, female student – студентка, the Sumy district prosecutor's office – Сумська районна прокуратура, with the possibility of release on parole – з можливістю умовного звільнення на поруки.

Окремої уваги заслуговують також численні варваризми – латинські вислови, що є частиною юридичної терміносистеми. Слід визнати, що ми порівняли переклади різних рішень і дійшли висновку, що послідовної стратегії перекладу цих виразів нема: одні перекладачі залишають їх незмінними в українському тексті, інші перекладають українською. Ось кілька прикладів: for lack of *corpus delicti* – за відсутністю складу злочину, in respect of *mens rea* – зі злочинним наміром, *inter alia* – *серед іншого*, a new system of *in absentia* proceedings – нової системи провадження *in absentia*.

Таким чином, переклад рішень Європейського суду з прав людини у справах громадян проти України є невіддільною частиною верховенства права в нашій державі. Тому суддям необхідно оперувати ними в українському перекладі. Аналіз рішень ЄСПЛ, перекладених українською, показує не лише розмаїття перекладацьких стратегій, що є цілком нормальним явищем, але й відсутність єдиного виробленого принципу щодо перекладу певних однорідних явищ, як це показано на прикладі латинізмів.

Джерела та література

1. Джуська А. Гнедкова О. Переклад рішень Європейського суду з прав людини в Україні: організаційно-правові аспекти. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2021. Том 32 (71). № 6. Ч. 3. С. 36–40.

2. Європейський суд з прав людини. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Європейський_суд_з_прав_людини

3. Любченко М. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія. Харків : ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2015. 280 с.

4. Марченко А. Поняття судового прецеденту та його місце у правовій системі України. *Митна справа*. 2013. № 5. Ч. 2. Кн. 1. URL: <http://surl.li/lkrov>

Джерела ілюстративного матеріалу

CASE OF M.S. v. UKRAINE. URL: [https:// http://surl.li/simyn](https://http://surl.li/simyn)

СПРАВА «М. С. ПРОТИ УКРАЇНИ». URL: [https:// http://surl.li/simza](https://http://surl.li/simza)

CASE OF KUPINSKYU v. UKRAINE. URL: [https:// http://surl.li/simzk](https://http://surl.li/simzk)

СПРАВА «КУПІНСЬКИЙ ПРОТИ УКРАЇНИ». URL: [https:// http://surl.li/simzt](https://http://surl.li/simzt)

CASE OF GRUBNYK v. UKRAINE. URL: [https:// http://surl.li/simzx](https://http://surl.li/simzx)

СПРАВА «ГРУБНИК ПРОТИ УКРАЇНИ». URL: [https:// http://surl.li/sinad](https://http://surl.li/sinad)

НЕОЛОГІЗМИ В АНГЛІЙСЬКИХ ЗМІ ПЕРШОЇ ЧВЕРТІ ХХІ СТОЛІТТЯ (ДО ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МОВИ)

Біляченко Світлана,
здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія (Переклад)

Полтавського інституту економіки і права
ВНЗ Університету розвитку людини «Україна»
м. Полтава, Україна

s.bela@i.ua

Науковий керівник – Данилюк Людмила,
кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та перекладу
ВНЗ Університету розвитку людини «Україна»

м. Полтава, Україна

lyudanilyuk@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9165-6288>

Неологізми як предмет наукових досліджень не перестають привертати увагу лінгвістів, і це зрозуміло, оскільки процеси розвитку мови, як і суспільства, яке нею користується, не припиняються. Значний доробок у дослідження нових слів англійської мови зроблений і сучасними українськими лінгвістами, серед яких слід назвати І. В. Андрусак, Юрія Зацного, Андрія

Левицького [1; 2; 3]. Науковці досліджують різні аспекти нових слів мови: етимологію, способи утворення, фактори, що спричиняють до їхньої появи, проблеми перекладу, укладають словники тощо. Останнім часом неологізми розглядаються в когнітивно-прагматичному аспекті [1]. Тема є актуальною в українському перекладознавстві з огляду на те, що проблеми перекладу неологізмів українською мовою ще недостатньо вивчені.

У чинному дослідженні, проведеному у діахронічному аспекті на матеріалі трьох мовних зрізів [4] здійснюється комплексний аналіз неологізмів англomовного суспільно-політичного дискурсу десяти останніх років з метою виявити тенденції вживання та утворення нових слів у сучасній англійській мові, а також способи їх відтворення в українських перекладах.

Дослідження проведене на матеріалі 335 неологізмів, зібраних методом суцільної вибірки з суспільно-політичного дискурсу, оскільки неологізми з'являються перш за все у засобах масової інформації (газетах, телебаченні, радіо), які оперативно доносять своїй аудиторії усе, що відбувається у суспільстві і поза ним.

Як відомо, нові слова у кожній мові утворюються відповідно до тих словотворчих моделей, які притаманні певній мові.

Проаналізувавши численні визначення поняття «неологізм», які знаходимо у спеціальній науковій літературі, розуміємо, що неологізми – це нові слова, що з'являються у певний період у мові для номінації нових предметів, понять, процесів, ідей тощо. Неологізмом може бути як окреме слово, так і словосполучення або лише нове, додаткове значення уже відомого у суспільстві слова.

Проведений самостійний аналіз способів утворення неологізмів у сучасній англійській мові, їх семантики та частоти вживання, тобто особливостей функціонування, дозволяють зробити висновок, що неологізми в сучасній англійській мові утворюються різними способами за тими

словотворчими моделями, що вже існують у цій мові, але найпродуктивнішими є словоскладання та скорочення різного типу (аббревіація, телескопія тощо), наприклад: *Brexit* (*Britain* + *exit*), *COVID*.

Аналіз способів утворення неологізмів усіх трьох зрізів проказав, що найпродуктивнішим є спосіб складання слів (слова-композиції) – 57 % та скорочення (23 %), способом афіксації сьогодні утворюється приблизно 2 % нових слів. Проте слід зазначити, що 18 % новоутворених слів – це однокореневі безафіксальні лексеми, що є характерними за структурою лексемами для аналітичного типу мов, до яких, як відомо, і відноситься сучасна англійська мова.

Порівняльний аналіз особливостей вживання неологізму у трьох мовних зрізах, що досліджуються, дозволяє виявити тенденцію до зростання кількості неологізмів у сучасній англійській мові. Так, якщо у вибірці 2013 було 98 неологізмів, то у 2019 вибірка зросла до 114 одиниць, а у 2023 становила 123 одиниці. Хоча це зростання і невелике (а воно і не може бути великим оскільки процес розвитку мови, як суспільств-це повільний і поступовий процес, а період у десять років для розвитку мови є дуже великим проміжком часу щоб певні зміни могли проявитися, проте діахронічний аналіз дозволяє помітити певні тенденції у розвитку словникового складу сучасної мови, де ці зміни відбуваються найшвидше).

Найчастіше зустрічаються слова, які позначають передові технології, вони впевнено увійшли у наше повсякденне життя.

У перекладачів сьогодні в арсеналі є чимало способів і методів відтворення у перекладах нової англомовної лексики. Серед їх різноманіття можна визначити як основні, загальноновживані і продуктивні, це – калькування, транскрипція, транслітерація (які за частотою вживання приблизно однакові), а також описовий метод, який, вживається при перекладі неологізмів, але не є часто вживаним.

За отриманими результатами дослідження способів перекладу англомовних неологізмів у суспільно-політичному дискурсі останніх десяти років можна констатувати, що переклад англомовних неологізмів у суспільно-політичному дискурсі зазвичай відбувається способом транслітерації, транскрипції та калькування.

Отже, отримані результати проведеного дослідження неологізмів англійського суспільно-політичного дискурсу останніх 10 років (2013–2023), дозволяє зробити такі конкретні висновки:

1) кількість неологізмів в англійській мові поступово збільшується, існує явна тенденція до їх зростання, що свідчить про прогрес та розвиток англомовного суспільства ;

2) найпродуктивнішими способами утворення нових слів в англійській мові сьогодні є словоскладання;

3) найбільш вживаними способами перекладу нової лексики (на рівні лексем) є калькування, транскрипція та транслітерація.

Отже, нова лексика дає можливість визначити основні сфери появи нових лексичних одиниць, відображає динамічний розвиток суспільства, є одним із способів розширення словникового складу мови і джерелом дослідження певної тенденції розвитку мови.

Джерела та література

1. Андрусак І. В. Спосіб життя та дозвілля: фрагмент концептуального аналізу англійських неологізмів кінця ХХ століття. *Мовні і концептуальні картини світу* : зб. наук. праць. Київ, 2000. С. 8–18.

2. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів : ПАІС, 2007. 228 с.

3. Левицький А. Е. Актуальні проблеми розвитку неології (на матеріалі сучасної англійської мови). *Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2005. Вип. 23. С. 16–21.

4. Статті газет «Daily Mail» від 29.12.2013 року; «The Times» від 29.11.2019 року; «Daily Mail» від 29.12.2023 року.

ЛІРИЧНА НІЖНІСТЬ У КИТАЙСЬКИХ КОЛИСКОВИХ: ВІДОБРАЖЕННЯ ПРИРОДНОЇ ГАРМОНІЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

Белік Марина,
викладач кафедри східної філології і перекладу
Державного закладу «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна
bielikmaryna.13@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5243-3081>

Колискові пісні в китайській культурі вирізняються особливою ліричною ніжністю, яка переносить слухачів у світ спокою та гармонії. Вони відображають не лише материнську любов та турботу, але й багатовимірність китайської культури, її природну красу і філософію. Проте, при перекладі колискових з китайської мови на інші мови, важливо зберегти цю ліричну ніжність та відтворити їх культурну спадщину. У цій тезі ми розглянемо важливі аспекти перекладу китайських колискових пісень, які допомагають передати їх ніжність, відображення природної гармонії та культурної спадщини.

Колискові – це не просто пісні для заспокоєння непосидючої дитини, вони є важливою складовою культурної спадщини, що відображає глибокі аспекти китайської традиції. Вони пронизані ліричною ніжністю, яка відбиває природну гармонію та важливі цінності китайського суспільства. У китайській культурі природа відіграє ключову роль, вважаючи її джерелом внутрішнього спокою та гармонії. Колискові відображають цей погляд, часто використовуючи образи природи для створення атмосфери затишку та безпеки. Наприклад, згадуються зірки на небі, що блимають як світильники, чи легкий вітер, що шепоче в листях, що вселяє віру в безпечність та благополуччя.

Однак колискові виявляються не лише спогадами про природу, але й засобом передачі культурних цінностей. Вони пропонують віддзеркалення важливих аспектів китайської спадщини, таких як сімейні зв'язки, повага до

старших та важливість спокою та рівноваги у житті. У колискових діти навчаються простим, але глибоким життєвим істинам через ніжні слова матері чи батька. Також варто зазначити, що китайські колискові відрізняються від колискових інших культур своєю поетичністю та метафоричністю. Кожне слово, кожний образ має своє значення, а мова використовується з особливою різнобарвністю. Це допомагає створити особливу атмосферу ніжності та теплоти, яка сприймається дитиною ще до того, як вона зможе зрозуміти сенс окремих слів.

У сучасному світі, де технології та зміни швидкості життя змушують нас шукати моменти спокою та зосередження, колискові китайської культури залишаються важливим джерелом внутрішнього спокою та рефлексії. Вони нагадують нам про важливість природної гармонії, сімейних зв'язків та простоти в житті. Тому вивчення та відтворення цих колискових не тільки допомагає зберегти культурну спадщину, а й надає можливість зануритися в світ ніжності та гармонії, який завжди так потрібний у сучасному житті.

При перекладі таких колискових виникають низка викликів із збереженням ліричної ніжності, яка є характерною для оригіналу, а також передачі культурних особливостей. Важливо знайти відповідні слова та мовні засоби, які передадуть ліричну ніжність оригіналу. Китайська мова має багато поетичних виразів та символів, які можуть бути складними для точного відтворення у перекладі. Перекладач повинен ретельно вибирати слова та фрази, щоб створити подібну атмосферу ліричності та спокою.

Однією з ключових особливостей китайських колискових є їхня наповненість природною гармонією. В них часто трапляються образи природи, такі як річки, гори, квіти, які символізують різноманітні аспекти космосу та життя. У процесі перекладу важливо не лише передати буквально значення слів, але й відтворити той самий відчуття гармонії та спокою, яке викликають оригінальні образи. Перекладач повинен бути уважним до нюансів мови та культурних асоціацій, щоб дотриматися атмосфери, створеної автором оригінального тексту.

Крім того, культурна спадщина, вбудована у колискові, також важлива при перекладі. Китайські колискові часто містять символіку, що прив'язана до традиційних цінностей та звичаїв. Наприклад, образ місячного світла може відтінювати почуття туги за дитиною, яка спить під відкритим небом. У перекладі такі образи можуть втратити своє первісне значення, якщо перекладач не врахує контекстуальних особливостей культури. Тому важливо, щоб перекладач мав глибоке розуміння культурних аспектів та традицій, що зумовили створення колискового.

Щоб успішно передати ліричну ніжність китайських колискових у перекладі, перекладач повинен бути чутливим до нюансів мови та культурних відтінків. Він повинен бути здатний тонко відчувати атмосферу оригіналу та відтворювати її в новій мові, зберігаючи при цьому не лише слова, але й дух китайської культурної спадщини. Тільки таким чином переклад колискових може стати вірним відображенням природної гармонії та культурної спадщини китайського народу.

Коліскові пісні часто мають особливу музичну мелодію і ритм, які підсилюють їх ліричний характер. При перекладі важливо зберегти цю музичність та звукову гармонію. Перекладач може використовувати ритмічні структури та звукові елементи, щоб створити подібний ефект у перекладі. Коліскові часто відображають культурні цінності та спадщину. При перекладі важливо враховувати цей культурний контекст та знайомити аудиторію з унікальними аспектами китайської культури. Це може включати пояснення символів, міфологічних елементів або традиційних цінностей, які присутні у колискових піснях.

Лірична ніжність китайських колискових пісень відображає природну гармонію та культурну спадщину. При їх перекладі на інші мови, важливо зберегти цю ліричну ніжність та передати значення, які вони несуть в китайській культурі. Вибір слів та мовних засобів, збереження музичності та урахування культурного контексту є важливими аспектами перекладу. Це допомагає зберегти естетику та поетичність колискових пісень, які

відображають природну гармонію та культурну спадщину китайського народу. Переклад колискових пісень є важливим завданням, що дозволяє розширити культурний обмін та сприяє збереженню цінностей різних народів.

Джерела та література:

1. Колесса Ф. М., Іваницький А., Довженок Г. В., Друзюк А. Жанрове розмаїття української дитячої народно-пісенної музичної творчості. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2019. № 27. С. 262–268. URL: <https://cutt.ly/tw26hTZd>
2. 摇篮曲 <https://cutt.ly/Xw26h66w>
3. 摇篮曲儿歌视频 <https://cutt.ly/Sw26jEZf>

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПЕРЕКЛАДІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Бойко Ярослав,
здобувач 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
yaroslav.boiko@st.pdau.edu.ua
Науковий керівник – Тагільцева Яніна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
ianina.tagiltseva@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-4005-0227>

У наш час штучний інтелект (ШІ) змінює індустрію перекладу, оптимізує процеси та розширює можливості перекладача. На практиці дані технології забезпечують швидкий переклад для окремих осіб. Наприклад, мандрівники можуть покладатися на таку платформу як Google Translate для миттєвого перекладу під час подорожей. Крім того штучний інтелект допомагає

перекладачам спілкуватися з неносіями мови, усуваючи лексичні прогалини.

Прогресивність і мультифункціональність даного інформаційного ресурсу привертає увагу науковців, які розглядають ШІ у різних аспектах: сутність, застосування, перспективи розвитку (А. Погореленко (2018)), роль у освіті (Muhamedieva D. T., Samandarov E. K. (2022)), під час вивчення іноземної мови (Задорожна О., Сулим В. (2023)) тощо. Як слушно зауважує Fouad Habash, розвиток штучного інтелекту прискорив застосування машинного перекладу та зростання попиту на послуги даного виду перекладу, що «є основною частиною компаній, які здійснюють міжнародні операції. Підвищений попит і широке впровадження також принесли додаткові переваги. Чим більше людей використовують послуги нейронного машинного перекладу, тим більш досвідченими вони стають у наданні високоякісних перекладацьких послуг...Іншими словами, збільшення використання покращує переклад ШІ для всіх» [2].

ШІ відіграє значну роль у перекладі текстів, особливо під час використання автоматизованих ресурсів (Computer-Assisted Translation, CAT). Однак разом із зростанням попиту на такі технології виникають питання щодо ефективності, точності та відповідальності. Ми проаналізували переваги та недоліки використання штучного інтелекту під час перекладу.

Переваги:

- *швидкість і ефективність*: ШІ дозволяє швидко перекладати великі обсяги тексту, що збільшує продуктивність перекладача;
- *точність*: ШІ допомагає забезпечити більш точні переклади, особливо за умови використання великих баз даних та алгоритмів машинного навчання;
- *збереження цілісності*: використання ШІ сприяє збереженню зв'язаності усіх частин перекладу у тексті;
- *економічність*: використання ШІ може знизити витрати на

переклад за рахунок автоматизації багатьох процесів.

Недоліки:

- *обмеженість у розумінні контексту*: припустимі обмеження ШІ у розумінні складного контексту, що може призвести до неточних перекладів;
- *проблеми зі стилістикою та виразністю*: можливе невідтворення стилістичних особливостей та виразності оригінального тексту, особливо під час роботи з ідіоматичними виразами;
- *помилки в перекладі спеціалізованої термінології*: можна спостерігати неточності або неправильний переклад технічних та юридичних термінів;
- *необхідність людського втручання* – для виправлення неточностей та забезпечення високої якості перекладу.

Таким чином, штучний інтелект значно полегшує та прискорює процес перекладу, але його ефективність залежить від якості використаного програмного забезпечення, якості вихідних даних та рівня втручання людини (фахівця з перекладу) у процес.

Джерела та література

1. Fouad Habash «How is Artificial Intelligence Changing the Translation Services Industry?» URL: <https://www.getblend.com/blog/artificial-intelligence-changing-the-translation-services-industry/> (дата звернення 07.03.2024).
2. ISO (International Organization for Standardization) URL: <https://www.iso.org/about-us.html> (дата звернення 29.02.2024).
3. Jonas R. Kunst «Utilizing AI questionnaire translations in cross-cultural and intercultural research: Insights and recommendations» URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2023.101888> (дата звернення 07.03.2024).
4. New Oxford American Dictionary. URL: https://play.google.com/store/apps/details?id=com.mobisystems.msdict.embedded.wireless.oxford.newamerican&hl=en_US&pli=1 (дата звернення 29.02.2024).

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ: АНАЛІЗ ТИПОВИХ ПОМИЛОК

Гарцунова Лариса,
старший викладач кафедри германської філології
Українського гуманітарного інституту
м. Буча, Україна
l.hartsunova@ugi.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-1618-5623>

Переклад медичних текстів має особливо важливе значення у порівнянні з перекладом науково-технічних текстів через їх значення для здоров'я пацієнтів. Точність, коректність, повнота, швидкість виконання перекладу – це вимоги до будь-якого перекладу, проте у разі перекладу медичних текстів він має бути зрозумілим, без зайвих ускладнень, адже ця тематика сама по собі сприймається непросто, тому однозначно не варто ускладнювати сприйняття перекладу, крім того, можуть виникати термінологічні та лінгвістичні труднощі. Проведений аналіз наукової літератури, публікацій, статей та досліджень, що стосуються проблем перекладу текстів на медичну тематику, допоміг систематизувати наявну інформацію та виявити основні тенденції та проблеми.

Проблемами функціонування та перекладу сучасних медичних текстів займаються такі вчені-філологи як Вольфберг Д. М., Гончарова Н. В., Дубровіна Л. В., Василькова А. П., Морозова П. В., Платонова Н. В., Самойлов Д. В., Andreisen S., Fischbach H., Flores G. та інші.

Метою нашого дослідження є аналіз основних проблем та помилок, що виникають при перекладі медичної термінології, а саме: проблеми неоднозначності, відсутності еквівалентів, культурних відмінностей, складнощів у перекладі нових медичних термінів тощо.

Під медичною термінологією розуміємо систему термінів, що використовуються в медичній науці та практиці для найточнішого опису медичних понять, процедур, хвороб, симптомів, препаратів тощо. Вона включає медичні терміни, скорочення, символи, назви препаратів, методів дослідження,

класифікаційні системи та інші лексичні одиниці, що використовуються у медицині.

Медичні тексти відрізняються розмаїттям тематики та лавиноподібною появою нових термінів. Переклад медичних текстів потрібні навички роботи з міжнародною анатомічною номенклатурою, фармакопеями, посібниками. За відсутності профільної освіти перекладачам досить важко перекладати тексти медичної тематики, тому надзвичайно важливо підтримувати зворотній зв'язок перекладач – лікар, перекладач – замовник.

Вітчизняні дослідники, на відміну від закордонних, відокремлюють медичні тексти від фармацевтичних, до них належать: медичні документи (довідки, аналізи, виписки з історії хвороби); наукові публікації у медичних журналах, підручники; протоколи лікування; інструкції до лікарських засобів; стенограми доповідей на конференціях; звіти про науково-дослідну роботу та виконання проєктів; результати клінічних досліджень; науково-популярні роботи (для широкого кола читачів); протоколи обстежень; брошури та пам'ятки для пацієнтів. Своєю чергою, до фармацевтичних текстів відносять: реєстраційне досьє; сертифікати, ліцензії, довіреності; документи з реєстрації препаратів.

Слід зазначити, що деякі тексти (наприклад, інструкції до лікарських засобів та глосарії, результати клінічних досліджень) пишуть окремо для лікарів та пацієнтів, з чого випливають дещо різні вимоги для перекладу з урахуванням потреб цільової аудиторії.

Отже, основні вимоги до перекладу включають: точність перекладу, послідовне використання загальноприйнятої термінології, правильне розшифрування абревіатур та скорочень, простота та зрозумілість викладу (особливо при перекладах для пацієнтів), врахування стилістичних особливостей мови перекладу з урахуванням цільової аудиторії.

Неправильний переклад англійських медичних термінів може мати небезпечні наслідки, як при перекладі медичних текстів, так і медичних інструкцій. Доцільно виокремити помилки, що пов'язані з особливостями

вихідної та цільової мови (структурними, граматичними, лексичними), та помилки, спричинені людським фактором (недостатня підготовка перекладача, малий досвід перекладу медичних текстів, нестача фонових та спеціальних знань медицини, фармакології, анатомії, тощо). Розглянемо деякі з них на прикладах.

Неоднозначність термінів. Часто структурні помилки при перекладі медичних текстів з англійської мови пов'язані з неправильним використанням термінів. Неоднозначність термінів може виникати через відсутність контексту, розбіжності в термінологічних системах різних мов, а також через семантичні розбіжності. До прикладу, перекладач може помилково використати слово «*heart attack*» (інфаркт міокарда) замість «*stroke*» (інсульт), оскільки в обох випадках мова йде про важкі захворювання, що стосуються серцево-судинної системи. Для успішного перекладу необхідно уважно вивчати контекст, консультуватись зі спеціалістами та дотримуватись встановлених термінологічних стандартів. Використання тлумачних словників, експертних консультацій та корпусних досліджень можуть допомогти розв'язати проблеми неоднозначності термінів.

Неправильний вибір слова. Останнім часом спостерігається тенденція інтернаціоналізації медичної термінології. У медичних термінах дуже важливо точно відтворювати значення слів. До прикладу, помилкове вживання слова «*infection*» замість «*inflammation*» (запалення) може призвести до неправильної діагностики або лікування пацієнта. Медична лексика переважно має інтернаціональний характер, проте деякі інтернаціональні терміни іноді мають різне значення у вихідній та цільовій мовах. Типовий приклад: *cystic fibrosise* – це не «кістозний фіброз», а муковісцидоз. Тому потрібно завжди перевіряти, чи існує взагалі та чи інша хвороба (синдром, симптом).

Мутації значення. В англійській мові інколи слова можуть змінювати своє значення та починають застосовуватися в значенні, яке дуже відрізняється від словникового. До прикладу: *Staphylococcal skin disease is endemic throughout the world.* [4] – Стафілококові хвороби шкіри зустрічаються повсюди.

Словникове значення слова *endemic* повністю відповідає українському ендемічний. Але з часом термін набув значення дуже поширений через спільне закінчення *-demic* – між *epidemic* (поширений) та *pandemic* (поширений у світовому масштабі). Насправді цитомегаловірусна інфекція поширена у всьому світі, та виявляється майже у кожній дорослої людини. Перевіряти кров на цитомегаловірус просто немає сенсу – майже безсумнівно, що його виявлять.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Важко переоцінити значення точного та якісного медичного перекладу для лікарів, пацієнтів, фармацевтичних компаній, а також для здобувачів вищої медичної освіти, оскільки це дає доступ до нової інформації про сучасні методи та підходи до лікування, клінічні випробовування препаратів і тощо.

Проаналізовані помилки свідчать про таке: необхідність постійно оновлювати словники та глосарії; необхідність базових знань медицини, анатомії для перекладача без медичної освіти; більш ґрунтовна лінгвістична підготовка перекладачів з медичною освітою.

Перспективним напрямком є дослідження помилок через так званий «людський фактор», яких припускаються при перекладах на прийомі у лікаря. Останнім часом зростає інтерес та потреба у перекладах глосаріїв, інструкцій до препаратів, брошур, пам'яток та веб-сайтів, цільовою аудиторією яких є пацієнти та їхні родичі, що зумовлює і відповідний підбір лексики, синтаксичних конструкцій, особливий стиль викладу.

Джерела та література

1. Andriesen S. Quality Control in Medical Translations. *Innovations in Pharmaceutical Technology*. 2008. Vol. 14 (2). P. 36–49.
2. Fischbach H. *Translation and Medicine*. Amsterdam : Benjamins, 2008.
3. Glenn Flores, Barton Laws, Sandra Mayo, Barry Zuckerman, Milagros Abreu, Leonardo Medina, Eric Hardt. Errors in medical interpretation and their potential clinical consequences in pediatric encounters. *Pediatrics*. 2003. Jan;111(1): P. 6–14. DOI: [10.1542/peds.111.1.6](https://doi.org/10.1542/peds.111.1.6)
4. Ladhani, S., Garbash, M. Staphylococcal Skin Infections in Children. *Pediatr-Drugs* 7. 2005. P. 77–102. URL: <https://doi.org/10.2165/00148581-200507020-00002>)

THE PECULIARITIES OF STUDYING THE INDIVIDUAL STYLE OF A WRITER

Загрива Ольга,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
М. Полтава, Україна
olha.zahryva@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Люлька Вікторія,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
viktoriya.lyulka@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-4581-6583>

The unique fingerprint of a writer's craft, often referred to as their individual style, is a subject of perennial fascination and scholarly inquiry within the realm of literature. The nuances of this distinctive voice, manifested through linguistic choices, narrative structures, and thematic preoccupations, offer profound insights into the creative process and the complexities of human expression. Throughout history, writers across cultures and epochs have left indelible marks on the literary landscape through their singular approaches to storytelling and language. From the ornate prose of the Romantic poets to the minimalist precision of contemporary writers, each author crafts a unique literary identity that resonates with readers on profound levels. However, as Kykot V. pointed out, the nature and components of this individual style remain elusive, often defying categorization or reduction to formulaic conventions [2].

The concept of «individual style» has been the subject of research by scholars such as Z. Hladun, R. Hromiak, M. Kozhina, V. Kukharenko, O. Nikolenko, O. Perelomova, H. Ryzhkova, P. Spaks, L. Stavvytska, V. Vynohradov, L. Voloshchuk, V. Zhaivoronok.

The individual style of a writer encompasses a combination of distinctive elements that make their work recognizable and unique [1]. These elements can include:

1. Linguistic choices. This involves the author's vocabulary, sentence structure, rhythm, and use of literary devices such as metaphors, similes, and imagery. Writers often develop a specific linguistic fingerprint that sets their work apart from others.

2. Narrative techniques. Writers may employ particular narrative techniques such as point of view, narrative voice, pacing, and structure. These choices shape the reader's experience and contribute to the overall tone and atmosphere of the work.

3. Themes and Motifs. Certain themes and motifs may recur throughout an author's body of work, reflecting their interests, beliefs, and worldview. These recurring elements help to define the author's thematic concerns and artistic vision.

4. Characterization and Dialogue. The way in which an author creates and develops characters, as well as their use of dialogue, can contribute to their individual style. Characters may possess distinct personalities, speech patterns, and mannerisms that reflect the author's unique perspective on human behavior.

5. Philosophical and Artistic Outlook. A writer's individual style may also be influenced by their philosophical beliefs, artistic influences, and creative goals. This can manifest in the themes they explore, the tone of their writing, and their approach to storytelling.

6. Innovation and Experimentation. Some writers are known for their innovative and experimental approaches to literature, pushing the boundaries of form and genre. Their willingness to take risks and explore new artistic territory can become a defining aspect of their individual style.

Overall, the individual style of a writer is a complex and multifaceted phenomenon that emerges from a combination of personal voice, artistic choices, and creative vision. It is a manifestation of the writer's unique perspective on the world and their ability to craft language into meaningful and resonant works of literature.

The notion of individual style encompasses a myriad of elements, ranging from linguistic idiosyncrasies and narrative techniques to thematic preoccupations and philosophical underpinnings. Understanding and interpreting these facets require a nuanced approach that acknowledges the dynamic interplay between artistic intention, cultural context, and reader response [3].

One of the central challenges in studying individual style lies in reconciling the tension between the subjective nature of aesthetic appreciation and the objective rigor of scholarly inquiry. While the allure of personal interpretation imbues literary

analysis with a sense of intellectual freedom, it also necessitates a disciplined methodology that grounds our insights in empirical evidence and critical reasoning.

Moreover, the study of individual style transcends the boundaries of mere literary criticism, offering profound insights into the broader dynamics of cultural production and reception. By tracing the evolution of a writer's style over time, we can discern patterns of influence, innovation, and adaptation that reflect not only the author's artistic development but also the sociohistorical milieu in which they are situated.

References

1. Hladun Z., Kulchytskyi I. Basic approaches to the study of the individual style of the writer. *Young Scientist*. 2019. 11(75), November. P. 944–946. [in Ukrainian].

2. Kykot V., Opanasenko Yu. Author's individual writing style in literary translation. *Cherkasy University Bulletin: Philological Sciences*. 2018. No. 2. P. 22–34. [in Ukrainian].

3. Pakhomova O., Yashkina V. Agatha Christie's individual style: how true illusions are created. *Anglistics and Americanistics*. 2022. 1(19). P. 127–135.

СМИСЛОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТЕКСТУ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ

Каднай Ірина,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)

Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

iryna.kalashnyk@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Дедушно Алла,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

dedukhno.alla@pdau.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-9254-3381>

Переклад тексту іншою мовою – це складний та багатогранний процес, у якому перекладач зіштовхується з численними викликами та завданнями. Одним із найважливіших аспектів цього процесу є збереження смислової

цілісності тексту при перекладанні його з однієї мови іншою. Сміслові трансформації стають необхідним елементом перекладу, оскільки вони дозволяють адаптувати оригінальний зміст відповідно до вимог мови. У цій розвідці ми розглянемо ключові аспекти смислових трансформацій тексту під час перекладу, з'ясуємо їхній вплив на процес передачі інформації та визначимо стратегії, які допомагають зберегти смислову точність та правильність перекладу. Розуміння цих аспектів важливе для досягнення якісного та ефективного смислу перекладу. В українській мові труднощам при перекладі англійською мовою наукової і технічної літератури була присвячена робота В. І. Карабана [1], основам теорії перекладу та специфіці науково-технічного перекладу – дослідження А. Я. Коваленко [2].

Сміслові трансформації тексту в перекладі – це зміни, які відбуваються у смислі оригінального тексту під час перекладу його з однієї мови іншою. Ці зміни можуть виникати з різних причин, таких як різні мовні структури, культурні відмінності, недостатність еквівалентів та інші чинники. Зазначимо кілька прикладів смислових трансформацій тексту під час перекладу.

Адаптація до культурних особливостей. Інколи виникає необхідність адаптувати смисловий зміст оригіналу до культурних, лінгвістичних та прагматичних особливостей цільової мови та аудиторії. Перекладач може змінити деякі аспекти тексту, щоб вони краще відповідали культурному контексту мови. Наприклад, ідіома «*kick the bucket*» в англійській мові перекладається як «*відкинути копита*» українською мовою. Залежно від контексту перекладач може використати інші варіанти: «*врізати дуба*» «*зіграти в ящик*», «*наказати довго жити*». Іноді перекладач використовує фразу, яка передає ту ж саму ідею, але зважаючи на культурні особливості української мови: «*She's as American as apple pie*», що перетворено на «*Вона типова американка*».

Сміслові трансформації можуть включати **переосмислення, уточнення, спрощення або розширення** інформації залежно від контексту та цілей перекладу. Перекладач може видаляти деякі деталі або спрощувати текст, щоби зробити його більш зрозумілим або легким для сприйняття аудиторією. Наприклад, «*The book provides a comprehensive overview of the topic*» спеціаліст

подав як «*Книга надає детальний огляд теми*», спростивши фразу, але зберігши основну ідею без додаткових деталей. Приклад розширення тексту: «*He greeted her warmly*», що означає: «*Він тепло привітав її, обійнявши і висловивши слова радості за їхню зустріч*» – перекладач розширив фразу, додавши більше деталей та виразів для поглиблення розуміння ситуації. Переосмислення тексту відбувається, наприклад: «*The pen is mightier than the sword*», що в перекладі: «*Перо сильніше за меч*», тобто переосмисливши відому ідіому, змінили її форму, але зберегли смислову ідею. Інколи перекладач може уточнити деталі для кращого розуміння тексту: «*I'm going to the party*», що означає: «*Я йду на вечірку, яка відбудеться у моїх друзів*».

Ці приклади відображають, як різні стратегії перекладу можуть впливати на смислову структуру та виразність тексту залежно від його контексту та цілей перекладу.

Зміна стилю або тону. Перекладач може змінити стиль або тон оригінального тексту, щоби відповідати вимогам цільової мови або аудиторії. Наприклад, гумористичний текст може бути перекладений з більш простим та прямим стилем для кращого розуміння: «*Don't worry, I didn't sleep through my alarm again! I was just fashionably late*» відповідає: «*Не хвилюйтесь, я знову не проспав свій будильник! Я просто був трохи запізнювався*». Перекладач вирішив зменшити жартівливий тон оригіналу, щоб краще відтворити смислову інтенцію, але відповідно до стандартів мовлення українською мовою. Іноді перекладач може змінити стиль з формального на більш неформальний, щоб краще передати смисл українською мовою: «*Dear Mr. Smith, We are writing to inform you that your application has been approved*» (формальний стиль). «*Шановний пане Сміт, Пишемо вам, щоб повідомити, що ваша заявка була затверджена*» (більш неформальний стиль).

Ці приклади демонструють, як зміна стилю або тону тексту може бути використана для досягнення кращої відповідності між оригінальним текстом і його перекладом, зважаючи на особливості культури та контекст.

Отже, переклад тексту вимагає не лише передачі лексичного значення, але й адаптації до контексту, культурних відмінностей тощо. Перекладач

повинен прагнути зберегти смислову цілісність та задум автора. Успішний переклад вимагає від перекладача гнучкості та творчого підходу до знаходження найкращих способів передачі смислу оригінального тексту. Також перекладач повинен мати креативний підхід до перетворення складних смислових особливостей у тексті, забезпечуючи збереження точності та відтворення автентичності оригіналу.

Джерела та література

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
2. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад : навчальний посібник. 4-е вид., випр. і доп. Тернопіль : Видавництво «Лібра Терра», 2018. 232 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФІЛЬМУ «КРИВАВИЙ ДІАМАНТ» (2006)

Копотун Микита,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)

Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

kopotun.nikita@gmail.com

Науковий керівник – Тагільцева Яніна,
кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних та соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

ianina.tagiltseva@pdau.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-4005-0227>

В еру глобалізації, коли майже будь-який кінофільм представлено більшістю мовами світу, питання коректності перекладу набуває актуальності, адже кіно є значною культурною складовою, ефективним засобом донесення

інформації, відтворення певних виховних та освітніх концепцій. Тому до проблеми кіноперекладу звертаються науковці, а саме: А. Гудманян, Ю. Плетенецька, О. Ортинська, Н. Гриців, С. Федоренко, А. Валькова та ін.

Фільм «Кривавий Діамант» (2006) обрано для дослідження у зв'язку із специфікою лексичного оформлення стрічки, зокрема використання мовних форм, які властиві конкретним етнічним групам, а саме африканським, американським, британським та іншим, що народилися в Африці. Отже, основа мета даної розвідки – проаналізувати особливості перекладу фільму з англійської мови українською з точки зору контексту та стилістики.

Події кінокартини розгортаються в Сьєрра-Леоне під час громадянської війни 1991–2002 рр; головним героєм є Денні Арчер, який народився та жив у нині неіснуючій африканській країні Родезії, що вплинуло на його мовні звички. Перше, на що можна звернути увагу – частка «ха» наприкінці більшості фраз, яку також можна почути від деяких темношкірих. Протягом фільму, в оригінальному озвученні, головний персонаж часто змінює свій акцент залежно від того з ким та в якому настрої розмовляє. Так, коли Денні розповідав про себе журналістці, він говорив із звичайним англійським акцентом, але додаючи при цьому частку «ха», що вказувало на те, що виріс він не в країнах Заходу; експресивно намагаючись вивідати у Соломона Ванді (другого головного персонажу кінокартини), де він сховав діамант, Денні переходить на сильний африканський акцент та розмовляє майже як місцевий.

Однією з проблем перекладу кінотекстів є збереження значення слів та речень згідно з оригіналом – такими, якими їх відтворив автор. Наприклад, прізвисько сина Соломона Діа, якого забрали до повстання, перекладено як «невидимий», хоча в оригінальному тексті його називали «See Me No More», що за контекстом більш правильно можна перекласти як «більше не побачимося» або «той, кого ти більше не побачиш», тому що протягом фільму постають сцени, у яких демонструють, як повстанці тренували дітей, зокрема Дію, бути безжалісними вбивцями.

Але є випадки, у яких заміна конкретного слова іншим або не зовсім

точний переклад допомагає краще зрозуміти сенс висловлювання. Коли Денні та Соломон сваряться, йдучи до діамантової копальні, Денні в образливій формі називає Соломона «чорний», хоча в оригіналі він сказав «Kafir», що в перекладі з арабської позначає «невірний». Незважаючи на те, що слово було замінено на зовсім інше, україномовному глядачеві буде зрозуміло сенс речення значно краще, ніж якби перекладачі залишили термін, який нетиповий в українському лексиконі.

Абревіатури – ще одне актуальне питання у перекладацькій діяльності. У даному фільмі привертає увагу абревіатура, яку в оригіналі можна почути на початку та в кінці фільму, «ТІА» – This Is Africa («ЦІА» українською); фразу, якою у фільмі пояснюють події в Африці, що не піддаються здоровому глузду, другий раз було перекладено як «Африка». На нашу думку, сенс та контекст репліка не втратила, а от стиль та емоційне наповнення змінилося.

Загалом переклад кінофільму «Кривавий діамант» влучно передає характер та суть головних і другорядних героїв, їхній настрій, особливості поведінки тощо. Доходимо висновку, що застосовуючи лексичні трансформації, важливо не лише відтворити значення окремих слів, але й врахувати контекст, відтворити смислові нюанси та зберегти стильову специфіку тексту.

Джерела та література

1. Гудманян А. Г., Плетенецька Ю. М. До проблем кіноперекладу як виду художнього перекладу. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. Вип. 25. С. 28–30. URL : <https://docplayer.net/55665070-Naukovi-zapiski-seriya-filologichna-vipusk-25.html> (дата звернення 12.03.2024).
2. Ортинська О. І., Гриців Н. М. Дослідження англо-українського перекладу фільму «Турист». *Nova filologîâ*. 2022. URL : <http://surl.li/rmamx> (дата звернення 12.03.2024).
3. Федоренко С., Валькова А. Лінгвокультурні особливості перекладу англomовних документальних фільмів. *Молодий вчений*, 2020. URL : <http://surl.li/rmaar> (дата звернення 12.03.2024).

THE PROBLEM OF PRAGMATIC ADAPTATION IN MODERN TRANSLATION STUDIES

Kravchenko Natalia,
Doctor of Philology, Professor,
Professor of the Department of Foreign Philology and Translation,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine,
nkravchenko@outlook.com
<https://orcid.org/0000-0002-4190-0924>

Yudenko Oleksandr,
Associate Professor,
Head of Foreign Languages Department,
The National Academy of Fine Arts and Architecture
Kyiv, Ukraine
yudenko29@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-0309-1548>

The issue of translational adaptation is one of the contentious topics in contemporary translation studies, as researchers lack consensus both on defining this phenomenon and on its classification within the realm of translation. Some researchers argue that translational adaptation "distorts" the image of the source text. On the other hand, another group of scholars considers adaptation to be an integral component of indirect translation. They argue that demanding from translators to "create an easily understandable text without using cultural, pragmatic, or any other forms of adaptation seems unrealistic" [4, p. 34]. Furthermore, research establishes correlative links between the frequency of pragmatic adaptation usage and the pragmatic orientation of the source text. Specifically, it is asserted that an adequate translation implies adaptation in any case. However, the closer the pragmatic function of the text is to dominant ones, the more adaptive strategies need to be applied [2, c. 102].

Modern translation studies identify two main types of adaptation: sociocultural and pragmatic. The essence of sociocultural adaptation lies in the fact that the

translator, as a mediator between the source and target cultures, must decide which culture the translation should fit into, using either foreignization or domestication strategies.

The concept of pragmatic adaptation was first introduced into scholarly discourse by J.-P. Vinay and J. Darbelnet [8] and is defined as the modification of the source text in order to create a text that meets the needs of a new language environment. In contemporary translation studies, pragmatic adaptation has been examined in the context of translations of literary, political, multimodal media and legal discourses [1; 2; 4; 6; 7]. Currently, certain contours of research on translational pragmatic adaptation have been outlined in translation studies. In particular, criteria of the source text that necessitate the application of pragmatic adaptation, as well as techniques and methods of local pragmatic adaptation, have been identified.

Among the criteria of the source text subject to pragmatic adaptation, scholars identify: stylistic features of the source text; specific syntactic constructions; extratextual factors of the source text (time, place of communication); various parameters of textual register [5, p. 35], including field – the general event where the text functions alongside the purposeful activity of its addressee, mode – as a function of the text in the event, including channel and genre, and tenor as a set of relevant social relations between the participants in communication.

Among the techniques or methods of local pragmatic adaptation, scholars note: omission; explanation of the source information, with an increase in explicitness or, conversely, in the degree of implicitness of the target text fragment compared to the original text [3, 60–63]; substitution with «exotic» equivalents; «transfiguration» while preserving only the most important information of the source text in the target text; «updating», with replacement of source text units; interpersonal changes related to changes in formality level, degree of participation, and involvement; «partial translation»; radical rewriting of the source text; explication of the author's presence

in the text; «illocutionary changes».

Thus, the issue of pragmatic adaptation remains relevant and subject to debate in the modern field of translation studies. Its investigation across various types of discourses is of significant importance for a deeper understanding of translation processes and the development of effective adaptation methods that can be applied in different translation contexts.

References

1. Голубенко Н. І. Критичний дискурс-аналіз у дослідженні модальності в інтерсеміотичному перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2021. № 52 (2). С. 121–124.

2. Демецька В. В. Адаптація як поняття перекладознавства й культурології. *Вісник СумДУ. Серія : Філологія*. 2007. № 1 (2). С. 96–102.

3. Chesterman A., Wagner E. Can theory help translators? A dialogue between the ivory tower and the wordface. Manchester : St. Jerome Publishing. 2002. 156 p.

4. Gambier Y., Gottlieb H. (Multi)media Translation: Concepts, Practices and Research. Amsterdam and Philadelphia : John Benjamins, 2001. 298 p.

5. Halliday M. Comparison and translation. *The linguistic sciences and language teaching*. London : Longman, 1964. 322 p.

6. Kravchenko N. et al. Illocutionary Pragmatic Adaptation Challenge: Ukrainian Translations of English-language Soft Law Texts. *Amazonia Investiga*. 2022. Vol. 11 (49). P. 267–276.

7. Markova Ju. Peripheral means of translation adaptation of modality in Ukrainian translations of English-based international legal texts. *Науковий журнал «Міжнародний філологічний часопис»*. 2022. № 13 (1). С. 50–58.

8. Vinay J.-P., Darbelnet J. Comparative Stylistics of French and English. A Methodology for Translation. Amsterdam, Philadelphia : Benjamins, 1995. 358 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОМОВИСТИХ ВЛАСНИХ НАЗВ У РОМАНІ Н. ГЕЙМАНА І Т. ПРАТЧЕТТА «ДОБРІ ПЕРЕДВІСНИКИ»

Манойло Ольга,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності Філологія (спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
olha.manoilo@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Антонюк Марина,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри
гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
maryna.antoniuk@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-1768-4651>

В області перекладознавства цікавою та водночас доволі складною постає проблема перекладу промовистих онімів. Найбільш актуальною ця тема стає в рамках фентезійного жанру, оскільки іменування героїв чи місць промовистими іменами є чудовим способом надання колориту та символізму вигаданим персонажам чи створення комічного ефекту [2].

Предметом цієї розвідки є особливості перекладу на українську мову імен персонажів роману «Добрі передвісники», що мають промовистий характер, та визначення ролі таких онімів у сприйнятті цього літературного твору.

«Добрі передвісники» (англ. *Good Omens*) – сатиричний роман, написаний Террі Пратчеттом у співавторстві з Нілом Гейманом. Книга становить собою своєрідну інтерпретацію сюжетів Біблії та водночас є пародією на кінофільм «Знамення» або ж «Омен» 1976 року (звідси й походить назва роману).

На самому початку автори знайомлять читача з головними героями Азирафаїлом та Кров-Лиєм, перший – янгол Східних Воріт Едемського саду, а Кров-Лий – демон, за сумісництвом змії-спокусник. В оригіналі його ім'я звучить як *Crawly*, що утворено від англ. *Crawl* – повзати, яке герой надалі змінить на Кроулі через те, що перше, як він гадав, «йому геть не пасувало»

[3;16]. Проте при перекладі виявилось неможливим передати початкову семантику власної назви, тому перекладачі вдалися до гри слів, створивши оказіональний омофон, оскільки за фонетичним звучанням *Crawley* дещо нагадує *Кров-Лий*. Згодом перекладачі компенсували неточність, описавши його як янгола, «якого не те щоб скинули, Він радше Сам Плавно Сповз Униз» [7]. В оригіналі: *An Angel who did not so much Fall as Saunter Vaguely Downwards* [3; 4].

Основні події роману відбуваються уже в наш час. Місцем, де новонародженого сина американського посла мали підмінити на Антихриста, стає Орден пустодзвонів святої Берили, назва якого в оригінальному тексті звучала як *Chattering order of St. Beryl*, що доволі точно передає зміст англійського варіанту. В Ордені ми зустрічаємо черниць Марію Базікало $\approx$ *Mary Loquacious* та Грацію Балакучу $\approx$ *Grace Voluble*. В цьому випадку перекладачі Б.Терещенко та О.Петік доречно використали спосіб калькування та влучно підібрали українські відповідники. Хлопчика ж, якого переплутали з Антихристом і віддали дружині посла США, назвали *Warlock*, що переклали на українську як Мольфар.

Особливо цікавими стали імена чотирьох вершників Апокаліпсиса. Гейман і Пратчетт, роблять алюзію на персонажів шостої глави Одкровення Івана Богослова, називаючи вершників Смерть, Війна, Голод та Забруднення (Забруднення, очевидно, є вигадкою авторів). Оскільки в Одкровенні вершникам присвоєні коні певної масті (вершник на червоному коні – Війна, на вороному – Голод, на чалому – Смерть і на білому, імовірно, Ісус [6]) то і в «Добрих передвісниках» вершників наділили іменами, що позначають певний колір і перекладені вони були дослівно. Війна – Багряна *Scarlet*, Голод – пан Вороний *Sable*, Забруднення – Білий *White*, образу Смерті ж не надали кольору, скоріше за все виділяючи Його як окремого, відмінного від інших вершників героя. При перекладі цієї власної назви можуть виникнути труднощі, оскільки в романах Террі Пратчетта Смерть є істотою чоловічого роду, проте в українському фольклорі цей персонаж частіше за все зображується в образі жінки і читачеві може бути незрозуміло, чому для Смерті в тексті

використовуються займенники чоловічого роду. Тому задачею перекладачів у таких випадках є знайти спосіб обіграти це за допомогою різних прийомів [8].

Агнеса Оглашенна, відьма та пророчиця, в тексті оригіналу – *Agnes Nutter*. Перекладачі не дарма обрали саме таку версію перекладу прізвища *Nutter*, оскільки *nut* означає *псих, божевільний*. Її прямиий нащадок – Анатема Пристрійт. Прізвище *Device*, як і більшість інших промовистих антропонімів цього твору, переклали дослівно. Символізм імені полягає у тому, що Анатема до початку Армагедону та зустрічі з Ньютоном жила, лише слідуючи пророцтвам та виконуючи вказівки своєї пращурки Агнеси.

Маленькою деталлю, про яку не згадується в українському виданні, стало прізвисько дівчинки Пеппер, яке друзі дали їй через те, що справжнє ім'я, яким її нарекли при народженні, було занадто чудернацьким, тому найкращим виходом із ситуації було називати її *Pepper*, яке, за даними онлайн-словника *Urban Dictionary* [4], в англійському сленгу може описувати сварливу, непоступливу людину, що в цілому й притаманне характеру героїні.

Отже, підсумовуючи усе вищесказане, ми впевнилися, що промовисті власні назви є важливим засобом створення образу персонажів фентезійного жанру, розглянули спосіб калькування, як основну стратегію відтворення промовистих антропонімів, який застосовувався в процесі перекладу цього літературного твору на українську мову та дослідили семантику промовистих імен окремих героїв роману.

Джерела та література

1. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org>
2. Manova-Georgieva Ya. Semantic interpretations of proper names in literary translation: Terry Pratchett's «Wyrd sisters» in Bulgarian. *English Studies at NBU*. 2022. Volume 8, Issue 2. P. 167–182. URL: <https://doi.org/10.33919/esnbu.22.2.1>
3. Pratchett T.; Gaiman N. Good Omens: The Nice and Accurate Prophecies of Agnes Nutter, Witch. 1990. 226 p. URL: <https://archive.org/details/goodomens/page/n223/mode/2up>
4. Urban Dictionary. Вебсайт. URL: <https://www.urbandictionary.com>
5. Академічний словник української мови (1970–1980). URL:

<https://sum.in.ua/>

6. Біблія, Новий Заповіт. Об'явлення св. Івана Богослова / переклад І. Огієнка (1962).

7. Гейман Н., Пратчетт Т. Добрі передвісники: Ґрунтовні й вичерпні пророцтва Агнеси Оглашеної, відьми / пер. з англ. Б. Терещенко та О. Петіка. 2-ге вид., виправл. Київ : Вид. група КМ-БУКС, 2023. 472 с.

8. Специфіка перекладу англомовних промовистих назв та імен у серії романів Террі Пратчетта у перекладах українською, німецькою, французькою та російською мовами. URL: <https://cutt.ly/Qw250kUx>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ АНГЛОМОВНОГО НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНОГО РОМАНУ ХХ СТОЛІТТЯ

Назаренко Марина,
старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

maryna.nazarenko@pdau.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-3537-1149>

Жанр наукової фантастики належить до художнього стилю, якому відведене важливе місце в сучасній літературі. Йому притаманні образність, виразність, поетичність, особлива естетика мовлення. Завдяки своїм експресивно-естетичним характеристикам він помітно вирізняється серед інших різновидів літературної мови.

За складом мовних засобів цей художній стиль поєднує в собі ознаки різних стилів мовлення. Художній текст насичений емоційно-експресивною лексикою, образними елементами, словами вузького стилістичного призначення, які використовуються з певною стилістичною метою: історизми, архаїзми, діалектизми, просторічні елементи, серед яких особливе місце займають терміни [3, с. 107].

Мета роботи – дослідити особливості функціонування та перекладу термінів у творах науково-фантастичного жанру.

Об'єктом дослідження постає роман А. Азімова «Роботи та Імперія».

Науково-фантастичні романи характеризуються великою кількістю термінів. У художніх текстах термін, що характеризується стислістю, однозначністю та емоційною нейтральністю, втрачає свої специфічні ознаки, набуваючи додаткових, а то й зовсім інших, смислових значень – він виступає елементом образної системи мови [1].

Для творів науково-фантастичного жанру вживання термінів є розповсюдженим явищем. Це відбувається тому, що в них відображаються найновіші досягнення людства в галузі науки та техніки.

Аналіз останніх досліджень проблеми функціонування термінологічної лексики в художніх творах розглядався в роботах Т. Катиш, М. Пилинського, М. Кожині, І. Білодіда, Н. Васильєвої, Т. Дорожкіної, однак мало уваги приділяється саме особливостям перекладу термінів у творах художнього стилю, оскільки вважається, що терміни є ознакою науково-технічного стилю.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що сьогодні існує велика кількість перекладацьких трансформацій, які застосовують для перекладу термінів у наукових і технічних текстах, проте недостатньо досліджена термінологічна лексика у творах різних стилів з урахуванням стилістичних та мовних особливостей тексту.

Наукова фантастика – популярний серед різних верств сучасного суспільства літературний жанр. Вона, поза сумнівом, впливає на культурні запити та ціннісні орієнтації громадськості, є надзвичайно цікавим явищем, оскільки поєднує в собі два, здавалося б, несумісні функціональні стилі мови – науковий та художній. Крім того, науково-фантастичні тексти надзвичайно насичені термінологічними одиницями та безеквівалентною лексикою, зокрема авторськими неологізмами та власними назвами, переклад яких є досить складним завданням.

Процес перекладу творів науково-фантастичного жанру займає помітне місце в перекладознавстві. Особливістю цього жанру є використання оказіоналізмів, реалій та власних назв. При перекладі науково-фантастичного тексту слід звернути увагу на реалії наукової фантастики, так звані квазіреалії – слова та словосполучення, які пов'язані з тематикою творів, з описом елементів вигаданого світу, рішень наукових і технічних проблем.

На думку Т. Катиш, науково-технічні й виробничі терміни все ширше залучаються до контексту творів наукової фантастики як необхідний засіб художнього осмислення дійсності. Термінологічна лексика, у якій закріплені результати науково-теоретичного пізнання світу, становить органічну частину мовно-художньої свідомості письменників-фантастів, спрямовує вдосконалення наявних і пошуки нових способів естетичного освоєння дійсності [3, с. 107].

Передусім визначимо та стисло охарактеризуємо саме поняття термінологічної одиниці. Термін визначається як мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки й техніки [1].

Особливості термінологічних одиниць зумовлюються їхньою специфічною функцією в мові – вони точно передають конкретні наукові поняття. Терміни характеризуються однозначністю, точністю, системністю, стислістю. Це стосується і наявних у мові термінологічних одиниць, і термінів-неологізмів.

Розглянемо вживання термінологічної лексики в романі Айзека Азімова «Роботи та Імперія». Для опису новітніх технологій та процесів, що будуть використовуватися в майбутньому, автор уводить у текст значну кількість термінів з галузей комп'ютерної техніки, машинобудування, радіоелектроніки, фізики та хімії. Наприклад: *machine-oil* – мастило, *air-pressure* – тиск, *photoelectric cell* – фотоелемент.

Серед термінів, які автор уживає в творах, трапляються загальноновживані слова, що, крім своїх основних значень, набувають специфічних значень для певної галузі науки чи техніки. Зокрема: *response* – реакція, *composition* – конструкція.

Ми можемо розділити терміни, які автор використовує у романі, на такі семантичні класи:

1) слова та словосполучення, які позначають речовини: *volatile iron carbonyl* – леткий залізний карбоніл, *sulphur dioxide* – сірчаноокислий газ, *cyanide* – ціаністий калій;

2) слова, які позначають стани та дії: *dismantled* – демонтований, *inoperable* – вимкнений, *spot* – фіксувати, *intersect* – перетинати;

3) слова, які позначають деталі, обладнання, величини: *relay* – реле,

electromagnet – електромагніт, phonograph – фонограф, inch – дюйм, parameter – параметр, velocity – швидкість.

Переклад термінологічних одиниць науково-фантастичного роману має певні труднощі через їх структуру, фонетичні, лексичні та морфологічні особливості, сполучуваність у тексті та екстралінгвістичний фон. Проблема перекладу фантастичного тексту також пов'язана з питанням «діалог культур». Порівнюючи різні мовні картини світу, можна побачити розбіжності між ними, які викликають певні труднощі у процесі перекладу.

Особливої актуальності набувають питання адекватності та еквівалентності перекладу. Їх співвідношення визначає стратегію, яку обирає перекладач, враховуючи різноманітні фактори, що створюють перекладацьку ситуацію: мета перекладу, тип тексту, цільова аудиторія. Поняття «адекватність» передбачає відтворення стилістичних та експресивних відтінків оригіналу, а поняття «еквівалентність» визначає відповідність тексту перекладу тим параметрам, які встановлені текстом оригіналу.

Процес передачі термінів мови оригіналу мовою перекладу здійснюється у два етапи: визначення значення лексичної одиниці з урахуванням контексту, відтворення цього значення засобами мови перекладу. При перекладі художнього тексту перекладач не повинен змінювати емоційну доміную, створену автором тексту. Проте, певні її трансформації та модифікації можуть спостерігатися в перекладацьких працях. Перекладач реалізує в тексті цілий комплекс трансформацій-перетворень для досягнення адекватності перекладу. Дослідники виділяють перекладацькі трансформації в залежності від рівнів мови та типів одиниць оригіналу, які перетворюються. Перекладачі використовують лексичні, лексико-граматичні, граматичні та стилістичні трансформації, які часто поєднуються в складні комплексні трансформації [4, с. 99].

При перекладі роману А. Азімова найуживанішими перекладацькими трансформаціями є транскрипція та транслітерація. Вони використовуються для перекладу технічних пристроїв, хімічних сполук, назв космічних апаратів.

Отже, варто відзначити, що інтерес до наукової фантастики постійно зростає. Це зумовлено швидким розвитком технічного прогресу. Цей жанр

дозволяє привернути увагу читачів до наукових ідей та досягнень. Значну роль у цьому відіграють переклади науково-фантастичного тексту. Завдання перекладача полягає у виявленні схожості та відмінності між мовними картинами, відтворенні задуму автора та вмінні застосувати необхідні перекладацькі прийоми та трансформації.

Джерела та література

1. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової та технічної літератури на українську мову. Термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Част. 2. Вінниця : Нова книга, 2001. 324 с.
2. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : Нова книга, 2003. 448 с.
3. Катиш Т. В. Особливості функціонування термінологічної лексики в мові фантастики. Дніпропетровськ : Видавництво Дніпропетровського національного університету, 2004. С. 105–119.
4. Макаруч О. О. Фантастичний текст: проблема перекладу. *Перекладацькі інновації* : матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Суми, 15-16 берез. 2018 р.). Суми : Сумський державний університет, 2018. С. 97–101.

ВИДИ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ПРОЄКЦІЯ БАЗОВИХ КОМПОНЕНТІВ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ніколаєва Людмила,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна
nikludalex@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0005-0936-6054>

Переклад як акт міжмовної комунікації реалізується у різних видах і формах перекладацького процесу, що відповідають базовим компонентам людської діяльності взагалі і мовленнєвої діяльності зокрема, серед яких: об'єкт

діяльності, умови здійснення, мета діяльності і, зрештою, результат. Згідно цих компонентів можна встановити критерії визначення виду перекладу і відповідно окреслити параметри компетенції перекладача і зміст його професійної підготовки.

1. До *об'єкта перекладу* належать тексти, що перекладаються, та їх приналежність до таких функціональних стилів мови: літературно-художній стиль, науковий стиль, публіцистичний (медійний) та офіційний (адміністративний), а також жанри цих стилів. За критерієм характеристики текстів прийнято перш за все виділяти:

- художній переклад, у тому числі переклад романів, оповідань, поезій, текстів п'єс, окремих жанрів публіцистичного стилю тощо;

- спеціалізований переклад, який орієнтований на переклад наукової літератури, науково-технічних текстів та офіційних документів.

Щоб здійснювати художній переклад, перекладач повинен не тільки володіти контактуючими мовами і знати культуру людей, які використовують ці мови, він також має бути обдарованим з літературної та поетичної точки зору, особливо для перекладу віршів.

Що стосується спеціалізованого перекладу, перекладач повинен принаймні бути трохи знайомим з предметом, розуміти значення наукових термінів двома мовами, щоб правильно їх використовувати. Людині, яка звикла до юридичних текстів, нелегко перекладати тексти з медицини чи машинобудування, у цьому випадку перекладач потребує допомоги фахівців відповідних галузей.

Що стосується перекладу офіційних текстів, то необхідно знати не тільки специфічні терміни, але й кліше, формули, характерні для того чи іншого виду документа.

II. *Умови здійснення процесу перекладу* різноманітні. Можна виконувати письмовий переклад у своєму кабінеті, перекладати промову доповідача перед великою аудиторією під час конференції, перекладати слова полоненого під бомбардуванням у час війни тощо. За будь-яких умов необхідно визначити форму сприймання інформації, яку отримує перекладач, і форму подання кінцевого тексту.

Зазвичай розрізняються усний переклад і письмовий переклад. Це є

визначення за формою викладу фінального тексту перекладу. Якщо брати до уваги спосіб сприйняття тексту оригіналу (за допомогою органів зору чи слуху), то можна визначити такі варіанти спрямованості перекладу: а) усно-усний переклад, б) усно-письмовий переклад, в) письмово-письмовий переклад, г) письмово-усний переклад.

За умовами здійснення усний переклад поділяється на:

- 1) послідовний переклад, в т.ч. : а) абзацно-фразовий переклад; б) переклад зі спеціальною системою записів;
- 2) синхронний переклад;
- 3) переклад з аркуша.

При послідовному абзацно-фразовому перекладі перекладач говорить під час паузи, яку оратор робить між реченнями або кількома реченнями, щоб дати можливість перекладачеві озвучити зміст щойно прослуханого висловлювання.

Переклад зі спеціальною системою записів означає нотування перекладачем у своєму блокноті почутої інформації у формі спеціальних символів, скорочень і особливих знаків, щоб потім усно відтворити мовою перекладу перекодовану таким чином інформацію з промови оратора.

Синхронний переклад. На відміну від послідовного перекладу, коли перекладач чекає паузи у виступі оратора, перекладач-синхроніст починає озвучувати переклад, як тільки оратор вимовив перші слова. Доповідач продовжує свою промову без будь-якої паузи, а перекладач безперервно слідує за ним. Етапи процесу перекладу: усне відтворення змісту попереднього речення, сприйняття змісту наступного речення та його перекодування – відбуваються одночасно. Щоб здійснювати цей тип перекладу, перекладач повинен володіти, крім звичайних умінь перекладача, двома специфічними механізмами: мовної компресії та ймовірнісного прогнозування.

Що стосується письмового перекладу, його підвиди включають:

- 1) повний переклад;
- 2) реферативний переклад наукової літератури, в т.ч.: а) реферат в описовій формі, б) реферат-конспект, в) реферат-резюме;
- 3) анотаційний переклад;
- 4) міжрядковий переклад.

Повний переклад передбачає відтворення всієї інформації, що міститься в оригінальному тексті, а також дотримання індивідуального стилю автора оригіналу або особливостей функціонального стилю.

Переклад у формі реферату означає більш-менш стислий виклад думок автора у вигляді опису структури твору і дій його автора або у вигляді цитат, узятих з оригіналу і зведених у зв'язний текст. Обсяг реферату може варіюватися від однієї десятої вихідного тексту (класичний реферат) до резюме обсягом лише 0,5-2 сторінки.

Переклад у формі анотації являє собою дуже коротку характеристику твору. Обсяг анотації не перевищує чотирьох речень.

Міжрядковий переклад – це дослівний переклад, написаний над або під кожним словом тексту оригіналу, щоб читач (наприклад, співак) зрозумів точне значення кожного слова.

III. Вибір виду перекладу, звісно, залежить від потреб і вимог отримувача перекладу, бажанням задовольнити котрі і визначається *кінцева мета* перекладу. Отримувача перекладу можна уявляти як абстрактну особистість (невідомий читач, який читає перекладену книгу, чи слухач, який слухає медійну інтерпретацію промови визначної особистості), або він сприймається реально: вузьке коло спеціалістів чи конкретний замовник перекладу.

Окреме місце серед видів перекладу займає автоматичний переклад, який також називають комп'ютерним або машинним перекладом. Незалежно від назви, це переклад за допомогою комп'ютера чи інших гаджетів. Перекладачі використовують машинний переклад для створення необроблених текстів, над якими потім працюють, щоб забезпечити їх нормальну якість. Машинний переклад в основному використовується для загального розуміння текстів, він також може служити тимчасовим рішенням у випадку дуже стислих термінів для перекладу. Але навіть у цьому випадку над текстом, виданим технічним пристроєм, потрібно працювати, щоб покращити його кінцевий результат.

IV. Вимоги кожної категорії споживачів перекладу можуть відрізнитися, так само як і їхні оцінки *якості результату*. Однак існують певні критерії для оцінки якості та недоліків перекладу: а) адекватний/неадекватний переклад, б) вільний переклад, в) дослівний переклад, г) буквальний переклад

(буквалізм).

Лише перша характеристика – адекватний переклад – є, безперечно, позитивною щодо форми та змісту перекладу. Вільний переклад означає, що перекладач за власним бажанням додає або опускає певну інформацію з вихідного тексту, переслідуючи які-небудь власні цілі.

Дослівний переклад може бути адекватним, якщо дотримано норм мови перекладу та не спотворено зміст оригінального тексту. Дослівний переклад є неадекватним (помилковим, буквалізмом) у разі невідповідності нормам і правилам мови-мети або у випадку, коли дослівний переклад перекручує зміст висловлювання.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Паладі Владислав,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Інформаційні системи та технології
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
vladyslav.paladi@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Красота Олена,
кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
olena.krasota@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3082-1363>

Згідно з умовами, що склалися на фоні переходу нашого суспільства до інформаційної доби, світом ширяться тенденції глобалізації. Сильним та конкурентоспроможним вважається той, хто може в певний момент заручитися допомогою іншого, щоб разом досягти бажаного результату. Тому все більше людей обирають професію перекладача. Проте, аналогічно до інших спеціальностей, для забезпечення адекватного перекладу треба враховувати багато різних аспектів, що можуть викликати труднощі навіть у досвідчених

перекладачів, не говорячи вже про початківців.

Спочатку, з'ясуймо що таке «переклад». Переклад, або перекладацька діяльність – це міжмовна діяльність, яка полягає в передачі змісту тексту однією мовою засобами іншої мови, а також результат такої діяльності [1]. Загалом, переклад посідає ключове місце у налагодженні міжнародних та міжкультурних зв'язків, бо за його відсутності інтернаціональну комунікацію було б складно уявити.

Але практичне виконання перекладу є доволі складним завданням. І, навіть більше, перекладач стикається з різноманітними перешкодами, які додатково мірою ускладнюють цей, і без того, нелегкий процес.

Так, суттєвою проблемою може стати некомпетентність перекладача у питаннях культури та суспільно-релігійних особливостях народу, чиєю мовою відбувається переклад. Відповідно це може привести до неправильної інтерпретації фразеологізмів чи хибного трактування традицій.

Іншою складністю може виявитися незнання мовних норм чи невміння оперувати граматичними конструкціями. Зокрема, англійська мова налічує велику кількість слів та словосполучень, які не перекладаються дослівно, а часто можуть мати зовсім інше значення у структурі, аніж окремо (*used to*, *come up with* і т.д.). Слід зазначити ще й те, що українська мова не має чіткого положення для членів речення, у той час як в англійській мові від порядку вживання цих членів кардинально змінюється значення сказаного.

І, насамкінець, не можна забувати і про стрес, бо далеко не кожен перекладач може без переживань та часу на роздуми швидко виконати переклад. Стресові ситуації можуть формуватися багатьма факторами, починаючи з використання мовцем діалектизмів до швидкого темпу мовця чи неправильної вимови ним певних звуків або навіть слів.

Отже, перекладацька діяльність на сьогодні є дуже важливою, оскільки з кожним днем міжнародна взаємодія набирає обертів, а значить і попит на

професіоналів цієї справи зростає у темпі прогресії. Але на шляху перекладача можуть траплятися і різного роду перепони, з якими кожен спеціаліст має вміти знаходити вихід. Вищезгаданим проблемам можна запобігти, поглиблюючи свої знання в галузях дотичних до діяльності та більш професійною підготовкою до комунікації.

Джерела та література

1. Девіцька А. І., Курах Н. П., Сідун Л. Ю. Конспект лекцій до дисципліни «теорія та практика перекладу». Ужгород, 2022. С. 4. URL: <https://cutt.ly/iw2ZRccH>

EXPLORING THE SPECIFICS OF TRANSLATING ENGLISH MULTIMEDIA MATERIALS INTO UKRAINIAN

Палкіна Єлизавета,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська),
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

yelyzaveta.palkina@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Люлька Вікторія,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

viktoriya.lyulka@pdau.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4581-6583>

In today's interconnected world, multimedia materials play a pivotal role in disseminating information, entertainment, and culture across linguistic boundaries. As the demand for accessible content continues to rise, the art of translation becomes increasingly crucial in ensuring that diverse audiences can engage with multimedia content in their native languages. Among the myriad of languages and media types, the translation of English multimedia materials into Ukrainian presents unique

challenges and opportunities.

This article aims to delve into the specifics of translating English multimedia materials into Ukrainian. From television shows and movies to video games and online platforms, the scope of multimedia materials is vast and diverse. Each medium presents its own set of challenges, ranging from linguistic nuances and cultural references to technical constraints and audience expectations.

As Pinto S. pointed out, the role of technology in multimedia translation is paramount, offering a plethora of tools and techniques to streamline the translation process and ensure consistency across various media formats. In today's digital age, advancements in translation technology have revolutionized the way multimedia content is translated, enabling translators to work more efficiently and effectively than ever before [2].

One of the key technologies utilized in multimedia translation is Computer-Assisted Translation (CAT) tools. These sophisticated software applications provide translators with a range of features designed to enhance productivity and accuracy. CAT tools, such as SDL Trados, MemoQ, and Memsource, offer functionalities such as translation memory, terminology management, and automated quality checks. Translation memory, in particular, allows translators to leverage previously translated segments, ensuring consistency and reducing the time required for repetitive tasks.

Additionally, machine translation (MT) has become an increasingly valuable tool in multimedia translation. While not suitable for all types of content, MT systems like Google Translate and DeepL can provide a helpful starting point for translators, especially when dealing with large volumes of text or time-sensitive projects. By combining machine translation with human post-editing, translators can achieve higher efficiency without compromising on quality.

For multimedia formats that involve audiovisual content, such as videos, movies, and video games, subtitling and dubbing software are indispensable tools for translators. Subtitling software, like Aegisub and Subtitle Workshop, allows

translators to create synchronized subtitles that appear on-screen alongside the original dialogue or narration. Dubbing software, such as Pro Tools and Adobe Audition, facilitates the replacement of original audio tracks with translated versions, ensuring seamless integration with the visual elements of the multimedia content.

Furthermore, translation management systems (TMS) play a crucial role in coordinating the translation process for multimedia projects involving multiple languages and contributors. TMS platforms, such as Smartling and Transifex, enable project managers to assign tasks, track progress, and collaborate with translators and reviewers in real-time, thereby ensuring efficient project management and timely delivery of high-quality translations.

Thus, technology serves as a cornerstone of modern multimedia translation, offering a wide array of tools and techniques to optimize the translation process and maintain consistency across different media formats. By harnessing the power of CAT tools, machine translation, subtitling and dubbing software, and translation management systems, translators can overcome the challenges posed by multimedia content and deliver compelling translations that resonate with diverse audiences around the world.

Dubbing a TV series [1], for example, requires more than just replacing the original dialogue with Ukrainian translations. It involves finding equivalent expressions, idioms, and cultural references that are familiar and relatable to Ukrainian viewers. Similarly, subtitling a movie involves more than just translating dialogue; it requires conveying nuances of language and culture through concise and readable subtitles that enhance rather than detract from the viewing experience.

When localizing a video game for Ukrainian players, translators must go beyond literal translation to adapt gameplay elements, character names, and cultural references to suit the preferences and sensibilities of Ukrainian gamers. According to Hnatenko D. [3], this may involve modifying character designs, adjusting storyline elements, or incorporating Ukrainian folklore and mythology to create a more

immersive gaming experience.

Ultimately, effective multimedia translation requires a deep understanding of both the source material and the target audience's cultural context. Translators must possess not only linguistic proficiency but also cultural competency to accurately convey the intended message and evoke the desired emotional response from Ukrainian audiences. By prioritizing cultural sensitivity and localization, multimedia translators can ensure that their translations resonate authentically with Ukrainian viewers, enhancing the overall quality and impact of the content.

Analyzing successful multimedia translation projects offers valuable lessons and inspiration for translators. For instance, studying how popular TV series or movies have been translated and localized for different markets, including the Ukrainian one, can highlight effective strategies and techniques used by translators. Identifying and understanding best practices in multimedia translation is essential for achieving high-quality results. This includes studying industry standards, guidelines, and established methodologies for translating various types of multimedia content. For instance, best practices for subtitling may include guidelines for timing, readability, and cultural adaptation, while best practices for dubbing may focus on lip-syncing, voice casting, and script adaptation. By adhering to best practices, translators can ensure consistency, accuracy, and cultural sensitivity in their translations.

Keeping abreast of emerging trends in multimedia translation allows professionals to stay ahead of the curve and adapt to evolving industry demands. This includes trends such as the increasing demand for localization of streaming platforms, the rise of AI-assisted translation tools, and the growing importance of inclusive language and accessibility in multimedia content. By embracing emerging trends and technologies, translators can enhance their skills, efficiency, and marketability in the competitive field of multimedia translation.

By examining real-world examples, best practices, and emerging trends in multimedia translation, readers can gain valuable knowledge and insights that will empower them to excel in this dynamic and rapidly evolving field. Whether they are

seasoned professionals or aspiring translators, understanding the principles and practices of multimedia translation is essential for delivering high-quality, culturally relevant content to diverse audiences around the world.

References

1. Chaume F. *Audiovisual Translation: Dubbing*. Routledge, 2020. 208 p.
2. Pinto S. *Audiovisual Translation: Theoretical and methodological challenges*. John Benjamins Publishing Company, 2018. 146 p.
3. Hnatenko D., Vehner Yu., Druzhyna T. The peculiarities of translating English computer multimedia video games. *Scientific Bulletin of the PNPУ named after K. D. Ushinsky*. 2020. No. 31. P. 66–81. [in Ukrainian].

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

Перова Світлана,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри східної філології і перекладу
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна
svitlanaperova15@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-1758-2284>

Нині розвиток антропоорієнтованих досліджень сприяє зростанню значущості гендерної лінгвістики. Одна з актуальних проблем цього напрямку – вивчення ролі індивідуальних характеристик людини, пов'язаних зі статтю, під час аналізу мовної особистості. Завдяки цій відносно новій категорії аналізу, яка була введена у дослідницький апарат лінгвістики, ми можемо розглядати різні аспекти мови в інших ракурсах. Зокрема, виокремлюються лінгвокультурологічні та міжкультурні дослідження; дослідження маскулінності; ідентифікаційна діагностика, що вивчає письмові та усні тексти автора з метою визначення параметрів особистості, в тому числі й статі; психолінгвістика, що досліджує специфіку чоловічих і жіночих асоціацій, гендерно специфічний розвиток мовної здатності людини. Останнім часом психолінгвістика поєднується з теорією функціональної асиметрії мозку, що

дає змогу дати пояснення мовної варіативності чоловіків і жінок.

Завдяки двом останнім напрямам можна розглядати гендерний аспект перекладу. У вітчизняній науці він є маловивченим, тому що в теорії перекладу йому приділялося мало уваги. Отже, для якіснішого перекладу особливо важливим видається докладне вивчення особливостей відображення гендерного компонента в мові художніх творів як у тексті оригіналу, так і в тексті перекладу та способів їхнього відтворення, адже гендерні особливості твору можуть становити важливий елемент структури тексту.

«Гендер» як концепт та термін, що відсилає до способів конструювання статевої ідентичності особистості в тій чи іншій культурі в залежності від часу, місця та соціально-групової належності чоловіка чи жінки, увійшов до царини перекладознавства як аналітична категорія наприкінці вісімдесятих років ХХ ст. Він бере свій початок під час розвитку різноманітних виявів фемінізму протягом 1960-1970-х років. Термін «гендер» набув більш широкого значення у 1990-х роках, інтегруючи проблеми руху за права сексуальних меншостей, теорію множинності гендеру та ідеї дискурсивного конструювання гендеру. Ці аспекти перебувають у фокусі уваги перекладознавчих розвідок [1].

Протягом останнього десятиріччя в українському мовознавстві (представниками якого є Н. Борисенко, О. Горошко, Є. Земська, Ю. Ковбаско, Н. Розанова, М. Холода та інші) та у світовому (представленими, зокрема, Р. Лакофф, Л. Пуш, Д. Таннен, С. Трьомел-Плотц, І. Трейсі та інші), активно вивчається проблематика гендера. Визначення гендеру, яке наводиться в «Філософському енциклопедичному словнику», описує його як концепцію, що відображає соціокультурний аспект статевої приналежності особи [2, с. 111].

Мета нашої роботи – виявити основні особливості перекладу тексту в гендерному аспекті. Факт, що гендер є важливим чинником перекладу, є безперечним, і виявляється в особистості автора, створенні персонажів та, не останнім чином, в особистості перекладача.

Ретельне вивчення гендерного чинника, який має прямий вплив на вибір

мовних засобів перекладачем, має потенціал покращити якість перекладу – як у художньому, так і в інформативному контексті. Гендерна ідентичність перекладача проявляється у виборі граматичних форм, лексичних одиниць, емоційному забарвленні мови та інших аспектах.

Дослідження, які провели здобувачі-магістранти освітньої програми «Переклад» Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, свідчать про наявність ряду відмінностей у перекладі одного і того ж тексту чоловіком і жінкою, переважно на лексичному рівні. Так, чоловік-перекладач:

- при відтворенні емоційного стану використовує слова з найменшою емоційною індексацією;
- частіше використовує вставні слова, зокрема ті, що мають значення констатації, такі як «очевидно», «безсумнівно», «звичайно»;
- віддає перевагу експресивним засобам, зокрема стилістично зниженим, свідомо надаючи мові грубішого характеру;
- значно скорочує текст під час перекладу.

Жінка-перекладачка:

- часто використовує вигуки, такі як «ой!», «ай!», «ах!»;
- вживає різноманітні вставні слова, визначення, обставини, займенникові підмети і доповнення, а також модальні конструкції, що виражають різний ступінь невпевненості, ймовірності, невизначеності;
- виявляє нахил до вживання «престижних» стилістично підвищених форм, кліше та книжкової лексики;
- використовує коннотативно нейтральні слова та вирази, евфемізми;
- активно використовує фразеологізми;
- висловлює оціночні висловлення (слова та словосполучення) з дейктичними лексемами замість називання особи за ім'ям.

Під час наших досліджень ми дійшли до висновку, що ідеальним можна вважати переклад, який не містить жодних ознак, які вказують на стать його автора – чоловіка чи жінку, тобто гендерно нейтральний переклад. Однак, як

показало наше дослідження, досягти такого результату на практиці дуже складно. Крім того, важливо враховувати особистість автора твору та особистісні якості перекладача, такі як характер, темперамент, особливості світосприйняття, що обов'язково знайдуть свій відбиток у перекладі. Також слід враховувати школу перекладу, до якої належить перекладач, і його перекладацький стиль.

Джерела та література

1. Handbook of Translation Studies Online. URL: <https://benjamins.com/online/hts/articles/gen1.uk>
2. Філософський енциклопедичний словник. Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАНУ. Київ : «Абрис», 2002. 751 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ БРЕНДІВ НА КИТАЙСЬКУ МОВУ

Приходько Альона,
здобувач 2 курсу (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад – включно),
перша – англійська)
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
al.prihk@gmail.com

Науковий керівник – Шиманович Ірина,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов і методики викладання
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
shimanovichiren@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9788-3169>

Розвиток кожної мови характеризується її постійною зміною у різних системах: граматичній, лексичній та звуковій. Найбільших змін зазнає саме словниковий склад мови, де одні слова витісняються іншими, а слова, що не мали нічого спільного – вступають в синонімічні зв'язки внаслідок виникнення у них нових значень. Культурний обмін та побут були основними джерелами

збагачення лексики у давнину. У сучасному світі з'являється все більше нових ресурсів для поповнення лексичної системи мови, наприклад: телебачення, наукові роботи або дослідження, кінематограф, мультиплікація та багато інших.

Окрім того, жодна мова не може бути ізольована, а тому у кожній з них існує феномен запозичень. Незважаючи на те, що англійська належить до германських мов індоєвропейської мовної сім'ї, а китайська до сино-тибетської, друга не змогла уникнути впливу міжнародної мови. З початку дев'ятнадцятого століття Китай почав активно співпрацювати з іншими країнами, і в китайську мову увійшло багато запозичень, більшість з яких відноситься до текстів офіційно-ділового стилю, зокрема економічної та юридичної тематики, у назвах брендів, моделей та марок. Збільшення кількості запозичень активізували проведення досліджень у сфері лінгвістики та лексикології, наприклад: праця «Основні принципи вживання лексики» Ван Ліня (кит. 王力), «Описова лексикологія китайської мови» Лю Шусіня (кит. 刘叔新), «Лексика сучасної китайської мови» Фу Хуайціна (кит. 符淮青). Основними даними, які необхідні для цього дослідження, були приклади запозичених слів, а саме назви брендів, які не були об'єктами дослідження процесу запозичення іншомовної лексики, її перекладу та адаптації у середовищі китайської мови, що й зумовлює актуальність дослідження.

Багато вчених пропонують класифікувати слова, які були прийняті в сучасну стандартну китайську мову з іншої мови, відповідно до того, які елементи зразкового слова чи виразу в мові-донора запозичені. Теоретично можна запозичити три елементи слова як окремо, так і в поєднанні один з одним: значення (M – meaning), (письмову) форму (F – form) і вимову (P – pronunciation) [3]. Загальноприйнята класифікація складається з наступних категорій запозичень: фонетичних, семантичних, комбінованих і графічних [4].

Як зазначалось вище, англійська та китайська мови належать до різних мовних родин. Окрім того, вони використовують різну систему письма: мандарин – ієрогліфічну або ідеографічну систему письма, яка відрізняється від алфавітної тим, що кожному знаку приписано як фонетичне, так і смислове

значення. Тобто склад, який позначений певним ієрогліфом, є смисловою та фонетичною одиницею мови. Англійська мова ж використовує систему латинської абетки. Тому запозичені слова, прийняті носіями китайської мови, часто зазнають певних змін у значенні та/або вимові, що призводить до незначних, але помітних семантичних і/або фонетичних розбіжностей з мовою-донором [3].

Для досягнення адекватного перекладу лексичних одиниць у разі відсутності словникового перекладного відповідника застосовуються такі способи перекладу: транскодування, калькування, контекстуальна заміна та описовий переклад.

Більшість назв брендів відносяться до категорії фонетичних запозичень, тобто таких, які зберігають оригінальне смислове значення та вимову. Для виконання еквівалентного перекладу у більшості випадках використовується транскодування – це метод перекладу іншомовної лексики, коли звукова та/або графічна форма слова вихідної мови передається засобами мови перекладу [1].

Наприклад:

1. Італійська марка автомобілів Ferrari – 法拉利 [пін. fǎ lā lì] [2];
2. Німецька марка автомобілів Audi – 奧迪 [пін. ào dí] [2];
3. Американська марка автомобілів Tesla – 特斯拉 [пін. tè sī lā] [2];
4. Японська марка автомобілів Mazda – 马自达 [пін. mǎ zì dá] [2];
5. Англійська марка автомобілів Rolls-Royce – 勞斯萊斯 [пін. láo sī lái sī] [2];
6. Японська марка автомобілів Subaru – 斯巴魯 [пін. sī bā lǔ] [2];

Другою за поширеністю групою запозичень становила семантична, тобто така, де у іншомовних словах не була збережена форма, але запозичене значення. Для створення еквівалентного відповідника такої категорії лексики частіше використовували метод описового перекладу – прийом перекладу нових лексичних елементів вихідної мови, коли термін замінюється в мові

перекладу словосполученням, яке адекватно передає зміст цього терміна [1]. Зарубіжні лінгвісти також використовують метод «запозиченого перекладу» (переклад «морфеми за морфемою»), перекладаючи кожну морфему незалежно, щоб утворити нове складне слово [3]. Для китайської мови такий метод може виявитись не продуктивним, якщо оригінальне поняття містить занадто багато складників. У такому випадку мандарин вдається до описового перекладу, наприклад:

1. Для перекладу німецької марки автомобілів BMW (нім. Bayerische Motoren Werke), щоб замінити велике нагромадження слів та створити більш практичний термін, а саме: 宝马 [пін. báo mǎ] [2]. Якщо розглянути складові елементи поняття «宝马», що означають «коштовний» та «кінь», то вони створюють відповідні асоціації з автомобільною маркою. Основна вимога, «адекватна передача змісту терміна», була збережена, тому переклад можна вважати адекватним;

2. Для перекладу німецької марки автомобілів Mercedes-Benz: 奔驰 [пін. bēn chí] [2]. Перший складовий елемент має значення «швидко бігти», а другий використовують для позначення транспорту чи коня, який «швидко біжить», «мчить». Тобто новоутворене позначення назви бренду допомагає створити асоціації з машиною.

Таким чином, переклад назв брендів на китайську мову є складним та цікавим завданням через різницю у мовних системах. Мандарин не зміг уникнути впливу міжнародної мови – англійської, тому від початку активного культурного обміну та зростання міжнародної співпраці, китайська активно приймає запозичення, зокрема у галузі бізнесу, економіки, права та ін. Для виконання перекладу іншомовних слів здебільшого використовували транскодування та описовий переклад. Процес перекладу вимагає уважності до мовних особливостей, аби забезпечити адекватну смислову передачу та ідентичність бренду в новому лінгвістичному контексті.

Джерела та література

1. Дробязко Ю. І. Основні прийоми перекладу англійських простих термінів в науково-технічних текстах. URL: https://www.rusnauka.com/6_PNI_2013/Philologia/6_129760.doc.htm (дата звернення: 05.03.2024).
2. Chinese English Pinyin Dictionary : Yabla. URL: <https://chinese.yabla.com/chinese-english-pinyin-dictionary.php> (дата звернення: 05.03.2024).
3. Cook A. A typology of lexical borrowing in Modern Standard Chinese. St.Lucia, Australia : School of Languages and Cultures, The University of Queensland, 2018. 32 p.
4. Turmys O. English borrowings in Chinese: features of functioning. Odesa : Kitaëznävčì doslìdžennâ, 2021. P. 229–241.

ПРИЙОМИ ТА ТРУДНОЦІ ПРИ ВИКОНАННІ ДВОСТОРОННЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

Радченко Руслан,
здобувач 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності Філологія (спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
ruslan.radchenko@st.pdau.edu.ua
Науковий керівник – Купар Майя,
старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
maiia.kupar@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0016-4801>

У сучасному світі міжнародні комунікації стають все більш інтенсивними, зростає значення двостороннього перекладу як ключового

інструменту спілкування між людьми, що володіють різними мовами. Це унікальна форма перекладу, яка вимагає від перекладача ефективного виконання зворотного перекладу у реальному часі під час активного діалогу. На відміну від абзацно-фразового перекладу, де перекладач може працювати над текстом частинами, двосторонній переклад передбачає швидке перемикавання між мовами. Для успішного виконання цієї роботи потрібен високий рівень мовної майстерності та культурного розуміння обох мовних середовищ, а також швидкість мислення та реакції. Цей вид перекладу вимагає не лише високої мовної компетентності, але й здатності оперативно адаптуватися до змін у ритмі та тоні мовлення співрозмовників. Він є складним процесом, який вимагає від перекладача вміння ефективно переключатися між двома мовами під час активного діалогу між співрозмовниками. Для виконання цього завдання перекладачі можуть використовувати різні прийоми, щоб забезпечити точність та чіткість перекладу. Ось деякі з найпоширеніших прийомів двостороннього перекладу:

1. Спостереження: слідкування за мовою співрозмовника перед тим, як намагатися перекласти її іншою мовою.
2. Запам'ятовування: під час очікування свого часу для перекладу, вміти запам'ятовувати головні ідеї та ключові фрази.
3. Скорочення часу: мінімізування часу на переклад, швидка адаптація до темпу мовлення співрозмовника.
4. Використання еквівалентів: застосування еквівалентів термінів та виразів, щоб забезпечити точність та зрозумілість перекладу.
5. Уникнення лексичних труднощів: запобігання використанню складних та специфічних термінів, які можуть викликати непорозуміння у співрозмовника.
6. Сприйняття контексту: аналіз контексту для забезпечення точності та адекватності перекладу.

Далі детальніше про ці та інші прийоми. Інтерференція, відоме також як мовний трансфер, посилаючись на книгу американського вченого Джарвіса

Скота, це процес застосування лінгвістичних особливостей однієї мови на іншу мову. Це явище може виникати в різних ситуаціях, включаючи одночасний білінгвізм, коли особа володіє двома мовами з дитинства, а також при вивченні нової мови (L2), коли елементи першої мови (L1) можуть впливати на використання та розуміння другої мови, а також у зворотному напрямку, коли мовні засоби другої мови повертаються до першої мови [4, с. 4].

У своїй статті О. В. Гурко розглядає концепцію стійких та варіативних еквівалентів у перекладознавстві та мовознавстві. Стійкі еквіваленти, що мають подібне значення в обох мовах, широко використовуються й забезпечують точність мовленнєвого змісту. Наприклад, англійське «economy» та українське «економічний» є прикладом стійкого еквіваленту. Варіативні еквіваленти, що можуть мати кілька варіантів перекладу залежно від контексту, використовуються у ситуаціях, коли точний переклад ускладнений культурними або лінгвістичними різницями [2, с. 4].

За Девідом Крісталом, мовні лакуни є концепцією в лінгвістиці, яка вказує на відсутність певних лінгвістичних одиниць у мові, хоча їх можна теоретично очікувати відповідно до граматичних правил. Ці вакууми виникають, коли є потреба у певних словах чи формах, але вони не існують у мові. Причини таких лакун можуть бути різноманітні: еволюція мови, культурні зміни, технологічний прогрес або вплив зовнішніх факторів, таких як контакти з іншими мовами або швидкий розвиток суспільства. Вивчення мовних лакун важливе для розуміння структури мови та її еволюції в контексті суспільного розвитку [3, с. 4].

Двосторонній переклад потребує від перекладача високої мовної компетентності та здатності швидко адаптуватися до змін у мовленні співрозмовників. Цей процес включає ефективне виконання зворотного перекладу у реальному часі під час активного діалогу. Він також передбачає використання різних прийомів, таких як спостереження, запам'ятовування, скорочення часу та використання еквівалентів. Дослідження мовних лакун є важливою складовою для розуміння структури мови та її еволюції в сучасному

суспільстві. Таким чином, двосторонній переклад вимагає не лише високої кваліфікації перекладача, а й глибокого розуміння культурного контексту для якісного спілкування між особами різних мовних середовищ.

Джерела та література

1. Академічний тлумачний словник: веб-сайт. URL: <http://sum.in.ua> (дата звернення: 25.08.2023).
2. Гурко О. В. Перекладацька еквівалентність і її роль у контексті перекладу на заняттях з англійської мови. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. С. 196–200.
3. Crystal D., A Dictionary of Linguistics and Phonetics. Malden : Wiley-Blackwell, 2003.
4. Jarvis S., Pavlenko A. Crosslinguistic influence in language and cognition. 1963–2008. New York : Routledge, 2007.
5. Longman Dictionary of Contemporary English: веб-сайт. URL: <https://www.ldoceonline.com> (дата звернення: 22.01.2024).

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СТИЛІСТИЧНИХ ПРИЙОМІВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Рябокінь Наталія,
кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри філології та
соціально-гуманітарних дисциплін
Полтавського інституту економіки і права
м. Полтава, Україна
nwerbowa161@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5950-8798>

Важливою проблемою лінгвістики є проблема збереження автентичності тексту під час перекладу. Різниця мовних картин світу автора та письменника за умови їхньої належності до різних мовних сімей має бути максимально згладжена шляхом перекладу не лише назв, імен, реалій, а й відтворення особливого емоційно-експресивного забарвлення тексту-перекладу відповідно до авторської позиції.

У літературному художньому творі автор через вербалізацію власної мовної картини світу передає в образах та мовленні персонажів свою свідомість та сприйняття.

У процесі перекладу відбувається не перетворення вихідного тексту на текст мовою перекладу, а перетворення віртуального об'єкта, якоїсь ідеальної сутності, якою є уявлення перекладача про систему смислів повідомлення, закодованого в початковому тексті, на більш-менш близьку, не тотожну систему смислів, одягнену в матеріальну форму мови перекладу. Саме дана система смислів, реалізована у формах вихідного тексту й усвідомлена перекладачем, і є предметом трансформації.

Під час перекладу літературного тексту перекладач дублює стилістичний прийом, який використовується в мові-оригіналі, або формує власний стилістичний прийом, що має подібні функції та засоби їх вербалізації. До певної міри це дає свободу перекладачеві як фахівцеві: за відсутності еквівалента мовою, що перекладається, перекладач може опустити стилістичний прийом, використаний в оригіналі або передати їх через побудову граматичної структури речення певним чином.

«У перекладацькій практиці прийняті наступні оцінювальні параметри передачі засобів мовної виразності: виклад семантики тексту засобами мовної виразності мови-перекладу; вираження емоційно-експресивного забарвлення тексту; адекватність передачі експресивної інформації; адекватність передачі естетичної інформації» [2].

Охарактеризуємо кілька загальноживаних методів перекладу засобів мовленнєвої виразності:

– передача словосполучення або слова шляхом подання повного еквівалента зі структурою, лексикою і характером стилістичного засобу, конотацією тощо: «*love is blind*» / «*любов сліпа*». Цей спосіб не підходить під час перекладу фразеологізмів, прислів'їв або стійких словосполучень, але є переважним, тому що в цьому разі добираються еквіваленти стилістичних

засобів іншою мовою, які за структурою також ідентичні;

– передача мовної одиниці шляхом подання відносно схожого з мовою-оригіналу за семантичними та стилістичними функціями еквівалента. Наприклад: «*to kill two birds with one stone*» – «вбивати двох зайців одним пострілом». У цьому прикладі здійснено заміну іменника «птахи» на «засць», незважаючи на те, що вони не ідентичні, читачі перекладеного тексту повністю зрозуміють зміст, адже різними мовами такі стилістичні засоби, як фразеологізми, різняться, але мають те саме смислове навантаження;

– відтворення за допомогою калькування (дослівний або буквальний переклад): «*Wie, um einen Punkt unter diesen unverrückbaren Entschluß zu setzen, wie das Amen in der Kirche, halt plötzlich ein Schuß durch den Wald*». «І неначе крапка, поставлена безповоротним рішенням, неначе Амінь в церкві, по лісу густою луною раптом покотився постріл». *Ein blauer Brief* – лист неприємного змісту / «лист про звільнення зі служби».

– передача лексеми шляхом підбору варіанту відповідності. У цьому разі під час перекладу підбирається найближчий за значенням еквівалент стилістичного засобу мовою, що перекладається. Наприклад: «*to take the cake*» – «виграти приз». Перекладачі рідко вдаються до описового перекладу стилістичних прийомів, оскільки втрачається його лексична особливість.

Для того щоб переклад чітко відповідав нормам українськомовного тексту, перекладачеві «необхідно адаптувати оригінал за допомогою лексико-стилістичних трансформацій» [2].

Традиційно виділяють три види стилістичних трансформацій, до яких належать такі прийоми перекладу: «1) заміна. У процесі перекладу заміні можуть піддаватися граматичні одиниці – форми слів, частини мови, члени речення, типи синтаксичного зв'язку тощо; 2) опущення. Під час перекладу опущенню піддаються найчастіше слова, які є семантично надлишковими, із погляду їхнього смислового змісту; 3) додавання. Як лексичні, так і граматичні трансформації нерідко вимагають внесення додаткових слів. Введення

додаткових слів зумовлюється низкою причин: відмінностями в структурі речення і тим, що стисліші англійські речення вимагають в українській мові розгорнутішого вираження думки» [1].

Відмінність світогляду, традицій, переконань різних культур також враховується під час перекладу. Найчастіше переклад стилістичних засобів іншою мовою викликає труднощі у перекладача, оскільки знайти точний еквівалент практично неможливо, у кожній мові стилістичні прийоми набувають нових відтінків. Для адекватного та якісного передання виразних засобів перекладачеві необхідно зануритися в іншу культуру, і насамперед прагнути передати сенс, а не структуру.

Під час передачі стилістичних засобів, таких як метафора, каламбур, уособлення, епітет іншою мовою, перекладачеві необхідно зрозуміти, чи слід зробити прямий переклад, чи замінити його. Вирішити, чи буде сенс донесено до читача в разі заміни або прямого перекладу.

Стилістичний аспект перекладу необхідний перекладачеві, без нього не може вийти гарний, адекватний переклад. Уміння правильно передавати стилістичні фігури мови визначає професійного та компетентного перекладача.

Джерела та література

1. Журавель Т. В. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія.* 2015. № 19. С. 148–150.

2. Козак Т. Б. Особливості художнього перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна».* 2015. № 51. С. 221–223.

3. Приймачок О. І. Перекладацькі трансформації як спосіб досягнення адекватності художнього перекладу. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. РОЗДІЛ I. Слов'янська філологія.* 2018. № 10. С. 118–124.

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ОДНОКОМПОНЕНТНИХ БІОТЕХНОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Сиротіна Олена,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземної філології і перекладу
Національного університету біоресурсів і
природокористування України
м. Київ, Україна
o.mishak@nubip.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-4802-4891>

Біотехнологія є відносно новою галуззю наукових досліджень, і, внаслідок цього, в англійській біотехнологічній термінології переважають номінації нових термінів, як за їх формою, так і за змістом. Переклад англійських термінів на українську передбачає розуміння сфери, пов'язаної з перекладом, а також розуміння значень англійських термінів і володіння термінологією рідною мовою. Основна проблема при перекладі текстів галузі біотехнології – наявність термінів, які не мають еквівалентів, що зумовлено великою кількістю неологізмів в термінології цієї сфери.

Існує кілька поширених методів досягнення точного перекладу, таких як описовий переклад, аналогічний переклад, перестановка компонентів та інші. У сфері англійського біотехнологічного дискурсу, транслітерація важлива для ефективного передавання значення новоутворених слів.

Щоб зрозуміти значення нового терміну, перекладач перш за все повинен зрозуміти характер їх утворення, оскільки в багатьох випадках навіть найсучасніші словники не дають перекладу неологізмів. Знаючи ж, як будуються неологізми, легше здогадатися про їхнє значення.

Найбільш поширеними проблемами передачі значення слова в перекладі є:

1) в мові перекладу немає словникового відповідника тому чи іншому слову оригіналу; 2) відповідність є неповною; 3) різним значенням слів

першотвору відповідають різні слова в мові перекладу. Явище безеквівалентності в чистому вигляді не зустрічається. Адекватний переклад слів-неологізмів досягається різними способами, найбільш поширеними з яких є описовий переклад, переклад за аналогією, перестановка компонентів та ін.

У сфері перекладу під терміном розуміють слова і фрази, які вказують на конкретні об'єкти та поняття, що використовуються у фахових галузях науки чи техніки. Термінологія може використовуватися як спеціалізоване слово, що зазвичай вживається в науково-технічному контексті з власним специфічним значенням, або як загальноприйняте слово зі звичайним загальним значенням. Тому під час перекладу будь-якого тексту, незалежно від того, чи є це технічний текст, чи літературний, важливо розрізняти значення терміну як спеціального терміну і його звичайного загального значення, яке використовується переважно в художньому стилі.

Наприклад, словник Лонгмана слово «gap» визначає як: 1) a space between two objects or two parts of an object, especially because something is missing; 2) a big difference between two situations, amounts, groups of people; 3) something missing that stops something else from being good or complete; 4) a period of time when nothing is happening, that exists between two other periods of time when something is happening [1]. У біотехнології цей термін характеризується двома значеннями:

1) period of time, during the cell cycle, between M and S phases; 2) a missing section on one of the strands of doublestranded DNA [3]. Як можемо бачити, семантичні ознаки періоду часу та простору, взяті із загальномовного значення, використовуються в термінології для позначення двох спеціальних понять біотехнології, пов'язаних з клітиною.

Слово «label» позначає 1) a piece of paper or another material that is attached to something and gives information about it; and 2) a word or phrase which is used to describe a person, group, or thing, but which is unfair or not correct [1]. У

біотехнологічній термінології термін «label» визначається як «a compound or atom that is either attached to or incorporated into a macromolecule and is used to detect the presence of a compound, substance, or macromolecule in a sample» [3].

Біотехнологічний термін «cohesion» вживається в спеціальному значенні «a force holding a solid to a solid or a solid to a liquid, owing to attraction between like molecules». If there is cohesion among a group of people, a set of ideas etc., all the parts or members of it are connected or related in a reasonable way to form a whole [1]. Як ми бачимо, термін «cohesion» (згуртованість) розвинув своє особливе значення на основі семи утримування разом, зв'язок.

Термін «bridge» в спеціальному словнику визначається як «a filter paper or other substrate used as a wick and support structure for a plant tissue in culture when a liquid medium is used» [2]. Як загальномова лексична одиниця, слово «bridge» позначає «a structure built over a river, road etc. that allows people or vehicles to cross from one side to the other and something that provides a connection between two things» [2]. Сему опорна конструкція взято за основу термінологізації слова «bridge».

Перекладати наукові тексти іноземною мовою – складне завдання, яке передбачає як прекрасне володіння обома мовами, так і хороше орієнтування в тематиці наукового тексту. Більш того, переклад наукових статей вимагає від перекладача знання структури і правил оформлення статті мовою оригіналу і мовою перекладу. Щоб зрозуміти значення терміну, перекладач перш за все повинен розуміти характер його утворення. Знаючи ж, як будуються терміни, легше здогадатися про їхнє значення.

Однокомпонентні терміни, що були запозичені в українську мову, утворені насамперед за допомогою продуктивних префіксів і суфіксів. В англійській мові, як і в ряді інших мов, префікси і суфікси діляться, з точки зору їх фактичного використання, на дві категорії. Перша категорія – суфікси і префікси живі, продуктивні, використовувані в сучасній мові (наприклад,

«less», який може бути доданий майже до будь-якого слова). Друга – непродуктивні афікси і префікси, за допомогою яких нові слова в англійській мові не утворюються (наприклад, «ment», який не може бути доданий до жодного новотвору). Для нас важливі тільки продуктивні суфікси. Зустрівшись з незнайомим словом, в якому є продуктивний афікс, треба звернутися до словника. Дізнавшись про значення афікса і основної частини слова, можна зрозуміти сенс всього поєднання і правильно перекласти термін.

В англійській мові найпродуктивніші суфікси сфери біотехнології – це суфікси з абстрактним значенням -ion, tion, -ation, and -ing, наприклад: bioaugmentation, hybridization, polymerization, population, selection, recombination, bioremediation, replication, reproduction, transcription, transformation, duplication. На українську мову такі іменники перекладаються шляхом транслітерації та / або калькування з викоріненням латинського суфікса -ація: біоаугментація, гібридизація, полімеризація, популяція, селекція, рекомбінація, біоремедіація, реплікація, розмноження, транскрипція, трансформація, дуплікація. Однак є й такі випадки в українській мові, коли термін перекладається шляхом поєднання транслітерації та калькування, але з використанням суфікса української мови, наприклад, cloning – клонування, sequencing – секвенування, insemination – запліднення, mapping – картування; -ance (-ence): dominance – домінування, inheritance – успадкування, sequencing – послідовність, resistance – стійкість.

Отже, аналіз термінологічних форм у біотехнології дозволяє визначити найефективніші стратегії їх перекладу.

Джерела та література

1. Longman Dictionary of Contemporary English. Longman Group Ltd, 2000.
2. Merriam-Webster. Webster's New Dictionary of Synonyms. U.S.A. Mass. Springfield : Merriam-Webster, 1984.
3. Zaid, A., Hughes, H. G., Porceddu, E., & Nicholas, F. W. Glossary of biotechnology and genetic engineering. 1999. 250 p.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНІВ СФЕРИ БІОТЕХНОЛОГІЇ

Сиротіна Олена,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземної філології і перекладу
Національного університету біоресурсів і
природокористування України
м. Київ, Україна
o.mishak@nubip.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-4802-4891>

Наукові переклади є невід'ємною частиною роботи будь-якого професійного перекладача. Однак навіть фахівець, який прекрасно володіє іноземною мовою, не завжди зможе грамотно перевести науковий текст. Перекладати наукові тексти іноземною мовою – складне завдання, яке передбачає як прекрасне володіння обома мовами, так і хороше орієнтування в тематиці наукового тексту. Більш того, переклад наукових статей вимагає від перекладача знання структури і правил оформлення статті мовою оригіналу і мовою перекладу. При перекладі термінів залучають такі трансформації: лексичні, лексико-граматичні та лексико-семантичні. В такому випадку перекладач повинен правильним чином обрати спосіб перекладу, аби з найбільшою точністю передати значення будь-якого терміну.

Особливі труднощі при перекладі викликають багатоконпонентні складні терміни, які за нашими спостереженнями, є найпоширенішими у сфері біотехнологій. Такі терміни номінуються лінгвістами термінологічними словосполученнями, які є синтаксичними конструкціями, що утворюється шляхом поєднання двох або більше термінів на основі семантичної сполучуваності. У досліджуваному матеріалі нами були виявлені такі види термінологічних біотехнологічних словосполучень: 1) атрибутивні словосполучення, які складаються зі стрижневого іменника та слова, узгодженого з ним прикметника (дієприкметника) в якості визначального слова; структурний тип: «прикметник (дієприкметник) + іменник», в якому основний компонент термінологічного сполучення визначає родову ознаку

поняття, а атрибутивний компонент – видову, наприклад: *abiotic factor, inactivated agent, genetic map, genomic library, inactivated agent*; 2) об'єктні словосполучення – це група іменникових сполучень, які виражають конкретизовані поняття про явища та предмети. Синтаксично вони представляють собою поєднання іменників з визначальним компонентом у родовому відмінку і є найважливішими засобами конкретизації понять, наприклад: *hybridization of cells, labeling of foods, expression of gene*; 3) змішані словосполучення, які в структурі одного термінологічного словосполучення мають одночасно кілька видів синтаксичних відносин, наприклад: *antibody mediated immune response*.

Під час перекладу словосполучень важливо пам'ятати, що вони, як і складні слова, мають цілісне значення, як лексичні одиниці. Переклад таких термінів складається з двох основних процедур – аналітичної та синтетичної. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. Характер відносин між його компонентами й визначає порядок та зміст перекладу складного терміну. Синтетичний етап перекладу передбачає вибудовування компонентів в залежності від зазначених семантичних відносин і отримання остаточного варіанту перекладу терміну.

Розуміння і переклад більшості багатокomпонентних термінів може викликати труднощі через семантико-синтаксичні невідповідності структур в українській та англійській мовах. Процес перекладу окремих багатокomпонентних термінів істотно полегшується завдяки інтернаціональним термінам і/або терміноелементам греко-латинського походження. Для англійських багатокomпонентних термінів з типовим лівим розгортанням характерні так звані препозитивні (залежні) компоненти, які розташовуються зліва від опорного компонента, для українських багатокomпонентних термінів, навпаки, властиво праве розгортання.

Вивчаючи специфіку перекладу англomовних термінів біотехнології у науково-технічних текстах, звертаємо увагу на складні випадки щодо їх функціонування та варіантів передачі на українську мову. Наведемо декілька прийомів перекладу багатокomпонентних біотехнологічних термінів. Переклад

здійснюється з використанням слів і виразів української, які дослівно відображають слова і вирази англійської мови (так зване калькування): chromosomal aberration – хромосомна аберація; genetic engineering – генна інженерія; genetic material – генетичний матеріал; genetically modified organism (GMO) – генетично модифікований організм (ГМО); monoclonal antibody – моноклональне антитіло. Особливо велике значення для правильного розкриття смислових зв'язків між компонентами атрибутивного сполучення мають випадки, коли в якості означення виступають іменники, наприклад: chain reaction – ланцюгова реакція; leaf primordium – листовий примордій; gene therapy – генна терапія; seed bank – насінневий банк; stem cell – стовбурова клітина; cell cycle – клітинний цикл; culture fluid – культуральна рідина, бульйон; embryo sac – зародковий мішок; cell engineering – клітинна інженерія.

Більш складним є переклад словосполучень за допомогою групи пояснювальних слів, наприклад: biotechnology-derived – той, що має біотехнологічне походження; herbicide-tolerant crop – сільськогосподарська культура, стійка до гербіцидів; plant-incorporated protectants (PIPs) – інкорпоровані в рослини засоби захисту; gamma-radiation-emitting substances – речовини, що поширюють гамма-випромінювання.

Другою особливістю атрибутивних словосполучень є існування так званих багаточленних атрибутивних груп із складними семантичними зв'язками всередині групи. У таких словосполученнях переклад здійснюється зі зміною порядку компонентів атрибутивної групи, наприклад: antibiotic resistance marker gene – маркерний ген стійкості до антибіотика; antibody-mediated immune response – опосередкована антитілами імунна відповідь; chloroplast transit peptide – транспортний білок пластид.

Таким чином, вищенаведені приклади перекладу біотехнологічних термінів-словосполучень звертають нашу увагу на те, що вони здебільшого потребують особливого знання та осмислення при їх перекладі. І граматичні, і лексичні особливості біотехнологічних англомовних і україномовних текстів становлять значні труднощі для перекладача, адже йдеться не лише про вільне володіння мовами оригіналу і перекладу, а й про обізнаність із конкретною галуззю знань. Перекладач має повністю розуміти текст, значення термінів і

сутність описаних процесів. Наведемо декілька способів перекладу для багатокomпонентних термінів.

1. Перший метод полягає у використанні слів і фраз рідною мовою, які дослівно відтворюють слова і фрази англійською мовою (це відомо як «калька»): *genetically modified organism (GMO)* – генетично модифікований організм (ГМО); *chain reaction* – ланцюгова реакція; *abiotic factor* – абіотичний фактор; *natural selection* – природний добір.

2. Переклад з використанням родового відмінка, наприклад: *cell culture* – культура клітин; *gene sequencing* – секвенування гена; *gene recombination* – рекомбінація генів; *embryo storage* – зберігання ембріонів; *population density* – щільність популяції.

3. Перетворення іменника на прикметник в процесі перекладу, наприклад: *leaf primordium* – листовий примордій; *seed bank* – насінневий банк; *gene therapy* – генна терапія; *stem cell* – стовбурова клітина; *cell cycle* – клітинний цикл; *cell engineering* – клітинна інженерія.

4. Переклад за допомогою пояснювальних слів, наприклад: *traceability* – можливість оперативного контролю, простежування; *biotechnology-derived* – той, що має біотехнологічне походження; *plant-incorporated protectants (PIPs)* – інкорпоровані в рослини засоби захисту; *herbicide-tolerant crop* – сільськогосподарська культура, стійка до гербіцидів.

5. Переклад, який здійснюється перестановкою компонентів, приклади такі: *biosynthetic antibody binding sites* – біосинтетичний сайт, що зв'язує антитіла; *antibody-mediated immune response* – опосередкована антитілами імунна відповідь; *antibiotic resistance marker gene* – маркерний ген стійкості до антибіотика; *chloroplast transit peptide* – транспортний білок пластид; *plant protection measures* – засоби захисту рослин.

Таким чином, наведені вище приклади ілюструють функції багатокomпонентних біотехнологічних термінів і можливі варіанти їх перекладу. Вони також підкреслюють той факт, що переклад біотехнологічних термінів може бути складним завданням через багатозначність, полісемію чи омоніми, і складні слова часто вимагають спеціалізованих знань та розуміння під час перекладу.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Степаненко Марія,
здобувач 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
mariia.stepanenko@st.pdau.edu.ua

Науковий керівник – Воловик Лариса,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
larysa.volovyk@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0423-0917>

На сьогоднішній день у німецькій мові існує багато різноманітних фразеологізмів. Більшість з них походить саме з усної народної творчості.

З погляду перекладу фразеологізми можна умовно розподілити на три групи.

До першої відносяться ті, *до яких існують точні відповідники в мові перекладу*. Тобто, ці фразеологізми перекладаються майже дослівно. Наприклад, *mit dem Feuer spielen* – грати з вогнем, *stumm wie ein Fisch* – німий як риба, *aus einer Mücke einen Elefanten machen* – робити з мухи слона, *Brücken hinter sich abbrechen* – спалювати (за собою) мости, *alle über einen Kamm scheren* – стригти всіх під один гребінець.

До наступної групи входять фразеологізми, *які мають відповідник у мові перекладу, але він ґрунтується на іншому образі*. До прикладу, вираз «*seinen Senf dazugeben*» означає «вставити свої п'ять копійок», «втручатись у чужу розмову». Дослівно цей фразеологізм перекладається як «додавати своєї гірчиці». Він бере своє коріння з XVII століття, коли у середньовічній Європі гірчиця вважалась дуже рідкісним та цінним інгредієнтом.

Інші приклади: ein alter Hase перекладається як старий кролик. В українській мові до цього фразеологізму існує відповідник – стріляний горобець, тобто досвідчена людина.

«Etwas auf die lange Bank schieben» точно перекладається як «штовхати щось на довгу лаву», але має значення «відкласти щось на потім». До цієї фрази також існує еквівалент: «відкладати щось у довгу шухляду».

«Das Blaue vom Himmel versprechen» буквально перекладається як «пообіцяти дістати синяву з неба», однак означає «пообіцяти дістати зорі з неба».

«Ins Schwarze treffen». Дослівний переклад – влучити в чорне. Цей вираз ідентичний до нашого «влучити в «яблучко», тобто сказати або зробити саме те, що потрібне певній ситуації.

До третьої групи належать фразеологізми, які не мають точних відповідників у мові перекладу. До них відносяться переважно авторські вирази, які ввійшли в ужиток через літературні твори поетів, або фразеологізми, що пов'язані з історичними подіями.

«Bis in die Puppen» дослівно перекладається як «до ляльок», але насправді означає «дуже далеко». Справа у тому, що в одному з районів Берліну під назвою Тіргартен знаходились статуї античних богів, які мешканці міста назвали «ляльками». Цей район знаходився майже за містом, тому, щоб дістатися туди, потрібно було багато часу. «До ляльок» для берлінців означало «дуже далеко». Зараз цей вираз може застосовуватися з дієсловами bleiben або schlafen: bis in die Puppen bleiben/schlafen.

В основу фразеологізму «Bei jemandem in der Kreide stehen» (бути у когось у боргу, дослівно – стояти у когось у крейді) ліг звичай трактирщиків записувати крейдою на дошці скільки той чи інший відвідувач випив пива та яку суму грошей він заборгував.

Вираз «Einen Eiertanz aufführen» дослівно означає «виконувати ячний танок». Цей фразеологізм має цікаву історію: одного разу видатний німецький

письменник Йоганн Вольфганг фон Гете помітив дівчину, яка певним чином поклала яйця на килимок і танцювала між ними із зав'язаними очима. Водночас дівчина не зачіпила жодного яйця, і це настільки вразило Гете, що він описав цю подію в одному із своїх творів. Багато людей прочитали його історію, тому цей вираз став розповсюдженим і означав «бути дуже обережним».

«Abwarten und Tee trinken» дослівно перекладається як «зачекати та випити чаю». Цей фразеологізм увів в ужиток німецький лікар Генріх Аст у ХІХ столітті, який вважав, що час і чашка гарячого чаю – найкращі ліки від усіх хвороб. Таким чином цей вираз закріпився в німецькій мові.

Отже, ми можемо констатувати, що в німецькій мові існує багато фразеологізмів, переклад яких має свої особливості.

Джерела та література

1. URL: <https://speakasap.com/de/grammar/idiomy/>
2. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/16231/1/Баюн%20Національно-культурна%20специфіка.pdf>
3. URL: <https://everest-center.com/pereklad-idiom-z-nimetskoyi-movi/>
4. URL: <https://www.geo.de/geolino/redewendungen/4956-rtkl-redewendung-einen-eiertanz-auffuehren>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Тернієвська Євгенія,
викладач кафедри східної філології та перекладу
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна
yevgenia.ter@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0629-4516>

Стрімкий розвиток світової економіки та суспільства безперечно пов'язаний з різноманітністю культур, які все більше взаємодіють. Це, в свою чергу, призводить до зміни місця перекладача у житті суспільства. Переклад у

контексті міжкультурної комунікації відіграє ключову роль, оскільки він не тільки передає зміст з однієї мови на іншу, але й забезпечує розуміння та взаємодію між людьми з різних культур. При цьому важливо не лише точно перекласти слова, але й правильно інтерпретувати культурні контексти, норми, цінності та ідіоми, щоб зберегти наміри та емоції первісного повідомлення.

У міжкультурній комунікації перекладач повинен бути не тільки лінгвістом, але й культурним посередником, який вміє ідентифікувати та адаптувати культурно-специфічні елементи тексту для цільової аудиторії. Це може означати адаптацію прикладів, метафор, жартів та інших культурно забарвлених елементів таким чином, щоб вони були зрозумілі та прийнятні для отримувачів перекладу [1; 3].

Крім того, важливим аспектом міжкультурного перекладу є етика та повага до культурної різноманітності. Перекладачі мають бути обережними, щоб не вносити в текст стереотипи, упередження чи оцінні судження, які можуть бути образливими або неприйнятними для іншої культури.

Ось декілька ключових особливостей, які характеризують переклад у контексті міжкультурної комунікації:

1. Глибоке розуміння культур

Перекладач має не тільки володіти мовами перекладу на високому рівні, але й мати глибоке розуміння культур, що стоять за цими мовами. Це означає знання історії, традицій, соціальних норм, ідіом, символізму та цінностей, які впливають на комунікацію.

2. Врахування контексту

Контекст відіграє вирішальну роль у міжкультурному перекладі. Значення повідомлень часто залежить від ситуації, в якій вони висловлені. Перекладач має здатність інтерпретувати та адаптувати повідомлення таким чином, щоб воно відповідало культурному та соціальному контексту цільової аудиторії.

3. Передача нюансів та культурних концептів

Деякі слова або фрази можуть не мати прямих еквівалентів у цільовій

мові через унікальні культурні концепти. Перекладач має бути креативним у знаходженні способів передати ці нюанси, іноді навіть вдаючись до перефразування або пояснення.

4. *Переосмислення ідіом та фразеологізмів*

Ідіоми та фразеологічні вирази часто глибоко вкорінені в культурі та можуть не мати сенсу поза своїм культурним контекстом. Переклад таких елементів вимагає знаходження аналогів у цільовій мові або творчого перефразування для збереження оригінального значення.

5. *Чутливість до культурних відмінностей*

Міжкультурний переклад вимагає від перекладача не тільки мовної, але й культурної чутливості. Важливо уникати стереотипів, неповаги до культурних відмінностей та забезпечувати, щоб переклад не лише був точним, але й відображав повагу до обох культур.

6. *Постійне навчання*

Культури постійно розвиваються, тому перекладач має розвиватись разом з ними. Освіта впродовж життя нині не просто тренд чи забаганка, а вимога сучасності.

7. *Використання технологій з обережністю*

Це стосується онлайн перекладачів та ChatGPT. Поки що технології не можуть повністю замінити людське розуміння культурних нюансів, але вони можуть служити корисним інструментом при правильному використанні [2].

Міжкультурний переклад вимагає не тільки мовної компетенції, але й глибокого розуміння культурних цінностей, практик і перспектив, що дозволяє створювати мости між людьми різного культурного походження.

Отже, переклад текстів з іноземної мови є багатоаспектним і послідовним вираженням міжкультурної комунікації, з різними модифікаціями сприймання та тлумачення одержаної інформації. Традиція перекладу в культурі має значний вплив на її розвиток, завдяки тому, що практика перекладу надає можливість розпізнати і опанувати прогресивний стиль розуміння і відношення до світу. Таким чином, перекладацький досвід може надати культурі

усвідомлення місця і ролі серед інших культур. Література, яка перекладається, визнається неодмінною складовою кожної літературної системи, й однією з динамічних її елементів.

Джерела та література

1. Першина Л. В., Таланова Л. Г. Особливості перекладу в полікультурному середовищі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія.* 2021. Т. 2, № 52. С. 164–168.

2. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.

3. Ткачівська М. Р., Щерба Р. М. Переклад крізь призму міжкультурної комунікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія.* 2022. № 5. С. 202–207.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

ПОДОЛАННЯ МОТИВАЦІЙНИХ БАР'ЄРІВ У КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗВО

Глазкова Ірина,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри іноземних мов та методики викладання,
декан факультету філології та соціальних комунікацій
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
iy_glazkova@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-1469-8468>

Ефективна професійна підготовка вимагає психологічно комфортного середовища, де студенти можуть розвивати свої здібності та вміння. Відсутність або недостатня мотивація у студентів може стати перешкодою на шляху досягнення успіху у професійній підготовці. Розуміння психологічних аспектів мотивації дозволяє викладачам створити ефективні підходи до стимулювання навчальної активності. Ефективність професійної підготовки здобувачів освіти безпосередньо пов'язана з їхньою мотивацією та здатністю долати мотиваційні бар'єри. Розвиток психологічних підходів у цій сфері може сприяти підвищенню якості освіти та підготовки майбутніх фахівців.

Відоме положення про полівмотивованість діяльності практично не враховується в організації освітнього процесу вищого закладу освіти, що зводить його ефективність на нижчий рівень. Напрямок дії студента, який відчуває стан дискомфорту внаслідок неузгодженості мотивів, може вплинути на те, що освітній процес та подальша професійна діяльність перетворюються з носіїв особистісної цінності на засіб забезпечення майбутнього заробітку.

Мета дослідження полягає у вивченні психологічних аспектів мотивації та обґрунтуванні методів подолання мотиваційних бар'єрів для підвищення ефективності професійної підготовки студентів.

У функціональному вимірі мотивація може одночасно активувати та

гальмувати діяльність. В останньому випадку виникає емоційно-мотиваційний бар'єр, коли стимули до дії конфліктують з мотивами, що виступають як внутрішні перешкоди. Наприклад, для студентів перших курсів навчання дуже поширеною є ситуація, коли цінність «професіоналізм» (показник внутрішньої мотивації) віддалена у часі і малоактуальна, водночас існують близькі цінності, які «приваблюють» (дискотеки, телевізор тощо) та впливають на почуття студента. Для подолання цього бар'єру необхідно активувати мотиваційні ресурси власної особистості, подолати емоційний дискомфорт, що виникає при гальмуванні внутрішніми бар'єрами, включаючи зміну цілеспрямованості особистості [4]. Таким чином, *переважання зовнішніх мотивів навчання, які не є головною метою самого навчання та не мають особистісного значення, а є лише засобом досягнення інших цілей, є виявом мотиваційних бар'єрів у студентів.*

У контексті внутрішньої мотивації навчальної діяльності, визначаємо мотивом пізнавальний інтерес до предмету. Таким чином, у рамках нашого дослідження, *ми розглядаємо відсутність пізнавального інтересу у студентів як один з проявів мотиваційних бар'єрів.* Саме особистісна активність забезпечує людині успішність у різних аспектах соціального життя і діяльності, включаючи навчальну, тому для того, щоб студент став активним учасником освітнього процесу важливо, щоб здобуття освіти стало для нього особистісно значущим, а стимулом виступили внутрішні мотиви. Таким чином, *відсутність ціннісного ставлення до навчання та спрямованість на зовнішню оцінку успішності виконання завдань, а не на внутрішні критерії оцінки успішності, тобто справжню пізнавальну діяльність, є різновидами мотиваційних бар'єрів студентів у процесі професійної підготовки.*

Змістовною характеристикою академічної діяльності студентів є їхня мотивація до досягнень, яка відображає ступінь їхнього прагнення до підвищення власних можливостей. Така налаштованість на виконання навчальних завдань, як орієнтація на успіх, стимулює швидше вирішення завдань, у той час як налаштування на очікування невдачі може призвести до

блокування й перешкод під час їх розв'язання. Таким чином, *можна виділити пріоритетність мотивів уникнення невдачі, як протилежності до мотивів досягнень, як один із видів мотиваційних бар'єрів.*

Аналіз наукової літератури та власного педагогічного досвіду підтверджує доцільність застосування *прийому прямого навіювання*, який спонукає до віри у власні здібності й сили. Наприклад: «Це не так складно», «Ти зможеш це зробити», «З твоїми здібностями це буде легк». Таким чином, віра у власні сили, у можливість успішно подолати бар'єр, виявляється ключовим мотиваційним фактором, а впевненість у власних здібностях – це установка стосовно власних можливостей.

Найбільш ефективним виявився *прийом вербального переконання*, поєднаний з «прямими» доказами того, що особистість може це зробити. Наприклад, «Ти помітив, що тепер ти значно краще структуруєш навчальний матеріал, і, відповідно, робиш змістові висновки при написанні творів» або «Я дуже рада, що Ви навчилися аналізувати і використовувати теоретичний матеріал».

Підбадьорення та запевнення – це методи підтвердження того, що викладач цінує думки та почуття студента незалежно від їхньої природи: «Так, я розумію твій стан», «Приємно чути» тощо. Ці висловлювання сприяють початку діалогу, знижують напруженість студентів, яка виникає через страх бути незрозумілим або отримати мовчазну відмову.

Ефективним є метод *«Анонсування»*, що полягає у передбаченні попереднього обговорення дій для успішного виконання завдань. Студенти демонструють активність у виконанні завдань, якщо вони чітко розуміють мету діяльності, а також можливі бар'єри на цьому шляху та методи їх подолання.

Для стимулювання діяльності, спрямованої на подолання бар'єрів, ми також використовуємо *метод вікаріального навчання*. Його суть полягає у спостереженні за успішними діями однокласника, що призводило до «зараження» ініціативністю та бажанням не відставати. Цей метод є джерелом віри у власні можливості: студент, побачивши, як його однокласник успішно

опанував щось, набував впевненості, що й він зможе здобути необхідні знання та навички.

Доцільно звертатися до минулого успішного досвіду подолання певних бар'єрів, вказуючи на те, що саме сприяло їх подоланню. Наприклад: «Минулого разу ти переглянув декілька підручників, виписав цікаві факти, сконцентрувався, і твір був одним із кращих», «Ти можеш це зробити, але тобі треба докласти зусиль».

Отже, дослідження психологічних аспектів мотивації та методів подолання мотиваційних бар'єрів дозволяє виявити ключові фактори, які впливають на успішність професійної підготовки студентів. Розробка та впровадження ефективних підходів до стимулювання мотивації та подолання мотиваційних складнощів може сприяти підвищенню якості освіти та підготовці майбутніх фахівців.

Джерела та література

1. Глазкова І. Я. Теоретико-методичні засади формування у майбутніх учителів компетентності запобігання і подолання педагогічних бар'єрів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя : КПУ, 2013. 43 с. URL: <http://surl.li/redqx> (дата звернення: 02.03.2024).

2. Глазкова І. Я. Бар'єрна педагогіка як новий напрям педагогічної науки. *Міждисциплінарність як методологія гуманітарних наук : мова, освіта, культура* : матеріали міжн. науково-практ. конф. (м. Умань, 26-27 квітня 2012 р.). Умань : ПП Жовтий О. О., 2012, Ч. 2. С. 31–34.

3. Глазкова І. Я. Гуманність: структура, засоби формування. *Проблеми сучасного мистецтва і культури* : зб. наук. праць. Київ : Науковий світ, 2002. С. 41–47.

4. Khatuntseva S., Glazkova I. Characterization of barriers to be overcome in the formation of information and communication competence of a future specialist. *Challenges and problems of modern science* : XII International Scientific and Practical Conference (London, January 04-05, 2024). London, 2024. P. 47–51. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v87i1.4748> (дата звернення: 02.03.2024).

ПОТЕНЦІАЛ CHATGPT ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Голубнича Людмила,
доктор педагогічних наук, професор,
доцент кафедри іноземних мов
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна
golubnichaya11@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-8252-9893>

ChatGPT – це найсучасніша модель глибокого навчання, розроблена компанією OpenAI [1]. Оскільки ця модель використовується для розв’язання різних завдань у галузі обробки природної мови та здатна генерувати текст на основі введеного користувачем тексту або на основі заданого контексту, відтворюючи структуру та стиль мовлення людей, ChatGPT має значні потенційні можливості у сфері викладання англійської мови у закладах вищої освіти.

Розглянемо деякі з потенцій досліджуваного додатку для навчання англійської мови професійного спрямування. Так, зазначена модель штучного інтелекту може забезпечити персоналізований підхід, зосереджуючись на наданні мовних інструкцій, адаптованих до конкретних потреб та інтересів студентів у різних професійних або академічних сферах. Аналізуючи мовні данні студентів і розуміючи їхні цілі, ChatGPT може створювати персоналізовані навчальні матеріали, практичні вправи та відгуки, щоб відповідати їхнім індивідуальним рівням володіння мовою та навчальним цілям.

Окрім того, ChatGPT пропонує для викладачів англійської мови професійного спрямування динамічну платформу. Вона дозволяє залучати студентів до автентичної мовної взаємодії, подібній до сценаріїв реального спілкування, з якими вони можуть зіткнутися у своєму професійному чи академічному контексті, що має, з одного боку, симулювати студентів до спілкування (завдяки розмовному обміну з моделлю штучного інтелекту

студенти можуть практикувати використання англійської мови в практичних ситуаціях, пов'язаних із їхньою сферою навчання, таких як проведення зустрічей, проведення презентацій або написання звітів), а з іншого, надавати студентам персоналізовану мовну підтримку.

До того ж, завдяки можливостям обробки природної мови ChatGPT може не тільки адаптуватися до рівня володіння мовою та цілей навчання студентів, а й генерувати релевантні відповіді, відтак пропонувати миттєвий зворотній зв'язок щодо мовлення студентів, зокрема щодо граматичної точності, використання словникового запасу, вимови та логічної узгодженості ідей. Цей зворотній зв'язок у режимі реального часу дозволяє студентам визначати сфери, які потрібно вдосконалити, і відстежувати свій прогрес з часом. Щодо викладачів, то вони можуть використовувати ChatGPT для оцінки володіння студентами мовою за допомогою інтерактивних завдань, письмових підказок або симуляції розмовного діалогу.

Ще однією потенційною можливістю зазначеного додатку є його величезна база знань, яка дозволяє ChatGPT надавати спеціальну термінологію та предметно-специфічний контент, відповідний цільовій галузі аудиторії. Незалежно від того, чи навчаються студенти в таких галузях, як бізнес, медицина, інженерія чи право, ChatGPT може генерувати відповідні контексту мовні приклади, пояснення та ресурси, щоб допомогти їм зрозуміти складні концепції та ефективно спілкуватися в їхній сфері знань.

Наступна можливість ChatGPT пов'язана з можливістю використання різних стратегій інтеграції у навчання англійської мови професійного спрямування, сприяючи різноманітним інтерактивним навчальним заходам, спрямованим на покращення засвоєння та утримання мови. Наприклад, студенти можуть брати участь у рольових симуляціях, де вони взаємодіють з моделлю як колеги, клієнти або зацікавлені сторони в реалістичних сценаріях. Крім того, ChatGPT може генерувати інтерактивні мовні практичні вправи, вікторини та ігри для закріплення словникового запасу, граматики та навичок спілкування в контексті професійного спрямування. Важливо, що все

перелічене може відбуватися на тлі персоналізованого підходу.

Безперечною перевагою є її гнучка та доступна навчальна платформа ChatGPT, доступ до якої можна отримати будь-коли та будь-де, використовуючи різноманітні пристрої з підключенням до Інтернету. Студенти можуть працювати з моделлю у своєму власному темпі, відповідно до свого розкладу, і отримувати негайну допомогу, коли їм потрібна підтримка чи роз'яснення.

Особливостями використання ChatGPT у викладанні англійської мови професійного спрямування є здатність додатку розуміти та генерувати мову на багатьох діалектах і акцентах, тобто він може адаптувати свої відповіді для відображення регіональних варіацій у лексиці, граматиці, ідіоматичних виразах і нормах спілкування, тим самим, з одного боку, посилюючи інклюзивність і культурну чутливість у навчанні, а з іншого, допомагає пристосовуватися студентам із різним мовним та культурним походженням.

Загалом, інтеграція ChatGPT у викладання та навчання англійської мови професійного спрямування має значні перспективи для покращення результатів вивчення мови, розвитку комунікативної компетентності та підготовки студентів до ефективного використання англійської мови у своїй професійній чи академічній сфері. Однак важливо вирішити потенційні проблеми, пов'язані з точністю, культурною відповідністю, проблемами конфіденційності та етичними міркуваннями, пов'язаними з використанням штучного інтелекту в освіті. Продумано та етично використовуючи можливості ChatGPT, викладачі можуть використовувати весь його потенціал для підтримки тих, хто вивчає англійську мову професійного спрямування, у досягненні їхніх цілей у вивченні мови.

Отже, використання ChatGPT надає багатообіцяючі можливості (як-то: забезпечення персоналізованого підходу, автентична мовна взаємодія, зворотній зв'язок та оцінка, вживання спеціалізованої термінології та вмісту, інтерактивні навчальні дії, гнучка та доступна навчальна платформа, культурне та мовне розмаїття) для покращення викладання англійської мови професійного спрямування та сприяння володінню мовою в спеціалізованих областях.

Джерела та література

1. Kostikova, I., Holubnycha, L., Besarab, T., Moshynska, O., Moroz, T., Shamaieva, I. ChatGPT for Professional English Course Development. *International Journal of Interactive Mobile Technologies (iJIM)*. 2024. 18(2). P. 68–81. URL: <https://doi.org/10.3991/ijim.v18i02.46623>

ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ УСНОЇ МОВИ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Демченко Надія,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри східної філології і перекладу
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна
ndzhd.demchenko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5158-2328>

Вирішення проблеми оптимізації навчання іншомовного усного мовлення студентів мовного факультету знаходиться у прямій залежності від питань відбору та організації змісту навчання іншомовного мовлення, які мають бути адекватні як комунікативно-діяльнісному, особистісно-орієнтованому, так і компетентнісному навчанню іноземних мов. Організація змісту навчання передбачає можливість управління процесом оволодіння студентами іншомовною мовою за допомогою формування у них відповідних навчально-пізнавальних компетентностей. Створення цільної методичної системи навчання іншомовної мови студентів з метою формування у них навчально-пізнавальної компетенції є важливою складовою комунікативної компетентності, що потребує діалектичної єдності змісту та методів навчання. У зв'язку з цим є надзвичайно важливою постановка проблеми модернізації змісту навчання іншомовної мови, приведення його з сучасними даними про реальний процес спілкування та нові методи і прийоми навчальної роботи.

Зміст навчання як категорія методики викладання іноземних мов досі сприймається дослідниками цієї проблеми по-різному. Це викликає необхідність розглянути проблему змісту навчання іноземної мови і потім визначити зміст навчання іншомовного мовлення на основі компетентнісного підходу та критерії його відбору. У цьому є доцільним залишатися у межах традиційного розуміння змісту навчання як на питання «чому вчити?».

Як правило, у методичній літературі як компоненти змісту навчання називають: мовні вміння; мовний матеріал; навички оперування відібраним мовним матеріалом; деякі специфічні позамовні вміння, які обслуговують мовну діяльність; тематика (теми та ситуації), у межах якої формуються мовні вміння; тексти; мовні поняття, не характерні для рідної учнів; країнознавчий матеріал, який представляє у навчанні важливі для мовного спілкування компоненти позамовної дійсності відповідної національної культури; засоби навчання (навчальний посібник, підручник).

Деякі вчені обґрунтовують положення про те, що способи засвоєння змісту також є змістом, що діяльність засвоєння та відповідні вміння (навчальні вміння) мають бути включені до загальної канви змісту. На етапі розвитку методики зміст навчання іноземної мови збагачується низкою компонентів, аналізованих під новим кутом зору. Так, наприклад, серед інших компонентів можна виділити такі:

- комунікативно-значущі відомості про систему мови, що вивчається;
- навички та вміння оперування відібраним мінімумом комунікативно-стереотипізованих рухів тіла (жестів) та міміки, що відображають специфіку народу - носія мови, що вивчається.

Комунікативна спрямованість навчання іноземної мови диктує необхідність максимального наближення процесу навчання до реального процесу спілкування вивчається у всіх видах мовної діяльності, тому ми погоджуємося з авторами, які ототожнюють усне мовлення з вербальним

спілкуванням, що визначається як складний багатоплановий процес встановлення та розвитку контактів між людьми, що породжується потребою у спільній діяльності і включає обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприйняття та розуміння іншої людини (Грайс, Жінкін, Колшанський).

Ряд дослідників наголошують на тому факті, що у реалізації акту іншомовного спілкування велику роль відіграють як лінгвістичні, так і екстралінгвістичні засоби, що враховують відмінні риси національних характерів представників різних лінгвокультурних спільностей. У ході навчання усного іншомовного мовлення учні повинні засвоїти фонові знання, щоб забезпечити їм брати участь у іншомовному спілкуванні, а не просто отримувати знання з різних сфер життя і вміти описувати їх іноземною мовою. Фонове знання – взаємне знання реалій тим, хто говорить і слухає, є основою мовного спілкування.

Ми дійшли думки, що у зміст навчання усному іншомовному спілкуванню, спрямованого формування навчально-пізнавальної компетенції, слід включити такі компоненти:

1) мовні знання та навички, що дозволяють оперувати мовним матеріалом як обов'язкову основу в навчанні іншомовному спілкуванню та здійснювати іншомовне спілкування в єдності фонетичної, лексичної та граматичної сторін.

2) мовні навички та комунікативні вміння у всіх видах МД (читання, аудіювання, говоріння, письмо), що забезпечують можливість практичної реалізації діяльності спілкування;

3) автентичний текстовий матеріал, з урахуванням якого відбувається навчання іншомовному спілкуванню, спрямоване формування навчально-пізнавальної компетентності студентів;

4) сфери, теми, ситуації, функціональні моделі спілкування (об'єднані у спеціальну базу даних) із комунікативної практики носіїв мови;

5) спеціальні навчальні вміння (комунікативні, інтелектуальні та

регуляційні навчальні вміння).

Мовні знання та навички забезпечують ефективне оперування мовним матеріалом. Відповідно, мовні лексичні та граматичні навички відіграють важливу роль. Зауважимо, що ті мовні знання, які студенти мають на даному щаблі навчання, з одного боку, виступають як обов'язкова умова для вдосконалення комунікативної практики, а з іншого боку, схильні до чіткої динаміки – тенденції накопичення та збагачення в ході навчального процесу.

Навчання іншомовного мовлення в рамках формування у студентів навчально-пізнавальної компетенції, природно, передбачає значне розширення обсягу мовних знань. У процесі оволодіння усним іншомовним спілкуванням першому плані виступають такі мовні навички, які становлять певний рівень досконалості виконання лексичних, граматичних, фонетичних операцій. Під граматичними навичками в експресивних видах мовної діяльності розуміються автоматизовані граматичні операції вибору синтаксико-морфологічних структур пропозиції (стереотипів), а також їх реалізації (структурування) відповідно до стилістичних особливостей засобів іноземної мови (Шатилов). Лексичні мовні навички в експресивних видах мови є автоматизовані лексичні операції: а) вибору та виклику значення слів відповідно до ситуації спілкування та контексту; б) операції їх вживання у поєднанні з іншими словами та відповідно до норм слововживання в даній мові при вираженні своїх думок. Фонетичні навички усного іншомовного мовлення на даному етапі навчання у студентів сформовані, тому в процесі навчання викладачеві необхідно створити умови лише для їх удосконалення. Слід зазначити, що комунікативні вміння читання та аудіювання відіграють першорядну роль під час підготовки усного спілкування, а вміння говоріння та аудіювання – на етапі власне спілкування. Контроль і аналіз спілкування передбачає комбіноване застосування різних умінь. Письмо як комунікативне вміння не є метою, але в той же час не виключається повністю з процесу навчання. Письмо виступає як спонтанні види роботи на різних етапах. Як одна з основних одиниць організації навчального матеріалу ми спробували виділити основні, виходячи з мети,

формувати у студентів навчально-пізнавальну компетенцію в процесі роботи над цим текстовим матеріалом:

- принцип автентичності текстового матеріалу;
- принцип адаптивності текстового матеріалу, що передбачає пристосування його мовного та мовленнєвого наповнення, виходячи зі специфіки інтересів студентів, а також їх рівнів навченості;
- принцип тематичної маркірованості;
- принцип культурологічної насиченості;
- принцип різнотипності;
- принцип відповідності текстової інформації пізнавальним потребам та інтересам студентів;
- принцип наявності в текстах актуальної та сучасної інформації, що є стимулом для здійснення усномовного спілкування;
- принцип наявності проблемних ситуацій у текстах, спрямованих на рішення певних розумових і комунікативних завдань навчання іншомовному спілкуванню.

Джерела та література

1. Дудікова Л. Сучасні підходи викладання іноземних мов на не філологічних спеціальностях вищих навчальних закладів. *Український науковий журнал. Серія : Педагогіка*. 2013. № 1. С. 251–260.

2. Яковлева М. Упровадження інтерактивних методів навчання при вивченні іноземної мови у вищому юридичному навчальному закладі. *Наукові записки. Випуск 132. Серія : педагогічні науки*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. С. 231–234.

3. Hymes D. H. On Communicative Competence. *The Communicative Approach to Language Teaching*. Oxford : Oxford University Press, 1987. P. 5–26.

4. Hutchinson T. *Project English*. Oxford : Oxford University Press, 1988. P. 29.

GAME FORMS OF WORK AS AN EFFECTIVE MEANS OF DEVELOPING LEXICAL SKILLS IN ENGLISH LESSONS IN DISTANCE LEARNING CONDITIONS

Дуброва Оксана,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов і методики викладання
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
oksadubrova@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8573-2785>

The English language is more and more persistently entering our lives, integrating Ukrainian society with the world cultural space. Therefore, knowledge of foreign languages becomes a need of time, a necessary component of the education of a modern person.

English has become the language of international communication that is understood by most people of the globe. Children in all countries of the world learn English in order to be able to communicate, exchange information during international competitions and festivals, and travel. Of course, for this, the child must have a considerable vocabulary, so teachers try to find the most effective ways and exercises for children to learn new words in each lesson. Acquisition of vocabulary is a necessary prerequisite for the formation of language activity, since vocabulary is one of its most important components.

In a foreign language lesson, a special place is occupied by forms of work that ensure the active participation of each student in the lesson, contribute to the formation of interest and desire to learn a foreign language. These tasks can be solved with the help of game-based learning methods, since game activity is one of the effective means of improving the quality of schoolchildren's perception of the environment. The degree of relevance of the research is difficult to overestimate. The use of game activities as a means of forming English-language lexical competence is necessary, especially at the current stage, when Ukraine is being integrated into the European and world space.

A large number of scientists, including O. Bigich, N. Borysko, N. Zabrotskyi, O. Kolominova, S. Nikolaieva, S. Roman, S. Shevchenko, T. Shkvarina, etc., devoted their lives to research and analysis of the process of learning a foreign language, breaking the issue of studying vocabulary along with the research of other issues.

Formation of the foundations of students' lexical competence, especially in primary school, is of great importance, because they have the greatest ability to learn a large number of lexical units. Junior school age is the age of formation of a child's consciousness. According to M. M. Zabrotskyi, the relations of children's immediate consciousness are currently being transformed into reality [2]. The scientist claims that a properly organized influence on a child during primary school education gives him/her the opportunity to quickly and easily master the conversational level of a foreign language, because each age category has its own teaching methods, and depending on the psychological characteristics of each student or a whole group, it is possible to choose the one that suits you best. It is quite difficult to interest a child of primary school age in learning a foreign language, and especially in the realities of the modern Ukrainian present, when children are forced to study remotely, therefore, in pedagogical practice, such a phenomenon as functional learning of foreign language vocabulary is increasingly beginning to appear.

Functional learning is a purposeful pedagogical process of organizing active educational and cognitive activities to acquire knowledge, abilities and skills, to develop the skills to use them in life, to develop independent thinking, observation and other cognitive abilities of students through the selection of appropriate methods and methods of learning that are most compatible with each other and specific to the target audience that is directly taught, during this process the student is educated and the system of appropriate competence is formed [3].

However, the analysis of the problem of the use of games in English language classes gives grounds to claim that the investigated problem is significant and requires further research. Accepting today's challenges, teachers are constantly rethinking the structure of the game, its semantic content and rules, which involves

the creation of a modern distance heuristic environment that should constantly stimulate the child's cognitive and creative activity. It is no secret that it is the presence of cognitive interests among schoolchildren that contributes to the growth of their activity in lessons, the quality of knowledge, the formation of positive motives for learning, an active life position, which in aggregate causes an increase in the effectiveness of the learning process.

However, not every gaming activity can be effective. Only its didactically expedient use and methodically justified organization make it possible to consider an educational game as an effective means of learning, which is why modern educators are engaged in this, using all possible digital tools and educational platforms. After all, only the understanding and perception of the distance form as a separate form of education and the use of distance learning technologies to ensure training in various forms of education, their combination makes the educational process effective and efficient. Therefore, teachers have to search for new game forms of work.

The most common among teachers and lecturers are tools such as Wordwall. It is a multifunctional tool for creating both interactive and printed materials. Interactive exercises are played on any device that has access to the Internet: a computer, a tablet, a phone or an interactive whiteboard. The service offers many templates with which you can create didactic games. After creating a game exercise, provide links to students. It is easy to personalize the task, that is, to assign a task where the student indicates his or her last name. Thanks to this, the result of each student's work is monitored. We use the game exercises as a simulator for repetition, as educational tasks on an interactive board or homework.

Baamboozle is the service that collects more than a million exercises from teachers around the world. All interactive tasks are created according to the principle of flash cards, where the teacher writes a question, word or sentence, and students give the correct answer. Games are suitable for all types of teaching – online, offline, with a class, one-on-one.

Bright design attracts the students' attention, they will definitely want to

complete the task. The LiveWorksheets web service allows you to improve working materials created in docx, pdf, jpg, png formats, turning ordinary pages into interactive material for self-testing. The results of the research should be accepted for practical application.

For example, O. Khalabuzar offers a wide range of interactive tools and resources in her research, such as WriteOnline; Mobile games; Lifeplayer; Telecollaboration; Photopeach.com – photo-based slide shows; Edmodo (www.edmodo.com); Voxopop (www.voxopop.com); Traveling through arts; Blogs (e.g. www.wordpress.com; www.blogger.com); Wikis (e.g. www.pbworks.com; www.wikispaces.com); myBrainshark (www.brainshark.com); Developing speaking skills – Vocaroo (<http://vocaroo.com>); Language improvement for language (www.wordpress.com; www.blogger.com) [4] etc.

So, we conclude that the game has always been and will be the leading activity of children, as indicated by the research of famous teachers. The game is an important means of mental education of the child, stimulation of his/her cognitive and creative activity. The use of game activities as a means of forming English lexical competence is a necessary and very important component that is why it is so important to actively use various types of game activities for a productive and successful educational process in every foreign language class.

Джерела та література

1. Бігич О. Методична освіта майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи : монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2004. 278 с.
2. Заброцький М. Основи вікової психології. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2002. 110 с.
3. Практикум з педагогіки : навчальний посібник. Вид. 2-ге. Житомир : Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. 482 с.
4. Халабузар О., Халабузар Е. Вивчення англійської мови за допомогою інтерактивних технологій: переваги, характеристика та структура. *Педагогічні науки*. 2023. Вип. 2. С. 416–423.

ОБРАННЯ ЗАСОБІВ СТРАТЕГІЇ ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК ПРИ НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Запорожченко Тетяна,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Середня освіта
(спеціалізація Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська))
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
zaporozhenko1988@gmail.com

Глазкова Ірина,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри іноземних мов та методики викладання,
декан факультету філології та соціальних комунікацій
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
iy_glazkova@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-1469-8468>

Навчання англійської мови в сучасних реаліях є одним з провідних завдань Нової української школи. Світ стає дедалі глобалізованим, зв'язаним та залежним від усіх його суб'єктів, тому англійська мова стає ключем до всіх можливостей, які є в цивілізованому світі. Звісно, вивчення іноземної мови передбачає навчання учня правильного говоріння, письма, читання та правил мовленнєвої поведінки. І в силу поступового освоєння матеріалу, відсутності відповідної мовної аудиторії, учні можуть робити помилки, що є цілком природньо. Але у нас встановилася практика, що помилки – це показник відсутності знань, і необхідно негайно їх виправляти, вказувати на них учневі, навіть практично попередньо оцінити учня, надавши кліше, або розділити учнів на касти – здатні та нездатні до вивчення мов.

Тим не менш, з розвитком суспільства, багато дослідників погодилися, що, хоча виправлення помилок і потрібне, проте, слід брати до уваги яким чином, засобом, якою стратегією треба користуватися, щоб отримати позитивний результат, мотивувати учня на подальше вивчення. Адже, це дуже важливо. Від коректної методики буде залежати, наскільки учень буде успішним [2].

Мета дослідження полягає в аналізі існуючих методів виправлення помилок учнів, які вивчають англійську мову як іноземну, обґрунтуванні низки вправ, що можуть знизити повторюваність одних і тих самих помилок при вивченні англійської мови учнями.

Важливість помилок у навчанні мови вперше дослідив Кордер у 1967 році. Він довів, що успіх учнів, які вивчають іноземну мову, можна поліпшити за допомогою аналізу їхніх помилок, що може бути корисним для дослідників процесу навчання другої мови. Селінкер у 1992 році підкреслив два основні внески дослідження Кордера у вивченні процесу навчання іноземної мови.

Протягом останніх п'ятнадцяти років дослідники в галузі прикладної лінгвістики вважали помилки як докази творчого процесу в вивченні мови, в якому учні використовують різні стратегії вивчення другої мови. Доки помилки не викорінюються, вони суттєві в трьох аспектах:

1) помилки важливі для вчителя мови, оскільки вони вказують на успіх учня у вивченні мови;

2) помилки також важливі для дослідника мови, оскільки вони дають зрозуміти, як вивчати мову;

3) нарешті, помилки є істотними для самого студента, коли він або вона бере участь у тестуванні гіпотез.

Існує декілька найбільш поширених методів виправлення помилок, і кожен з них має право на життя, але треба брати до уваги, як учень зрозуміє цей метод, тобто метод треба обирати, спираючись на відповідну ситуацію. У практиці викладання іноземних мов активного застосування набув метод корекції шляхом аналізу помилки, метод направляючих команд, тобто підказок-вказівок, метод залучення жестів [1].

Через різні підходи до визначення типів помилок, різницю фонетичних на письмових помилок, існує безліч класифікацій. Класифікація помилок зустрічається в дослідженнях Н. Гордієнко, Т. Батюти, Р. Гефена, М. Бьорта, С. Кіпарського, Т. Сковела, Дж. Річардса і багатьох інших вчених. Незважаючи на відсутність чітко визначеного переліку параметрів для класифікації помилок

та причин їх виникнення, відповідно до різних критеріїв об'єкт дослідження розподіляли по різних класах. Такі як помилки у виконанні та помилки компетентності, локальні та глобальні помилки, помилки в навчанні мови включають усі мовні компоненти: фонологічні, морфологічні, лексичні та синтаксичні.

Мова дуже сильно впливає, і людина, яка не має навичок вимови певною мовою, не може ефективно спілкуватися. Більше того, відсутність достатніх знань щодо вимови ставить людину в ситуацію незмоги кодувати або розшифровувати призначене повідомлення належним чином. Різні мови мають різноманітні фонологічні системи, які не можна не помітити, оскільки це може призвести до нерозуміння та нерозбірливості.

Коригувальний зворотний зв'язок – це підхід, який широко використовується викладачами мови для оцінки та розмірковування про хід учнів, що стосуються мовлення і вимови. Ця стратегія також використовується для зменшення мовних помилок, а також для розуміння того, як студенти можуть викорінювати такі помилки. Коригувальний зворотний зв'язок зазвичай описується як словесна відповідь, яка використовується викладачем або адресатом для виправлення помилкової вимови чи висловлювання мовця. Він принципово прагне виправити фонологічну, синтаксичну, семантичну або функціональну некоректність, яка може бути присутнім у мовленні мовця.

Коригувальний зворотній зв'язок не має на меті навчати вимові та фонетиці тієї або іншої мови, а навпаки, спрямований на те, щоб викликати самокорекцію. Такий підхід передбачає, що застосування коригувального зворотного зв'язку повинно бути відкладено, щоб учні могли природно усвідомити свої помилки, що призводять до самостійного виправлення.

Переробка визначається як підхід, який виправляє неправильну вимову мовця, змінюючи один або два компоненти, не змінюючи значення фрази.

Повторення – це ще одна ефективна стратегія, за якою вчитель повторює висловлювання учня, виправляючи помилки. Помилка виявляється через акцентуванні наголосу на слові.

Інший поширений підхід, про який йдеться в цьому дослідженні, – це запити на роз'яснення, за якими вчитель, помітивши помилку у фразі або вимові, зроблені учнем, заявляє, що він не зрозумів значення, тому учень шукає інше роз'яснення. Це спонукає учня переглянути свою вимову і перефразувати свої твердження, таким чином самостійно виправляючи свої помилки.

Явна корекція – це також інший підхід для коригувального зворотного зв'язку, який тягне за собою вказівку на допущену помилку та надання виправленої версії фрази чи слова. Вважається, що це один з найбільш гарних коригувальних підходів, оскільки він підкреслює помилки та дає виправлення, що сприяє кращому навчанню учнів.

Багато дослідників вважають, що коригувальні відгуки призводять до розвитку здорової взаємодії вчитель-учень, що є досить важливим на мовних заняттях. Вважається, що виправлення в процесі навчання також грають конструктивну роль. Зворотній зв'язок при усному навчанні може здійснюватися декількома способами, що головним чином залежить від рівня розуміння учнями, а також переваг викладача [3].

Висновками дослідження може слугувати твердження, що помилки повинні існувати, так як вони дають інформацію, на якій стадії вивчення знаходиться учень, помилки означають, що учень має прогрес. Правильно підібрані стратегія, спосіб, засіб можуть створити налагоджений контакт між вчителем та учнем. Учитель грає ключову роль в цьому контакті, адже він може як замотивувати учня на вивчення іноземної мови як інтересу, цілі, гри, хобі так і зробити вивчення мови цілою проблемою. Ми повинні відходити від механізмів сухого правильного вивчення. Гнучкі підходи та більш різноманітні методи створюють сприятливіше середовище для навчання.

Джерела та література

1. Лось О. В. Про деякі аспекти попередження та виправлення помилок в іншомовному мовленні. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 8. С. 34–38.

2. Лях О. В. Вибір стратегії щодо виправлення помилок у процесі навчання іноземної мови. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*. 2018. Вип. 6. С. 232–238. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tppsf_2018_6_36

3. Филипська В. І. Забезпечення ефективного коригувального зворотного зв'язку між викладачем та студентом у процесі вивчення іноземної мови. *Іноземні мови*. 2020. № 4. С. 104–109.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Кошаріна Аліна,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Філологія (спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

alina.kosharina@st.pdau.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0002-8117-6798>

Науковий керівник – Сизоненко Наталія,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

nataliia.syzonenko@pdau.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-7978-8675>

Інформатизація сучасного суспільства сприяє широкій популяризації не лише соціальних мереж, а й доступних інтернет-сервісів. Молодь може скористатися соціальними платформами, будь-якими пристроями, що значно спрощує та удосконалює процес онлайн-спілкування.

Соціальні мережі надають можливість вільного, спрощеного доступу та безпосереднього контакту з навчальною аудиторією, допомагають організувати дискусії, досліджувати нові теми, отримувати та закріплювати нові знання та навички, оцінювати власну роботу та роботу інших здобувачів освіти, розвивати критичне мислення.

Питання впровадження компетентнісної освіти та використання

інтерактивних методик навчання – предмет наукових досліджень педагогів та психологів В. Болотова, Г. Броса, М. Кларена, В. Лугового, Л. Пироженка, О. Пометуна, В. Химинець, Н. Суворової, Н. Фомина та ін.

Огляд наукової літератури дає змогу виокремити оптимальні підходи інтеграції інтернету в систему навчальних занять.

Перший підхід полягає в організації навчального заняття з використанням навчальних та інформаційних програм мережі «Інтернет», зокрема веб-сайтів, які є ефективними для представлення нового матеріалу чи вивчення окремих тем.

Другий підхід полягає у використанні інтернет-мережі як структурного компонента навчального заняття, залучення суб'єктів навчання до різноманітних видів діяльності: створення діалогічних ситуацій, перегляд відеосюжетів або фільмів, виконання онлайн-тестів та завдань для закріплення навичок.

Третій підхід – використання інтернету для самостійної роботи здобувачів освіти. Завдання можуть бути індивідуальними або груповими залежно від потреб суб'єктів навчання. Залучення електронних ресурсів дає змогу створювати цікаві навчальні ситуації [3, с. 7].

Чималий інтерес викликають і сучасні інструменти презентації навчального матеріалу.

LearningApps є інтерактивним інструментом, призначеним для підтримки навчання та викладання через інтерактивні модулі. Створення чи зміна модулів можлива в реальному часі, допомагає урізноманітнити навчальні заняття, запропонувати інтерактивні вправи, серед яких кросворди та карти [1, с. 5].

Застосування *LearningApps* сприяє розвитку навичок використання сучасних технологій, роботі у групах та виховує відповідальність за досягнуті результати. Здобувачі освіти із задоволенням матимуть можливість виконувати вправи на різних етапах навчального заняття: для відпрацювання навичок самостійної роботи, для реалізації проєктної та дослідницької діяльності [2, с. 4].

Padlet – інтерактивна дошка, яка дає змогу систематизувати інформацію за темою, розмістити різноманітні типи матеріалів – текст, фото, аудіо. *Padlet* ефективно взаємодіє з файлами, із зовнішніми ресурсами, дає змогу редагувати та обговорювати матеріали [1, с. 5].

Ще один з різновидів віртуальної дошки – *RealtimeBoard*, яку можна ефективно використовувати для роботи з картинками, PDF-файлами, стікерами та іншими елементами. Вона не замінює дошку в навчальній аудиторії, але є її чудовим доповненням. *RealtimeBoard* дає змогу наочно представляти інформацію та зручно взаємодіяти під час командної роботи [1, с. 6].

ToonDoo – сервіс, який сприяє розвитку діалогічного мовлення, зокрема створенню сценаріїв спілкування відповідно до умов комунікативних завдань, реконструюванню діалогів. Окрім того, *ToonDoo* сприяє формуванню мовної компетенції та сприяє розвитку мотивації до навчання [1, с. 6].

Інтерактивний плакат *ThingLink* – це електронний засіб передачі інформації, який взаємодіє з користувачем через різні інтерактивні елементи [1, с. 6].

Плануючи навчальне заняття з використанням Інтернет-ресурсів та соціальних медіа, важливо чітко визначити навчальні, розвивальні і виховні переваги цих сучасних інструментів, доцільність їх застосування. Також варто конкретизувати рівень, на якому будуть реалізовані ці завдання: для пояснення нової теми, перевірки засвоєння теоретичного матеріалу, формування практичних умінь і навичок.

Розвиток онлайн-освіти та відкритий доступ до різноманітних ресурсів дають змогу здобувачам освіти самостійно обирати способи навчання, а також поглиблювати вивчення окремих аспектів мови відповідно до їхніх інтересів та потреб.

Використання онлайн-ресурсів та соціальних медіа в навчальному процесі дає змогу реалізувати принцип особистісно орієнтованого навчання. Індивідуалізація навчання стає можливою завдяки значному потенціалу комп'ютерних засобів для адаптації до потреб кожного суб'єкта навчання.

Джерела та література

1. Биков В. Ю., Лапінський В. В. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. № 3. С. 3–6.
2. Жуковська Д. В. Навчання гуманітарних дисциплін старшокласників загальноосвітньої школи засобами Інтернет-ресурсів. *Педагогіка та психологія* : збірник наук. праць / за ред. І. Ф. Прокопенка, В. І. Лозової. Харків : Цифрова друкарня, 2012. № 1. С. 3–8.
3. Шелест Л. Ю., Шелест Т. М. Сучасні мультимедійні технології в навчанні англійської мови. *Англійська мова та література*. 2011. № 4. С. 5–8.

MNEMONICS AS A TOOL FOR STUDYING A FOREIGN LANGUAGE

Красота Олена,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
olena.krasota@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3082-1363>

Scientists have calculated that the memory capacity of an average person is approximately 2.5 petabytes of information. More than 2.5 million gigabytes are about 35.5 years of continuous Full HD video recording. But strangely enough, with such a powerful supercomputer in our heads, we often can't remember basic things. Take English, for example. «Affect» or «effect»? «Complement» or «compliment»? In which cases should we use «than» and in which cases should we use «then»? What is the correct spelling of the word: «neccessary», «neccesary» or «necessary»? And there are hundreds of such examples.

Attempts to memorize the correct variant do not work - the brain «repels» and continues to «forget» even after the twentieth repetition. But it costs only once to memorize incorrectly and it will be much more difficult to retrain. And here mnemonics will help - a rather simple technique that uses the property of the brain to create associative links and with their help to memorize information [1].

Mnemotechnics help a person to carefully bypass short-term memory and immediately put information into long-term memory. Essentially you are helping your brain create stable and non-trivial associative connections. A legitimate brain «hack» if you will. Moreover, it is almost the only adequate way to retrain incorrect information. Mnemonics corrects past mistakes.

Mnemonics can be used to memorize difficult points in foreign language learning and even correct mistakes. All students have a time when they have learnt the wrong spelling of a word or its usage. And if not corrected immediately, the wrong version is stored in long-term memory. In such a case, it is extremely difficult to retrain, because the brain keeps referring to the wrong information, taking it as truth. As a result, there are two versions in long-term memory that contradict each other, because of which the brain often «catches the error». Let's say a student has learnt the spelling of the word «necessary» incorrectly. He spells it with a double «s» instead of an «s». Even if he later learns it correctly, every time he needs to write this word, his brain will «catch the mistake». After all, for him both variants of spelling are true. Mnemonics allows you to painlessly resolve this contradiction. And for this you need to remember, for example, an ordinary T-shirt: the stranger and more unusual the association, the better it is remembered. A T-shirt usually has one collar (collar) and two sleeves (sleeve). That is, one C and two S's. Now when a student needs to write the word «necessary», he/she will remember the T-shirt and will easily choose the correct spelling. As a mechanism for correcting errors in language learning, mnemonics works perfectly. But with its help you can also learn difficult moments. For example, a student cannot remember the use of the words «than» and «then». This is a very common problem. The words are similar, so it is very easy to confuse. Mnemonics come to the rescue. ThAn - compARison (comparison), ThEn - timE (time, what comes next). And that's it. The letters A are in the «than-comparison» pair of words, and the letters E are in the «then-time» pair. That is, «than» is used when comparing, and «then» is used when referring to time. One little

trick and the student never makes the mistake of using these words again. In very simple terms, you are helping the brain make an associative connection. A strong and, more importantly, non-random one. And then that association will work as a pop-up whenever you need to remember how to use a phrase or word correctly. But everything is «good in moderation» and so is mnemonics, and, therefore, with its help it is better to learn only complex aspects of the language and correct mistakes with already incorrectly learnt words or phrases.

References

1. Дорогою Цицерона та Шерлока: запам'ятати все. URL: <https://studway.com.ua/mnemonic/>
2. Беляєва О. М. Ефективні мнемонічні прийоми навчання іноземної лексики. URL: <https://cutt.ly/Nw25T3iy>
3. Бараненкова Н. А, Светенок Л. К. Мнемонічні прийоми навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах. URL: <https://cutt.ly/6w25YXQF>

ДОКУМЕНТ ЯК ОБ'ЄКТ ЗБЕРІГАННЯ ТА РОЗПОВСЮДЖУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Ланова Ірина,
викладач кафедри професійної та соціально-гуманітарної освіти
Криворізького національного університету
м. Кривий Ріг, Україна
lanovaya@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0009-5672-6859>

Документ є матеріальним засобом фіксації інформації про різноманітні факти, явища та процеси реальності, а також про розумову діяльність людини у відповідності з офіційно-діловим стилем. Здобувачі вищої освіти вивчають вимоги до сучасних документів, правила оформлення сторінки документа та класифікацію документів у рамках дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Поява різноманітних документів, а також систем документації, є результатом еволюції суспільства та його різних історичних етапів. Розуміння

функціонування документів і складання комплексів документів неможливе без знання соціально-економічної, політичної історії, а також історії культури тощо. Сама форма документа має свою відносну самостійність та власні закономірності розвитку, які впливають на різні аспекти суспільного розвитку.

Початок другого тисячоліття відзначився широкомасштабною інформатизацією суспільства, стрімким розвитком комп'ютерних технологій, встановленням електронного управління та модернізацією освітніх систем. Зараз комп'ютерні системи та телекомунікаційні мережі стали необхідною складовою суспільного життя, що виступають як рушійна сила економічного зростання, але одночасно породжують нові інформаційні виклики та загрози. Ці тенденції розширюють та ускладнюють вимоги до рівня освіти фахівців.

Використання електронних ресурсів при створенні та вивченні документів є необхідністю нашого часу, що обумовлено розвитком інформаційних технологій та досягненнями гуманітарної науки. Серед різноманітних інформаційних технологій особливо важливими є телекомунікаційні, пов'язані з Інтернетом та вебсайтами. Отже, в системі сучасної освіти ключовими стають знання та навички фахівців з аналізу, редагування, наповнення та захисту вебсайтів, які на сьогоднішній день є основними засобами інформації, надання електронних послуг та електронної взаємодії організацій, а також складання та розповсюдження документації.

Розповсюдження електронних комунікацій призвело до значної інтеграції проблематики предметів, що стосуються створення, зберігання та використання електронних документів. У цьому контексті поняття «документ» отримує широке тлумачення, яке не обмежується вмістом, атрибутами або юридичною силою. Таке «електронне документознавство» може розглядатися як управління записами в електронній формі.

При розгляді особливостей професійної діяльності у певній галузі знань у контексті інформатизації суспільства важливо враховувати структурні зміни, які виникають внаслідок розвитку та впровадження сучасних технологій, що сприяють поширенню інформаційних відносин. Це впливає на загальний рівень інформатизації суспільства. Головним джерелом цього процесу є інформаційні ресурси, темпи зростання яких залежать від подальшого технічного та економічного розвитку.

Джерела та література

1. Бондаренко Ю. В. Гуманітарні складові професійної компетенції майбутніх інженерів-педагогів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2011. Вип. 20 (73). С. 73–77.
2. Гуманітарна складова вищої освіти: проблеми та перспективи : статті та тези матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 14–15 квітня 2011 р.). Харків : НФаУ, 2011. 394 с.
3. Матвієнко О. Менеджмент інформаційних офісних систем : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів і системи післядипломної освіти за спец. «Менеджмент організацій» і «Документознавство та інформаційна діяльність». Київ, 2001. 154 с.
4. Палеха Ю. В., Леміш Н. Ю. Загальне документознавство : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2008. 393 с.

МЕТОД ДІЛОВОЇ ГРИ: ПЕРЕВАГИ Й НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Лещенко Тетяна,
кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавського державного медичного університету
м. Полтава, Україна
tetyana.57@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4682-3734>

Жовнір Марина,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавського державного медичного університету
м. Полтава, Україна
m.zhownir@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8498-9802>

Поступова інтеграція в європейський освітній простір зумовлює стрімку модернізацію і вдосконалення системи підготовки здобувачів вищої освіти. Ці зміни спрямовано на пошук новітніх дієвих підходів до викладання, комбінації ключових елементів традиційної освітньої навчальної парадигми, передових

інформаційно-комунікаційних технологій та інтерактивних методів трансляції навчальної інформації з метою сприяння всебічному розвитку студентів, продуктивному моніторингу рівня засвоєних ними знань, умінь і навичок. Чільне місце в сучасному освітньому просторі посідає створення такого освітнього середовища, яке б стимулювало окреслення здобувачами освіти стрижневих фахових орієнтирів.

У цьому контексті фіксуємо нові надзавдання, які постають перед працівниками освіти: «Прагнення здобувачів освіти до фахового зростання, самореалізації, опанування знань і їх продукування, вироблення вміння використовувати засвоєну теорію в практичній діяльності й реагування на виклики сьогодення ставлять перед освітянами нові завдання, для виконання яких необхідно вибудовувати нову концепцію вищої освіти» [1, с. 101].

Для засвоєння знань і формування вміння їх адекватно й оперативно використовувати у фаховій практиці доцільно залучати здобувачів освіти до ділових ігор, тобто форм активізації навчальної діяльності, які моделюють конкретні професійні ситуації. Звісно, ця проблематика не нова, а її детальному розгляду присвячено численні наукові праці й лінгводидактів-сучасників, і представників традиційної педагогічної школи (А. Алексюк, І. Василяйко, І. Вишенська, П. Воловик, Л. Маладика, І. Мельничук, О. Пометун, Л. Полак, Л. Пироженко, С. Сисоєва, О. Федоренко, О. Халаїм, Т. Хлебнікова, Ж. Яворська тощо).

Ми акцентуємо на проблемах упровадження ділових ігор у вивчення української мови як іноземної в медичному закладі вищої освіти, на основних перевагах таких засобів і зафіксованих недоліках. У цьому вбачаємо мету і своєчасність пропонованого дослідження.

У дидактиці ділову гру традиційно тлумачать як «Моделювання реальної діяльності у спеціально створеній проблемній ситуації» [2, с. 34]. Це своєрідний плацдарм для адаптації до подальшої професійної діяльності й фахових

контактів із метою розв'язання конкретних завдань і вибудовування злагодженої системи ділових стосунків.

Практика апеляції до розглядуваного методу навчання під час вивчення іноземними здобувачами освіти навчальних дисципліни «Українська мова як іноземна за професійним спрямуванням. Українське професійне мовлення: лікар – пацієнт» дозволяє вирізнити ключові ознаки ділових ігор: моделювання комунікативної ситуації в межах дихотомії «лікар – пацієнт» із метою надання пацієнтові первинної / спеціалізованої медичної допомоги; чітке формулювання цілі інтеракції в межах наявної комунікативної моделі; розподіл ролей між учасниками професійного спілкування; окреслення завдань і послідовних етапів для їх успішного виконання; взаємодія учасників, які виконують ті чи ті ролі; множинність варіантів досягнення поставлених цілей.

Елементи ділових ігор мотивують студентів навчатися, а головне – дають змогу в креативній формі застосовувати засвоєні теоретичні знання під час фахової діяльності. Наш багаторічний дидактичний досвід дозволяє виокремити ключові переваги ділових ігор у навчанні української мови як іноземної:

1) узгодженість цілей ігрових елементів із конкретними навчальними завданнями;

2) поєднання теоретичного блоку з практичними фаховими потребами майбутнього спеціаліста;

3) інтеграція професійної та соціальної взаємодій;

4) формування алгоритму фахової діяльності;

5) максимальне залучення аудиторії до виконання практичних завдань;

6) формування критичного мислення, уміння висловлювати й аргументувати власні думки, подолання стереотипів і заохочення до демонстрації власної позиції, бачення проблеми, трансляції ймовірних шляхів її розв'язання.

Крім того, ділові ігри в аудиторіях, де навчаються майбутні медики, сприяють розвитку впевненості, стимулюють прояви креативності,

ініціативності, формують атмосферу здорової конкуренції.

Попри перераховані переваги, не варто надуживати розглядуваним методом, оскільки це може нівелювати процес навчання, сформувати байдуже ставлення здобувачів освіти до виучуваної дисципліни, змістити фокус навчання на другорядні елементи, зокрема спілкування з однолітками, штучно створені псевдофахові дискусії тощо. Одноманітність ігрових елементів може знизити мотивацію студентів, розбалансувати співвідношення засвоєного фактичного матеріалу і його практичної реалізації.

Насамкінець зауважимо про тяглість традиції використання ділових ігор у вищій школі, актуальність і перспективність такої діяльності передовсім як засобу проєктування теорії на базові фахові ситуації та зразки професійної комунікативної взаємодії. Унаслідок дидактично вмотивованої імплементації ділових ігор в аудиторне навчання української мови як іноземної здобувачі освіти самостійно відтворюють фрагменти професійного спілкування й активно формують професійно-комунікативну компетентність.

Джерела та література

1. Лещенко Т. О. Інтенсифікація навчання української мови як іноземної: використання мобільних застосунків. *Інноваційні технології у розвитку сучасного суспільства* : тези доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф., 6–7 жовтня 2022 р. Навчально-науковий інститут підприємництва та перспективних технологій Національного університету «Львівська політехніка». Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2022. С. 101–104.

2. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 472 с.

3. Шевченко О. М. Інтеграція інтерактивних освітніх технологій у навчання української мови як іноземної в закладі вищої медичної освіти. *Наука і техніка сьогодні*. (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»). 2023. № 12 (26). С. 612–626.

ADAPTIVE LEARNING PLATFORMS FOR INDIVIDUALISATION OF STUDENTS' EDUCATIONAL PROCESS

Matviienko Lesia,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Humanities and Social Disciplines of
Poltava State Agrarian University
Poltava, Ukraine

lesia.matviienko@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1211-3056>

Khomenko Liubov,
PhD in Physics and Mathematics,
Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory and
Methods of Technological Education of
National Pedagogical University named after Poltava V.G. Korolenko
Poltava, Ukraine

homenko@gsuite.pnpu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-6806-2783>

In today's world, technology is evolving rapidly and educational needs are constantly changing. Adaptive learning platforms are becoming increasingly relevant and important tools for providing effective and personalised learning for students. These platforms use advanced artificial intelligence and machine learning algorithms to analyse data on students' academic performance and automatically adapt learning material to their needs and abilities [2].

Adaptive learning platforms are based on an individualised approach to learning that allows each student to get the best possible conditions for developing their abilities and achieving success. They allow students to learn at their own pace, taking into account their individual needs and learning style. In addition, adaptive platforms provide immediate feedback and support, which helps to avoid feeling behind or losing motivation in the learning process.

Due to the growing use of technology in education and the increasing level of individualisation, adaptive learning platforms are becoming an essential tool for modern higher education institutions, teachers and students [1]. They help to ensure effective and accessible learning for everyone, regardless of their individual

characteristics and peculiarities.

Adaptive learning platforms are innovative tools that allow you to individualise the learning process for each student, taking into account their needs, level of knowledge, learning style and other characteristics [2]. Such platforms typically use artificial intelligence and machine learning algorithms to analyse data on student performance and provide recommendations for further learning.

Let's consider the main characteristics and examples of the use of adaptive platforms in the training of specialists in higher education institutions.

Personalisation. Personalisation is the customisation of the learning experience to meet the individual needs and abilities of each student. For example, if a student demonstrates great confidence in solving maths problems but has problems with grammar, the platform can automatically offer more grammar exercises rather than maths ones. An example of such a platform is Khan Academy, which provides personalised lessons and assignments in different subjects depending on the user's needs.

Automatic assessment. Adaptive learning platforms can automatically grade completed tasks and analyse the results to provide feedback to students and teachers. For example, the Quizizz platform allows instructors to create tests that are automatically checked and students receive instant feedback on their progress.

Real-time learning. This characteristic reflects the ability of the platform to respond immediately to user actions. For example, when solving problems, an adaptive platform can offer additional explanations or tasks to help the student understand the material better. The Duolingo project provides real-time language learning by providing instant feedback based on user responses.

Adaptation to needs. Adaptive platforms change according to students' needs. For example, if a student shows a weakness in a particular topic, the platform can provide additional resources or exercises to improve knowledge in that area. Rosetta Stone is an example of a platform that adapts to the individual needs of a language

learner.

Progress monitoring. This feature allows teachers to monitor student progress and identify areas where they need additional support. For example, the Edmodo platform allows teachers to track students' academic progress and interact with them in a virtual learning environment.

Accessibility. Adaptive learning platforms can be made available online, allowing students to study at any time and place that suits them. For example, Coursera or Udemy provide access to a large number of courses in various subjects online for students from all over the world.

Differentiating tasks. Adaptive platforms can differentiate tasks depending on the abilities and individual needs of each student. For example, the DreamBox Learning platform uses an adaptive approach to maths learning, providing unique tasks for each student depending on their needs and level of knowledge. The Rosetta Stone platform uses a differentiated approach to foreign language learning, offering unique tasks and materials for each student according to their language level and individual needs.

Adaptive learning platforms have become a powerful tool for individualising the student learning experience, allowing learning to be tailored to each student's individual needs, learning style and pace. By using artificial intelligence and machine learning algorithms, such platforms provide a personalised approach, automatic assessment, real-time learning, adaptation to needs, progress monitoring, accessibility and differentiation of tasks. This helps to increase the effectiveness of learning, make it more accessible and encourage the development of each student according to their potential.

References

1. Ляхоцька Ю. М. Адаптивне навчання як метод вирішення проблеми індивідуалізації навчання у сучасних умовах. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Педагогіка, психологія, соціальна*

робота. 2021. № 3. С. 176–183.

2. Шемчук О. В. Інтелектуальний аналіз даних в освіті: можливості та виклики. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Педагогіка*. 2020. № 35. С. 144–148.

2. Raffaghelli J. E., Cucchiara S. AI and adaptive learning environments: Current models and critical issues. *British Journal of Educational Technology*. 2020. № 51. P. 2073–2091.

THE IMPACT OF SOCIAL NETWORKS ON PSYCHOLOGICAL DEVELOPMENT - A PROBLEM OR A POINT OF SELF-DEVELOPMENT IN THE MODERN WORLD? THE SIGNIFICANCE AND IMPORTANCE OF TEACHING ENGLISH IN THIS CONTEXT

Михайленко Галина,
фахівець відділу міжнародних зв'язків
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна

halyna.mykhailenko@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0006-5844-0975>

Жорник Ірина,
фахівець відділу Європейської освіти та іноземних мов,
старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
iryna.zhornyk@pdau.edu.ua

Social networks can be both a blessing and a curse: people spend a lot of time on the networks and get used to the approval that they seek from other people (in this way they do not learn self-determination, so everything depends on opinions), longer sessions of screen time and fragmented work processes – all these components have completely changed our lives [1].

The subsequent issue is that in reality, people have to introduce themselves, get to know each other, mix with someone. In networks, this can be done with just one click. People can't make clear their attitudes. They don't understand how to value

love. Another concern is when people can't make friends.

It is mentioned that all these problems exist when we spend a lot of time in networks. However, using the web is interesting and can take your breath away.

The solution to this complex situation can be approached from several angles. One potential avenue is to conduct a thorough analysis of the root causes, followed by collaborative brainstorming sessions to generate innovative ideas. Additionally, seeking input from experts in relevant fields could provide valuable insights. Furthermore, implementing a structured plan with clear milestones and accountability measures and facilitate effective execution. Ultimately, fostering open communication and flexibility will be the key in adapting to unforeseen challenges and ensuring the success of the solution.

The way out of this complex situation lies in the field of pedagogy science, where the answer can be found. This is because the art of teaching involves not only teaching techniques, but also understanding the learning needs of students, the principles of effective communication and the development of a variety of skills in the audience being taught.

It is anticipated that mastering English as a language of international communication, which automatically expands the boundaries of communication and opens up vast opportunities, is not the only key.

The active use of online resources and social networks as a learning tool is the most important factor in teaching a generation of modern teenagers and adults. This technique can also be adapted and applied to teaching children too. The essential element to audience awareness, interest and effectiveness in the learning process is the use of materials appropriate to each age group. Tailoring content to resonate with the developmental stages and interests of learners ensures engagement and fosters a conducive learning environment.

By aligning educational materials with the cognitive and emotional needs of different age groups, educators can optimize learning outcomes and cultivate a lifelong passion for knowledge acquisition.

Adapting educational content from social networks to suit the diverse needs

and developmental stages of learners is a significant aspect. It actively reinforces our digital well-being.

References

1. Alonzo R. Science Direct Clinical Review: Interplay between social media use, sleep quality, and mental health in youth. *A systematic review. ScienceDirect*. 2021. Volume 56.
2. Emotions and Digital Well-Being: on Social Media's Emotional Affordances. *Philosophy & Technology*. 2022. Volume 35. Article number 36.

ВПРАВИ НА РОЗВИТОК ІДІОМАТИЧНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Палкіна Єлизавета,
здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності Філологія
(спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська)
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
yelyzaveta.palkina@st.pdau.edu.ua
Науковий керівник – Сизоненко Наталія,
кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
nataliia.syzonenko@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7978-8675>

Прислів'я і приказки – невід'ємний елемент повсякденного життя будь-якого народу, джерело мудрості нації. Ці ідіоматичні одиниці фіксують оцінкові судження носіїв мови про поведінку, риси характеру людей, ситуації та ін.

Використання прислів'я та приказок на уроках англійської мови сприяє кращому засвоєнню учнями лексичного матеріалу, розвитку ідіоматичного мовлення, а також розширенню знань про культурні аспекти країни, мову якої вивчають учні.

Питання доцільності використання в мовленні прислів'їв та приказок ґрунтовно досліджені вітчизняними та зарубіжними мовознавцями та практиками, серед них С. Ковриго, Ю. Посвистак, С. Кузьмін, В. Радченко, Л. Швидка, Дж. Раймонд, В. Мідер та ін. Науковець С. Ковриго аргументовано доводить, що ці ідіоматичні одиниці сприяють 1) збагачення лексичного запасу учнів; 2) мають повчальний характер; 3) позитивно впливають на розвиток пам'яті та інтелекту; 4) мотивують до вивчення мови; 5) формують соціокультурну компетенцію [1]. У розвідці «Proverbs: a handbook» дослідник В. Мідер стверджує, що важливо вивчати саме найвідоміші та сучасні прислів'я, які доволі часто вживаються в розмовній сфері та в письмових текстах. На думку науковця, прислів'я та приказки свідчать про культурну грамотність носіїв мови, а тому вчитель англійської мови має додавати ці одиниці безпосередньо до матеріалу, який вивчається на уроці [2. с. 128].

До лексику учнів вводити ідіоматичні одиниці можна на будь-якому етапі вивчення іноземної мови, але найдоцільніше та найефективніше це робити саме у старших класах.

Проаналізувавши теми, представлені у шкільній програмі 10 та 11 класів, ми виокремили теми, на яких для закріплення лексичного та граматичного матеріалу доцільно ознайомити старшокласників із прислів'ями та приказками: *Я, моя родина; Спорт і дозвілля; Харчування; Природа і погода; Живопис; Наука і технічний прогрес; Україна; Шкільне життя; Робота і професії.*

Під час вивчення цих тем пропонуємо виконувати такі вправи:

Вправа 1 (умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна)

Look at the proverbs on the topic Family. Connect the beginning and the end. Try to find Ukrainian equivalents.

1. Home is...	a) your family
2. Like father...	b) like home.
3. You can't choose...	c) where the heart is. .
4. The apple doesn't fall...	d) than water.

5. There's no place... f) like son.
6. Blood is thicker... g) far from the tree.
7. Children are... h) a poor man's riches.

Вправа 2 (умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна)

Read the statements that have an essential idea. Try to find English proverbs according to this idea. (If you need help, use the dictionary of proverbs [3])

1. Family relationships are stronger than others.
2. A child usually has a similar character or similar qualities to his or her parents.
3. Someone who gets enough sleep and starts work early in the day will have a successful life.
4. You can obtain wealth when healthy, but if you have a fatal disease, your wealth is useless.

Keys: 1. Blood is thicker than water. 2. The apple doesn't fall far from the tree. 3. Early to bed and early to rise makes a man healthy, wealthy and wise. 4. Good health is above wealth.

Отже, важливим завданням учителя є розвиток навичок усної і писемної комунікації, розширення словникового запасу учнів. Запропоновані нами вправи демонструють можливості використання ідіоматичних одиниць під час вивчення англійської мови. Перспективним напрямом досліджень є створення комплексу вправ, спрямованих як на репродуктивну, так і продуктивну діяльність учнів, розвиток ідіоматичного мовлення старшокласників.

Джерела та література

1. Ковриго С. Б. Про використання прислів'їв і приказок у навчальному процесі: [матеріали до уроку : англійська мова]. *Англійська мова та література*. 2013. № 34/36. С. 37–42.

2. Mieder Wolfgang. *Proverbs: a handbook*. Westport, Connecticut, USA : Greenwood Press. 2004. 304 p.

3. Oxford Dictionary of Proverbs. URL : <https://www.ircambridge.com/books/The-Oxford-Dictionary-of-Proverbs.pdf>

ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Савенкова Олена,
старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
olena.savenkova@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-8115-9555>

Питання вивчення іноземних мов вже давно не є новим, але, зважаючи на процеси євроінтеграції України, не втрачає своєї актуальності й сьогодні.

Аудіювання є одним з видів мовленнєвої діяльності у повсякденному житті, а процес формування іншомовної аудитивної компетенції є одним з найважчих. Цей процес необхідно розпочинати з перших занять, коли слухачі вивчають звуки, інтонацію, ритм іноземної мови.

Аудіювання – це надзвичайно важке питання для дидактики іноземних мов через свої особливості. Однією з них є його невидимість. Продуктивні навички, такі як планування мовлення або письма, не є безпосередньо доступними для спостереження, але кінцевим результатом завжди мають лінгвістичний продукт у формі усного висловлювання або письмового тексту. На відміну від цього в аудіюванні як сам процес, так і продукт розуміння на слух перебувають поза межами прямого спостереження. Можна спостерігати лише певні реакції на аудіювання, такі як вираз обличчя або виконання певних дій [3].

Аудіювання також принципово відрізняється від іншої рецептивної навички – читання. Читачі можуть покладатися на стабільний вхідний матеріал у вигляді письмового тексту, в якому межі слів і речень чітко позначені розділовими знаками. Під час читання іншомовного тексту читачі мають можливість зробити паузу, щоб пригадати засвоєні знання мови для декодування певних елементів тексту. Усього цього вони практично не можуть зробити під час аудіювання, оскільки піддаються впливу швидкоплинної природи усного мовлення. Їм доводиться ідентифікувати інформацію з

безперервного потоку звуків у «реальному часі». Зазвичай немає часу, щоб зробити паузу або поставити запитання щодо попереднього тексту, не кажучи вже про те, щоб пригадати наявні лінгвістичні знання [2].

Розробляючи систему вправ для розвитку аудитивної компетенції, викладач повинен чітко уявляти психофізіологічні механізми аудіювання, зокрема це механізм антиципації, механізм внутрішнього промовляння, механізм сегментування мовленнєвого ланцюжка, механізм оперативної пам'яті, механізм довготривалої пам'яті та механізм осмислення.

З метою розвитку механізму слухової пам'яті треба вчити слухачів виділяти ключові слова, здійснювати змістово-композиційний аналіз тексту, спрямований на те, щоб допомогти слухачеві зрозуміти і запам'ятати зміст тексту. Варто добирати такі автентичні матеріали та завдання, що їх супроводжують, які допомагають слухачам виявити їх цінність як ресурсу реальної сучасної мови.

На етапі перед прослуховуванням слухачі повинні ознайомитися з контекстом або комунікативною ситуацією, яка є змістом тексту для аудіювання. Для цього варто запропонувати ознайомитися зі словником до тексту аудіювання або зачитати питання, на які потрібно почути відповідь у тексті, або сформулювати гіпотези, що ґрунтуються на знаннях слухачів про світ.

Лише після цього подається текст для аудіювання та слухачам пропонується робити нотатки під час саме прослуховування. Залежно від навчальної ситуації текст може бути прослуханим декілька разів. На етапі обговорення обов'язково перевіряється правильність виконання завдань та обговорюються правильні відповіді. Текст для аудіювання часто надається у вигляді транскрипту, який можна використовувати для словникової роботи або пояснення граматичних структур. На цьому етапі слухачі можуть потренуватися у відтворенні граматичних структур. За цим можуть слідувати подальші види діяльності (рольова гра, написання тексту тощо) [4].

Труднощі аудіювання зумовлюються як індивідуальними (суб'єктивними) особливостями слухачів, так і причинами об'єктивного

характеру, зокрема змістом і структурою аудіотексту, умовами його сприйняття. Подолання цих труднощів залежить від уміння слухача користуватися механізмом ймовірного прогнозування, уміння переносити аудитивні вміння та навички рідної мови на іноземну.

Значну роль відіграють такі індивідуальні особливості слухача, як кмітливість, уміння слухати і швидко реагувати на сигнали усної мовленнєвої комунікації (паузи, логічні наголоси, риторичні запитання, фрази зв'язку тощо), уміння переключатися з однієї розумової операції на іншу, швидко реагувати на тему повідомлення, співвідносити її з широким контекстом. Це вміння розвиваються у процесі навчання багатьох предметів, у тому числі й іноземної мови.

Отже, процес формування аудитивної компетенції є досить складним та вимагає великих зусиль як від тих, хто вивчає іноземну мову, так і від викладача, завданням якого є зробити все можливе задля успішного процесу комунікації іноземною мовою, включаючи уміння розуміти іноземну мову на слух.

Джерела та література

1. Гупка-Макогін Н. І. Навчання майбутніх фахівців з міжнародної економіки професійно орієнтованого англомовного аудіювання у процесі самостійної роботи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Тернопіль, 2016. 298 с.

2. Dietz Gunther. Fremdsprachliches Hörverstehen: Schwächen der traditionellen Hörverstehensdidaktik – Perspektiven der Vermittlung für Deutsch als Fremdsprache. *Deutsch als Fremdsprache: Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Faches Deutsch als Fremdsprache*. Heft 2. Berlin : Erich Schmidt Verlag, 2021. S. 67–75.

3. Grotjahn Rüdiger. Hörverstehen: Konstrukt und Messung. *Fremdsprachen Lehren und Lernen*. Bochum, 2012. 41/1. S. 72–86.

4. Siegel Joseph. Exploring L2 listening instruction. Examinations of practice. *ELT Journal*. 2014. 68/1. P. 22–30.

МУЗИКА ЯК МОТИВАТОР ВЧИТИ АНГЛІЙСЬКУ МОВУ

Семенишин Олена,
PhD, викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Київського кооперативного інституту бізнесу та права
м. Київ, Україна

olenasemenyshyn@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-1364-8397>

Боряк Інна,
старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Київського кооперативного інституту бізнесу та права
м. Київ, Україна

innaboriak@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2420-7842>

Для того, щоб опанувати англійську мову, слід зробити її вивчення цікавим за допомогою правильних інструментів і звичок. Музика – чудовий інструмент для вивчення англійської мови. Гарна музика – відмінний мотиватор і допомагає набути впевненості в собі. Щоб навчатися англійської мови за допомогою пісень, необхідно стати «активним» слухачем. Інакше кажучи, слова пісні треба не чути, а слухати, причому уважно. Ви повинні зрозуміти не тільки загальний зміст пісні, а і знати значення кожного слова в тексті й розуміти, як з цих слів складаються речення. Незрозумілі місця необхідно не пропускати, а активно з ними попрацювати – шукати слова в словнику, гуглити фрази й власні імена – тобто докладати зусиль, щоб змушувати мозок працювати [2]. Це здається простим, але деякі студенти зазнають невдачі на першому етапі, адже слухають випадкові пісні по радіо, або вибирають топові популярні пісні на Spotify, Apple Music, TikTok або YouTube. Щоб результативно вивчати англійську за допомогою пісень, обирайте треки, які вам подобаються – твори, з якими ви житимете і слухатимете сотні разів! Так, вам захочеться їх переслуховувати та розгадувати зміст тексту [1].

Спеціальні онлайн ресурси допоможуть зробити процес навчання і корисним, і приємним. *Існує чотири сайти, які допоможуть вивчати англійську мову на основі пісень:*

1. *LyricsTraining* – це сайт, який навчає англійським словам та словосполученням на основі популярних пісень. Ви вибираєте пісню, потім –

рівень складності (Beginner, Intermediate, Advanced або Expert), а коли починається музика, слухаєте і заповнюєте пропуски в тексті. Коли ви починаєте заповнювати пропуск, відео тимчасово зупиняється. Мало того, сайт не дасть вам надрукувати ті літери, яких немає в слові. Після цього відео автоматично повторить цей фрагмент, щоб ви могли його знову прослухати та виправити помилки, якщо вони є.

2. *ESOL Courses* – це безплатний сайт для тих, хто вивчає англійську мову, де викладено безліч корисних матеріалів і ресурсів для викладачів і студентів. Серед них є безплатні уроки на основі музичних відео. Кожен такий урок починається з перегляду відеокліпу, далі є кілька завдань, додаткова інформація та визначення найбільш рідкісних слів та словосполучень. Сайт приваблює ще й тим, що завдання весь час удосконалюються й оновлюються. Наприклад, більш ранні відео мають лише одну-дві вправи, а новіші супроводжуються складними запитаннями про пісню і її зміст.

3. *Multimedia-English* – тут чекає ще одна велика добірка уроків з музичними кліпами.

У кожному уроці:

- короткий опис;
- текст пісні;
- завдання та ігри;
- пояснення до найбільш незвичних і рідкісних слів і фраз;
- і навіть караоке-версії деяких пісень!

На цьому сайті викладено багато сучасних хітів. Приємно, що можна вчитися та одночасно бути в курсі музичних новинок!

4. *EnglishLanguageCentres* – на цьому сайті є цілий розділ, де можна тренуватися, заповнюючи пропуски в словах пісень. Кожен такий урок по тексту пісні містить декілька вправ: тести, заповнення пропусків, загальну перевірку розуміння тексту, а іноді – додаткову інформацію про кліп. Найбільший «плюс» – ви можете одразу перевірити правильність своїх відповідей після кожної вправи. Але, на жаль, сайт зараз переживає не найкращі часи, деякі відео недоступні для перегляду. Проте знайти їх в загальному доступі, на YOUTUBE зовсім не складно. усі ж завдання

працюють бездоганно [2].

Отже, вивчення англійської мови з піснями – креативний підхід, який допомагає вчитися новому легко і невимушено. Прослуховування музики допомагає студенту відточити навички аудіювання та сприйняття, диференціювати вирази та речення. Популярні пісні для вивчення англійської «чіпляються» і надовго залишаються в голові. Це полегшує запам'ятовування нових слів і виразів у вигляді повторення.

Джерела та література

1. Нікітіна Л. Як вивчати англійську мову за допомогою пісень. *English Prime*. URL: <https://englishprime.ua/uk/uchit-anglijskij-po-pesnyam/> (дата звернення: 10.03.2024).

2. Вивчення англійської мови за допомогою пісень. ТОП-5 найкращих безкоштовних онлайн ресурсів. *BUKI*. URL: <https://buki.com.ua/blogs/vyvchennya-anhliyskoyi-movy-za-dopomohoyu-pisen-top-5-naykrutishykh-bezkoshtovnykh-onlayn-resursiv/> (дата звернення: 10.03.2024).

NAVIGATING THE PITFALLS: THE DRAWBACKS OF GPT CHAT IN ENGLISH LANGUAGE EDUCATION

Storozhuk Svitlana,
Ph.D., Associate Professor
Alfred Nobel University
Dnipro, Ukraine
s.storozhuk@duan.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1593-0860>

In recent years, the integration of artificial intelligence (AI) technology into education has rapidly evolved, offering innovative solutions to enhance learning experiences. One such technology gaining prominence is GPT (Generative Pre-trained Transformer) chat, which utilizes natural language processing to engage users in conversation. While GPT chat systems have shown promise in various applications, including language learning, their use in teaching English for students comes with notable drawbacks and concerns.

Firstly, reliance on GPT chat for English language instruction may hinder

students' development of essential language skills. Unlike human teachers who can provide personalized feedback and guidance tailored to individual learning styles and needs, GPT chat lacks the nuanced understanding and adaptability required to effectively address students' linguistic challenges. As a result, students may struggle to receive targeted support and correction, impeding their progress in language acquisition.

Moreover, the use of GPT chat in English teaching raises concerns about the quality and accuracy of language input provided to students. While GPT models are trained on vast amounts of textual data, they are not infallible and may produce erroneous or misleading responses, particularly in complex language contexts. Consequently, students may unknowingly encounter and internalize incorrect grammar, vocabulary usage, or cultural nuances, leading to misconceptions and inaccuracies in their language proficiency.

Furthermore, the impersonal nature of interactions with GPT chat systems can diminish students' motivation and engagement in English learning. Unlike human teachers who foster rapport, empathy, and encouragement in the classroom, GPT chat lacks emotional intelligence and relational dynamics, potentially resulting in disengagement and disinterest among students. Without the interpersonal connection and support provided by human educators, students may perceive English learning as monotonous or uninspiring, undermining their intrinsic motivation to improve.

Another significant concern regarding GPT chat in English teaching is the potential for dependency and overreliance on technology. As students increasingly turn to GPT chat for language practice and assistance, they may become less inclined to seek help from human instructors or engage in authentic communication with peers. This overreliance on AI-driven solutions may stifle students' autonomy, critical thinking skills, and creativity, limiting their ability to effectively communicate and problem-solve in real-world English language contexts.

In conclusion, while GPT chat holds promise as a tool for language learning, its integration into English teaching for students raises notable challenges and

drawbacks. From impeding skill development and accuracy to diminishing motivation and fostering dependency, the negative impacts of GPT chat on English language instruction underscore the importance of maintaining a balanced approach that prioritizes human interaction and pedagogical expertise in education. As educators navigate the evolving landscape of AI-driven technologies, it is crucial to critically evaluate their potential implications for student learning outcomes and well-being, striving to harness their benefits while mitigating their limitations.

References

1. Shrestha P. Linguistic Features of the BERT-Based Generative Pre-trained Transformer. *In Proceedings of the 2nd International Conference on Natural Language and Speech Processing*. Singapore : Springer, 2021. P. 118–127.
2. Garcia I. L., Ferrandez A. Improving English Language Learning through Conversational Agents. *IEEE Transactions on Learning Technologies*. 2020. 13(4). P. 858–867.
3. Rajendran G., Samraj P. Effects of Computer-Mediated Communication on EFL Learners' Motivation and Speaking Skills. *Language Learning & Technology*. 2020. 23(2). P. 98–116.

МЕТОДИ ПОДОЛАННЯ БАР'ЄРІВ АКТУАЛІЗАЦІЇ НЕГАТИВНИХ СЛІДІВ ЕМОЦІЙНОЇ ПАМ'ЯТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Татарін Володимир,
молодший науковий співробітник
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
tatarinvolodymyr99@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0004-8812-4389>

У контексті освіти й розвитку Нової української школи важливим є розуміння ролі емоцій у навчальному процесі. Емоції впливають на когнітивні процеси, пам'ять, мотивацію та загальну успішність учнів. Виникнення бар'єрів

актуалізації негативних слідів емоційної пам'яті спричиняє зниження ефективності навчання, що визначає актуальність вивчення методів їх подолання. Серед провідних вчених, що досліджували проблему: Д. Гоулман, Т. Кларк, І. Глазкова, М. Кузнєцов, О. Чебикін, Л. Ярославська та інші.

Мета цього дослідження – розкрити сутність методів подолання бар'єрів актуалізації негативних слідів емоційної пам'яті на уроках англійської мови.

І. Глазкова визначає емоційні бар'єри як «внутрішню реакцію на зовнішній бар'єр, що втілюється в певних емоційних станах, або емоціях неуспіху, що супроductують негативні наслідки діяльності» [1, с. 165]. Одним з їх видів є *бар'єр актуалізації негативних слідів емоційної пам'яті*, що полягає в нашаровуванні попередніх емоційних станів на поточний емоційний настрій учнів. Власне, емоційна пам'ять визначається як «підсистема (вид) пам'яті, яка полягає у фіксації, збереженні, трансформації й наступному відтворенні певних почуттєвих станів людини, в яких закодоване її ставлення до об'єктів, подій, ситуацій, людей» [2, с. 93].

Негативні сліди емоційної пам'яті можуть виникати через ряд причин: 1) невдачі, що викликають страх перед новими навчальними викликами; 2) негативний досвід взаємодії (конфлікти, булінг); 3) велика навчальна навантаженість; 4) соціальна адаптація та відчуття відокремленості; 5) невідповідність очікувань від батьків та від самого себе. В результаті, в учнів простежується зниження рівня мотивації до навчання та концентрації уваги, поведінкові проблеми, порушення пам'яті, тривожність та соціальні труднощі.

Подолання цієї групи бар'єрів на уроках англійської мови передбачає застосування низки методів. Ми виділяємо чотири групи: 1) методи створення безпечного та підтримуючого середовища навчання; 2) методи релаксації; 3) методи заохочення до самовираження; 4) методи формування навичок емоційної регуляції.

Розглянемо *методи створення безпечного та підтримуючого*

середовища. За системою Т. Кларка, психологічна безпека на уроці передбачає безпеку на рівнях залучення (потреба бути включеним до процесу навчання), учня (потреба в навчанні та розвитку), учасника (потреба вносити корективи до процесу навчання), конкурента (потреба кидати виклик та покращувати процес навчання) [4]. Методична складова організації безпечного психологічного середовища передбачає рух за схемою: оцінка поточного стану освітнього середовища → підвищення рівня усвідомлення важливості психологічного безпеки → встановлення чітких очікувань, правил, які відповідають психологічній безпеці → забезпечення навчання та розвитку ☺ заохочення зворотного зв'язку → визнання та підтримка вразливості учасників освітнього процесу.

На уроках англійської мови організація безпечного психологічного середовища передбачає: встановлення взаємозв'язків між учасниками освітнього процесу, що забезпечується «ice breaker» методами, організацію підтримуючого навчального середовища за допомогою «team-building» методів, підтримку активності на уроці групою «warm-up» методів та «energizer» методів.

Перейдемо до групи *методів релаксації*. Ці методи забезпечують повернення нервової системи у збалансований стан, викликаючи реакцію розслаблення та стан глибокого спокою, що є полярною протилежністю до стресу. Власне, стрес виникає внаслідок навантаження (фізичного чи емоційного), монотонності, повсякденних подразників, соціальних факторів, невизначеності, дисгармонії тощо. Під час навчання стрес проявляється у двох видах реакцій: перезбудженість (злість, схвильованість, роздратованість), пасивність (пригніченість, замкнутість, відстороненість).

Для подолання перезбудженості застосовуються техніки медитації, глибокого дихання, візуалізації. На уроках англійської мови подібні техніки використовуються також в якості вправ на тренування аудіальних навичок. Для

подолання пасивності застосовуються техніки, що стимулюють нервову систему, наприклад – ритмічні вправи (біг, стрибки, ходіння, присідання тощо), зарядки, рухові ігри із застосування методики «Total Physical Response» (повна фізична реакція).

Аналізуючи *методи заохочення до самовираження*, зазначимо, що вони спрямовані на розвиток самостійності, креативності та індивідуальності. Ці методи дозволяють вербалізувати емоції, розвивати емпатію, підвищити самооцінку та знизити рівень тривожності. Вони забезпечуються використанням творчих завдань: написання віршів, оповідань, пісень, створення проектів (альбомні: постери, плакати, малюнки, карти, колажі тощо; інформаційні: газетні статті, репортажі, анкети, буклети тощо; науково-дослідницькі: доповідь, реферат, стаття тощо). Окремо слід виділити метод рольових ігор, що дозволяє подолати страх публічних виступів та розвиває комунікативні навички учнів.

Методи формування навичок емоційної регуляції дозволяють посилювати емоційний ефект змісту навчального матеріалу, коригувати ситуативні емоції учнів та відновлювати психо-емоційний стан учнів [3]. Для першої цілі використовуються методи, засновані на емоційних ефектах проектно-художніх закономірностей, що пов'язані з формою демонстрації навчального матеріалу (прийоми «підсвічування», «кольорових ефектів», прийом обмеженого часу на вирішення навчальної задачі) та звукові методи (мовленнєві прийоми виразного, сюжетно-сміслового та музичного впливу).

Друга група методів пов'язана з емоціогенними ситуаціями, спричиненими логікою введення знань та організаційними умовами соціально-педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу. Для вирішення проблем введення знань застосовуються методи проблемно-пошукового характеру. Організація соціально-педагогічної взаємодії передбачає застосування різноманітних форм спільної діяльності, що утворюють емоційне уподібнення,

емпатію, появу настрою, симпатію тощо. Зокрема, це досягається інтерактивними методами навчання.

До методів, що допомагають відновити психо-емоційний стан учнів входять: метод мімічних дій (вираження емоцій в міміці), метод психомоторних та жестових дій (вираження емоцій в рухах), методи емоційного стимулювання (самотивування, самосхвалення, самозаспокоєння, самозаохочення, самопокарання), методи самонавіювання, методи виконавчих дій (самопримус, самоспількування, самонаказ).

Отже, подолання бар'єрів негативних слідів емоційної пам'яті передбачає комплексне застосування ряду методів: створення безпечного та підтримуючого середовища, релаксації, заохочення до самовираження та формування навичок емоційної регуляції. Застосування вчителем англійської мови стратегій роботи з бар'єрами дозволить покращити емоційне середовище в класі та підвищити ефективність навчальної діяльності. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в експериментальній перевірці методів подолання бар'єрів негативних слідів емоційної пам'яті.

Джерела та література

1. Глазкова І. Я. Теоретико-методичні засади формування у майбутніх учителів компетентності запобігання і подолання педагогічних бар'єрів у процесі професійної підготовки : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04. Харків, 2013. 566 с.

2. Кузнєцов М. А. Емоційна пам'ять людини. *Психологія*. 2010. Вип. 913. С. 93–98.

3. Чебикін О. Я. Структура, зміст та особливості емоційної регуляції пізнавальної діяльності школярів. *Психологія і суспільство*. 2016. Вип. 4 (66). С. 76–88.

4. Clark T. The 4 stages of psychological safety. Oakland : Berret-Koehler Publishers, Inc., 2020. 161 p.

FORMATION OF TECHNOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHER-PHILOLOGIST IN THE UNIVERSITY ENVIRONMENT

Tyshakova Liudmyla,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Department of Romance and Germanic Philology of
State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University»
Poltava, Ukraine
tishakova.lt@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-9237-2730>

The urgency of this topic is dictated by the requirements inherent in the modern multicultural environment, in which it is not enough for a future specialist to study and understand a foreign language culture under traditional conditions. A fundamentally new approach is needed, which would be based not only on the acquisition of certain knowledge, skills and abilities by students, but also on their own attitude to various foreign language phenomena and facts and would contribute to the development of personal experience of creating their own strategies in the future educational activities of a teacher-philologist.

The competence and professionalism of a modern philologist – a foreign language teacher is the last chance today when he or she can still be helped to realize his or her internal reserves. The system of vocational education in many countries, including ours, was built not on competence, but on quantitative indicators of professional knowledge, skills, academic subjects, number of years of study at a higher education institution, etc.

At the stage of technologization of education, we have identified the urgent need for managerial and methodological principles for the purposeful development of pedagogical qualities of the subject of technologized activity from the standpoint of systemic, humanistic, personal and technological approaches.

The strategic vision of the educational process and the consideration of the professional activity of a philologist – a foreign language teacher as a strategy is due to the long and constant nature of changes in educational systems around the world

with the relative stability of learning objectives. In their practical work, future philologists need to choose not so much options but priorities, the most appropriate combinations and sequences of actions. In our opinion, the successful activity of a future specialist is determined by the level of the development of pedagogical skills: design (selection of material), constructive (transformation of material), communicative (arousing interest in learning activities), organizational, gnostic (analysis of successes and difficulties in students' professional activities).

We consider the concept of technological competence of a future specialist as a system of creative and technological knowledge, abilities and stereotypes of instrumentalized activities for the transformation of objects (together with the subject and processes) of pedagogical reality. The concept of technological competence of a future philologist – foreign language teacher includes personality-oriented characteristics: self-change, self-transformation, self-education, self-regulation of the teacher's personality. The idea of professional and personal development of a future philologist – foreign language teacher as a continuous process is successfully implemented in the system of continuous education [1; 4].

Among the most significant features that characterize the current stage of the development of lifelong learning are the deepening of differentiation of personality's educational needs at different stages of his/her life; the growing variability of educational systems that reflect the regional and national characteristics of educational institutions; the growing role of universal value factors and criteria for assessing the effectiveness of educational activities; the awareness that the success of transformations in the field of education depends crucially on the teacher himself/herself, his professional skills, moral and other qualities.

A philologist – foreign language teacher, after our model of technological competence, is a professional that is able to carry out reflexive activity, design his/her own pedagogical technology in the process of teaching foreign languages on the different stages of the system of education (preschool – primary and secondary

school), to develop the system of creative-technological skills and abilities in the process of realization of technologized types of pedagogical activity [4].

The study of theoretical and practical aspects of professional, including technological competence of a future teacher-philologist, allowed to identify the scientific direction of the formation of technological competence under appropriate organizational and pedagogical conditions which include both pedagogical principles and algorithmized procedures and forms of technological activity of a future specialist, methods of activating the teacher's subjective position in his/her own and joint technological activity [2].

The process of creating a technologized pedagogical environment at the university, new pedagogical conditions for the development, self-improvement of the future foreign language specialist's personality and personality-oriented technological competence leads to high and stable results. The technologized pedagogical environment of the university is a professionally oriented form of education (practical classes, laboratory work, seminars, colloquia, individual conversations, consultations, etc.) that create all the necessary conditions for the student to implement a system of scientific, practical, technological and pedagogical knowledge, to form technological skills, creative and technological thinking and reflection [3].

According to our model of the technological competence, a foreign language teacher-philologist is a professional who is able to carry out reflective and reflexive activities, model his/her own pedagogical technology in the process of teaching foreign languages at different stages of the system of education (kindergarten - primary and secondary schools), develop a system of creative and technological skills and abilities in the process of implementing technologized pedagogical activities.

References

1. Григор'єва Т. Підготовка вчителів-філологів до навчання дорослих у системі неперервної освіти Великої Британії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2010. 238 с.

2. Руснак І. С., Василик М. С. Технологічний підхід в іншомовній освіті майбутніх магістрів філологічних спеціальностей. *Академічні студії. Серія : Педагогіка*. 2022. 1(4). С. 164–170.

3. Теличко Н., Бопко І., Маліновська Д. Особливості фахової підготовки майбутнього вчителя-філолога у процесі вивчення окремих фундаментальних лінгвістичних дисциплін. *Збірник наукових праць Національної Академії прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки*. 2019. Том 19. № 4. С. 385–394.

4. Тишакова Л. Т. Формування технологічної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2005. 20 с.

ASPECTS OF CRITICAL THINKING FORMATION VIA ENGLISH LANGUAGE AND LITERATURE LESSONS

Халабузар Оксана,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов та методики викладання
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
oksana.khalabuzar@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2338-0854>

Халабузар Еліна,
здобувач 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності Середня освіта (спеціалізація Англійська мова і література)
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
elinos2002@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0002-6108-8344>

In modern conditions of constant enrichment of the information space, development of communications, improvement of technological literacy, high intellectual load, it is quite necessary to form a personality with highly developed critical thinking, which incorporates logical knowledge, logical skills and abilities. Such personality will be able to solve non-standard situations, abstracting from

subjective views. Modern specialist has to be the member of developed democratic society which is characterized by the growing dynamics of social progress, increasing of informational stream and widening of various theories, ideas. Within such conditions the first place is given to the ability and readiness to analyze the received information, to check it, to maintain the true statement, to make decisions and to defend own position confidently. It is necessary to think logically, dynamically, to adopt own thinking to the thinking of other people, to be tolerate and acceptable. Actually, this is the description of education of the creative, independent, intellectual modern specialist who is characterized by the ability to consider consciously own personality and the world in general. Nowadays, the works of the following researchers are devoted to the problem of individualization and differentiation of education: M. Lyakhovytskyi, S. Nikolayeva, K. Platonov, V. Strezikozina, I. Unt, and others. They underline that critical thinking is essential in education because it enables students to develop the skills and habits of mind that are necessary for success in academic and professional settings.

Of course, the professional training of future specialists, taking into account the need to emphasize the formation of critical thinking, has certain pedagogical problems. First, when preparing for the profession of a teacher, it should be taken into account that it should focus on the diversity of individual orientations and specific requests of students, that is why we are talking about differentiated training of students, which is a necessary condition for the formation of critical thinking.

Students should understand that the genetically dictated individuality of everyone requires appropriate organization of education. Just as the teacher needs to find the center of the student's individuality, he (the student) must learn to find and develop the individuality of his students in the future, find ways and means of influence, develop his intellectual and creative abilities. The differentiated training of future specialists for society consists in the formation of an intellectual elite, without which it is impossible to successfully build industry and develop culture.

Critical thinking for the English language teacher is a process of analysis,

synthesizing and assessment of the reliability (value) of information, understanding the logical connection between ideas. English language teacher with the high level of Critical thinking perceives the situation globally, finds alternative reasons; generates or changes one's position based on facts and arguments, correctly applies the obtained results to problems and solves the problem. Critical thinking in English Language and Literature is a process which happens during reading, writing, speaking, listening.

The benefits of critical thinking in English language and literature lessons include improved reading comprehension, better writing skills, enhanced analytical and interpretative abilities, more effective communication and argumentation, and the development of higher-order thinking skills. When students engage in critical thinking activities, they become more proficient at analyzing literary texts, identifying literary devices and techniques, and examining the author's purpose and point of view.

We believe that differentiated training of students during the formation of critical thinking is ensured by: systematic conducting of psychological and pedagogical observations; a creative approach to the training of future specialists; activation of students' educational activities; strengthening of the motivational sphere of learning.

Students who are aware of critical thinking skills will receive invaluable help in the processing a variety of information that they will encounter during professional and pedagogical training and during their further activities, they will be able to separate the main from the secondary, critically perceive the material, define and classify concepts, select forms of proving true judgments and forms of denying false ones, finding errors and correcting them. The process of forming critical thinking has a complex structure, all its aspects and elements are interconnected. In the context of consideration of the process of formation of critical thinking as a whole system, the application of the activity approach is determined by the approaches to the analysis of this system. The first approach involves the selection of content, operational and motivational aspects corresponding to knowledge, actions and motives as

components of educational activity. The relationship of the selected components in general is characterized by the fact that: a) logical knowledge can be learned on the basis of appropriate actions, which determine the level of generalization of knowledge and the strength of its assimilation; b) in order to acquire logical knowledge and skills corresponding to them, students must have certain motives; c) the nature of logical knowledge and actions is a decisive factor in the formation of students' motivational sphere. The second approach identifies its goals, products, means (which in the broadest sense of the word contain as ideal means – logical knowledge, including knowledge about actions, as well as external, material), tasks as components of educational activity. According to the third approach, educational activity is presented as a process of solving educational tasks. This process is described using a set of elements (operators) that function in a certain sequence (both linear and cyclic sequences are possible). Critical thinking activities via English Language Lessons: Critical reading of the texts, Analyzing literary devices and techniques, Examining the author's point of view, Comparing and contrasting different works of literature, Text coding/decoding, Story Telling.

In summary, critical thinking is an essential skill for success in English language and literature lessons as it helps students develop higher-order thinking skills, analyze and evaluate information from multiple sources, and communicate effectively and persuasively.

The benefits of critical thinking in these subjects include improved reading comprehension, better writing skills, enhanced analytical and interpretative abilities, more effective communication and argumentation, and the development of skills that are essential for success in academic and professional settings.

By incorporating critical thinking activities into English language and literature lessons, teachers can help students become more self-directed learners who are better equipped to succeed academically and in their personal and professional lives. It is in connection with this that the peculiarities of the approach to the formation of critical thinking are revealed, which will become the subject of our further research.

Джерела та література

1. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх вчителів на основі застосування інноваційних технологій. Одеса, 2003. 440 с.
2. Зязюн І. А. Світоглядні пріоритети педагогіки. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. : у 2 ч. Ч. 1. Вінниця, 2002. 571 с.
3. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання : навч. посіб. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. 2-е вид., випр. і доп. Харків : «ОВС», 2002. 400 с.
4. Осипова Т. Ю. Формування професійно-орієнтованої особистості майбутнього вчителя. Одеса, 2001. 248 с.

CROSS-CULTURALISM, INTERCULTURALISM, AND MULTICULTURALISM IN TEACHING TRANSLATION DISCIPLINES

Chaika Oksana,
PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at Department of Foreign Philology and Translation
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine
oxana.chaika@yahoo.es
<https://orcid.org/0000-0002-4317-9456>

In today's increasingly interconnected world, where globalization has become the norm, effective communication across cultural boundaries has never been more crucial. Within the field of translation studies, professionals are tasked with the intricate responsibility of bridging linguistic and cultural gaps to convey meaning accurately. However, the complexities of cross-cultural communication go beyond mere linguistic translation, encompassing a deep understanding of the cultural contexts that shape language use and interpretation.

This paper explores the intersection of cross-culturalism, interculturalism, and multiculturalism within the realm of teaching translation disciplines. Understanding these cultural concepts is essential for translation educators and students alike, as they

navigate the multifaceted landscape of cross-cultural communication. Therefore, it is aimed to delve into the nuances of cross-culturalism, interculturalism, and multiculturalism to gain insight into the diverse cultural dynamics that influence translation practices and outcomes. That said, through an in-depth examination of these concepts, it will become possible to uncover their implications for translation education and practice. It is underlined that by recognizing the importance of cultural sensitivity, empathy, and awareness in translation, educators can better prepare students to navigate the complexities of cross-cultural communication. Moreover, fostering an understanding of cross-culturalism, interculturalism, and multiculturalism within translation education not only enhances students' linguistic proficiency but also promotes intercultural dialogue, mutual respect, and cultural exchange.

To meet the objectives of the research, it is necessary to focus on the definitions and determinants of cross-culturalism, interculturalism, and multiculturalism, exploring their relevance to teaching translation disciplines. A comprehensive analysis of the theoretical underpinnings and review of case studies will highlight the significance of integrating these cultural concepts into translation education curricula and methodologies. Ultimately, another goal is to emphasize the vital role of cross-, inter-, and multicultural competence in producing effective and culturally sensitive translations in our increasingly diverse and interconnected world.

In the realm of cross-culturalism, interculturalism, and multiculturalism, translation encounters a myriad of challenges. At the core of these challenges lies the intricate task of navigating linguistic and cultural differences while ensuring accurate and culturally sensitive communication. One of the primary hurdles translators face is the subtleties of cultural nuances. These nuances encompass idiosyncratic expressions, cultural references, and socio-cultural norms, which may prove challenging to translate directly, necessitating a profound understanding of both the source and target cultures.

Additionally, translators grapple with contextual ambiguity, as cultural contexts can vary significantly between languages, potentially leading to misunderstandings or misinterpretations. Finding linguistic equivalents for culturally specific terms or concepts poses another significant challenge. In instances where no

direct translation exists, translators must employ creative strategies to convey the intended meaning while preserving cultural authenticity.

Ethical considerations also loom large in translation endeavors. Translators must navigate issues such as respecting cultural sensitivities, avoiding stereotypes, and preserving the integrity of the original text. This delicate balance between fidelity to the source text and adaptation to the target culture requires careful consideration.

Furthermore, power dynamics inherent in multicultural societies can influence translation processes, with dominant cultures often exerting influence over minority cultures. Translators must be cognizant of these power dynamics and strive for equitable representation of all cultural groups in their translations.

Audience reception adds another layer of complexity, as translators must consider the cultural backgrounds and expectations of their target audience. A translation that resonates with one cultural group may not necessarily be well-received by another, underscoring the importance of audience adaptation.

While technology has facilitated translation processes through machine translation tools, these tools may struggle to accurately capture cultural nuances and contextual subtleties. Translators must therefore exercise caution when relying solely on automated translation solutions.

Addressing these multifaceted challenges requires translators to possess not only linguistic proficiency but also cultural competence and sensitivity. By recognizing and navigating the complexities of cross-cultural communication, translators can contribute to fostering mutual understanding and dialogue across diverse cultural contexts.

Considering the described challenges for translation, it is important to differentiate between the three concepts for enhanced teaching foreign languages and translation, in particular.

Cross-culturalism involves the comparison and interaction of different cultures, highlighting both their commonalities and disparities. It recognizes that cultures influence each other, leading to a blend of traditions and customs. Despite these characteristics, it should be noted that cross-culturalism involves the examination and contrast of various cultural perspectives. In cross-cultural communication, disparities are recognized and accepted, potentially prompting personal evolution, though

broader societal shifts may not occur. Within cross-cultural communities, a predominant culture typically sets the standard against which other cultures are evaluated or juxtaposed. Within the realm of translation, cross-culturalism emphasizes the need for translators to grasp the cultural context behind the text to accurately convey its meaning. This involves understanding cultural references, idiomatic expressions, and socio-cultural norms that may not have direct equivalents in the target language.

Interculturalism, on the other hand, focuses on fostering understanding and dialogue between individuals or groups from diverse cultural backgrounds. It emphasizes mutual respect, tolerance, and collaboration to bridge cultural divides and promote cultural exchange. From this perspective, intercultural competence pertains to societies characterized by profound appreciation and regard for diverse cultures. Intercultural communication emphasizes reciprocal sharing of concepts and cultural practices, fostering profound interpersonal connections. Within an intercultural setting, each individual undergoes transformation as everyone engages in mutual learning and collective growth. In the context of teaching translation, interculturalism encourages students to approach translation as a tool for facilitating communication and mutual understanding across cultures. It emphasizes the importance of empathy and sensitivity to cultural differences, urging translators to navigate linguistic and cultural barriers with respect and openness.

Multiculturalism celebrates the diversity of cultures within a society or community, advocating for inclusivity, equality, and the recognition of cultural rights. It encourages individuals to embrace their cultural heritage while engaging with others in a respectful and open-minded manner. Multicultural aspect in communication denotes a community comprising multiple cultural or ethnic factions. While individuals coexist within the same space, meaningful interactions between cultural groups may not always occur. For instance, in a multicultural locality, residents might patronize ethnic shops and eateries without establishing significant connections with neighbors from diverse backgrounds. In translation education, multiculturalism underscores the significance of incorporating diverse cultural perspectives and experiences into the curriculum. It prompts educators to expose students to a wide range of cultural contexts, texts, and translation practices, enabling

them to develop a more nuanced understanding of cultural dynamics in translation, however, not forcing anyone to fully follow such norms and assimilate in existing or dominant culture.

In conclusion, the exploration of cross-culturalism, interculturalism, and multiculturalism in teaching translation disciplines enriches students' understanding of the complexities inherent in cross-cultural communication. The key principle goes to integrating these cultural concepts into translation education, enabling students to become better equipped to navigate the diverse cultural landscape of the globalized world, thus, fostering a deeper appreciation for cultural diversity and promoting effective communication across cultural boundaries.

РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Шевченко Олена,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавського державного медичного університету
м. Полтава, Україна
o.shevchenko@pdmu.edu.ua

Лещенко Тетяна,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавського державного медичного університету
м. Полтава, Україна
t.leshchenko@pdmu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-4682-3734>

Вища освіта стає все більш інтернаціональною. Світовий освітній простір зумовлює постійне розширення міжнародних зв'язків. Нині значна частина українських студентів навчаються повністю або частково в європейських країнах. Водночас збільшується кількість іноземних студентів, які здобувають освіту за межами своєї країни. Серед спеціальностей, які обирають іноземні студенти в Україні, особливою популярністю користується медицина. Потоку знань через національні кордони сприяє культурне розмаїття в університетах.

Для забезпечення ефективності навчально-виховного процесу іноземних студентів необхідно враховувати особливості їхньої адаптації до соціально-культурного середовища в Україні. Іноземні студенти мають етнічні особливості, їм доводиться долати різні психологічні, соціальні, моральні, релігійні бар'єри, освоювати нові види діяльності й форми поведінки [1, с. 82].

Вивчати українську мову потрібно для виховання гармонійної особистості, яка здатна до міжкультурного діалогу, адаптації в новому соціально-культурному оточенні, особистісного культурного зростання, усвідомлення й визнання особливостей вітчизняного характеру мислення і світосприймання. Безумовно, для цього недостатньо лише усунути мовні перешкоди в спілкуванні; задля цього потрібно також усувати розбіжності мовців у культурі й поведінці. Слушно зауважити, що необхідна трансформація мовного бар'єра в джерело взаємного збагачення різноманіття культур і широкого діалогу.

Міжкультурна комунікативна компетентність нероздільна з комунікаційною компетентністю й міжкультурною комунікацією [5]. За Spitzberg B. і Cupach W., комунікаційна компетентність складається з кількох компонентів, таких як соціальна компетентність і міжособистісна компетентність. Обидва компоненти орієнтовані на комунікаційну компетентність [6].

Провідну мету навчання викладачі кафедри українознавства та гуманітарної підготовки ПДМУ спрямовують на розвиток і вдосконалення міжкультурних навичок спілкування, які могли б полегшити студентам подолання різних розбіжностей у культурному середовищі незалежно від міжкультурних проблем у майбутньому [2, с. 257]. Функціональний принцип навчання стає головним. Навчальний процес спрямований на те, щоб навчити іноземних студентів не тільки основ української мови, а й із цікавістю й ентузіазмом спілкуватися мовою – і в ситуаціях повсякденного життя, і з професійної тематики. Саме тому лексичний напрям засвоєння навчального матеріалу вважаємо найбільш пріоритетним. Усне мовлення стало основою

наших занять. Із перших занять іноземні студенти намагаються брати участь у діалогах, бесідах. Спочатку іноземні студенти розповідають про себе і свою сім'ю, про побутові умови, робочий день, а також про навчання. Потім із цікавістю створюють діалоги на теми: «У бібліотеці», «У їдальні», «У транспорті», «В авіакасі» та ін. Іноземні студенти ставлять запитання на країнознавчі й побутові теми, відповідають на них, в аудиторії постійно відбувається обговорення будь-якого поняття, проблеми, теми тощо. Таким чином відбувається глибше засвоєння навчального матеріалу. Іноземні студенти старших курсів записують екскурсії на відео й самостійно озвучують відеофільм; створюють презентації; проєктні роботи, що стосуються безпосередньо професійної діяльності майбутніх лікарів («У терапевтичному відділенні», «У травматологічному відділенні» та ін.). Викладачі активно використовують аудіювання для навчання діалогічного мовлення іноземних здобувачів освіти [4, с. 99], оскільки переконані, що без аудіювання не буває спілкування. Іноземні здобувачі освіти активно беруть участь у рольових іграх. Якщо рольова гра пов'язана з інтересами студентів, вона сприяє емоційній зацікавленості, мотивації до навчальної діяльності. Так, до прикладу, використовуємо рольові ігри «На прийомі в лікаря», «Купуємо ліки» та ін., де студенти виконують ролі лікаря й пацієнта, фармацевта й покупця.

На закінчення зазначимо, що застосування цих та інших технологій навчання дає змогу створити на занятті з української мови як іноземної природне середовище, сприяє розвитку творчого потенціалу студентів, розвиває їхнє мислення й заохочує до комунікації всіх студентів групи. Це розширює можливості для ефективного виконання найважливіших виховних і психолого-педагогічних завдань, зокрема розкриття особистісного потенціалу студентів та їх швидкої адаптації в новому культурному просторі, сприяє розвитку міжкультурної комунікативної компетентності.

Джерела і література

1. Мізюк В. М. Адаптація іноземних студентів до освітнього середовища Івано-Франківського національного медичного університету. *Галицький*

лікарський вісник. 2014. Т. 21. № 1. С. 82–84.

2. Шевченко О. М. Інноваційні методи та сучасні інформаційні технології у навчанні української мови іноземних студентів. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика*: мат. Всеукраїнської навч.-наук. конференції з міжнародною участю. 2020. С. 256–258.

3. Shevchenko O. Conceptual foundations of the lingvoculturological approach to teaching Ukrainian to foreign students. *Modern science and practice : Abstracts of III International Scientific and Practical Conference*. 2021. Pp. 71–72.

4. Shevchenko O., Leshchenko T. Improvement of language training of foreign students. *Problems of practice, science and ways to solve them : Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference*. 2021. Pp. 99–101.

5. Deardorff D. K. The Identification and assessment on intercultural competence as a student outcome of internalization at institutions of higher education in the United States. *Journal of Studies in International Education*. 2004. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1028315306287002>

6. Spitzberg B. H., Cupach W. R. Interpersonal communication competence. North Carolina State University, Raleigh, North Carolina. 1984. URL: <https://scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2021723>

CLIL IN ACTION: PREPARING FUTURE TEACHERS IN UKRAINIAN UNIVERSITIES

Шиманович Ірина,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов і методики викладання
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
shimanovichiren@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9788-3169>

In the contemporary setting, achieving success goes beyond mere information acquisition; it entails having robust critical thinking, adaptability, and a commitment to continuous learning to navigate the dynamic and evolving landscapes across

diverse fields. Essential skills for prosperity in today's world encompass effective communication, efficient time management, collaborative teamwork, leadership, resilience, and initiative. Proficiency in a foreign language not only adds value but also broadens one's opportunities and enhances success in a variety of global contexts.

A strategy to fulfill these demands involves incorporating Content and Language Integrated Learning (CLIL) not only in secondary schools but also in higher education institutions. CLIL, an instructional approach merging content and language learning, equips students for the complexities of the 21st century. Therefore, both prospective and practicing educators need to possess a comprehensive understanding of CLIL principles and be ready to evaluate its pedagogical advantages and potential challenges that may emerge in foreign language classrooms.

CLIL combines the instruction of subject matter with the teaching of a foreign language. It fosters the concurrent growth of language proficiency and content understanding by employing the target language as a medium of communication in non-linguistic subjects. T. Gerdes states that «this type of teaching is beneficial and effective because learning a foreign language seems more attractive when learners can use the language to acquire information of interest to them, and because learners see a clear reason for using the target language» [1].

Research on CLIL application in Ukraine reveals the absence of a national language policy for universities. Consequently, institutions independently formulate language policies, leading to varied approaches. While many universities are integrating CLIL aspects into teaching methods, these endeavors and proposed CLIL classes are in the early stages, ranging from partial adoption to the pre-CLIL phase.

Berdyansk State Pedagogical University offers training for teachers in various specialties through its six faculties, each providing diverse educational and professional programs. The Faculty of Philology and Social Communications specifically focuses on training teachers of English and German. Consequently, the educational process predominantly takes place in English and German. As a result,

the CLIL methodology is employed, allowing students to acquire proficiency in professional subjects through the medium of foreign languages.

For non-linguistic specialties, a partial implementation of the CLIL methodology is suggested. This involves incorporating educational components like Foreign Language for Professional Purposes, Business English, Foreign Language for Academic Communication, Foreign Language for Journalists, and Foreign Language in Physical Education and Sports. Through the study of these disciplines, students have the opportunity to attain proficiency in a professional subject using a foreign language. This enables them to enhance their vocabulary with specialized terminology and linguistic structures. Engaging with texts related to their profession through reading and listening allows them to glean insights from foreign colleagues and stay informed about advancements in their future fields of expertise.

Regrettably, the designated class hours for foreign language learning are insufficient, leading to a deficiency in opportunities for students to enhance their speaking and listening skills in a foreign language. Consequently, the communicative aspect of education is compromised. To address this issue, educators employ diverse teaching methods, including storytelling, the project method, the simulation method, the case-study method, and other interactive approaches. These methods serve as valuable teaching tools, aiding students in acquiring a foreign language, mastering subject content, and fostering the development of soft skills. Nonetheless, it is crucial to be mindful of the challenges associated with implementing these techniques before incorporating them into lessons.

To fully integrate CLIL methodology into non-professional language training and enhance students' English language proficiency, it's essential to introduce courses partially or entirely taught in a foreign language. This might involve delivering specific modules of academic specialized disciplines in the target language.

Empirical observations indicate challenges in teaching professional disciplines in a foreign language. A significant hurdle is the necessity to cultivate specific

competencies among CLIL teachers. Unfortunately, current findings reveal that foreign language educators lack sufficient subject-specific knowledge related to disciplines taught in the target language. Simultaneously, the limited proficiency of subject teachers in a foreign language hinders the effective implementation of CLIL methodology.

To successfully implement these programs in Ukrainian universities, highly qualified teachers proficient in both their native and foreign language are essential. Enhancing content teachers' foreign language skills, providing collaborative consultations with language departments, and facilitating internships in target language-speaking countries are crucial. Additionally, organizing foreign language courses for university teachers, whether in-person or online, is an effective way to boost English proficiency among academic staff.

An additional issue arises from students having limited proficiency in a foreign language. This creates challenges in understanding the study material and contributes to a lack of self-confidence. Additionally, it is common for groups to consist of individuals with varying levels of language proficiency, impeding the advancement of more skilled students and placing undue pressure on those with less expertise.

Implementing Content and Language Integrated Learning (CLIL) methodology positively influences the foreign language learning process. While primarily adopted in primary and secondary schools, there is a growing trend in universities to provide a rising number of courses conducted in English. Despite the challenges, most teachers who have embraced CLIL in their teaching express a commitment to persist, citing positive outcomes such as heightened student motivation, improved communicative skills in a foreign language, enhanced critical thinking and problem-solving abilities, increased activity, and greater self-confidence.

References

1. Gerdes T. Talking CLIL. URL: https://www.academia.edu/9168371/Talking_CLIL (дата звернення: 11.03.2024)

МІЖ МОВОЮ ТА МИСТЕЦТВОМ: ШІ-ЗОБРАЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДО ЕФЕКТИВНОГО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Школа Ірина,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов і методики навчання
Бердянського державного педагогічного університету
м. Запоріжжя, Україна
ireneshkola@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-1455-6371>

У динамічному освітньому середовищі інтеграція штучного інтелекту (ШІ) на уроках англійської мови як іноземної стає потужним інструментом для створення цілісного навчального середовища. Цей підхід не лише робить вивчення мови цікавим та динамічним, але й відкриває нові можливості для розвитку ключових навичок 21 століття.

Останнім часом ми стали свідками стрімкого розвитку ШІ-технологій в освітній сфері (Hwang, 2020; Візнюк І., Буглай Н. Карташова Л., Гуржій та ін. 2021). Звіт Horizon Report 2019 прогнозував значне зростання використання ШІ у викладанні та навчанні, і цей прогноз виправдався. Технології ШІ вже зараз широко застосовуються для впровадження онлайн-викладання та навчання англійської мови (Layali & Al-Shlowiy, 2020). Зростає й кількість наукових публікацій, які свідчать про значний потенціал ШІ для покращення викладання та вивчення мов (Gao, 2021; Pikhart, 2021; Клімова та ін., 2022). Однак тема інтеграції штучного інтелекту (ШІ) та мистецтва на уроках англійської мови з метою розвитку мовленнєвих навичок поки що залишається на периферії наукових досліджень, що й актуалізувало тему нашої роботи.

І. Візнюк, Н. Буглай, Л. Куцак, А. Поліщук, В. Киливник вказують на наступні аспекти використання ШІ в освіті: 1. Адаптивне навчання. Надає можливість відстежувати індивідуальний процес кожного учня, студента та оповіщати викладача щодо труднощів у розумінні навчального матеріалу. 2. Персоналізоване навчання. ШІ надає можливість кожному обирати

швидкість навчання, обирати рівень і поступовість виконання завдань, врахування інтересів і переваг кожного. 3. Автоматичне оцінювання. ШІ надає можливість на основі автоматичного оцінювання здійснити аналіз відповіді, надати індивідуальний зворотний зв'язок, створити для кожного індивідуальний план навчання. 4. Інтервальне навчання. Надає можливість закріплення навчального матеріалу, що за допомогою ШІ може бути здійснено поетапно [1, с. 16].

Однак на нашу думку, досить потужним інструментом навчання англійської мови є генератори зображень Bing Image creator, Playground.AI, Ideogram або Night Cafe Studio. Зображення, створені ШІ, стають потужним інструментом для розвитку мовних навичок і сприяння соціальному та емоційному навчанню (SEL) учнів. Цей інноваційний підхід пропонує безліч переваг, які виходять за межі традиційних педагогічних методів.

Мистецтво, створене штучним інтелектом, стає каталізатором, який провокує висловлювання, стає основою для опису та створення нових історій, надає студентам основу для творчого вираження, дозволяє розширювати та вдосконалювати словниковий запас, оскільки для створення зображень потрібно написати інструкцію (prompt). Завдяки створенню зображень учні не тільки підвищують мотивацію до вивчення мови, а й розвивають свою здатність художньо самовиражатися, збагачуючи в мовленнєві навички. Більше того, аналіз та інтерпретація мистецтва, створеного штучним інтелектом, стимулює навички критичного мислення серед учнів і культивує емпатію та толерантність.

Можливість створювати спільні проекти, які включають зображення, створені штучним інтелектом, сприяють командній роботі та розвитку комунікативних навичок учнів. Учні можуть створювати серію зображень, які стануть основою, візуальною репрезентацією історії для сторітелінгу. Усної чи письмової розповіді, в якій герой долає перешкоди на шляху до мети. Така

історія традиційно повинна мати зачин, розвиток дії, кульмінацію та розв'язку, а зображення стають опорою для наратора.

Отже, інтеграція штучного інтелекту та мистецтва на уроках англійської мови відкриває нові горизонти для занурення учнів у динамічне й захопливе середовище навчання. Створюючи та інтерпретуючи зображення за допомогою ШІ, студенти не лише вдосконалюють мовні навички, а й культивують критичне мислення, творчість, емпатію та цифрову грамотність. Цей інноваційний підхід перетворює навчання на інтерактивний досвід, де технологія є каталізатором для розвитку ключових компетенцій 21 століття. Поєднуючи ШІ та мистецтво, ми забезпечуємо учнів інструментами для самовираження, співпраці та підготовки до майбутніх викликів у професійному світі.

Джерела та література

1. Візнюк І. М., Буглай Н. М., Куцак Л. В., Поліщук А. С., Киливник В. В. Використання штучного інтелекту в освіті. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. Вип. 59. С. 14–22.
2. Карташова Л., Гуржій А., Сорочан Т. Цифрове навчальне середовище нового покоління: екосистема для суб'єктів освітнього процесу. *Сучасні досягнення в науці та освіті*. Хмельницький : ХНУ, 2021. С. 63–66.
3. Alexander B., Ashford-Rowe K., Barajas-Murph N., Dobbin G., Knott J., McCormack M. Technical report. *EDUCAUSE Horizon report: 2019 Higher Education Edition*. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED603350>.
4. Sumakul D. T. Y., Hamied F. A., Sukyadi D. Artificial intelligence in EFL classrooms: friend or foe? *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*. Vol. 15. No. 1. P. 232–256. URL: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/LEARN/article/view/256723/174228>

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ

Шумбар Ольга,
вчитель української мови та літератури
Броварського ліцею № 2 імені В. О. Сухомлинського
м. Бровари, Україна
olgasumbar90@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0000-5264-0227>

Сучасні тенденції української освіти вимагають якісного оновлення змісту шкільної освіти з орієнтацією на складові життєві компетентності, оволодіння якими дозволить здобувачам освіти реалізувати горизонти зростання в професійному, соціальному та повсякденному житті. Система освіти в сучасних умовах вимагає від учителя інтенсивного пошуку нових підходів, технологій, методів та прийомів навчання. Саме впровадження інноваційних технологій у навчальний процес дає змогу створювати нестандартні уроки, які мотивують здобувачів освіти до особистісного зростання. Адже інноваційне навчання стимулює новаторські зміни в культурі, соціальному середовищі; зорієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку творчих здібностей [1, с. 39].

Важливим засобом розвитку розумового потенціалу учнів/ учениць, їх самостійності та активності є технології розвитку критичного мислення. Це – вимога часу, адже тільки критично мисляча особистість спроможна визначити проблему, перевірити використану інформацію, проаналізувати твердження, оцінити альтернативні погляди, синтезувати здобуті знання, зробити висновок, прийняти оптимальне рішення [3, с. 15]. Технологія розвитку критичного мислення передбачає кілька етапів навчальної діяльності на уроці. На етапі формування мотивації доречною є стратегія прогнозування, яка передбачає висловлення цілей та прогнозів учнями щодо теми та завдань уроку. Цей механізм є важливим для мотивації, бо спонукає кожного учня/ ученицю

вибудувати власну траєкторію компетентнісного досвіду. Ефективними на цьому етапі є такі прийоми: «Мозковий штурм», «Читаємо та запитуємо», «Дерево рішень», «Коло ідей», «Відкриті й закриті запитання», «Чи вірите ви, що...». Пріоритетними для розвитку критичного мислення є завдання з елементами інфомедійної грамотності – запропоновані вправи спрямовані на розвиток навичок критичного сприйняття інформації: уміння відрізнити факти від суджень, ідентифікувати фейки, здійснювати пошук якісної інформації.

Доцільним на уроках української мови є застосування як традиційних форм, так і новітніх, наприклад, метод «Перевернутого навчання», цінність якого полягає у всебічному засвоєнні навчальної інформації й оволодінні способами самостійної практичної діяльності. Під час вивчення нового матеріалу мотивація учнів до оволодіння новим матеріалом підвищується, адже засвоєння значної частини навчальної інформації відбувається вдома, а на заняттях у класі при співпраці з вчителем учні обмінюються своїми знаннями, створюючи при цьому «дискусійне поле» [4]. Таким чином реалізуються технології розвитку комунікації та кооперативної взаємодії.

Особливої уваги на уроках мови варто приділити розвитку соціальної компетентності – створювати проблемні запитання, пропонувати нестандартні ігрові ситуації. Завдання вчителя – навчити дітей аналізувати, інтерпретувати, проводити паралелі з сучасністю, вести діалог та дискусію. Під час виконання таких завдань учні/ учениці опановують елементи наукового дослідження: експеримент, пошук, спостереження, творче конструювання та моделювання [2, с. 43].

Професія вчителя сьогодні тісно пов'язана з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та їх впливом на освітні процеси. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування освіти розглядає інформаційно-комунікаційні технології як інструмент забезпечення успіху Нової української школи [5]. Найкраще поєднувати сучасні мультимедійні

засоби з новітніми педагогічними технологіями. Саме завдяки мультимедійним технологіям відкриваються нові можливості для розвитку креативного мислення учнів/учениць, тому спонукаю їх створювати відеоряди, буктрейлери, літературні колажі, меми, рекламні буклети, які спонукають удосконалювати вивчення рідної мови.

Один із способів візуалізації текстової інформації, який успішно можна використати в навчальній роботі – це «хмара слів», яка дає змогу зосередитися на матеріалі. Цей вид роботи буде доречним на будь-якому етапі уроку. «Хмари слів» можна використовувати, демонструючи на екрані чи інтерактивній дошці, для фронтальної роботи з класом.

У своїй педагогічній діяльності особливу увагу приділяю формуванню емоційного інтелекту учнів/ учениць, який є одним з головних складових у досягненні успіху в житті та відчуття щастя. Якщо упродовж ХХ ст. для дипломатії, науки та навчальних закладів важливим був логічний інтелект, то у ХХІ столітті актуальним став емоційний інтелект і пов'язані з ним форми практичного і творчого інтелекту [2, с. 56]. Предметом особливої уваги вчителів і вихователів повинні бути такі поняття, як: *«емоційна обдарованість»*, *«емоційний баланс»*, *«емоційний стиль»*, *«емоційна свобода»*, *«емоційна зрілість»*. Вони повинні знати і враховувати, що емоційно значущі для дитини ситуації спонукають до самовираження, емоції створюють «платформу», на якій виписуються нові знання, емоційно забарвлені знання мотивують дитину до подальшого пізнання, вивчення, дослідження [6, с. 43]. Тому переконана, що позитивне спрямування навчальних занять – надважливий компонент продуктивної діяльності. Для цього застосовую метод сугестії, діагностики емоційного стану, афірмації, кольоротерапії, звукотерапії, прийом «Вгадай пісню по емодзі», «Таро на урок/ день», «Комплімент від учителя», «Дарую щастя» та інші.

Отже, впровадження на уроках української мови інноваційних технологій

робить процес навчання більш змістовним, цікавим. Створюються умови для забезпечення формування і розвитку компетентної особистості, її права на індивідуальний творчий внесок, на особистісну ініціативу.

Джерела та література

1. Арістова А. В. Інноваційні технології навчання : навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів. Київ : НТУ, 2017. 172 с.
2. Компетентнісно спрямована освіта: перший досвід, порівняльні підходи, перспективи. Розвиток емоційного інтелекту в контексті компетентнісно спрямованої освіти : матер. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 квітня 2011 року). Київ : Київ. Ін-т сучасн. підр., 2011. 92 с.
3. Крайня М. І. Критичне мислення на уроках української мови та літератури. Харків : «Основа», 2009.
4. Приходькіна Н. О. Використання технології «переверненого» навчання у професійній діяльності викладачів вищої школи. URL: <http://qoo.by/2Bk>.
5. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>
6. Савченко О. Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* : бібліотека освітньої політики. Київ : К.І.С., 2004. С. 34–46.
7. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. Випуск 43. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2015. 471 с. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TyMvkm8oMV0&ab>.

Наукове видання

**МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА
КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

(Полтава, 21 березня 2024 р.)

Авторська редакція.

Комп'ютерна верстка – Матвієнко Л. Г.

Умовн. друк. аркушів – 14,1. Гарнітура Times New Roman Cyr